รายงานการวิจัยเรื่อง

คนไทในรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย

คณะผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรณิการ์ วิมลเกษม

อาจารย์สุนทรี พิรุณสาร

นางเยหอม บุราโกฮายน์

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2540

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง **คนไทในรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย** ใช้วิธีการศึกษาทั้งภาคสนามและภาคการศึกษาเอกสารซึ่งมีทั้งเอกสารภาษาไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง รวมทั้งเอกสารภาษาไทอาหมซึ่งเป็นภาษาที่ตายแล้ว จุดประสงค์หลักของการวิจัยนี้ คือ การศึกษาถึงขนบธรรมเนียมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทคำตี่ คนไทพาเก คนไทไอตอนและคนไทคำยางใน 4 หมู่บ้าน การศึกษาเน้นหนักที่การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในสังคมของคนไทเหล่านี้

ผลการศึกษาพบว่า "คนไทบ้าน" ในหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวเมืองยังคงมีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทดั้งเดิม เพราะยังคงปฏิบัติตามพิธีกรรมแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงานและการตายอยู่ในปัจจุบัน ส่วน "คนไทเมือง" ซึ่งย้ายออกจากหมู่บ้านไปอยู่ในเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ได้รับการศึกษาแบบใหม่ตามแบบอย่างของประเทศในโลกตะวันตก สิ่งที่ตามมากับชีวิตสมัยใหม่ คือ การมีอาชีพใหม่ที่ไม่ใช่การทำนาปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมอาชีพเดียวของคนไท คนไทในเมืองใช้ชีวิตร่วมอยู่กับคนต่างเผ่า ต่างภาษาและต่างศาสนา ทำให้ไม่ได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของคนไท และได้เกิดกระบวนการย้ายภาษา (Language shift) ขึ้น คนไทอาหมในปัจจุบันไม่สามารถพูดภาษาไทได้เลย และมีคนไทคำยางจำนวนน้อยเท่านั้นที่ยังใช้ภาษาไทได้ ส่วนเด็กเล็กๆ ในหมู่บ้านไทไอตอนเริ่มไม่ใช้ภาษาไทที่บ้าน คนไทคำตี่และคนไทพาเกยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันอยู่

ทางด้านศาสนา โครงการวิจัยนี้ค้นพบสิ่งที่ไม่เคยมีการกล่าวถึงมาอยู่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชนชาติไท(ย)มาก่อน คือ **คนไทโบราณนับถือศาสนาเต๋า** ซึ่งร่องรอยที่ทิ้งไว้ให้เห็นคือ ความเชื่อและพิธีกรรมเรื่อง **"ขวัญ"** และการเคยมีผู้ปกครองที่เรียกกันว่า **"ท้าว"** คนไทในรัฐอัสสัมประเทศอินเดียเดิมนับถือศาสนาเต๋าและต่อมาได้เปลี่ยนเป็นศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ คนไท 4 หมู่บ้านในการศึกษานี้เป็นชาวพุทธทั้งหมด และมีธรรมเนียมการปฏิบัติแบบชาวพุทธที่เคร่งครัด โดยเฉพาะการสรงน้ำพระพุทธรูปในวันสงกรานต์ นับเป็นพิธีกรรมที่สำคัญมากพิธีหนึ่ง

The Tais of Assam, India

Abstract

The purpose of this research is to study the way of life of Tai speakers in four villages in Assam. (and Arunachal Pradesh) The four Tai groups in this study are Khamti, Phake, Aiton and Khamyang Tais. In this study the Tais of India are classified into two groups "Village Tai" and "City Tai". The first group still lives in the traditional Tai way. That is they still observe all the critical rites and ceremonies, i.e. birth, marriage and death. The latter has undergone changes in many aspects, i.e. they are no longer rice farmers. Language shift, from Tai to Assamese, has taken place some time ago both in the village and in the city. At present, no Ahom Tais can speak any Tai. The majority of Khamyang Tais no longer speak Tai while the young generation of Aiton Tais speak Assamese at home. However, both Khamti and Phake Tais still speak Tai regularly in their villages.

The contribution of this study lies in the discovery that early Assamese Tais, or at least its ruling class, practiced Taoism. Its traces may be found in both Tai languages and cultures, i.e. the words **"Khwan"** (ขวัญ) and **"Tao"** (ท้าว) and various Khwan ceremonies. The Ahom Tais in Assam switched to Hinduism long before the Buddhist Tais from Myanmar entered Assam some two hundred and fifty years ago. All Tais in this study are Buddhists. Songkran Day is considered one of their most important religious days.

สารบัญ

บท		หน้า
บทนำ		
	ที่มาของการศึกษา	1
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	1
	แนวการศึกษา	2
	การนำเสนอรายงานการวิจัย	3
บทที่ 1	ภูมิหลังของภาษาไท และคนพูดภาษาตระกูลไท	4
	ภาษาตระกูลไท	4
	การกระจายของภาษาตระกูลไท	6
	ชื่อภาษาในตระกูลไท	11
	คำสันนิษฐานว่าด้วยความเป็นมาของคำว่า **"ไท / ไต"**	12
บทที่ 2	มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทในรัฐอัสสัม	14
	ภูมิหลังของรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเทช	14
	จุดเริ่มต้นของคนไทในรัฐอัสสัม	15
	ปัญหาเรื่องเวลา	16
	ว่าด้วยชื่อคนไท / ไตในอินเดีย	22
	ที่มาของคำว่า **"อาหม"** และ **"อัสสัม"**	23
	ที่มาของคำว่า **"คำตี่"**	24
	ที่มาของคำว่า **"ไอตอน"**	26
	ที่มาของคำว่า **"พาเก"**	27
	ที่มาของคำว่า **"คำยาง"**	28
	มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทในรัฐอัสสัม	51

บท	หน้า
มรดกด้านประวัติศาสตร์	52
อิทธิพลของพม่า	53
ขนบการระบุเวลา	54
การเล่าถึง “กำเนิด” หรือ “ที่มา” ของราชวงศ์	57
มรดกด้านความเชื่อของคนไทในอินเดีย	62
ความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” และ “ผี”	63
บทที่ 3 มรดกด้านภาษา	73
สภาพการใช้ภาษาของคนไทในรัฐอัสสัม	73
ภาษาพูด	76
วรรณยุกต์	77
ไวยากรณ์ ประโยค	78
ภาษาไทพาเก	79
เสียงพยัญชนะ	79
เสียงสระ	80
เสียงวรรณยุกต์	81
คำ	81
การเรียงคำ	82
ภาษาเขียน	85
ตัวอักษรไทปัจจุบันในอินเดีย	87
ตารางแสดงตัวอักษร	90
วรรณกรรมของคนไทพาเก ไทไอตอน และไทคำตี่	92
วรรณกรรมลายลักษณ์	93
วรรณกรรมทางคดีธรรม หรือวรรณกรรมพุทธศาสนา	93
วรรณกรรมทางคดีโลก	100
วรรณกรรมด้านตำนาน ประวัติศาสตร์ หรือพงศาวดาร	100
วรรณกรรมด้านประเพณี และความเชื่อ	100

บท		หน้า
	วรรณกรรมด้านโหราศาสตร์	101
	วรรณกรรมด้านกฎหมายโบราณ	101
	วรรณกรรมคำสอน	102
	วรรณกรรมด้านตำรายา	103
	วรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากมหากาพย์	103
	ปู่สอนหลาน : วรรณกรรมมรดกของคนไทในอินเดีย	109
	ลิกปู่สอนหลาน	112
	วรรณกรรมมุขปาฐะ	145
	เพลงพื้นบ้าน	145
	นิทานพื้นบ้านหรือ "ปู่ง"	145
	ปริศนาคำทายหรือคำต้า	151
	ภาษิต คำพังเพย	152
บทที่ 4	ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยางในปัจจุบัน	153
	การเกิด : เด็กเกิดใหม่ในครอบครัว	155
	การแต่งงาน	159
	การสู่ขอ	159
	วันแต่งงาน	161
	การเข้าบ้านฝ่ายชาย	163
	การตาย	163
	การจัดการเบื้องต้นเมื่อมีผู้เสียชีวิต	164
	งานพิธีศพที่บ้าน	165
	การเคลื่อนศพ การฝังและการเผาศพ	166
	งานพิธีหลังการเผาหรือฝังศพแล้ว	168
	ประเพณีสงกรานต์บ้านไทคำตี่	169

บท	หน้า
บทที่ 5 วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของคนไทในอินเดีย	190
การเปลี่ยนแปลงทางศาสนาและการปกครอง	190
ศาสนาเต๋า	191
ศาสนาเต๋าในจีนโบราณ	195
ศาสนาเต๋าในชนกลุ่มน้อยสมัยโบราณ	196
ศาสนาเต๋าในชนกลุ่มน้อยในปัจจุบัน	197
นักบวชเต๋าในปัจจุบัน	198
หน้าที่ของนักบวชเต๋า	199
ความแพร่หลายของลัทธิเต๋า	199
ร่องรอยของศาสนาเต๋าในพงศาวดารอาหม	200
อิทธิพลของจีนจากศาสนาเต๋าสู่คนและภาษาไท(ย)	202
คำศัพท์จีนใช้บอกถิ่นที่มาของคนไท – ไทยได้	205
คนไทอาหมนับถือศาสนาเต๋า	205
การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของคนไทอาหม	209
การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระบวนการโลกาภิวัตน์	211
คนไทบ้าน	211
คนไทเมือง	213
การย้ายภาษา	216
แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง	221
การพัฒนา “บ้าน”ให้เป็น “เมือง”	221
การปรับตัวให้กลมกลืนเข้ากับคนอัสสัมมีส	222
สรุป	226
ประวัติความเป็นมาของคนไทในอินเดีย	226
ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทในอินเดีย	227
ภาษาและวรรณกรรม	228
การเปลี่ยนแปลงของคนไทในรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย	229
เอกสารอ้างอิง	230

บทนำ

ที่มาของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง คนไทในรัฐอัสสัม ประเทศอินเดียนี้ เริ่มต้นจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศให้ทุนอุดหนุนการวิจัยวัฒนธรรมชนชาติไท ประจำปีงบประมาณ 2540 คณะผู้วิจัยชุดนี้ซึ่งประกอบด้วย ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (หัวหน้าโครงการ) จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผศ.กรรณิการ์ วิมลเกษม จากคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และอาจารย์สุนทรี พิรุณสาร จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตอุเทนถวาย เสนอโครงการศึกษาวัฒนธรรมของคนไทในประเทศอินเดียร่วมกับ นางเยหอม บุราโกฮายน์ ชาวไทพาเก กลุ่มคนไทในประเทศอินเดียเป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในบรรดาคนไทซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในประเทศจีน เวียดนาม เมียนมาร์ และอินเดีย เหตุผลที่คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาคนไทกลุ่มนี้ คือ คนกลุ่มนี้มีประวัติศาสตร์และคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างไปจากคนไทซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในประเทศอื่นๆ หลายประการ อาทิเช่น คนไทในอินเดียเป็นชนกลุ่มน้อยที่เคยมีอิทธิพลต่อชนกลุ่มใหญ่ เป็นคนไทที่เคยสร้างอาณาจักรไท และมีกษัตริย์ปกครองสืบเนื่องกันเป็นเวลานานประมาณถึง 600 ปีก่อนที่อังกฤษเข้าครอบครองอินเดียเมื่อ ค.ศ. 1839 (Gogoi 1971 : XVIII) และคนไทที่นั่นก็ได้สู้รบกับชาวอังกฤษที่เข้ามายึดครองแผ่นดินจนวาระสุดท้าย ในปัจจุบันแม้คนไทจะหมดอำนาจความเป็นผู้นำ และกลายเป็นชนกลุ่มน้อย และรัฐบาลอินเดียจัดให้เป็นชนกลุ่มล้าหลัง แต่คนไทในอินเดียนี้ก็ยังรักษาความเป็นไทไว้ได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะด้านภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้คนไทในอินเดียยังมีอักษรไทของตนเองไว้จดบันทึกเรื่องราวต่างๆ รวมถึงการบันทึกประวัติศาสตร์ และความรู้ของสังคมไทในด้านต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้น่าศึกษา ค้นคว้าถึงชีวิตและการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทในอินเดียในรายละเอียดเป็นอย่างยิ่ง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนไทกลุ่มนี้ยังสามารถช่วยให้เราเข้าใจพัฒนาการของสังคมไทยและคนไทยในประเทศได้ดีขึ้นในหลายแง่มุม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

มีคนในรัฐอัสสัมจำนวนกว่าหนึ่งล้านที่อ้างว่าตนเองเป็น **"คนไท"** ในจำนวนนี้ประมาณหนึ่งล้านคนเรียกตนว่าเป็น **"ไทอาหม"** สืบทอดเชื้อสายมาจากคนในอาณาจักรไทอาหมซึ่งล่มสลายไปแล้ว แต่ในปัจจุบันคนเหล่านี้ไม่สามารถพูดภาษาไทได้และมีขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิตส่วนใหญ่ไม่

แตกต่างไปจากชาวอัสสัมมีสซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของรัฐนี้ สิ่งที่อาจช่วยบ่งชี้ถึงความเป็นคนไทอาหม ของคนกลุ่มนี้ได้ก็คือ "นามสกุล" ซึ่งเคยเป็นคำบอกถึง "ตำแหน่ง" ราชการในสมัยราชวงศ์อาหม ปกครองอัสสัมอยู่ อาทิ บารัว โกฮายน์ บุราโกฮายน์ แต่คำเหล่านี้ก็ไม่ใช่คำที่มีรากเหง้ามาแต่ภาษาไท นอกเหนือจากชื่อ ชาวไทอาหมยังมีพิธีกรรมประจำกลุ่มที่แตกต่างไปจากคนอื่นๆ ในอัสสัม คือ พิธีแต่งงาน และพิธีศพ ในพิธีเหล่านี้ ผู้รู้ หรือ "หมอ" จะเป็นผู้อ่านหรือท่องบทสวดซึ่งเป็นภาษาไทอาหม แต่ทั้งผู้สวดและผู้ร่วมพิธีไม่สามารถเข้าใจภาษาไทอาหมได้ การสวดหรือการอ่านเป็นเพียงการแสดงสัญลักษณ์ของความเป็นคนไทอาหมเท่านั้นเอง คนไทอาหมในปัจจุบันใช้ภาษาอัสสัมมีสซึ่งเป็นภาษาราชการของรัฐอัสสัม เป็นภาษาแม่ และเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่มีใครใช้ภาษาไทอาหม สื่อสารกันในชีวิตประจำวันเลยแม้แต่น้อย ภาษาไทอาหมในปัจจุบันปรากฏเป็นเพียงภาษาเขียนที่ใช้บันทึกเรื่องราวในอดีต บันทึกความรู้ของคนไทในสมัยก่อน อาทิ บันทึกประวัติศาสตร์ บันทึกโหราศาสตร์ คนอาหมเองไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทอาหมได้ ในปัจจุบัน "กรมอาหมศึกษา" (Department of Ahom Studies) มีคนไทพาเก และคนไทไอตอนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาและอ่านบันทึกเหล่านี้ แม้จะมีปราชญ์เชื้อสายไทอาหมศึกษาค้นคว้าบันทึกเหล่านี้อยู่บ้าง แต่คนเหล่านี้ก็มิสามารถอ่านเรื่องราวได้ดีเท่ากับคนไท ซึ่งยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้คณะผู้วิจัยจึงมิได้ศึกษาสัมภาษณ์คนไทอาหมปัจจุบันในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แต่ได้ศึกษาเอกสารโบราณของอาหมในส่วนที่มีผลเกี่ยวข้องถึงคนไทปัจจุบันเท่านั้น

กลุ่มคนไทที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาและสัมภาษณ์ครั้งนี้มี 4 กลุ่ม คือ คนไทคำตี่ คนไทไอตอน คนไทพาเก และคนไทคำยาง คนเหล่านี้ใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน คือใช้ภาษาไทพูดกับคนในครอบครัว ในหมู่บ้าน นอกจากนี้คนเหล่านี้ยังมีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีที่จัดว่าเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทแตกต่างไปจากคนเผ่าพันธุ์อื่นในรัฐอัสสัม กลุ่มคนไทที่ผู้วิจัยเลือกศึกษามีดังนี้

1. คนไทคำตี่ ที่บ้านจองคำ เขตโลหิต รัฐอรุนาชัลประเทศ (เดิมรัฐนี้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐอัสสัม)
2. คนไทไอตอน ที่บ้านน้ำท่วม เขตโกละฆาต รัฐอัสสัม
3. คนไทพาเก ที่บ้านพาเกใต้ เขตดิบรูการ์ รัฐอัสสัม
4. คนไทคำยาง ที่บ้านป่าหวายมุก เขตมาเฆริตา รัฐอัสสัม

แนวการศึกษา

เนื่องจากผู้วิจัยทั้ง 4 คน อยู่ในวงการภาษา จารึก และภาษาศาสตร์ การศึกษาวิเคราะห์งานนี้จึงอิง "ภาษาไท" เป็นหลัก มิใช่อิง "คนเชื้อชาติไท" เป็นหลัก และคณะผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า

คนที่พูดภาษาไทนั้นอาจมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันได้เพราะ ถ้าพิจารณาจากรูปร่างลักษณะของร่างกายและสีของผิวพรรณของผู้ที่พูดภาษาตระกูลไทที่อยู่ในประเทศต่างๆ แล้ว เห็นได้ว่ามีความแตกต่างหลากหลายกันมาก ตั้งแต่ผิวดำคล้ำในประเทศอินเดีย ไปจนถึงผิวขาวในประเทศจีนและเวียดนาม และมีทั้งดวงตากลมโตไปถึงตาเล็กและมีหนังตาชั้นเดียว นอกจากนี้ ผู้ศึกษาที่ค้นคว้าถึงลักษณะกลุ่มเลือดของคนที่พูดภาษาตระกูลไทในที่ต่างๆ ก็พบว่า กลุ่มเลือดของคนเหล่านี้แตกต่างกันกลุ่มคนที่พูดภาษาไทในเวียดนามมีลักษณะกลุ่มเลือดที่ใกล้เคียงกับคนในประเทศจีน ในขณะที่คนที่พูดภาษาไทในย่านประเทศไทยมีลักษณะกลุ่มเลือดใกล้เคียงกับคนเขมรและมาเลเซียมากกว่า เป็นต้น (เสมอชัย 2541)

โดยนัยนี้ ความหมายของ **"วัฒนธรรม"** ที่คณะผู้วิจัยใช้อ้างอิงในการทำงาน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิต การใช้ชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในครอบครัว ในหมู่บ้าน ในสังคมวงกว้าง การเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่

การนำเสนอรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบของหนังสือมีทั้งหมด 4 หัวข้อ คือ หัวข้อแรกว่าด้วย **"ภูมิหลังของคนพูดภาษาตระกูลไท"** หัวข้อนี้กล่าวถึงคนที่พูดภาษาตระกูลไทในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีจำนวนเกือบ 100 ล้านคน กระจายอยู่ในประเทศต่างๆ 8 ประเทศ คือ ประเทศไทย ลาว จีน อินเดีย เมียนมาร์ เวียดนาม กัมพูชา และมาเลเซีย และในบทนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายถึงความหมายและขอบเขตของคำว่า **"ไท"**

หัวข้อที่สองว่าด้วย **"คนไทในประเทศอินเดีย"** เป็นการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ และการย้ายถิ่นฐานของคนไทจากพม่า (เมียนมาร์) สู่อินเดีย และเป็นการกล่าวถึงลักษณะร่วมหรือมรดกที่คนคำตี่ คนพาเก คนไอตอน และคนคำยาง มีเหมือนๆ กัน ในแง่ของภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

หัวข้อที่สามว่าด้วย ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงการเกิด การแต่งงาน การทำงานศพ รวมถึงภาษาเขียนและปู่สอนหลาน

หัวข้อที่สี่ว่าด้วย การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในสังคมไทในรัฐอัสสัม ตั้งแต่ยุคอาณาจักรอาหมจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 1

ภูมิหลังของภาษาไท และคนพูดภาษาตระกูลไท

1.1 ภาษาตระกูลไท

ในวงการภาษาศาสตร์ คำว่า "ไท" เป็นชื่อที่นักภาษาศาสตร์ใช้เรียกตระกูลภาษาหนึ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยภาษาใหญ่น้อยจำนวนมากมาย รวมถึงภาษาที่ผู้ใช้ภาษาที่ไม่เรียกตนเองว่า "ไท" ด้วย เช่น ลาว หรือ นุง เป็นต้น มีเหตุผลสำคัญ 2 ประการที่ทำให้นักภาษาศาสตร์จัดให้ภาษาที่กระจายกันอยู่ในที่ต่างๆ ห่างไกลกันเป็นตระกูลภาษาไทเดียวกัน คือ

1. ภาษาต่างๆ เหล่านี้มีคำศัพท์พื้นฐาน หรือคำศัพท์มรดก (Cognates) เหมือนกัน คำศัพท์ดังกล่าวนี้เป็นศัพท์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของคนในสังคมกสิกรรมทั่วๆ ไป อาทิ พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ลูก หลาน ลุง ป้า น้า อา หน้า ตา หู ขา มือ บ้าน เรือน เสา ฝา หม้อ ไฟ น้ำ ข้าว ผัก ปลา แห ไถ นา ฝาย ฝน ฟ้า แดด หนึ่ง สอง สาม สี่ ... คน ควาย นก งู เสือ ม้า... กิน นอน นั่ง ดู ได้ยิน เห็น ฝัน ตาย ไป มา หา ซื้อ ขาย ไถ(นา) เกี่ยว ฝัด(ข้าว) ห้วย หนอง ดอย ภูเขา ในปี พ.ศ. 2520 เมื่อ Fang – Kuei Li เขียนหนังสือ A Handbook of Comparative Tai ท่านใช้บัญชีคำศัพท์มรดกจำนวน 1,200 คำ และต่อมาในปี พ.ศ. 2539 เมื่อ Yongxian Luo ผู้พูดภาษาไท (ชาวจ้วง) จากมณฑลกวางสี ประเทศจีน เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Subgroup Structure of the Tai Languages - A Historical and Comparative Study ซึ่งปัจจุบันตีพิมพ์เป็นหนังสือแล้ว ในหนังสือเขาเสนอคำศัพท์มรดกหรือศัพท์พื้นฐานของภาษาตระกูลไทเพิ่มอีกกว่า 900 คำ ซึ่งหมายความว่าในปัจจุบันภาษาที่นักภาษาศาสตร์จัดให้อยู่ในตระกูลไทนี้ มีคำศัพท์เหมือนกันประมาณ 2,000 คำ คำว่า "เหมือนกัน" ในที่นี้เป็นการใช้อย่างกว้างๆ ภาษาไทต่างๆ อาจจะออกเสียงพยัญชนะและสระของคำว่า "มา" เหมือนกันแต่เสียงวรรณยุกต์ของคำๆ นี้อาจจะแตกต่างกันไปตามแต่ละถิ่นแต่ความหมายของคำ "เหมือนกัน" และความแตกต่างของคำมรดกในภาษาถิ่นต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจจะอยู่ที่เสียงวรรณยุกต์ดังที่ยกตัวอย่างมาแล้วนี้ หรืออาจจะอยู่ที่เสียงพยัญชนะหรือสระก็ได้ เช่น คำว่า "บ้าน" ภาษาไทบางถิ่นอาจจะออกเสียงพยัญชนะต้นเป็น "ว" เช่น ไทใหญ่ในประเทศเมียนมาร์ (ว่าน) หรืออาจจะออกเสียงเป็น "ม" (ม่าน) ดังภาษาไทในประเทศอินเดียซึ่งไม่มีเสียงพยัญชนะ "บ" ใช้ และทุกคำที่ภาษาถิ่นอื่นใช้เสียง "บ" ภาษาไทในอินเดียจะแทนด้วยเสียง "ม" นอกจากนี้ "ความหมาย" ของคำก็ยังอาจจะแตกต่างกันได้อีกด้วย เช่น คำว่า "ตีน" ในภาษาไทในอินเดียมีความหมายครอบคลุมถึงอวัยวะตั้งแต่

บริเวณใต้เข่าลงไปจนถึงปลายนิ้วเท้าเป็นต้น โดยสรุปก็คือ คำมรดกที่ว่า **"เหมือนกัน"** นี้ ก็อาจจะแตกต่างกันไปตามถิ่นต่างๆ ทั้งในแง่เสียงและความหมาย

และเหตุที่เรียกว่าเป็น **"คำมรดก"** (Cognates) ก็เพราะเป็นคำที่มีใช้อยู่ในสังคมไทโบราณ (Proto – Tai) ซึ่งเป็นสังคมของบรรพบุรุษของคนไทกลุ่มต่างๆ ในปัจจุบัน บรรพบุรุษของคนไทใช้ถ้อยคำเหล่านี้อยู่ในสังคมโบราณ ก่อนที่คนในสังคมโบราณนี้จะแยกย้ายกันไปสร้างสังคมใหม่ตามถิ่นต่างๆ จากคำศัพท์มรดกที่มีอยู่ประมาณ 2,000 คำนี้ เราสามารถบอกถึงลักษณะของสังคมไทโบราณได้หลายประการ อาทิ เป็นสังคมโบราณที่ทำนา (นา, ไถ, เคียว, ข้าว) มีการบริโภคทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว มีการทำเหมืองฝายเพื่อทดน้ำและจ่ายน้ำในการทำนา มีการจักสานทำภาชนะแบบต่างๆ (กระบุง, ตะกร้า) เป็นสังคมที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งน้ำ (น้ำท่า, ห้วย, แคว) และปลูกบ้านยกพื้นสูง (เสา, ใต้ล่าง, ใต้ถุน, (บัน)ได) มีการจับปลาแบบง่ายๆ (เบ็ด, แห) และภูมิอากาศ (ของสังคมโบราณ) มีความหนาวเย็นในฤดูหนาว (หมอก, เหมย) แต่ไม่หนาวจัดมากจนถึงขนาดมีหิมะตกเป็นฤดูกาล แต่คนที่พูดภาษาไทโบราณคงได้อยู่ในบริเวณที่สามารถมองเห็นหิมะบนยอดดอยสูงๆ เป็นต้น

2. ในแง่ของเสียงของคำศัพท์โบราณดังกล่าวในข้อ 1 นี้ เราอาจนำคำแต่ละคำมาเปรียบเทียบกันและหาเสียงเทียบ (Sound correspondences) ได้ด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติ ซึ่งมีหลักการว่าเสียงในภาษาย่อมเปลี่ยนอย่างเป็นระบบและเสียงเทียบนี้รวมถึงทั้งเสียงพยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งหมายความว่าภาษาไทเป็นภาษาที่ใช้เสียงวรรณยุกต์มาแต่โบราณ

ตัวอย่างของเสียงเทียบในภาษาถิ่นต่างๆ

ภาษาไทย (กรุงเทพฯ)	**ภาษาไทใหญ่**	**ภาษาจุงมิง**	**ภาษาเต้อหั้ง**	**ภาษาซินฟงยิว**
หาง A1	haaŋ	riaŋ	thaaŋ	haaŋ	thaaŋ

(Yongxian Luo 1986, 1999 : 119)

จากตัวอย่างนี้ เสียงเทียบของพยัญชนะต้นของคำว่า **"หาง"** คือ h - r - th - h - th ซึ่งหมายความว่า เมื่อภาษาไทย (กรุงเทพฯ) ออกเสียงคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ (ห) **"h"** และมีเสียงวรรณยุกต์จัตวา คำเดียวกันนี้ในภาษาอื่นๆ ที่นำมาเทียบจะออกเสียงพยัญชนะต้นเป็น r (ร) – th (ท) – h(ห) – th (ท) ตามลำดับ ดังตัวอย่างคำอื่น

ภาษาไทย (กรุงเทพฯ)	ภาษาไทใหญ่	ภาษาลุงมิง	ภาษาเต้อห้ง	ภาษาซินฟงยิว
หาม A1 haam	raam	thaam	haam	thaam

โดยวิธีการเดียวกันนี้ เราอาจหาเสียงเทียบที่เป็นเสียงสระ พยัญชนะท้ายหรือพยัญชนะสะกด และเสียงวรรณยุกต์ได้ และเสียงเทียบดังกล่าวนี้ คือ สิ่งที่บอกถึงความสัมพันธ์ของภาษาต่างๆ เหล่านี้ เสียงเทียบจากคำมรดกจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อภาษามีความสัมพันธ์หรือสืบทอดมาจากภาษาโบราณเดียวกันเท่านั้น ถ้าเรานำคำมรดกจากภาษาต่างตระกูลกันมาเปรียบเทียบกันด้วยวิธีนี้ จะไม่มีเสียงเทียบเกิดขึ้น

เช่น	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ
	ใบ (A2) bay	lif (leaf)
	บ้าน (C2) baan	haws (house)
	บ้า (C2) baa	mɛd (mad)
	บิน (A2) bin	flay (fly)
	บอก (D2) bɔɔk	tel (tell)

ถ้าเรายกคำเปรียบเทียบกันมากขึ้น เราก็จะได้เห็นชัดยิ่งขึ้นว่า เสียง "บ" (b) ในคำภาษาไทยนั้นไม่อาจเทียบว่าจะตรงกับเสียงใดในภาษาอังกฤษได้ กล่าวคือ ภาษาอังกฤษอาจจะใช้เสียงใดก็ได้ในคำที่มีความหมายเหมือนกัน ไม่มีเสียงเทียบ/ไม่มีระบบ ทั้งนี้เพราะภาษาไทยกับภาษาอังกฤษไม่ได้สืบทอดมาจากภาษาโบราณเดียวกัน จึงไม่มีความสัมพันธ์กันในแง่ของเสียงในคำมรดก

1.2 การกระจายของภาษาตระกูลไท

ภาษาที่นักภาษาศาสตร์จัดว่าอยู่ในตระกูลภาษาไท มีผู้ใช้พูดเป็นภาษาแม่หรือภาษาในชีวิตประจำวันกระจายเป็นอาณาบริเวณกว้างขวางในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือในประเทศไทย ลาว มาเลเซีย กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์และอยู่สูงขึ้นไปถึงมณฑลยูนนาน กวางสี กุยโจวของสาธารณรัฐประชาชนจีน และแผ่ไปทางตะวันตกถึงรัฐอัสสัม และรัฐอรุนาชัลประเดชของประเทศอินเดีย นับเป็นจำนวนประเทศได้ 8 ประเทศ คือ ไทย ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย จีน และอินเดีย ทั้งหมดนี้ มีแต่ภาษาไทยในประเทศไทย และภาษาลาวในสาธารณรัฐประชาชนลาวเท่านั้นที่ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่หรือเป็นภาษาประจำชาติ ส่วนในประเทศอื่นๆ ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย Yongxian Luo ซึ่งได้เก็บสถิติจากรัฐบาลจีนและรายงานอื่นๆ กล่าวว่า

มีผู้พูดภาษาตระกูลไทอยู่ในจีนประมาณ 18 ล้านคน เมื่อ พ.ศ. 2533 ในจำนวนนี้เป็นคนที่เรียกกันว่า "จ้วงเหนือ" 8.5 ล้านคน "จ้วงใต้" 6 ล้านคน "ปูยี" 2.5 ล้านคน เป็นคน "ไต" 1 ล้านคน ประมาณว่าในประเทศเมียนมาร์มีคนพูดภาษาไทใหญ่หรือฉานประมาณ 3 ล้านคน และมีคนพูดภาษาไทขืน ไทเหนือ และไทลื้ออีกประมาณ 1 แสนคน ส่วนในเวียดนาม Yongxian Luo ประมาณว่ามีคนพูดภาษาตระกูลไทประมาณ 3 ล้านคน แต่คำจอง (Cam Trong) กล่าวว่ามี 2,600,000 คน (Cam Trong 2538) สาธารณรัฐประชาชนลาวมีผู้พูดภาษาตระกูลไทประมาณ 6 ล้านคน ในมาเลเซีย อินเดีย และกัมพูชา ซึ่งแต่ละประเทศมีประชากรที่ใช้ภาษาตระกูลไทน้อย คือมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งแสนคน ในประเทศอินเดีย Chau Na Mein คนไทคำตี่ซึ่งเป็น "รัฐมนตรีสภาพแวดล้อมและป่า" (Minister of Environment and Forest) ของรัฐบาลรัฐอรุนาชัลประเทช ประมาณว่ามีคนไททั้งหมดไม่เกิน 40,000 คน สุดท้ายประเทศไทยมีประชากรที่พูดภาษาไทยมากที่สุดคือประมาณ 60 ล้านคน เราอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันผู้พูดภาษาตระกูลไทมีอยู่ประมาณเกือบ 100 ล้านคน

ภาษาตระกูลไทที่ใช้สื่อสารกันระหว่างประชากรประมาณ 100 ล้านคนนี้ แตกต่างหลากหลายกันไปตามท้องถิ่นต่างๆ บางถิ่นสามารถสื่อสารข้ามถิ่นเข้าใจกันได้ทั้งหมด บางถิ่นเข้าใจกันได้เกือบทั้งหมด บางถิ่นเข้าใจกันเป็นบางส่วน บางถิ่นเข้าใจกันเป็นคำๆ และบางถิ่นก็ไม่เข้าใจกันเลย Fang - Kuei Li (1960) ศึกษาภาษาไทถิ่นต่างๆ ทั้งในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในประเทศจีน ได้เสนอจำแนกภาษาในตระกูลไทออกเป็น 3 สาย โดยใช้วิวัฒนาการด้านเสียงและศัพท์เป็นเกณฑ์ในการจำแนก คือ สายเหนือ (Northern) สายกลาง (Central) และสายตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern)

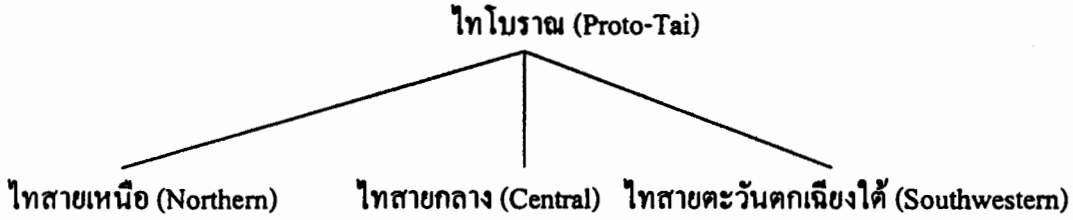

คำศัพท์ที่ Fang – Kuei Li นำมาใช้จำแนกภาษานี้ แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท แต่ที่สำคัญคือมีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งที่มีใช้เฉพาะในสายเหนือและกลาง อีกกลุ่มหนึ่งมีเฉพาะสายกลาง และสายตะวันตกเฉียงใต้ และคำศัพท์กลุ่มสำคัญที่ทำให้ต้องแยกสายกลางออกมาเป็นอีกสายหนึ่ง คือเป็นคำศัพท์ที่มีใช้เฉพาะสายเหนือและสายตะวันตกเฉียงใต้ 2 กลุ่มแรกดูจะเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่ภาษาที่อยู่ระหว่างกลาง (สายกลาง) จะใช้คำศัพท์เหมือนทั้งสายเหนือและสายตะวันตกเฉียงใต้ แต่

การที่สายที่อยู่ไกลกันจะมีคำศัพท์เหมือนกัน โดยเว้นภาษาที่อยู่ระหว่างกลางไว้ ย่อมแสดงว่า "สายกลาง" มีลักษณะที่เป็นของตนเองอย่างเด่นชัด ชื่อภาษาไทสายต่างๆ ที่ Fang – Kuei Li เสนอนี้ ตรงกับสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ด้วย กล่าวคือ **"สายเหนือ"** เป็นกลุ่มภาษาที่อยู่เหนือขึ้นไปในประเทศจีน ในกวางสี กุยโจว และในยูนนานบางส่วน ส่วน **"สายกลาง"** อยู่ใต้ลงมา คืออยู่บริเวณชายแดนจีน และเวียดนาม และ **"สายตะวันตกเฉียงใต้"** คือภาษาที่อยู่ใต้สุด รวมถึงภาษาในประเทศไทย ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ อินเดีย อย่างไรก็ตาม มีภาษาที่จัดว่าอยู่ในสายตะวันตกเฉียงใต้ เช่น เต้อหัง (Dehong) ลื้อ ไทขาว ไทดำ ที่อยู่ลึกเข้าไปในประเทศจีนด้วย เราอาจกล่าวได้ว่า ในประเทศจีน และเวียดนามมีภาษาถิ่นตระกูลไทครบทั้ง 3 สาย

การแบ่งภาษาในตระกูลไทออกเป็น 3 สายของ Fang – Kuei Li นี้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแต่วงการภาษาศาสตร์เอง นักภาษาศาสตร์มีความเห็นไม่ตรงกันว่า ควรจะแบ่งภาษาทั้ง 3 สายนี้ออกมาในรูปแบบที่ Li เสนอข้างบนนี้อย่างไร William J. Gedney (1989) มีความเห็นว่า **"สายกลาง"** และ **"สายตะวันตกเฉียงใต้"** มีความใกล้เคียงกันมาก การแบ่งสายในระยะแรกน่าจะแบ่งเป็น**"สายเหนือ"** และ **"สายอื่น"** ที่ไม่ใช่สายเหนือ จากนั้นจึงแบ่ง **"สายอื่น"** ออกเป็น **"สายกลาง"** และ **"สายตะวันตก-เฉียงใต้"** ดังนี้

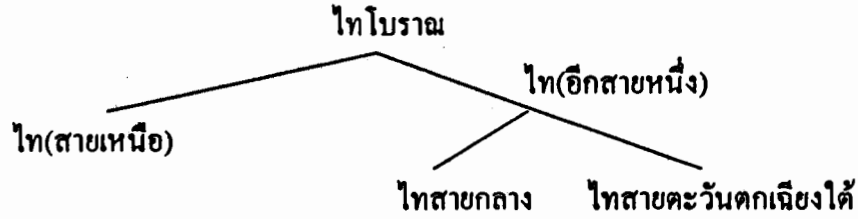

Haudricourt (1956) มีความเห็นว่า ภาษาใน **"สายกลาง"** มีความใกล้เคียงกับ **"สายเหนือ"** มากกว่า และการแบ่งตัวครั้งแรกน่าจะเป็นการแบ่งระหว่าง **"สายเหนือ"** กับ **"สายอื่น"** และต่อมา **"สายอื่น"** ก็พัฒนาแตกตัวออกไปอีก ดังนี้

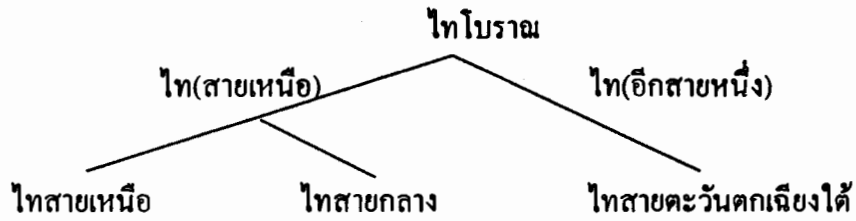

และในปี พ.ศ. 2539 Yongxian Luo ซึ่งศึกษาภาษาตระกูลไทในประเทศจีนเพิ่มเติม เขาพบและเสนอคำมรดกในตระกูลภาษานี้เพิ่มเติมอีกประมาณ 900 คำ และเสนอการแบ่งสายในตระกูลใหม่เป็นดังนี้

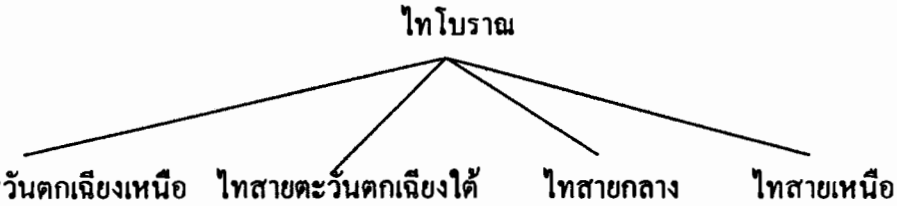

เหตุผลที่ Yongxian Luo เสนอแยกภาษาในตระกูลออกเป็น 4 สาย ก็คือ ภาษาเต้อห้ง (Dehong) (นิยมเรียกว่าเต๋อหงในเมืองไทย) ซึ่งอยู่ในสายใหม่ที่เขาเสนอ มีศัพท์เหมือนภาษาในสายเหนือเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีลักษณะเฉพาะทางด้านเสียงที่ไม่เหมือนสายอื่นๆ ทางด้านประวัติศาสตร์เขามีข้อสนับสนุนจากข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์ Wyatt (1984) ซึ่งเสนอว่าถิ่นกำเนิดของชนเผ่าที่พูดภาษาไทในช่วงคริสต์ศตวรรษต้นๆ น่าจะอยู่บริเวณ "ลุ่มแม่น้ำแดง" แต่เมื่อจีนเริ่มแผ่ขยายอำนาจลงมาทางใต้ ทำให้คนที่พูดภาษาไทเหล่านี้ ถอยร่นลงมาทางใต้ในบริเวณที่เป็นเวียดนามเหนือและทางเหนือของลาวในปัจจุบัน และต่อมาเมื่อทั้งจีนและเวียดนามต่างบุกรุกชนผู้พูดภาษาไท ทำให้คนที่พูดภาษาไทต้องแยกตัวขาดจากกันเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยู่ทางเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือของลุ่มน้ำแดงกลุ่มหนึ่ง และกลุ่มที่อยู่ในเวียดนามอีกกลุ่มหนึ่ง ประวัติศาสตร์จีนกล่าวถึง "นุงจือเกา" ผู้นำคนสำคัญที่พูดภาษาตระกูลไท ที่ก่อกบฏกับทั้งจีนและเวียดนาม ในช่วงปี พ.ศ.1053 เขาพ่ายแพ้จึงต้องหนีจีนลงมาทางใต้ และเดินทางกลับเข้าไปทางตะวันตกเฉียงเหนือของยูนนานใหม่ เพื่อไปซ่องสุมผู้คน เส้นทางการอพยพนี้ มีกลุ่มคนพูดภาษาไทใช้อีกหลายระลอกในช่วงศตวรรษต่อมา การเดินทางไปมานี้ มีผลทำให้เกิดการหยิบยืมภาษาไทสายอื่นไปด้วย ด้วยเหตุนี้ภาษาไทเต้อห้งจึงมีทั้งลักษณะที่แปลกประหลาดเฉพาะของตัวเอง และมีลักษณะที่เหมือนภาษาไทในสายอื่นๆ ด้วย Luo กล่าวว่า ภาษาเต้อห้ง (Dehong) ควรอยู่ใน "สายตะวันตกเฉียงเหนือ" ที่เขาเสนอใหม่ และภาษาในสายตะวันตกเฉียงใต้บางภาษา เช่น ภาษาไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน ก็น่าจะรวมอยู่ในสายนี้ได้ด้วย

แผนที่แสดงแหล่งที่พูดภาษาตระกูลไท

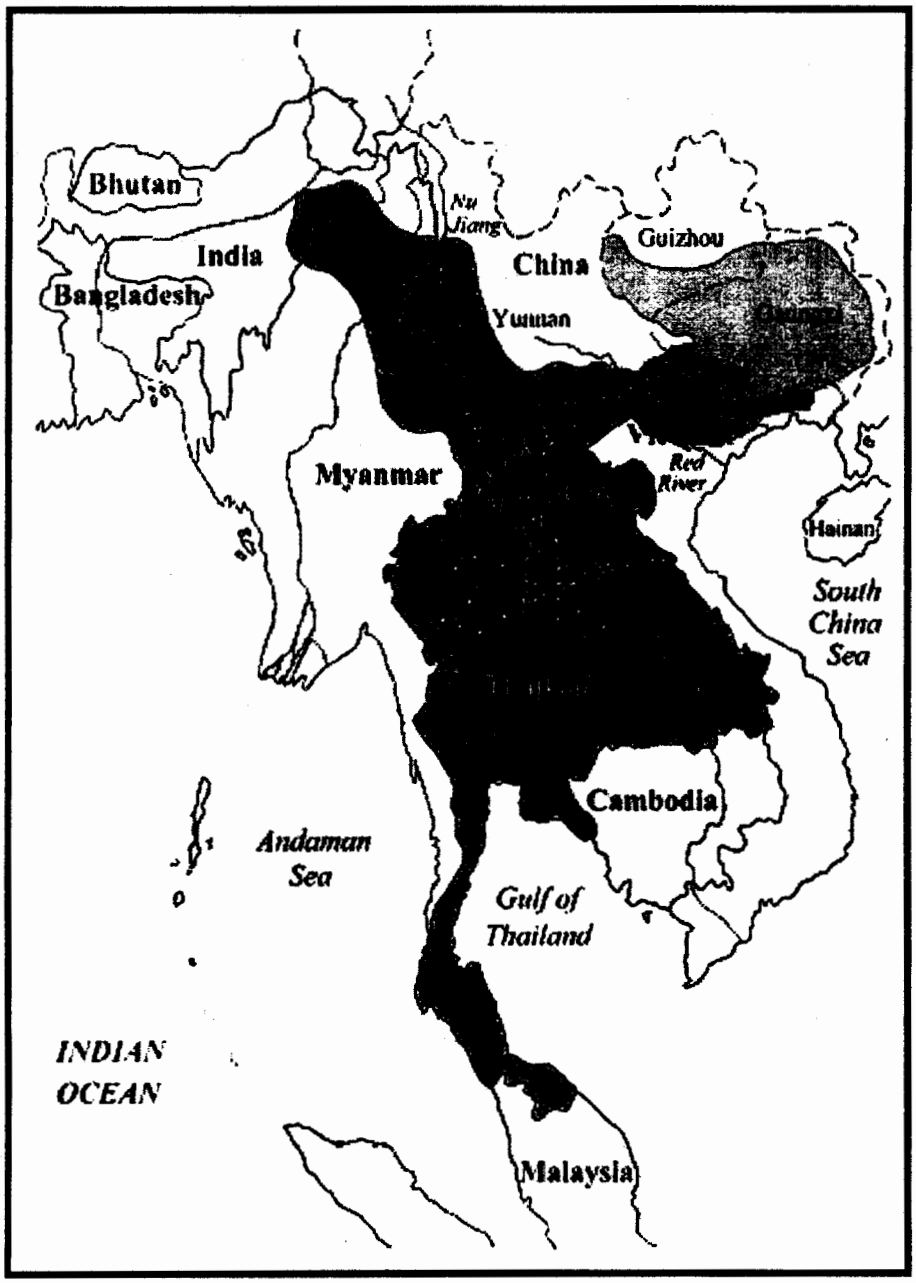

จาก John Hartmann Thomas, John Hudak, A profile of the Thai Language

http://www.seasite.niu.edu/thai/LLF/profile.htm

1.3 ชื่อภาษาในตระกูลไท

ภาษาแต่ละสายยังแบ่งแยกย่อยเป็นภาษาถิ่นต่างๆ อีกมากมาย แต่ละถิ่นมีชื่อเรียกแต่กต่างกันไป บ้างก็เป็นการตั้งชื่อถิ่นฐาน ตำบล ที่อยู่ เช่น **"ไทเหนือ"** บ้างก็ชื่อตามชื่อตำบลที่อยู่ เช่น "ซิหลิน" (Hsi - lin) บ้างก็มีชื่อเป็นสี เช่น **"ไทดำ" "ไทขาว"** บ้างก็เป็นชื่อที่ผู้อื่นตั้งให้ เช่น ทางการจีนเรียกคนที่พูดภาษาตระกูลไทในยูนนาน และกวางสีว่า **"จ้วง"** และบางครั้งแม้จะมีชื่อเรียกเดียวกัน แต่ก็อาจจะพูดจาสื่อสารกันไม่เข้าใจ ดังที่ ปราณี กุลละวณิชย์ (2538) ได้ศึกษาคำศัพท์พื้นฐานของพวก "จ้วง" พบว่า พวก "จ้วง" ใช้คำศัพท์ต่างกัน และสามารถใช้ความแตกต่างนี้ แยกคนจ้วงออกเป็น 2 กลุ่ม คือ **"จ้วงเหนือ"** และ **"จ้วงใต้"** ได้ และปราณี กุลละวณิชย์ ยังได้เสนอความเห็นต่อไปอีกว่า ถ้าเพิ่มเติมคำศัพท์ที่ใช้สอบในแต่ละกลุ่มก็คงจะแยกย่อยได้อีก นี่แสดงว่าชื่อกลุ่มเดียวกันแต่ภาษาอาจแตกต่างกัน และอาจต่างกันจนสื่อสารกันไม่เข้าใจเลยก็ได้

นอกจากชื่อที่ผู้อื่นตั้งให้แล้ว ก็ยังมีชื่อที่เจ้าของภาษาเรียกตนเอง ดังคนไทในสายตะวันตกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เรียกตนเองว่าเป็น **"ไท"** หรือ **"ไต"** และมีชื่อสร้อยเพิ่มตามมาเช่น **"ไทดำตี่" "ไทขาว" "ไทใหญ่"** คนพม่าเรียกคนพูดภาษาตระกูลไทในประเทศของตนเองว่า **"ฉาน"** แต่คนฉานเรียกตนเองว่าเป็น **"คนไต"**

ในประเทศจีน ทั้ง Anthony Diller (2538) และ ปราณี กุลละวณิชย์ (2538) ตั้งข้อสังเกตว่า คนที่พูดตระกูลภาษาไท มักเรียกชื่อตนเองว่า **"ผู้"** (ปู้ ~ บู้) เช่น ผู้ใหญ่ ผู้ย้อย ผู้โต ผู้โท้ ผู้หนง คณะผู้วิจัยใคร่ย้ำข้อสังเกตซึ่งผู้วิจัยอื่นๆ ได้กล่าวถึงแล้ว คือ คนที่พูดภาษาตระกูลไทสายเหนือในประเทศจีน ไม่เรียกตนเองว่าเป็น **"ไท"** หรือ **"ไต"** แต่อย่างใด และชื่อที่พวกเขาใช้เรียกตนเองนั้น ถ้าเป็นคำประสมก็มักขึ้นต้นด้วยคำว่า **"ผู้"** (Bu ~ Pu ~ Po) ส่วนคนที่พูดภาษาไทสายกลางและสายตะวันตกเฉียงใต้ทั้งในประเทศจีน เวียดนาม เมียนมาร์ อินเดีย และประเทศไทยนั้น มีหลายกลุ่มที่เรียกตนเองว่า **"ไต ~ ไท ~ ได"** ชื่อที่คนพูดภาษาตระกูลไทแต่ละสายใช้เรียกตนเองนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดต่อไป และต่อไปนี้เป็นตัวอย่างรายชื่อของภาษาไทถิ่นสายต่างๆ ที่นักภาษาศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าและตีพิมพ์ผลงานแล้วและเนื่องจากงานส่วนใหญ่ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงเสนอตัวอย่างชื่อเหล่านี้เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย

ภาษาตระกูลไท

สายเหนือ	สายกลาง	สายตะวันตกเฉียงใต้
1. Buyi-Puyi (ปูยี)	1. Cao-lan (เกาลาน, บ้างเสนอให้ภาษานี้อยู่ในสายเหนือ)	1. Black Tai (ไทดำ)
2. Boai~Po-ai (โปอาย)	2. Lungchow (ลุงโจว)	2. Dai (ไต)
3. Chien-chiang (เจียนเจียง)	3. Lungming~Longming (ลุงมิง)	3. Dehong (เต้อห้ง)
4. Fengshan (เฝองชาน)	4. Nung (นุง)	4. Iton (ไอตอน)
5. Lipo (ลิโป)	5. Tay (ไต) / Tho (โท้)	5. Khamti (คำตี่)
6. Nung (นุง)	6. Tien-pao (เทียนเปา)	6. Khamyang (คำยาง)
7. Saek (แสก)		7. Khin (ขึน)
8. Sanfang (ซันฟาง)		8. Lao (ลาว)
9. Santu (ซันทู่)		9. Lue (ลื้อ)
10. Wuming (วูมิง)		10. Phake (พาเก)
11. Yay (ไย้)		11. Pong (พง)
12. Yoi~Yay~Pu-nam (ย้อย~ไย้ ~ปู่นำ(ดำ))		12. Phu Thai (ผู้ไท)
13. Zuang (จ้วง)		13. Red Tai (ไทแดง)
		14. Shan (ฉาน)
		15. Siamese (ไทย)
		16. Tai Mao (ไทมาว)
		17. White Tai (ไทขาว)

1.4 คำสันนิษฐานว่าด้วยความเป็นมาของคำว่า "ไท / ไต"

ชื่อ "ไท" ที่ผู้พูดภาษาตระกูลไทใช้เรียกตนเอง มีการออกเสียงแตกต่างกันไปเป็น 2 แบบ คือ ไต (Dai ~ Tai ~ Tay) และไทย (Thai) ผู้ที่เรียกตนเองว่า "ไต" (Dai) อยู่ในยูนนาน ส่วนผู้ที่เรียกตนเองว่า "ไต" (Tai ~ Tay) มีอยู่ทั้งในเวียดนาม อินเดีย เมียนมาร์ และจีน ส่วนผู้ที่เรียกตนเองว่า "ไทย" นั้น มีอยู่แต่ในประเทศไทยเท่านั้น ส่วนภาษาลาวซึ่งจัดเป็นภาษาไทสายตะวันตกเฉียงใต้นั้น ตัวผู้พูดภาษาเรียกตนเองว่าเป็น "ลาว" ไม่ใช่ "ไท" แต่เมื่อพูดถึงคนไทหรือใช้คำว่า "ไท"

ในความหมายอื่นๆ คนลาวก็ออกเสียงคำนี้เป็น **"ไท"** ไม่ใช่ **"ไต"** ดังเช่น หุมพัน ลัดตะนะวง (2538) ยกตัวอย่างการใช้และความหมายของคำว่า **"ไท"** ในวรรณกรรมลาวเรื่อง **"ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง"** ไว้ดังนี้

"... สมพาน ยอด**ไท** เอาอ้าง"	(ยอดไท - จอมกษัตริย์)
"... **ไท**ดาบถือดาบเปือย"	(ไทดาบ - นักดาบ)
"... **ไท**ในแหนแห่นางพอร้าย"	(ไทใน - ตำรวจ)
"... เฮวฮิ่มเต็งเขาได้ฝูง**ไท**เมืองนอก"	(ไทเมืองนอก - คนต่างเมือง)

สรุปคือ ผู้พูดภาษาตระกูลไทออกเสียงเรียกชื่อ **"ไท"** แตกต่างกันไป 2 แบบ คือ **"ไต"** (Tai ~ Tay) มีผู้พูดกระจายมากที่สุด คือ มีทั้งในประเทศจีน เมียนมาร์ อินเดีย และเวียดนาม ส่วน **"ไท/ไทย"** (Thai) มีใช้อยู่ในประเทศไทยและประเทศลาวเท่านั้น

มีผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับความหมายของชื่อ **"ไท"** ไว้หลายประการ จิตร ภูมิศักดิ์ (2519) สันนิษฐานว่า **"ไท"** หมายถึง **"คน"** ธรรมดา ซึ่งคงเป็นปฏิกริยาโต้ตอบที่คนจีนมองคนเผ่าพูดภาษาไทและคนเผ่าอื่นๆ ว่าเป็นคนป่าเถื่อน (ปราณี กุลละวณิชย์ 2538) อีกหลายท่าน รวมถึง หุมพัน ลัดตะนะวง (2538) สันนิษฐานว่าคำ **"ไท/ไต"** มาจากคำจีนว่า **"ไต, ต้า"** ซึ่งแปลว่า **"ใหญ่, ยิ่งใหญ่"**

ในแง่ของวิวัฒนาการของเสียงในตระกูลภาษาไท คำสันนิษฐานของ จิตร ภูมิศักดิ์ มีน้ำหนักน่าเชื่อ กล่าวคือ ในวงการภาษาศาสตร์ภาษาไทเชิงประวัติ ถ้ามีการสืบสร้างเสียงโบราณของคำว่า **"ไท"** ด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติ คำว่า **"ไท"** โบราณ ก็จะออกเสียงเป็น *day / *dai คือเป็นเสียงโฆษะ *d ในกรณีนี้ ภาษาถิ่นที่ออกเสียงเป็น **"ไต"** และ **"ไท"** เป็นภาษาถิ่นที่พัฒนาเสียงเปลี่ยนแปลงไป และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่แยกภาษาออกเป็น 2 กลุ่ม อย่างที่ James Chamberlain (1977) ตั้งชื่อว่า กลุ่มมีเสียงลม (Aspirated) กับไม่มีเสียงลม (Unaspirated) ดังในตัวอย่างคำว่า พ่อ / ป้อ พี่ / ปี้ ทาง / ตาง คำ / กำ ค่า / ก้า

ในการพิจารณาด้านความหมายว่า **"ไท"** หมายถึง **"ใหญ่ / ยิ่งใหญ่"** เหมือนความหมายในภาษาจีน หรือหมายถึง **"คน"** นั้น คณะผู้วิจัยยังมีแนวคิดว่าความหมายทั้ง 2 นี้ ถูกทั้งคู่ แต่เป็นความหมายที่ใช้ต่างยุคสมัยกัน และอยู่ในกลุ่มผู้ใช้ที่ต่างกัน เมื่อคณะผู้วิจัยศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงด้านศาสนาในหมู่คนไทอาหมก็มองเห็นว่าความหมาย **"ใหญ่ / ยิ่งใหญ่"** น่าจะเป็นความหมายดั้งเดิมที่สุด(ดูบทสุดท้าย) เป็นความหมายเดียวกับคำจีน แต่คนไทเป็นผู้ใช้เอง เนื่องจากสัมพันธ์กับศาสนาเต๋า

บทที่ 2
มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทในรัฐอัสสัม

2.1 ภูมิหลังของรัฐอัสสัม และรัฐอรุนาชัลประเดช

รัฐอัสสัม และรัฐอรุนาชัลประเดชอยู่ด้านปลายสุดทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ทางตะวันออกของอรุนาชัลประเดชมีชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ ส่วนทางเหนือมีชายแดนติดต่อกับจีน และทางตะวันตกเฉียงเหนือของทั้ง 2 รัฐ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศภูฐาน ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทั้ง 2 รัฐนี้ ยังมีรัฐอินเดียอื่นๆ อีก 4 รัฐคือ นาคาแลนด์ มาณีปุระ มิโซรัม และตรีปุระ และทั้ง 4 รัฐนี้มีชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ทั้งสิ้น โดยสภาพที่ตั้ง ภูมิศาสตร์ และเผ่าพันธุ์ของคนที่อาศัยอยู่ในรัฐทั้ง 6 นี้ คือรวมถึงรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเดชด้วย ดินแดนส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับประเทศเมียนมาร์มากกว่าประเทศอินเดีย ในบรรดารัฐเหล่านี้ มีเพียงรัฐอัสสัมเพียงรัฐเดียวที่มีอาณาเขตติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ของจีน ทางด้านเหนือของรัฐเบงกอลตะวันตก "บังคลาเทศ" ทั้งประเทศแทรกอยู่ตรงกลางระหว่างแผ่นดินใหญ่ของอินเดีย กับรัฐทางตะวันออกเฉียงเหนืออีก 7 รัฐ รัฐที่ 7 คือ เมฆาลายา ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของอัสสัม รัฐนี้มีชายแดนติดต่อกับบังคลาเทศ แต่ไม่ได้ติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ (โปรดดูแผนที่ประเทศอินเดีย)

ก่อนอังกฤษเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ ดินแดนที่ในปัจจุบันเป็นรัฐทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และอาณาเขตด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเมียนมาร์เต็มไปด้วยอาณาจักรขนาดเล็กของชนหลายเผ่าพันธุ์ อาณาจักรไทอาหมเคยครอบคลุมตั้งแต่รัฐอัสสัมในปัจจุบันไปจนถึงซาดิยาซึ่งในปัจจุบันอยู่ในรัฐอรุนาชัลประเดช เมื่ออังกฤษเข้ามาครอบครองในช่วงทศวรรษ ค.ศ. 1830 นั้น ทั้งคนพม่า คนเผ่าจิงโพ (Jingpho) และคนไทคำตี่ ได้ต่อต้านและสู้รบกับคนอังกฤษหลายครั้ง สร้างความเสียหายให้คนอังกฤษมากมาย (Barooah 1970) การแบ่งแยกรัฐอรุนาชัลประเดช และการให้รัฐอื่นๆ อีก 4 รัฐ รวมอยู่กับอินเดีย แทนที่จะรวมกับประเทศพม่า (ในขณะนั้น) จึงนับได้ว่าเป็นกลยุทธ์ของอังกฤษที่จะตัดขาดหรือแบ่งแยกชนเผ่าต่างๆ ในรัฐเหล่านี้ออกจากคนเผ่าพันธุ์เดียวกันซึ่งในปัจจุบันอยู่ทางด้านประเทศพม่า

ย้อนกลับมาที่เรื่องของรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเดช เนื่องจากแต่เดิมรัฐนี้รวมอยู่ในอาณาจักรไทอาหมด้วยกัน เป็นดินแดนที่มีชื่อเดียวกันว่า "อัสสัม" จนถึงปัจจุบันคนในรัฐอรุนาชัล-ประเดชก็ยังใช้ภาษาอัสสัมมีส ไม่มีภาษาประจำรัฐเหมือนรัฐอินเดียอื่นๆ และมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า "อัสสัม" เหมือนกัน เช่น การร้องรำทำเพลง และการแต่งกายแบบอัสสัมมีส

ชื่องานวิจัย เรื่องคนไทในอัสสัมจึงเป็นการใช้คำ **"อัสสัม"** ในความหมายเดิม คือ รวมถึงรัฐอรุนาชัล-ประเดชในปัจจุบันด้วย

2.2 จุดเริ่มต้นของคนไทในรัฐอัสสัม

ในปัจจุบันมีคนไทอยู่ในรัฐทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย 2 รัฐ คือ อัสสัม และอรุนาชัลประเดช และคนไทที่นี่ก็เหมือนกับคนไทในที่อื่นๆ อีกหลายแห่งที่มีเรื่องเล่าว่า บรรพบุรุษของตนย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น (ดูเหมือนจะมีชาวไตในเวียดนามเหนือเท่านั้นที่ยืนยันว่าตนอยู่ในพื้นที่มานานกว่าผู้อื่น) และเรื่องเล่าของคนไทในอัสสัมมีหลักฐานภาษาเขียนประกอบด้วย คนไทในอินเดียมีการจดบันทึกประวัติศาสตร์ของตนเองในปัจจุบันบันทึกดังกล่าวนี้เรียกว่า **"อาหมบุรันจี"** คนไทอาหมเล่าว่า คนโบราณมีขนบในการจดบันทึกคือในการบันทึกเรื่องราวแต่ละครั้งต้องมี 4 ชุด และแยกกันเก็บไว้ในที่ต่างๆ กล่าวว่าที่ทำเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขการบันทึกเรื่อง (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2526 : 212) Sir Gait (1945) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอัสสัม กล่าวว่ามรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่ชาวอาหมถ่ายทอดให้แก่คนในอัสสัม คือ การบันทึกประวัติศาสตร์ ก่อนหน้าที่คนไทเข้ามาในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ในย่านที่เป็นรัฐอัสสัมในปัจจุบัน คนในท้องที่ไม่เคยมีการบันทึกประวัติศาสตร์มาก่อน เมื่อคนไทอาหมเข้ามาตั้งถิ่นฐานและสร้างอาณาจักร จึงมีการบันทึกประวัติศาสตร์เกิดขึ้น คนไทอาหมมีกษัตริย์ปกครองสืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี บันทึกอาหมบุรันจี กล่าวถึงกษัตริย์เชื้อสายไทองค์แรกของอาณาจักรอาหมว่าทรงพระนามว่า **"เสือกาฟ้า"** เป็นคนไทจากเมืองมาวในพม่า เดินทางเข้ามาในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรกับกองทหารเก้าพันคน[1] ข้ามทิวเขาที่กั้นระหว่างพม่ากับอินเดีย ผ่านช่องเขาที่ชื่อว่า **"ปาดไก่"** เพราะเมื่อผ่านช่องเขานั้นได้มีการทำพิธีเชือดไก่ (ปาดไก่) สาบานตนกัน

อาหมบุรันจีระบุว่า **"เจ้าหลวงเสือกาฟ้า"** เข้ามาถึงย่านลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในปี พ.ศ. 1771 (เรณู วิชาศิลป์ แปล 2539) และตั้งถิ่นฐานอยู่ย่าน Sadiya ซึ่งอยู่ในรัฐอรุนาชัลประเดชในปัจจุบัน และเจ้าหลวงเสือกาฟ้าเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรไทได้ประมาณ 41 ปี จึงสิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. 1268 (Phukan 1998) เจ้าหลวงเสือใต้ฟ้าขึ้นครองราชย์ต่ออีก 13 ปี จากนั้นเจ้าหลวงเสือบินฟ้าครองราชย์ต่ออีก 12 ปี ในระยะแรกชื่อกษัตริย์หรือชื่อเจ้าไทที่ปกครองอาณาจักรอาหมขึ้นต้นด้วยคำว่า "เจ้าฟ้า" หรือ "เจ้าหลวง" และมีคำว่า "เสือ" เป็นส่วนหนึ่งของพระนาม ซึ่งนับว่าเป็นชื่อไท

---

[1] อาหมบุรันจีบันทึกว่ามีหม้อข้าวทองแดงจำนวน 3 พันหม้อๆ หนึ่งหุงข้าวได้สำหรับ 3 คน (ฉบับ Rai Sahib Golap Chandra Barua แปลเป็นภาษาอังกฤษ หน้า 44. และเรณู วิชาศิลป์ แปลเป็นภาษาไทย หน้า 55)

จนถึงปี พ.ศ. 2040 พระนามกษัตริย์จึงเริ่มเปลี่ยนไป ไม่ใช้คำไทดังพระนามของกษัตริย์สองพระองค์สุดท้ายว่า Jogesvgr Singh และ Purandar Singh **"สิงห์"** (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2526 : 214) แสดงถึงอิทธิพลของฮินดูและการเสื่อมสูญหายของอิทธิพลไทและภาษาไท

ถ้านับตามบันทึกอาหมบุรันจี เจ้าหลวงเสือกาฟ้าเข้ามาในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในปี พ.ศ. 1771 และกษัตริย์องค์สุดท้าย เจ้าฟ้าปุรันทรสิงห์ ครองราชย์จนอังกฤษส่งคนมาปกครองในปี พ.ศ. 2383 อาณาจักรอาหมถ้านับจาก บันทึกอาหมบุรันจี มีกษัตริย์รวมทั้งสิ้น 40 พระองค์ รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 600 ปีเศษ

2.2.1 ปัญหาเรื่องเวลา

อาหมบุรันจีบันทึกเวลาของแต่ละเหตุการณ์อย่างละเอียดโดยการนับเวลาแบบไท หรือ **"ปฏิทินแบบไทโบราณ"** เช่น

... ปีดับเหม้า เจ้าหลวงเสือใต้ฟ้าตาย ...

... ปีเมิงเหม้า เจ้าหลวงเสือบินฟ้าตาย ...

... ปีเต่าสง้า เดือน 7 เจ้าฟ้าเสือแสนตาย ...

... ปีกาบสัน เดือน 5 มีศึกตีมีสามาถึง ...

... ปีเต่าสง้า เกิดแผ่นดินไหวใหญ่หินทราบถล่ม ... (เรญู วิชาศิลป์ แปล 2539 : 75)

เพราะ **"อาหมบุรันจี"** ซึ่งเขียนเป็นภาษาไท บันทึกเวลาของแต่ละเหตุการณ์อย่างเป็นระบบและชัดเจน ผู้ที่ศึกษาอาหมบุรันจีโดยทั่วไป รวมถึง Sir Edmond Gait ด้วย จึงอนุมานว่า คนไทอาหมใช้ภาษาเขียนที่มีอยู่แล้วแต่เดิมบันทึกเรื่องราวตั้งแต่ต้น (Diller 2538) คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 1771 และถ้าเป็นไปตามข้ออนุมานนั้น ภาษาเขียนของไทอาหมก็ต้องมีอายุกว่า 750 ปี แต่ลักษณะภาษาเขียนของไทอาหมและไทอื่นๆ ในอินเดียมิได้มีลักษณะเก่าแก่มากเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อเทียบกับภาษาเขียนของไทยในประเทศไทย ซึ่งมีอายุประมาณ 700 ปี ภาษาไทในอินเดียมีตัวอักษรน้อยกว่าหลายตัวอักษร ในขณะที่ภาษาไทยในประเทศไทยมีพยัญชนะ 3 กลุ่ม แบ่งออกเป็นอักษรสูง กลาง ต่ำ ภาษาไทในอินเดียมีเพียง 2 กลุ่ม คือกลุ่มอักษรสูงและกลุ่มอักษรต่ำรวมกันเป็นกลุ่มเดียว นั่นคือ ไทอาหมไม่แยก "ข" จาก "ค" ไม่แยก "ฉ" จาก "ท" ไม่แยก "ส" จาก "ช" ฯลฯ เช่น (ไข่) อาจหมายถึง "ขาย ไข่ ไข้ ควาย" เป็นต้น

การไม่มีตัวอักษรพยัญชนะแยกเป็นอักษรสูง และอักษรต่ำนี้มีนัยสำคัญในทางภาษาศาสตร์ประการหนึ่ง คือในวงการการศึกษาภาษาศาสตร์ไทเชิงประวัติและเปรียบเทียบ (Historical and Comparative Tai) อักษรสูงเป็นพยัญชนะที่สร้างขึ้นมาเพื่อแทนเสียงในภาษาไทโบราณ ประเภทที่เป็นเสียงอโฆษะ (Voiceless) ส่วนอักษรต่ำแทนเสียงโบราณประเภทโฆษะ (Voiced) (Gedney 1967) การที่ภาษาเขียนของไทยในประเทศไทยแยกพยัญชนะที่เป็นอักษรสูงและอักษรต่ำออกจากกัน แสดงว่าในขณะที่สร้างภาษาเขียนนั้น เสียงในคำมีความแตกต่างกันระหว่างเสียงอโฆษะและเสียงโฆษะผู้ประดิษฐ์อักษรไทยจึงต้องแยกตัวอักษรเป็น 2 ประเภท แต่ในปัจจุบัน "เสียง" พยัญชนะที่เขียนแทนด้วยอักษรสูงและอักษรต่ำในภาษาไทยในประเทศไทยก็ไม่แตกต่างกันแล้ว ตัวอย่างเช่น แม้เราจะเขียนคำด้วยพยัญชนะ(ต้น) ที่แตกต่างกัน แต่เราก็ออกเสียงพยัญชนะ(ต้น) ของคำที่ต่างกันเหมือนกัน เช่น "คาย" / khaay, A3 / และ "ขาย" / khăay, A1 / A1, A3 ใช้แทนเสียงวรรณยุกต์โบราณ มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แม้คำหนึ่งจะเขียนด้วยอักษรต่ำ "ค" และอีกคำหนึ่งเขียนด้วยอักษรสูง "ข" ก็ตาม ถ้าเป็นเสียงของภาษาโบราณหรืออย่างน้อยภาษาในสมัยพ่อขุนรามคำแหง พยัญชนะต้นของ 2 คำนี้แตกต่างกัน คำแรกจะออกเป็นเสียงโฆษะ คือ / gaay, A3 / "คาย" ส่วนคำที่ 2 จะออกเป็นเสียงอโฆษะ / khaay, A1 / "ขาย" การที่เสียงพยัญชนะต้นของ 2 คำนี้ เหมือนกันในปัจจุบันก็เพราะเมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้ว คือประมาณยุคกรุงศรีอยุธยา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงขึ้นในภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในตะวันออกกลาง (Gedney 1968) ทำให้เสียงพยัญชนะโฆษะต่างๆ ยกเว้นเสียงนาสิก (Nasal) กลายเป็นเสียงอโฆษะ (แต่ภาษาเขียนไม่ได้เปลี่ยนตาม) ดังนั้นในภาษาเขียนทั่วไปที่เป็นอักษรประเภทแทนเสียงแบบภาษาไทยก็เกิดปรากฏการณ์ใหม่ขึ้น คือ **"เขียนอย่างหนึ่งออกเสียงอีกอย่างหนึ่ง"** ตัวเขียนอักษรต่ำเดิมออกเสียงเป็นโฆษะก็กลายเป็นเสียงอโฆษะ อักษรสูงและอักษรต่ำซึ่งเดิมออกเสียงต่างกัน (ข-ค, ถ-ท, ผ-พ...) ก็กลายเป็นออกเสียงเหมือนกัน คำว่า "คาย" / gaay, A3 / ก็ออกเสียงเป็น / khaay, A3 / ไปเหมือนกับ "ขาย" / khaay, A1 /

ภาษาเขียนของภาษาไทต่างๆ ในอินเดีย ไม่แยกตัวเขียนออกเป็นอักษรสูง และอักษรต่ำ ทำให้ตีความได้ว่า ในขณะที่มีการสร้างภาษาเขียนหรือตัวอักษรไทขึ้นนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเสียงโฆษะไปเป็นเสียงอโฆษะขึ้นแล้วในภาษาไทต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเสียงโฆษะและเสียงอโฆษะรวมกันเป็นเสียงประเภทเดียวกัน (คือเป็นเสียงอโฆษะ) ผู้สร้างระบบภาษาเขียนก็ไม่จำเป็นต้องสร้างอักษร 2 ชุด เหมือนภาษาไทยในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีผู้ตั้งประเด็นว่า **"ปี พ.ศ. 1771"** ที่อาหมบุรันจีบันทึกว่าเป็นปีที่เจ้าหลวงเสือกาฟ้าเดินทางเข้าไปถึงลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรนั้นไม่น่าจะเป็นไปได้ เจ้าหลวงเสือกาฟ้าน่าจะเข้าถึงดินแดน

แถบนั้นหลังจากนั้นนับเป็นร้อยปี (Diller 1991) ดินแดนในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรเองก็ไม่มีหลักฐานอื่นใดที่จะช่วยยืนยันได้ว่ามีเหตุการณ์สำคัญนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 1771 และหลักฐานที่มีก็ขัดแย้งกับบันทึกในอาหมบุรันจี กล่าวคือ หลักฐานแสดงว่าเจ้าเสือกาฟ้าเข้าไปในย่านซาดิยา ซึ่งอยู่ในรัฐอรุนาชัลประเทศประมาณปี พ.ศ. 2029 หลักฐานดังกล่าวนี้มาจากบันทึกภาษาไทอาหมที่กล่าวถึง "ฉางดี" ที่ปรากฏเมื่อเจ้าเสือกาฟ้าเดินทางไปถึงดินแดนใหม่นี้คือ เกิดสุริยุปราคาขึ้น และจากการคำนวณด้วยวิธีการสมัยใหม่ปีที่เกิดสุริยุปราคาที่สามารถมองเห็นได้ในย่านตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียในปัจจุบันคือ ปี พ.ศ. 2029 (Archaraya 1966) ดังนั้นช่วงเวลานี้จึงมีความเป็นไปได้มาก นอกจากนี้ยังมีหลักฐานภาษาเขียนของไทอาหมอีกประการหนึ่งแสดงถึงช่วงเวลาอย่างชัดเจน คือ เหรียญที่สร้างขึ้นในรัชสมัยของเจ้าเสือกลืนเมือง (Suklenmuang) ซึ่งอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2082-2095 (อาหมบุรันจีฉบับ B. Burua 1966, ฉบับ เรณู วิชาศิลป์ แปล 2538)

จากหลักฐานระบบภาษาเขียน และการคำนวณเรื่องเวลาเกิดของสุริยุปราคา คณะผู้วิจัยยึดการตีความที่ว่า ตำนานบันทึกการเดินทางถึงย่านตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 21 และภาษาเขียนของไทอาหมมีอายุประมาณ 500 ปี ไม่ใช่ 700 ปี เป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ และคณะผู้วิจัยก็ไม่ได้ตีความว่ามีการบันทึกเรื่อง "เวลา" ผิดไปจากที่เป็นจริง แต่คณะผู้วิจัยตีความว่าเป็น "ลีลา" (Style) ของการเล่าเรื่องในสมัยโบราณในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่จะนำเรื่องของคน 2 คน หรือมากกว่าที่อยู่ต่างยุคต่างสมัยกัน มาเขียนรวมเป็นเรื่องเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ วรรณกรรมเรื่อง ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ของลาว ท้าวฮุ่งและท้าวเจือง เป็นบุคคลสำคัญ 2 คน ที่อยู่ต่างยุคกัน ช่วงเวลาห่างกันหลายร้อยปี แต่ผู้เล่าเรื่องก็นำวีรกรรมของท้าวฮุ่งมารวมเป็นเรื่องเดียวกับท้าวเจืองเพื่อยกย่องท้าวเจือง (หุมพัน ลัดตะนะวง 2541) ตำนานและพงศาวดารพม่า (The Glass Chronicle) ก็เขียนเรื่องในทำนองเดียวกันนี้ คือเรื่องหรือเหตุการณ์สำคัญในยุคของกษัตริย์องค์หนึ่งอาจนำมาเล่ารวมกับเรื่องราวของกษัตริย์อีกองค์หนึ่งในอีกยุคหนึ่ง ย้อนกลับมาที่เรื่องราวของไทอาหม กษัตริย์องค์แรกของไทอาหมทรงพระนามว่า **"เจ้าหลวงเสือกาฟ้า"** ตามตำนานของอาหม หรือ **"อาหมบุรันจี"** ได้เดินทางจากพม่าที่ช่องเขาปาดไก่เข้าไปในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในปี พ.ศ. 1771 แต่ดังที่ Diller ได้กล่าวแล้วว่า นอกเหนือจากตำนานนี้แล้วไม่มีหลักฐานอื่นๆ ที่เราสามารถใช้ยืนยันความถูกต้องของเวลานี้ได้ แต่ถ้าเราศึกษาตำนานหรือพงศาวดารของ คนไทใหญ่ในพม่า เราก็จะทราบว่าในช่วงดังกล่าวนี้มีเจ้าสามฟ้าหรือเจ้าสามตาพระอนุชาของกษัตริย์เมืองพง (Phong) ทำสงครามรบพุ่งเข้าไปถึงลุ่มน้ำพรหมบุตรและเจ้าสามฟ้านี้เป็นนักรบที่เก่งกล้าและมีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือในหมู่คนไทในพม่า (Sai Aung Tun 1998) การที่เจ้าสามฟ้าเข้าไปถึงลุ่มน้ำพรหมบุตร

จึงนับเป็นวีรกรรมที่ต้องจดจำเล่าขานของคนไท และเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ต่อมาเมื่อต้องมีการบันทึกเรื่องราวของ **"เสือกาฟ้า"** ปฐมกษัตริย์ของคนไทอาหม ซึ่งเข้าไปในอัสสัมจากพม่าเช่นเดียวกัน เรื่องราวของเจ้าสามฟ้า (หรือเจ้าฟ้าหลวง, หรือเจ้าสามตา) จึงถูกผนวกเข้าเป็นเรื่องเดียวกันตามวิธีการเล่าเรื่องของคนในยุคเมื่อประมาณ 500 ปีมาแล้ว และตามวิธีการเขียนเล่าเรื่องของคนพม่า ซึ่งผู้เขียนหรือผู้เล่า มักเล่าเรื่องย้อนไปในอดีตถึงช่วงเวลาพุทธกาลได้ และตำนานหรือพงศาวดารของเจ้าฟ้าไทใหญ่แห่งเมืองมาวก็เป็นการเล่าเรื่องย้อนกลับไปเป็นพันปี ก่อนที่ภาษาเขียนไทแบบใดๆ เกิดขึ้นเช่นกัน

โดยสรุป หัวข้อนี้ผู้วิจัยยึดการตีความว่าบันทึกประวัติศาสตร์ของคนไทในอินเดียเริ่มในพุทธศตวรรษที่ 21 แต่คนไทคงอพยพเข้าสู่ดินแดนในย่านนี้ก่อนหน้านี้แล้วหลายระลอก เพราะมีเส้นเดินทางเก่าแก่มาแต่สมัยโบราณ

แผนที่ประเทศอินเดีย

รัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเดชอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

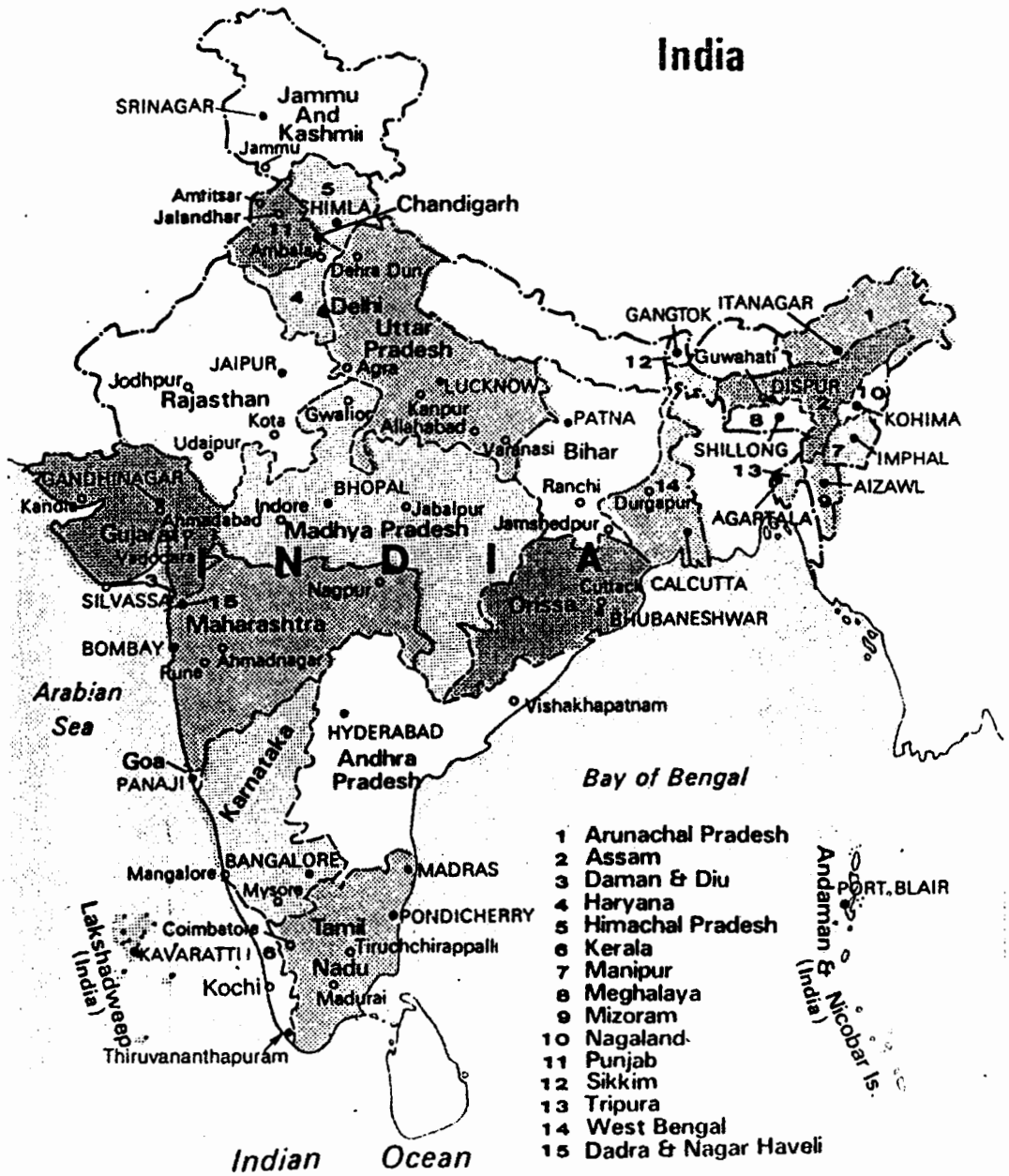

แผนที่แสดงเมืองต่างๆ ในรัฐอัสสัม

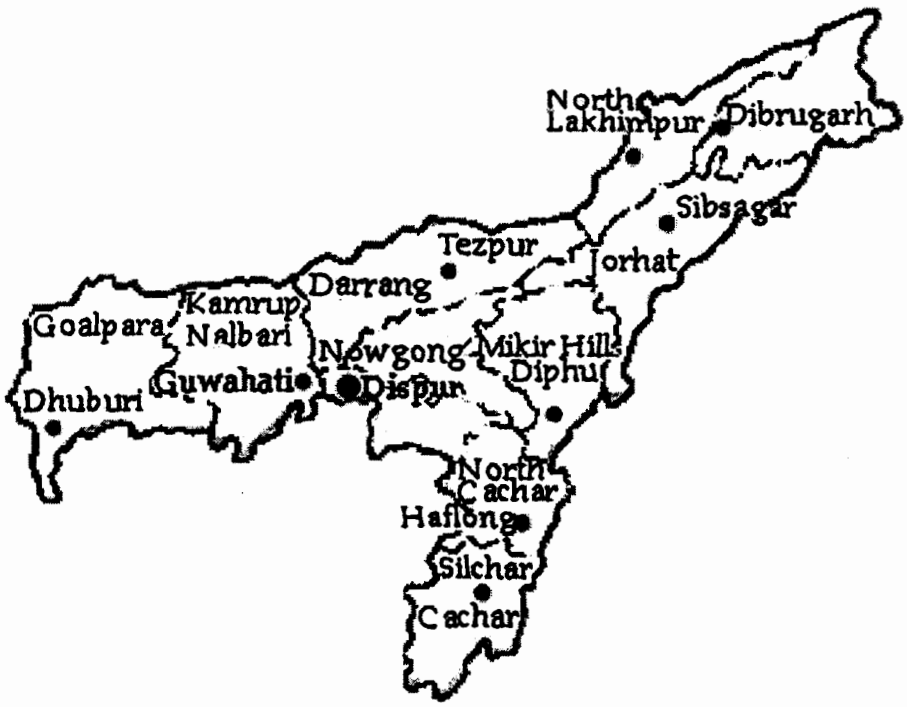

แผนที่แสดงเมืองต่างๆ ในรัฐอรุนาชัลประเดช

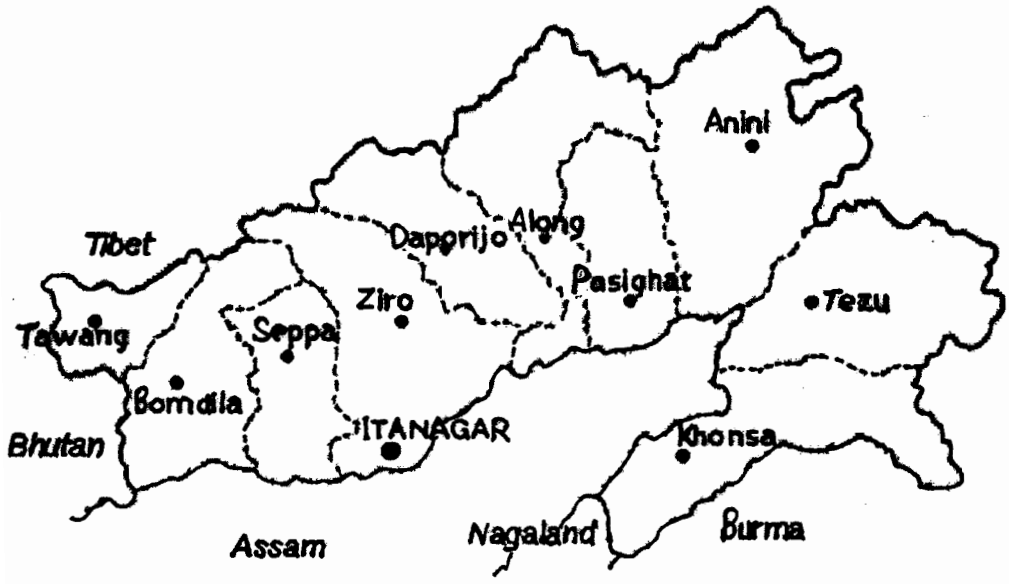

ที่มา : http://eastindiavyapaar.com/economy/Assam/as_eco_economy.htm

2.3 ว่าด้วยชื่อคนไท / ไต ในอินเดีย

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ผู้ที่พูดภาษาตระกูลไทไม่ได้เรียกตนเองว่าเป็น "คนไท / ไต" ทั้งหมด และในกลุ่มที่เรียกตนเองว่าเป็นไท / ไต ก็ยังมีชื่อเฉพาะขยายความคำ "ไท" อีก เป็นต้นว่า ไทลื้อ ไทดำ ไทคำตี่ ฯลฯ ชื่อเฉพาะที่ขยายความคำว่า "ไท / ไต" นี้ มีที่มาแตกต่างกัน บ้างก็เป็นชื่อเมือง ชื่อถิ่นที่อยู่ บ้างก็เป็นชื่อบอกสีเสื้อผ้า บ้างก็เป็นชื่อแม่น้ำ ข้อสังเกตก็คือ **"ชื่อไท + ชื่อเฉพาะ"** นี้ มักเป็นชื่อที่แยกคนกลุ่มหนึ่งออกไปจากคนไทอื่นๆ ยิ่งมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกันคนไทมากขึ้นเท่าใด ชื่อ "ไท" + "ชื่อเฉพาะ" ก็ดูจะมีมากขึ้นเท่านั้น สำหรับคนไทเองโดยทั่วไป จะระบุว่าตนเองเป็น "คนไท" เท่านั้น ในอินเดียคนไททุกกลุ่มเรียกตนเองว่า "ไต" ส่วนชื่อที่เป็นคำประสม เช่น ไทคำตี่ นั้น มักเป็นชื่อที่บ่งบอกถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่ม และโดยปกติแล้วคนไทแต่ละกลุ่มมักจะมีลักษณะทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นด้วย เช่น คนไทคำตี่ในรัฐอัสสัม ทอผ้านุ่งที่มีลวดลายที่แตกต่างไปจากคนไทกลุ่มอื่นๆ และชื่อนามสกุลดั้งเดิมของคนกลุ่มนี้ก็แตกต่างไป ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดในบทต่อไป

ชื่อคนไทกลุ่มต่างๆ ในอินเดีย เริ่มเป็นที่รู้จักเมื่อ G. A. Grierson (1903 ตีพิมพ์ใหม่เมื่อ 1973) ตีพิมพ์หนังสือชื่อ **"Linguistic Survey of India"** เขากล่าวถึงคนไทหลายกลุ่มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย มี ไทอาหม ไทคำตี่ ไทไอตอน ไทตุรุง ไทคำยาง และไทโนรา ที่น่าแปลกก็คือ เขาไม่ได้กล่าวถึง ไทพาเก แต่ ดร. บรรจบ พันธุเมธา ได้กล่าวถึง ไทพาเก และคนไทกลุ่มอื่นๆ ในอินเดียไว้อย่างละเอียดในหนังสือ **"กาเฉหม่านไต"** (2504) และในการเขียนเรื่อง **"ภาษาสัมพันธ์"** ในสตรีสาร ในภาพรวม ชื่อคนไทในอินเดียซึ่งเป็นที่รู้จักกันมี 7 กลุ่ม และใน 7 กลุ่มนี้ ในปัจจุบันเหลือเพียง 4 กลุ่มที่ยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน คือ ไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง ภาษาของอีก 3 กลุ่ม จัดเป็นภาษา **"ตาย"** แล้ว คือ ไม่มีสังคมคนไทใดใช้ภาษาเหล่านี้เป็นภาษาในชีวิตประจำวันอีกแล้ว คนที่เคยพูดภาษาไทอาหม ภาษาไทตุรุง และภาษาไทโนรา ได้เปลี่ยนไปใช้ภาษาอัสสัมมีสซึ่งเป็นภาษาในตระกูลอินโดยุโรเปียนเป็นภาษาแม่แล้ว

ในประเทศอินเดีย กลุ่มคนไทที่เป็นที่รู้จักกันดีที่สุด และเป็นกลุ่มคนที่ก่อให้เกิดประวัติศาสตร์และความเป็นมาของคนไทในย่านนี้ คือ คนไทอาหม ชื่อรัฐ **"อัสสัม"** ในประเทศอินเดีย ก็มีที่มาจากคนไทกลุ่มนี้

2.3.1 ที่มาของคำว่า "อาหม" และ "อัสสัม"

Grierson (1928, 1966, 1973 : 61) อธิบายไว้ว่า ก่อนที่คนไทอาหมจะเข้ามาในอัสสัม คนในย่านนี้ไม่รู้จักคำว่า "อัสสัม" และไม่เคยมีภาษาที่ชื่อว่าอัสสัมมีส อยู่ก่อน คนที่อยู่ในย่านนี้มีมากมายหลายเผ่าพันธุ์ และต่างกลุ่มต่างก็ใช้ภาษาของตนเองและคนไทอาหมเมื่อแรกเข้ามาอยู่ก็ใช้ภาษาไทของตนเอง ถ้าเช่นนี้ คำว่า "อาหม" และ "อัสสัม" เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ?

มีผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของคำว่า "อาหม" ไว้ 2 แนวใหญ่ๆ คือ แนวแรก ปราชญ์ชาวอัสสัมเองมักอ้างอิงถึงภาษาสันสกฤต ว่าคำว่า "อัสสัม" มาจาก อ + สะมะ หมายถึง "ไร้ผู้เทียบเท่า" หรือ "ผู้ไม่มีใครเท่าเทียม" แต่ผู้ที่เสนอแนวความคิดนี้ไม่มีหลักฐานแสดงว่าใคร ? เผ่าใด ? จะเป็นผู้เรียกไทอาหมด้วยคำๆ นี้ และถ้าคนไทอาหมเองเป็นผู้ใช้คำๆ นี้เรียกตนเอง คนไทอาหมในยุคบุกเบิก ทำสงคราม และไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ จะได้รับความรู้ภาษาสันสกฤตจากที่ใด แนวความคิดที่สองเป็นแนวความคิดของนักปราชญ์ตะวันตก ซึ่งนิยมใช้หลักฐานประกอบคำอธิบาย Grierson (1928, 1933) ศึกษาหลักฐานจากคนเผ่าอื่นๆ ว่า คนอื่นอ้างถึงหรือเรียกคนไทอาหมว่าอย่างไร เขาอธิบายว่า คนพม่าเรียกคนไทในพม่าว่า "Sham / ชาม ~ ชาม" บ้าง "Shan / ชาน ~ ชาน"[2] บ้าง แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ส่วนในย่านอัสสัมมีในบันทึกของกลุ่ม Haoli Mohanpun ซึ่งทำสงครามกับคนไทอาหม มีบันทึกไว้ว่า "ราชา Nar Narayan เข้าโจมตีพวก Asam และพวก Asam ก็หนีไป และต่อมาก็เข้าสวามิภักดิ์ ..." จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า Asam – อสัม และ Sham – ชาม ~ Shan – ฉาน มีความเกี่ยวข้องกัน และในปัจจุบันเราสามารถใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์อธิบายถึงความเกี่ยวโยงระหว่างคำว่า Sham – Asam – Ahom ได้ ดังนี้

1. เริ่มต้นจากคำว่า Sam ~ Sham ~ Shan เป็นคำที่คนในย่านพม่าใช้เรียกคนไท คำๆ นี้เมื่อเข้าไปในกลุ่มลุ่มน้ำพรหมบุตรได้กลายเป็น A-sam (assam) ในกลุ่มชนที่ใช้ภาษาที่ไม่มีการเริ่มต้นคำด้วยเสียง "ซ, ส" หรือ "S" ในตำแหน่งต้นคำ ภาษาที่มีลักษณะนี้มีอยู่มากมายในย่านอัสสัม ซึ่งประกอบด้วยชนหลายเผ่าพันธุ์ เช่น กลุ่ม Haoli Mohanpur ภาษาเหล่านี้ เมื่อจะต้องออกเสียงคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง "ซ, ส" จากภาษาอื่น ก็จะเติมเสียงสระ "-ะ" ลงข้างหน้าคำ (ภาษาสเปนก็มีลักษณะดังกล่าวนี้) คน Haoli Mohanpur บันทึกเกี่ยวเรื่องทำสงครามกับคนอาหม ในบันทึกพวกนี้เรียกกลุ่มคนอาหมว่าเป็นคน Asam – อสัม ~ อซัม ดังในตัวอย่างที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว

---

[2] เสียง "ซ, ส" ของคนในย่านอัสสัมใกล้เคียงกับเสียง "ช, ฉ" แม้แต่คนไทคำตี่เองเมื่อออกเสียงคำว่า สอง สาม สี่ ก็จะใกล้เคียงกับเสียง ฉอง ฉาม ฉี่

2. นอกจากกลุ่มคนที่เติมเสียงสระ "–ะ" หน้าเสียง "ซ, ส" ในตำแหน่งต้นคำแล้ว ในย่านอัสสัมยังมีกลุ่มคนที่ใช้ภาษาที่ไม่มีเสียง "ซ, ส" ใช้ในภาษาของตนเอง ในภาษาดังกล่าวนี้ใช้เสียง "ห" แทนเสียง "ซ, ส" ดังนั้นเมื่อคนพวกนี้ต้องออกเสียงคำว่า "อสัม" ตามผู้คนที่อยู่รอบข้างจึงกลายเป็น "อหัม" หรือ "อฮัม" (มีภาษาถิ่นทางใต้ของประเทศไทยที่ไม่มีเสียง "ง" และเมื่อใดที่ต้องออกเสียงนี้ ก็จะใช้เสียง "ห" แทนในทำนองเดียวกันนี้ ดังนั้นคนที่พูดภาษาถิ่นใต้นี้จะออกเสียงคำว่า เงิน หงาย เป็น "เฮิน" และ "หาย" เป็นต้น)

โดยสรุปก็คือ คำว่า "อาหม" และ "อัสสัม" มีที่มาจากคำว่า ฉาน / ฉาน ~ ชามและทั้งคำว่า "อัสสัม" และ "อาหม" ก็เป็นคำที่ "ผู้อื่น" ใช้เรียก "คนไท" ที่เข้าไปสร้างอาณาจักรในลุ่มน้ำพรหมบุตร (รายละเอียดเรื่องชื่อภาษาอัสสัม ดู Wilaiwan Khanittanan 1998)[3]

2.3.2 ที่มาของคำว่า "คำตี่"

มีผู้สันนิษฐานถึงความหมายหรือที่มาของคำว่า "คำตี่" ไว้ด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้ (U. N. Gohain 1950)

1. "คำตี่" มาจากการประสมคำว่า "คำ" ซึ่งแปลว่า "ทอง" กับคำว่า "ตี่" ซึ่งแปลว่า "ที่" ทั้งสองคำจึงมีความหมายว่า "ที่(ดิน) ซึ่งเต็มไปด้วยทอง" คำอธิบายสำหรับความหมายนี้ก็คือ คนคำตี่มาจากที่ๆ มีทอง และเคยร่อนหาทองตามแม่น้ำ

2. "คำตี่" มาจากคำว่า "ค้ำ" ซึ่งหมายถึง "ค้ำ, ติด" และ "ตี่" หมายถึง "ที่" ทั้งคำหมายความว่า "ค้ำอยู่กับที่หรือติดอยู่กับที่" ที่เรียกเช่นนี้ เพราะบริเวณที่คนคำตี่อยู่นั้นล้อมรอบไปด้วยภูเขา มีภูเขาปกป้องแผ่นดิน สำหรับความหมายนี้มีเรื่องเล่าว่า เจ้าสามหลวง หรือ สามหลวงฟ้าทำศึกกับกองทัพลามะของทิเบต และขับไล่พวกนี้ออกไปทางช่องแคบระหว่างเขา เมื่อขับข้าศึกไปได้แล้ว เจ้าสามหลวงก็อธิษฐานว่า ถ้าเจ้าสามหลวงมีบุญก็ขอให้ช่องเขานั้นจงปิด และจากนั้นมาพวกลามะก็ไม่เคยได้ผ่านมาทางช่องแคบนั้นอีกเลย ส่วนคนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีภูเขาปิดล้อมนี้ ก็เรียกว่าเป็นคนค้ำที่ หรือ "คำตี่"

---

[3] คนอาหมภายหลังจากที่เป็นที่รู้จักกันในนามของ "คนอาหม" หรือ Asam แล้ว ก็หันไปใช้ภาษาของคนส่วนใหญ่ คือ ภาษาของพวกฮินดู คนอาหมใช้ภาษาอัสสัมมีสเป็นภาษาในราชสำนักหรือภาษาราชการ คนฮินดูในราชสำนักซึ่งสอนศาสนาฮินดู คงจะเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะให้เรียกภาษาของตนเป็นภาษาของราชสำนัก Asam คือ Assamese

คำอธิบายทั้ง 2 ประการนี้ มีจุดอ่อน คำอธิบายแรกมีจุดอ่อนคือ ในภาษาไท / ไต ทั่วไป คำขยายต้องอยู่หลังคำหลัก ถ้าคำมีความหมายว่า **"ที่ที่เต็มไปด้วยทองคำ"** ก็ควรจะเป็น **"ตี่คำ"** ในทำนองเดียวกับคำว่า **"น้ำคำ"** หรือ **"หอคำ"** ที่ปรากฏในพงศาวดารไทต่างๆ และคำอธิบายที่ 2 คลุมเครือไม่ชัดเจนว่าการที่ช่องแคบปิดลงสำหรับพวกลามะนั้นกลายเป็นการค้ำที่ได้อย่างไร และที่สำคัญคำว่า **"คำ"** และ **"ค้ำ"** เป็นคำที่ต่างกันในภาษาไท ไม่อาจใช้แทนกันได้

ที่สำคัญ คณะผู้วิจัยมีข้อมูลจากภาคสนามเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมเรื่องชื่อของคนไทคำตี่ว่าเมื่อคนไทคำตี่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในที่ใหม่ คนไทคำตี่จะใช้ชื่อของถิ่นที่อยู่ก่อนย้ายเป็นชื่อสกุลของคนที่ย้ายถิ่นฐานไป ในกรณีของ **"คำตี่"** จึงน่าจะเป็นผู้ที่ย้ายไปจาก **"เมืองตี่"** ชื่อ **"เมืองตี่"** มีปรากฏในเอกสารการศึกษาเกี่ยวกับคนไทในพม่าและจีนหลายแห่ง หรือจะกล่าวอีกประการหนึ่งก็คือ **"เมืองตี่"** เป็นที่รู้จักกันดี ส่วน **"คำ"** ผู้วิจัยตีความว่าเป็นชื่อ **"สกุล"** ของชนชั้นสูงในเมืองดังกล่าว เจีย แยน จอง (2541) กล่าวถึงชนชั้นปกครองในเมืองตี่ และเมืองใกล้เคียงอื่นๆ ว่า มี **"นามสกุล"** กันได้ 4 ชื่อ และ **"คำ"** เป็นหนึ่งในสี่ชื่อสกุลสำคัญนี้ ดังนั้น **"คำตี่"** จึงน่าจะหมายถึงผู้ที่อยู่ใน **"สกุลคำ"** ที่มาจากเมืองตี่ Vi Van An นักวิชาการจากเวียดนาม กล่าวถึงการนำชื่อสกุลต่างๆ มาประสมกัน เพื่อแสดงถึงความมีอำนาจหรือตำแหน่ง เช่น นามสกุลเดิม Vi อาจใช้สกุลใหม่เป็น Lang Vi เป็นต้น ในเวียดนามก็มีคนไทที่ใช้ชื่อสกุล **"คำ"** ด้วยเช่นกัน (Vi Van An 2542) (และสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการไทศึกษาศาสตราจารย์คำจองก็เป็นผู้หนึ่งที่ใช้ชื่อสกุลนี้) ข้อสันนิษฐานเรื่อง **"คำ"** + **"ตี่"** นี้เป็นการกล่าวถึงที่มาของคำประสมนี้ตั้งแต่เดิม แต่สำหรับคนคำตี่ในอินเดียนั้น ที่มีชื่อเฉพาะกลุ่มว่า **"คำตี่"** ก็เพราะอพยพไปจากย่าน **"คำตี่หลวง"** ในเมืองปูตาโอ (Putao) รัฐกะฉิ่นในพม่า ซึ่งอยู่ติดกับชายแดนกับอินเดีย ไม่ไกลจากช่องเขา **"ปาดไก่"**

การวิเคราะห์เรื่องที่มาของชื่อ **"คำตี่"** นี้ สัมพันธ์กับการศึกษาวิเคราะห์คนไทกลุ่มต่างๆ ในอินเดียต่อไปอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้วิจัยมีแนวคิดว่า คนไทที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในอินเดียนั้นมาจากสังคมเดิมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจน และกลุ่มคนไทคำตี่เคยอยู่ในกลุ่มของชนชั้นปกครองหรือชนชั้นสูง จึงทำให้คนไทคำตี่มีขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนการใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มอื่นๆ ในหลายประการ อย่างไรก็ตาม แม้คนไทในกลุ่มเดียวกันก็มีความแตกต่างกัน ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

2.3.3 ที่มาของคำว่า "ไอตอน"

ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของชื่อ "ไอตอน" ซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ คนไอตอนมาจากเมืองขาง เดิมคนไอตอนมีหน้าที่จัดส่งขันทีให้กษัตริย์พม่า แต่ต่อมาทำผิด (Grierson 1904) จึงหนีมา หรือคนไอตอนไม่ต้องการ "ตอน" คนของตนเองจึงหลบหนีไปอัสสัม (Diller 1992) ส่วน ดร. บรรจบ พันธุเมธา (2520) กล่าวถึงมุมมองจากคนต่างกลุ่มต่างเผ่าพันธุ์ว่า คนไอตอนอาจจะได้ทำผิด และจะต้องถูกตอนจึงหนีมา ตามคำสันนิษฐานนี้ ชื่อ "ไอตอน" บ่งบอกถึง "หน้าที่" ของคนไอตอนในสมัยที่อยู่ในพม่า

คณะผู้วิจัย มีแนวคิดที่แตกต่างไปและมีความเชื่อว่า ชื่อเฉพาะหรือชื่อสร้อยเป็นสิ่ง บ่งบอกถึงถิ่นฐานเดิม "ไอตอน" ก็ควรจะเป็นชื่อสถานที่หรือชื่อบ้านชื่อเมืองที่คนไอตอนเคยอยู่ก่อนย้ายถิ่นฐาน ซึ่งก็มีหลักฐานปรากฏอยู่ อาหมบุรันจีกล่าวถึง "เมืองไอตอน" หลายครั้ง ดังในพงศาวดารไทอาหม (แปลโดย เรณู วิชาศิลป์ : 71, 79) กล่าวถึงเมืองไอตอน ดังนี้

"... **ส่วยจากเมืองคำยาง เมืองอ่ายตอน เมืองตีป่า ก็หายปีนั้น ...**"

ข้อความนี้ปรากฏในบันทึกในรัชกาลของเจ้าฟ้าเสือดัง ซึ่งอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 1940-1950 คือประมาณ 600 ปีมาแล้ว

"... **เจ้าสิงหลวงคำแพงไปตีเมืองอ่ายตอน ชาวอ่ายตอนจึงให้ช้างชื่อ ...**"

ข้อความนี้ปรากฏในรัชกาลของเจ้าเสือห่มเมือง (ดิฮิงเกียงราชา) ซึ่งอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2040-2082 คือ ประมาณ 500 ปีมาแล้ว

ดร. บรรจบ พันธุเมธา (2520) กล่าวถึงเรื่องเล่าของคนไอตอนเองว่า เมื่อพวกเขาย้ายมาจากเมืองกลองในพม่า ก็ได้ไปอยู่บนดอยร่วมกับคนเผ่าอื่นๆ และดอยนั้นมีชื่อว่า "อ่ายตอน" และแม้คณะผู้วิจัยจะยืนยันตามกรอบความคิดที่ว่าด้วยชื่อถิ่นฐานเดิม แต่คณะผู้วิจัยก็ยังเสาะแสวงหาคำอธิบายอื่นๆ จากหลักฐานอื่นๆ ที่มีความเป็นไปได้ควบคู่กันไปด้วย เช่น ในข้อเขียนของ Grierson (1904) เขาเรียกชื่อพวกไอตอนว่า Aiton หรือ Aitonia ซึ่งเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า Sham Donniyas หรือ ล่ามฉาน คำว่า Donniyas จะเป็นคำภาษาอะไร ผู้วิจัยมิได้ค้นคว้าต่อ แต่ในด้านเสียง คำๆ นี้มีศักยภาพที่จะเป็นแหล่งที่มาของคำว่า "ตอน" ได้ เมื่อเราตัดปัจจัยท้าย "iyas" ออก เหลือเพียง Don และถ้าเป็นคำๆ นี้ "ชื่อเฉพาะ" ก็จะบ่งบอกถึง "หน้าที่" ที่คนไอตอนเคยทำ คือเป็น "ล่าม" และชื่อก็จะมาจากการทับศัพท์ ส่วนคำว่า "ไอ" ก็ยังคงตีความว่า เป็น "อ้าย" คำนำหน้าชื่อผู้ชายในภาษาไททั่วไป สำหรับผู้วิจัยแล้ว ชื่อเฉพาะที่บ่งบอกถึง "ถิ่นฐานเดิม" เป็นคำอธิบายที่มีน้ำหนักมาก เพราะใน

ปัจจุบันคนไทในเมียนมาร์(พม่า)ก็ยังถือปฏิบัติการใช้ชื่อหมู่บ้านสุดท้ายเป็นนามสกุลอยู่ ส่วนชื่อที่บ่งบอกถึงตำแหน่งหน้าที่ก็ได้เกิดขึ้นในสังคมไทโบราณ

2.3.4 ที่มาของคำว่า "ไทพาเก"

ชื่อเมือง "พาเก" และเมือง "คำยาง" ปรากฏในตำนานของคนไท ดังนั้นชื่อของคน 2 กลุ่มนี้ก็เป็นไปตามขนบของการตั้งชื่อเฉพาะกลุ่มของคนไท คือบอกถึง "ชื่อเมือง" หรือ "ถิ่นที่อยู่อาศัยดั้งเดิม" ดร. บรรจบ พันธุเมธา (2520) สันนิษฐานว่า คนไทพาเกเป็นกลุ่มคนที่มีเชื้อสายไทมาวในพม่า ในยุคเจ้าเสือข่านฟ้าโปรดให้เจ้าได้แซวจากเมืองมาวมาสร้าง "เมืองพ่าเก่" ขึ้นที่ย่านหนองเต่า ดร.บรรจบ ไม่แน่ใจว่าความหมายของคำว่า "แก่" อาจจะหมายถึง "เก่าแก่" ซึ่งเป็นคำขยายคำว่า "ผา" เป็น "ผาแก่" ซึ่งออกเสียงในปัจจุบันเป็น "พาเก" คนไทพาเกเองก็มีคำสันนิษฐานหลายประการ เช่น ที่บ้านเดิมมีหิน (ผา) ก้อนใหญ่ แต่คำว่า "แก่" ก็ไม่แน่ใจว่ามาจากคำเดิมอะไร บ้างสันนิษฐานว่ามาจากคำ "กาแก๊" ซึ่งเป็นชื่อนก รวมความก็คือ ชาวบ้านหรือชาวไทพาเกเองก็ไม่แน่ใจในความหมายของชื่อ พาเก ~ พาเก่

คณะผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความหมายของชื่อ "พาเก" เสนอเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ โดยใช้ข้อมูลจากภาคสนามจากพม่ามาประกอบการพิจารณา คือ ในสมัยก่อนคนไทในพม่ามีการแบ่งเขตการปกครองและตั้งผู้ปกครอง หรือผู้เก็บส่วยเก็บภาษีเป็นลำดับชั้น ในบรรดาชื่อนี้มีชื่อหนึ่งที่มีคำ "แก่" หรือ "เก่" เหมือนในไทพาเก คือ "ปู่แก่" หรือ "ผู้แก่" ซึ่งสำหรับ คนบางกลุ่มเสียงแปรเป็น "ปู่แจ่"[4] ปู่แก่ หรือ ผู้แก่ นี้เป็นตำแหน่งผู้นำระดับหมู่บ้าน ซึ่งควบคุมคน 100 ครอบครัว อยู่ใต้ "ปู่เหง" คำสันนิษฐานเรื่องความหมายนี้สืบเนื่องจากตำนานที่ ดร.บรรจบ พันธุเมธา เล่าว่า เจ้าเสือข่านฟ้าโปรดให้เจ้าไตแซวสร้างเมืองพาเกขึ้น ซึ่งอยู่ห่างไกลจากเมืองมาว แต่เดิมก่อนสร้างเป็นเมืองคงมีคนไทรวมตัวกันอยู่เป็นระดับหมู่บ้านแล้ว และมีหัวหน้าเป็นระดับ "ปู่แก่" เมื่อสร้างเป็นเมืองจึงใช้ชื่อตำแหน่งผู้นำเก่าเป็นชื่อเมือง คำสันนิษฐานนี้เกิดจากการเปรียบเทียบชื่อคนไทกลุ่มต่างๆ ซึ่งในด้านเสียงและความหมายก็มีข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มที่มีชื่อขึ้นต้นด้วย "ผู้" / phuu, C1 / มีเสียง

---

[4] เสียง ก / k / ที่เกิดหน้าสระหน้า เช่น อิ, เอ, แอ ในภาษาไทหลายแห่งเปลี่ยนเป็นเสียง จ / c / เช่น คนนุง คนจ้วงในจีนจะออกเสียงคำว่า กิน ไก่ แก่ เป็น จิน ไจ่ แจ่

พยัญชนะแปรไปเป็น b-, ph- และ p- และ "สระ อู" / u / ก็อาจจะแปรเป็น "สระ โอ" และ "สระ อะ - อา" ได้ เช่น ผู้ย้อย ~ ผู้ใหญ่ phu yoi ~ phu - yay ปายี / pa - yi / โปอาย / po - ai /

2.3.5 ที่มาของคำว่า "ไทคำยาง"

อาหมบุรันจี ระบุว่าชื่อเมือง "คำยาง" หลายครั้ง ดังตัวอย่างที่ยกมาชื่อเมืองไอตอน ก่อนหน้านี้ไปแล้ว จึงไม่มีข้อสงสัยว่าคนไทคำยางคงจะย้ายมาจากเมืองคำยางในพม่า และมีตำนาน (Grierson 1904) เล่าว่าเมื่อคนคำยางข้ามช่องเขาปาดไก่นั้น ได้มีการตั้งถิ่นฐานและตั้งเมืองคำยางขึ้นในบริเวณนั้น และคนกลุ่มนี้ถูกคนกะฉิ่น พวกสิงโปจับตัวไว้ใช้งานเป็นเวลาหลายปี กว่าจะปล่อยตัวมาคนไทคำยางก็ลืมภาษาตนเองและใช้ภาษาพวกสิงโปแทนเสียแล้ว ดังนั้นในอัสสัมจะมีหมู่บ้านคนคำยางหลายหมู่บ้านที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทแล้ว ยังมีผู้ใหญ่ที่พอจะจำคำเก่าๆ ได้ไม่กี่คำ อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มคนไทคำยางที่หนีเล็ดลอดการจับกุมครั้งนั้นไปได้ และปัจจุบันตั้งหมู่บ้านอยู่ที่ "ป่าวอย" หรือ"ป่าหวาย" คนกลุ่มนี้ยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน แต่ "การย้ายภาษา" จากไทไปเป็นอัสสัมมีสได้เกิดขึ้นแล้วกับคนรุ่นใหม่ ดังจะกล่าวถึงต่อไปในรายละเอียดในหัวข้อคนไทคำยาง

ที่มาของคำว่า "คำยาง" เมื่อเริ่มต้นอาจจะเหมือนกับ "คำตี่" ก็ได้ กล่าวคือ ในพม่ามีเมืองชื่อ "ยาง" อยู่ห่างจากเมืองกลองประมาณ 60 ไมล์ (บรรจบ พันธุเมธา 2520) และคำว่า "คำ" ซึ่งเป็นชื่อที่ขยายเพิ่มเติมจาก "เมืองยาง" อาจเป็นชื่อสกุลเดิม ในทำนองเดียวกันกับคนคำตี่

ประมวลภาพไทคำตี่ บ้านน้ำทราย รัฐอรุนาชัลประเดช

หอเซอ (เสื้อ) บ้าน จะตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน

ตลาดบ้านน้ำทราย มีชื่อเดลี มาเก็ต เขียนด้วยอักษรไทคำตี่

บางร้านก็เขียนป้ายเป็นภาษาอังกฤษ

ตลาดนัดข้างทางขายทั้งอาหารเสื้อผ้าและของใช้ต่างๆ

ลักษณะบ้านและยุ้งข้าวที่สร้างด้วยไม้ไผ่

ลักษณะบ้านไม้ 2 ชั้น

บริเวณหน้าบ้านมักจะปลูกผักสวนครัว บริเวณอื่นก็มักจะปลูกต้นผลไม้ต่างๆ

เจ้าของบ้าน

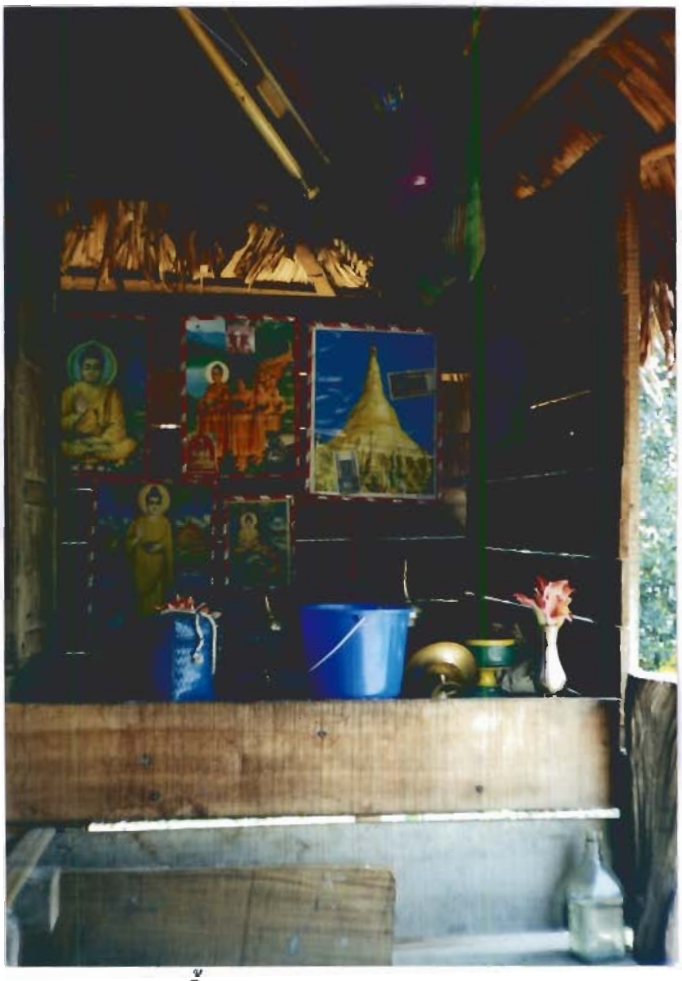

บน : หิ้งพระ

ล่าง : บริเวณที่ใช้ทำครัว หรือนั่งผิงไฟ พูดคุยกันในครอบครัว

หญิงไทคำตี่ต้องทอผ้าเป็นทุกคน ในภาพบนกำลังทอโสร่งของผู้ชาย

ผ้าที่ใช้ได้สารพัดประโยชน์เหมือนผ้าขาวม้า เป็นผ้าพื้นเมืองของคนอัสสัมทั่วไป

การแต่งกายของผู้หญิงไทคำตี่นิยมใช้ย่ามใส่ของใช้ต่างๆ

ประมวลภาพไทไอตอน บ้านน้ำท่วม เมืองโกละฆาต รัฐอัสสัม

วัดของหมู่บ้านน้ำทราย ชื่อสุธรรมาวตี (SUDHAMAWATY)

ลักษณะบ้านและการใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นที่ทอผ้า

ใต้ถุนบ้านจะใช้เป็นที่ทอผ้า มีอุปกรณ์ที่ใช้ทอผ้าวางอยู่

รั้วบ้านและประตูบ้านที่ทำด้วยไม้ไผ่

ห้องอาบน้ำที่มักจะสร้างไว้นอกตัวบ้าน

ห้องครัว

สาวไทไอตอนกำลัง เฮ็ดผัก(ทำกับข้าว)

กิจวัตรของแม่บ้าน กำลังอาบน้ำและป้อนยาลูก

พิธีไม้ก่อสุมไฟ ที่ทำในวัน 14 ค่ำ ก่อนวันมาฆะบูชา

ประมวลภาพคนไทพาเก บ้านน้ำพาเกใต้ เมืองดีบรูการ์ รัฐอัสสัม

ลักษณะบ้านใต้ถุนสูงเหมือนไทอื่นๆ หลังคาทำด้วยตองก่อ (ภาพล่าง)

บริเวณชานบ้านที่ทำด้วยไม้ไผ่

ในห้องครัว

ยายเลี้ยงหลาน
โดยผูกไว้ข้างหลัง

ทอผ้า กิจวัตรประจำวันของหญิงชาวไทพาเก

หม้อสำหรับนึ่งข้าว

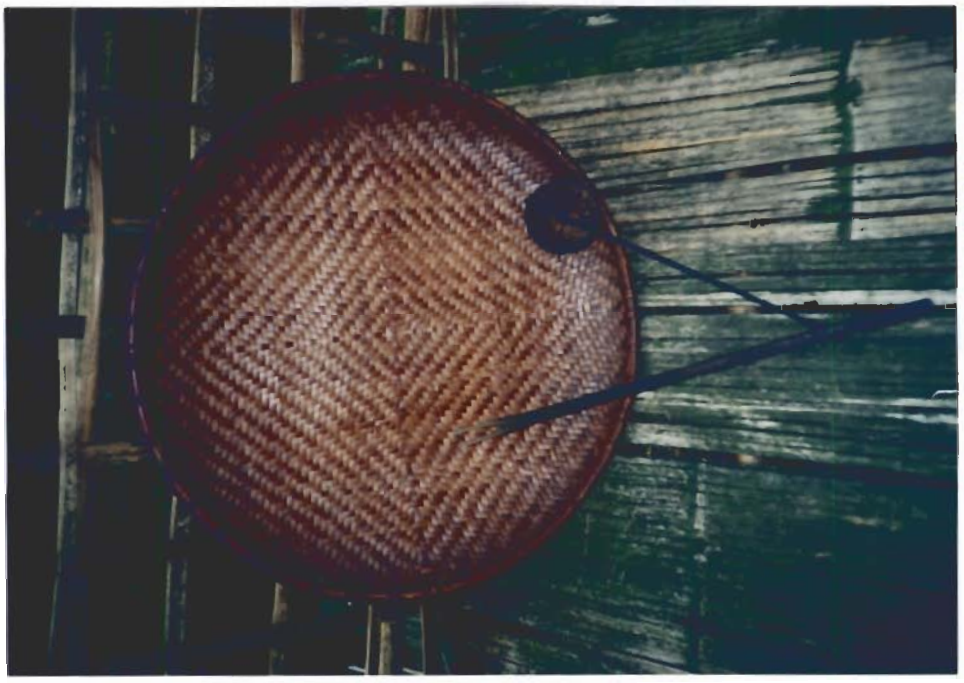

กระด้งและไม้สำหรับคนข้าวเพื่อให้คลายความร้อนลง

ภาชนะจักสานที่ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

ไทคำยาง บ้านป่าหวายมุก เมืองมาเมริตา รัฐอัสสัม

วัดบ้านป่าหวายมุก

ลักษณะของบ้านใต้ถุนสูง

การแต่งกาย
ของชาวไทคำยาง

2.4 มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทในรัฐอัสสัม

มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทในรัฐอัสสัมในที่นี้ หมายถึง ลักษณะไทดั้งเดิมที่เป็นมรดกติดตัวคนไทมาด้วยเมื่อย้ายถิ่นฐานไปยังลุ่มน้ำพรหมบุตรในรัฐอัสสัม มีลักษณะไท 4 ประการที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์แยกคนไทออกจากชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเดชได้ดังนี้

1. "ภาษาไท" คนไทใช้ภาษาไทเป็นภาษาแม่ หรือเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน คนคำตี่ คนพาเก คนไอตอน และคนคำยาง ยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันในหมู่บ้านของตนเอง คน 4 กลุ่มนี้ สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ดี โดยต่างฝ่ายต่างก็ใช้ภาษาถิ่นของตนเอง และแม้คนเหล่านี้จะใช้ภาษาพูดที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ทุกกลุ่มใช้ภาษาเขียนระบบเดียวกัน อีกทั้งเนื้อหาของวรรณกรรมลายลักษณ์ของทุกกลุ่มก็มีเหมือนกัน อาทิ ชาดก คำสอนพระพุทธศาสนา ปู่สอนหลาน คำเรียกขวัญ ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ – ดูโชคดูลางทั้งตัวเขียนและเนื้อหาของวรรณกรรมที่มาจากพม่า ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปในหัวข้อภาษาและวรรณกรรมไทซึ่งรวมถึงวรรณกรรมมุขปาฐะด้วย

2. มีประวัติศาสตร์ พงศาวดาร หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับบรรพบุรุษเหมือนกัน คนไทในอัสสัมทุกกลุ่มมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเดินทางอพยพจากพม่าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตร และทุกกลุ่มนับ "เจ้าเสือกาฟ้า" เป็นกษัตริย์องค์แรกของคนไทในอัสสัม แม้อาหมบุรันจีจะบันทึกไว้ว่าเจ้าเสือกาฟ้าเป็นต้นราชวงศ์ของ **"คนไทอาหม"** ก็ตาม ในปัจจุบัน หมู่บ้านคนไทแต่ละกลุ่มอยู่ห่างไกลกันมาก ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะแต่ละกลุ่มอพยพสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรในเวลาที่แตกต่างกันจึงทำให้แต่ละกลุ่มมีประวัติเกร็ดย่อยเฉพาะหมู่บ้านแตกต่างกันไป ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดเมื่อกล่าวถึงคนไทแต่ละกลุ่มในบทต่อๆ ไป

3. มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตที่เหมือนกัน นับแต่ "เกิด" ไปจนถึง "ตาย" คนไทในอินเดียยังรักษาประเพณีที่ฝ่ายชายยังต้อง **"ขอสาว"** หรือ **"ยอนสาว"** จากพ่อแม่ฝ่ายหญิง ในขณะที่ชนส่วนใหญ่ในอินเดียให้ฝ่ายหญิงไปสู่ขอฝ่ายชายในการแต่งงาน สิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็น "ไท" ได้ดี รวมถึงลักษณะการนุ่งห่ม การปลูกเรือน พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดการตาย พิธีศพ และการทำนา ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันในข้อปลีกย่อยเท่านั้น ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 4

4. มีความเชื่อเรื่อง "ผี" **"ขวัญ"** และการนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ในเรื่องความเชื่อคนไทในอัสสัมในปัจจุบันก็เหมือนกับคนไทในประเทศเมียนมาร์ที่ศาสนาพุทธมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตมากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนความเชื่อเรื่อง "ผี" และ **"ขวัญ"** ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิม

ได้ลดน้อยลงไปมาก "ผี" และ "ขวัญ" ไม่มีบทบาทมากนักในชีวิตคนไทในปัจจุบัน ที่ว่าศาสนาพุทธมีอิทธิพลมากต่อการดำรงชีวิตของคนไทในอัสสัมนั้น เราสามารถเห็นได้ชัดตั้งแต่ระดับบ้านขึ้นไปจนถึงระดับหมู่บ้าน ทุกบ้านมี "เรือนพระ" หรือ "ห้องพระ" และทุกหมู่บ้านมี "วัด" ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมทางศาสนา แต่สัญลักษณ์เกี่ยวกับ "ผี" และ "ขวัญ" อาทิ "เสื้อบ้าน" (ศาล) และพิธีเรียกขวัญ ไม่ปรากฏชัดเจน ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อความเชื่อของคนไทในอัสสัมต่อไป

ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึง มรดก 4 ประการข้างบนนี้ในรายละเอียดในแง่มุมต่างๆ คือ ภาษาวรรณกรรม ขนบธรรมเนียม ประวัติศาสตร์ และความเชื่อในรายละเอียด เฉพาะด้านภาษาวรรณกรรมและขนบธรรมเนียมนั้นจะแยกเป็นบทที่ 3 และที่ 4 ตามลำดับ

2.5 มรดกด้านประวัติศาสตร์

ถึงแม้คนไทปัจจุบันในอัสสัมจะแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มต่างๆ แต่ทุกกลุ่มก็ยึดเรื่องของเจ้าเสือกาฟ้ากษัตริย์ของชาวอาหม เป็นจุดเริ่มต้นของประวัติความเป็นมาของคนไทในอินเดีย ซึ่งเป็นการยอมรับว่าคนไทในอินเดียเดินทางหรืออพยพไปจากจีนและพม่า เรื่องของเจ้าเสือกาฟ้าและกษัตริย์อาหมองค์ต่างๆ มาปรากฏอยู่ในบันทึกที่เรียกกันว่า "อาหมบุรันจี" หรือ "พงศาวดารอาหม" (เรณู วิชาศิลป์ 2539) พงศาวดารนี้จดบันทึกด้วยอักษรไทอาหม เนื้อหาของอาหมบุรันจีแบ่งเป็น 2 ภาค ภาคแรกเริ่มตั้งแต่การสร้างโลก (ที่ถูกต้องคือ การบวชพระเต๋า) สร้างมนุษย์ จนถึงขุนหลวงขุนลายพาผู้คน "ฉงมา" สร้างบ้านแปงเมืองไทอยู่ที่เมืองรีเมืองรำ ภาคสองเล่าถึงประวัติเชื้อสายการเดินทาง การต่อสู้ของเจ้าเสือกาฟ้า เจ้าไทจากเมืองมาวในพม่าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรและตามด้วยเรื่องราวในรัชสมัยของกษัตริย์อาหมองค์ต่อๆ มาจนสิ้นยุคของกษัตริย์อาหมเมื่ออังกฤษเข้ามามีบทบาทในการปกครองทั้งในพม่าและอินเดีย นอกจากอาหมบุรันจีแล้ว คนไทแต่ละกลุ่มก็มีประวัติเกร็ดย่อยของตนเองเรียกว่า "ฉิกเคอเมอง" (เลขเครือเมือง) Anthony Diller (1992) กล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์อาหมว่าอาจมีได้ 2 แนว คือ แนวแรกยึดถือว่าทุกสิ่งในอาหมบุรันจีเป็นความจริงที่ถูกต้อง ซึ่งรวมถึงเรื่องสำคัญ 2 เรื่อง คือ เรื่องแรกช่วงเวลาที่เจ้าเสือกาฟ้าเดินทางสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรในปี พ.ศ. 1771 และตั้งอาณาจักรอาหมขึ้น และอายุภาษาเขียนของไทอาหม ซึ่งแนวแรกนี้ยึดว่าเมื่อเจ้าเสือกาฟ้าเดินทางมาสู่อัสสัมได้นำเอาตัวเขียนไทมาด้วยเพื่อใช้บันทึกเรื่องราวต่างๆ แนวที่สองแตกต่างออกไปจากแนวแรกอย่างมากตรงที่ว่าแนวนี้ไม่ยึดว่าเรื่องที่บันทึกอยู่ในอาหมบุรันจีเป็นจริงตามที่ปรากฏเป็นตัวหนังสือทุกประการ ประเด็นปัญหาเรื่องช่วงเวลาหรือ "ปี" ที่เจ้าเสือกาฟ้าเดินทาง

สู่อัสสัมพร้อมตัวเขียนไทอาหมยังนับเป็นเรื่องที่ขาดหลักฐานยืนยัน และคนคำตี่ คนไอตอน คนคำยาง และคนไทอื่นๆบางส่วน อาจจะได้เดินทางเข้าสู่อัสสัมพร้อมกับคนไทอาหม และไม่ใช่เป็นผู้อพยพที่ตามมาภายหลังเท่านั้น

คณะผู้วิจัยนี้ยึดแนวทางที่สอง ซึ่งจะทำให้เกิดมุมมองและการตีความที่แตกต่างไปจากผลงานการศึกษาคนไทในอินเดียอื่นๆ ที่ผ่านมา ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และตีความโดยใช้ ข้อมูลจากการศึกษาคนไทในพม่า (เมียนมาร์) และอ้างอิงข้อมูลจากการศึกษาคนไทกลุ่มอื่นๆ ด้วย รวมถึงข้อมูลด้านพม่าศึกษาด้วย

เมื่อเปรียบเทียบพงศาวดารของคนไทอาหมกับพงศาวดารของคนไทในพม่าและพงศาวดารของพม่าแล้ว ก็เห็นได้ชัดว่าพม่ามีอิทธิพลต่อการเขียนวรรณกรรมลายลักษณ์ของคนไทในพม่ามาก โดยเฉพาะตัวเขียนและตัวเลขของคนในพม่านั้นได้รับตกทอดมาจากพม่าแน่นอน เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงจำเป็นต้องศึกษาถึง **"อิทธิพลของพม่า"** ที่มีต่อการเขียนพงศาวดารของคนไทในพม่าและในอินเดียด้วย

2.5.1 อิทธิพลของพม่า

พม่ามีตัวอักษรใช้เองก่อนคนไทในพม่านานมาก เมื่อพระเจ้าอโนรธาทำสงครามชนะมอญ (Thaton) ในปี พ.ศ. 1600 ได้กวาดต้อนผู้คน พระสงฆ์ และพระไตรปิฎกของนิกายเถรวาทกลับไปอาณาจักรพุกามด้วย (Pugamara) (Pe Muang Tin 1960) จากนั้น พม่าก็พัฒนาการเขียนของตนเองมาจากภาษามอญ (Ministry of Culture, Rangoon 1979) ภาษาพม่าเขียนเป็นภาษารุ่นเก่าก่อนมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เสียงโฆษะ (Voiced) กลายเป็นเสียงอโฆษะ (Voiceless) ในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเทียบกับภาษาเขียนของไทยในประเทศไทย ภาษาพม่าก็มีอักษรแทนเสียงครบชุดโฆษะและอโฆษะเหมือนภาษาเขียนของสุโขทัย ซึ่งสามารถใช้เขียนคำบาลีได้ครบ วรรณกรรมลายลักษณ์หรือบันทึกภาษาเขียนหลักๆ ของพม่ามี 3 ประเภทเหมือนของไท คือ

1) วรรณกรรมศาสนา ซึ่งเป็นคำเทศน์ คำสอน และนิทานชาดก
2) พงศาวดารพม่า
3) ตำรายา

คนไทที่อยู่ในพม่าได้รับอิทธิพลมาจากพม่าทั้งในด้านตัวหนังสือและวิธีการเขียนบันทึกเล่าเรื่อง ตำรายาของคนไทในอินเดียมีภาษาพม่าปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก ในหลายตำราอักษรพม่านับเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้รักษาโรคได้

ตัวอักษรของคนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และคำยาง ได้รับอิทธิพลจากตัวอักษรพม่าแน่นอน เพราะตัวอักษรมีความคล้ายคลึงกันมากทุกตัว และสิ่งที่ชี้บอกว่าภาษาเขียนของไทกลุ่มนี้ได้อิทธิพลมาจากพม่าอย่างชัดเจนที่สุดก็คือ ตัวเลข คนไทกลุ่มนี้ใช้ตัวเลขเดียวกันกับตัวเลขของพม่า ดังนี้

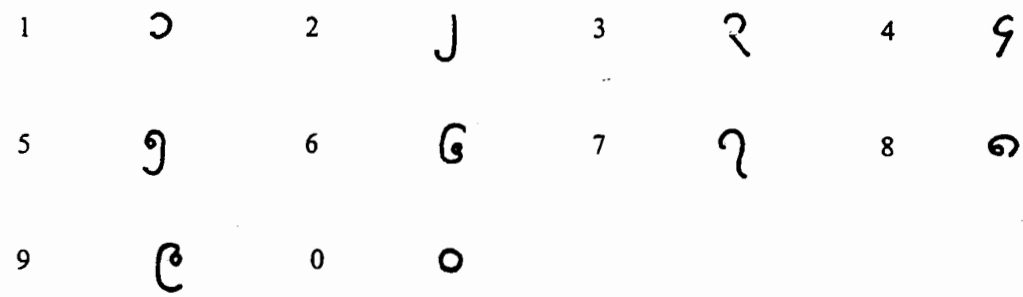

นอกจากตัวเขียนแล้ว คนไทก็คงได้รับอิทธิพลด้านขนบในการเขียนพงศาวดารมาจากพม่าด้วยเช่นกัน ขนบในการเล่าเรื่อง (Narrative) แบบพม่าที่ปรากฏในพงศาวดารที่คนไทน่าจะได้รับอิทธิพลมาด้วย พร้อมๆ กับตัวอักษรมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) การระบุกรอบเวลาของเรื่องที่เล่าหรือการระบุปี พ.ศ. ที่แน่นอน
2) การเล่าเรื่อง "ที่มา" หรือ "กำเนิด" ของราชวงศ์กษัตริย์

2.5.1.1 ขนบการระบุเวลา

ตำนาน เรื่องเล่า หรือพงศาวดารของพม่าโดยทั่วไปจะมีการบอกเวลาหรือ **"ปี พ.ศ. และวัน"** อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสืบทอดราชวงศ์ของพระเจ้าแผ่นดิน พงศาวดารพะโค **"The Glass Palace Chronicle"** ให้รายละเอียดเรื่องพระนามของพระมหากษัตริย์ ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์ และปีที่ครองราชย์ ย้อนกลับไปเป็นเวลาเกือบ 1,500 ปี แต่หลักฐานภาษาเขียนของพม่าเพิ่งเริ่มมีเมื่อประมาณ 900 ปีมานี้เอง หลังจากที่พระเจ้าอโนรธา (Anawrahta) ซึ่งทำสงครามชนะมอญ (Thaton) ได้กวาดต้อนเอาช่าง พระสงฆ์ และพระไตรปิฎกภาษาบาลีของฝ่ายเถรวาทกลับมาไว้ที่พะโคเมื่อปี พ.ศ. 1600 และพม่าก็รับตัวหนังสือและศาสนาจากพระมอญ (Ministry of Culture, Rangoon 1979) ตัวอย่างการระบุเวลาย้อนหลังที่ชัดเจนในพงศาวดารพม่ามีดังนี้

	พระนาม	ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์	ปี พ.ศ.
1.	Thamudarit	ปฐมกษัตริย์ผู้สร้างพะโค	650-695
2.	Yathekyaung		695-710
3.	Pyusawthi	พระราชบุตรเขยของ Thamudarit	710-785
4.	Hteminyin	พระโอรส	785-842
5.	Yinminpaik	พระโอรส	842-867
6.	Paikthinli	พระโอรส	867-887
7.	Thinlikyaung	พระโอรส	887-930
8.	Kyaungdurit	พระโอรส	930-955
9.	Thihtan	พระโอรส	955-982
10.	Thuyai	ผู้ยึดอำนาจ	982-1037
11.	Tharamunhpya	พระนัดดาของ Thihtan	1037-1059
12	Thaiktaing	พระโอรส	1059-1066
13	Thilikyaungnge	พระโอรส	1066-1075
14.	Thinlipaik	พระอนุชา	1075-1090
15.	Hkanlaung	พระอนุชา	1090-1100
16.	Hkanlat	พระอนุชา	1100-1112
		สู่ยุคประวัติศาสตร์ที่มีภาษาเขียน	
17.	Anawrahta	พระราชโอรสของ Kunsaw Kyaungpyu	1578-1620
18.	Sawlu	พระโอรส	1620-1627
19.	Kyanzittha	พระอนุชา	1627-1656
20.	Alaungsithu	พระนัดดา	1656-1710
21.	Narathu	พระโอรส	1710-1713
22.	Naratheinkha	พระโอรส	1713-1716
23.	Narapatisithu	พระอนุชา	1717-1754
24.	Sawmunnit	พระโอรส	1868-1912

(Pictorial Guide to Pagan : 2)

ตัวอย่างตำนาน/พงศาวดารของพม่าจาก The Glass Palace Chronicle (1960 : 20)

> "... พระเจ้าทวัดตะรัน (Dwattaran พ.ศ. 170 – พ.ศ. 192) เมื่อพระพุทธศาสนาอายุได้ 171 ปี พระราชบุตรทวัดตะรันขึ้นเป็นกษัตริย์เมื่อพระชนมายุได้ 59 พรรษา และครองราชย์ได้ 22 ปี สวรรคตเมื่อพระชนมายุได้ 81 พรรษา ในวันที่สิ้นพระชนม์นั้นฟ้าผ่าลงมาถึง 7 ครั้ง ทรงประสูติวันพุธ"
>
> "พระเจ้ารันเพาง (Ranpaung พ.ศ. 192 – พ.ศ. 242) เมื่อพระพุทธศาสนาได้ 193 ปี พระราชบุตรรันเพางขึ้นเป็นกษัตริย์ โปรดการทำบุญ และทรงคบหากับฤาษี พราหมณ์ และนักปราชญ์ ทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงพระปรีชายิ่ง ทรงรักราษฎรราวกับเป็นพระโอรส พระธิดาของพระองค์เอง ทรงพร้อมด้วยทศพิธราชธรรมของกษัตริย์ เมื่อขึ้นครองราชย์เมื่อพระชนมายุได้ 40 พรรษา ครองราชย์ได้ 50 ปี สวรรคตเมื่อพระชนมายุได้ 90 พรรษา ในวันที่สิ้นพระชนม์เกิดมีดวงอาทิตย์ 2 ดวง สู้กันขันเที่ยงวัน ทรงประสูติวันเสาร์ ในปีที่สองที่ทรงครองราชย์ พระเจ้าศิริธรรมโศกาจัดประชุมพระสงฆ์ที่เมืองปาฏลีบุตรในมัธยมประเทศ"
>
> "พระเจ้ายักขัน/รักขัน (Rakhan พ.ศ. 294 – พ.ศ. 325) เมื่อพระพุทธศาสนา 293 ปี พระราชบุตรรักขันขึ้นเป็นกษัตริย์ ทรงมีพระฉวีวรรณผุดผ่อง (ขาว) และมีพระราชินีหลายพระองค์ ทรงมีพระปรีชาสามารถด้านการยิงธนู เมื่อขึ้นครองราชย์พระชนมายุได้ 40 พรรษา ครองราชย์ได้ 31 ปี เมื่อสวรรคตพระชนมายุได้ 71 พรรษา ในวันที่สิ้นพระชนม์ปรากฏมีดวงดาวในท้องฟ้าในเวลากลางวัน เงาปรากฏกลับข้างกัน ทรงประสูติวันจันทร์"

นอกจากพงศาวดารจะมีรายละเอียดในลักษณะดังกล่าวแล้ว นิทานหรือเรื่องเล่าเกร็ดย่อยของพม่าก็มักจะมีเวลากำกับเสมอ เช่น กษัตริย์มินคัทธิปะ (Mingadhipa) ทรงสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขึ้นในปี พ.ศ. 1537 เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่พระองค์ยอมรับนับถือศาสนาพุทธ หรือเจดีย์ชเวมอดอ (Shwemawdaw) สร้างขึ้นครั้งสมัยพระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ และกษัตริย์ Thamala และ Wimala ผู้สร้างอาณาจักรพะโคได้บูรณะเจดีย์ในปี พ.ศ. 1383 (Khin Myo Chit : 44) เป็นต้น

จุดประสงค์ของการยกตัวอย่างการระบุช่วงเวลาที่แน่นอนในวรรณกรรมลายลักษณ์ของพม่า คือ แสดงให้เห็นว่า "กรอบเวลา" เป็นปัจจัยสำคัญของการเล่าเรื่องหรือการเขียนพงศาวดารของพม่า

ในสมัยโบราณ ซึ่งคนไทในอินเดียซึ่งคงได้รับอิทธิพลนี้ไปจากพม่าด้วย จึงทำให้มีการบันทึกในพงศาวดารอาหมหรืออาหมบุรันจีถึงช่วงปีหรือ **"กรอบเวลา"** ที่กษัตริย์อาหมทุกพระองค์ครองราชย์ การที่ทั้งพม่าและคนไทในอัสสัมสามารถนับเวลาย้อนหลังไปได้ไกลนับเป็นร้อยเป็นพันปีก็เพราะคนสองกลุ่มนี้มีระบบการอ้างอิงเวลาของตนเอง คนพม่าอ้างอิงปีที่พระพุทธเจ้าสิ้นพระชนม์ชีพ ส่วนคนไทในอินเดียใช้ระบบไทโบราณดั้งเดิม ที่ไทอาหมเรียกว่า **"ฉักนี"** หรือปีศักราช รอบหนึ่งมี 60 ปี คนไทกลุ่มต่างๆ ก็ใช้ระบบการนับศักราชแบบนี้ แต่การใช้แตกต่างกันไปในรายละเอียด เป็นต้นว่า **"จุลศักราช 1 สุโขทัยเรียกว่าปีกัดได้หรือกัดไก๊ (แต่) ไทอาหมเรียก (หรือเริ่มต้นด้วยชื่อปี) กาเร้า"** (ดร.ประเสริฐ ณ นคร 2538) ส่วนชื่อปีนั้นเรียกเหมือนกันในโครงสร้างใหญ่ แต่อาจออกเสียงสระแตกต่างกันไป ชื่อปีที่ปรากฏในบันทึกพงศาวดารอาหมมีดังต่อไปนี้

ปีกาเรา กาบเม็ด ดับใก รายใจ เมิงเปา เปิกงี กัดเหมา ขดสี รวงใส เตาสิงา กามด กาบสัน ดับเรา รายเม็ด เมิงใก เปิกใจ กัดเปา ขดงี รวงเหมา เตาสี กาใส กาบสิงา ดับมด รายสัน เมิงเรา เปิกเม็ด กัดใก กดใจ รวงเปา เตางี กามาว กาบสี ดับใส รายสิงา เมิงมด เปิกสัน กัดเรา กดเม็ด รวงใก เตาใจ กาเปา กาบงี ดับเหมา รายสี เมิงใส เปิกสิงา กัดมด กดสัน รวงเรา เตาเม็ด กาใก กาบใจ ดับเปา รายงี เมิงเหมา เปิกสี กัดใส ขดสิงา รวงมด เตาสัน

(เรณู วิชาศิลป์ 2539 : (13)-(15) ผู้วิจัยตัดวรรณยุกต์ออกเอง)

ด้วยระบบนับวัน 60 ปีเป็น 1 รอบนี้ ทำให้คนไทสามารถนับเวลาย้อนกลับไปนานเท่าใดก็ได้

2.5.1.2 การเล่าถึง "กำเนิด" หรือ "ที่มา" ของราชวงศ์

พงศาวดารที่สำคัญของพม่าเกือบทุกฉบับ เล่าถึงกษัตริย์ของอินเดียและลังกา (ศรีลังกา) ที่นับถือศาสนาพุทธ และเป็นการเล่าที่คัดลอกมาจากพงศาวดารในลังกา เกือบทุกฉบับเล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จยังเมืองในพม่า และพงศาวดารหลายฉบับ เช่น The New Pagan Chronicle และ The Glass Palace Chronicle of the King of Burma เชื่อมโยงราชวงศ์พม่า (Tagaong) กับราชวงศ์ศากยะแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ (Tin, Pe Maung 1960) การเริ่มเรื่องพงศาวดารพม่าโดยการเล่าเรื่องเกี่ยวกับกษัตริย์ที่นับถือศาสนาพุทธ หรือการพยายามเชื่อมโยงกษัตริย์ในราชตระกูลของพระพุทธเจ้ากับกษัตริย์ในพม่า และเรื่องพระพุทธเจ้าเสด็จมาพม่า จึงนับได้ว่าเป็นขนบหรือธรรมเนียมปฏิบัติในการเขียนพงศาวดารพม่าสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน

คนไทอาหมมิได้นับถือศาสนาพุทธจึงมิได้เริ่มเรื่องพงศาวดารอาหมบุรันจีด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธแต่ได้เล่าเรื่องการสร้างโลก (พิธีบวชพระเต๋า?) ซึ่งในที่นี้จะไม่กล่าวถึง แต่จะ

กล่าวถึงการเล่าเรื่อง "วีรบุรุษไท" เจ้าเสือกาฟ้ามาจากอาณาจักรไทมาวในพม่า ว่าได้เดินทางเข้ามาสู่ดินแดนลุ่มน้ำพรหมบุตรอย่างไร คนไทในอินเดียถือว่าเจ้าเสือกาฟ้าเป็นกษัตริย์องค์แรกของอาณาจักรอาหม อาหมบุรันจีภาคดินในตอนต้นเรื่อง กล่าวถึงการเดินทางของเจ้าเสือกาฟ้าว่า "ปีกัดเรา ขุตมิต รุงใก เต่าใจ เจ้าเสือกาฟ้าลงมา" อาหมบุรันจีมิได้บอกว่า "ลงมา" จากที่ใดและ "มา" สู่ที่ใด ในฉบับที่เรณู วิชาศิลป์ ปริวรรต (2539) ส่วนในฉบับที่ Chandra Barua แปลเป็นภาษาอังกฤษ (1930) มีตอนหนึ่งระบุว่า เจ้าเสือกาฟ้าเป็นเชื้อสายเจ้าจากเมืองรีเมืองราม (Barua อ้างแล้ว : 24) อาหมบุรันจีระบุชื่อและประวัติของคนสำคัญที่ติดตามมาด้วย จากนั้นก็กล่าวถึงคนเหล่านี้ในเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัยเจ้าเสือห่มฟ้า เจ้าเสือข้ามฟ้า เจ้าเสือเปี่ยมฟ้า และเจ้าฟ้าเสือแสง สลับไปมากับเหตุการณ์ในสมัยของเจ้าเสือกาฟ้าจากนั้นก็เป็นการเล่าถึงขุนหลวงขุนลายต้นตระกูลของคนไทที่มาเมืองรีเมืองราม จนถึงราชสกุลต้นกำเนิดของเจ้าเสือกาฟ้าที่เมืองมาวหลวง

เรื่องทั้งหมดนั้นอยู่ในรูปแบบของ **"เรื่องเล่า"** (Narrative) ไม่ใช่เป็นการบันทึกเหตุการณ์ในแต่ละรัชสมัย ดังเห็นได้จากการกล่าวถึงตัวบุคคลในเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัยต่างๆ สลับกับการย้อนกลับไปกล่าวถึงเรื่องในสมัยเจ้าเสือกาฟ้าอีก ซึ่งถ้าจะนับเวลาการเขียนเล่าเรื่องดังกล่าวต้องนับที่ช่วงเวลาของเจ้าฟ้าองค์ล่าสุดที่ถูกกล่าวถึง คือเจ้าเสือแสง ซึ่งนับเป็นกษัตริย์องค์ที่ 17 ในอาหมบุรันจี โดยเริ่มนับเจ้าเสือกาฟ้าเป็นกษัตริย์องค์แรก ในพงศาวดารไทเหนือมีกษัตริย์ทั้งหมด 24 พระองค์ ครองราชย์ตามลำดับเวลา ดังนี้ (อัญชลี 2537 : 15)

1.	ขุนตี้งคำ	พ.ศ. 1306-1378
2.	ขุนลู	พ.ศ. 1378-1458
3.	ขุนไล(ขุนลาย)	พ.ศ. 1458-1494
	ว่างกษัตริย์ปกครอง 0 – 6 ปี	
4.	ท้าวงารุน	พ.ศ. 1499-ไม่ได้ระบุปีที่สวรรคต
5.	เจ้าฟ้าหลวงห่มเมืองหรือเจ้าไตฟ้า	พ.ศ. 1593-1605
6.	ท้าวโล่โล้	พ.ศ. 1605-1624
	สิ้นสุดเชื้อสายท้าวงารุนใน พ.ศ. 1638	
7.	ขุนฝางคำ	พ.ศ. 1739-1746
8.	นางอี่คำแหนง	พ.ศ. 1746-1753
9.	อ้าวม่อคำแหน	พ.ศ. 1753-1768

10.	เสือข่านฟ้า (เสือขวานฟ้า)	พ.ศ. 1768-1821
11.	เสือเปี่ยมฟ้า	พ.ศ. 1821-1825
12.	เจ้าคำฟ้าหรือไตเป่มฟ้าหรือเสือวันฟ้า	พ.ศ. 1825-1828
13.	เจ้า/เสือวากฟ้า	พ.ศ. 1828-1858
	ว่างกษัตริย์ปกครอง 9 ปี	
14.	เจ้าอ้ายปุก (เสือห่มฟ้า)	พ.ศ. 1867-1873
	ว่างกษัตริย์ปกครอง 9 ปี	
15.	เจ้ากี่ฟ้า (เจ้าไทโป่ง)	พ.ศ. 1882-1888
16.	เจ้าไทหลวง	พ.ศ. 1888-1938
17.	เจ้าติดฟ้า	พ.ศ. 1938-1957
18.	เสืองั่นฟ้า	พ.ศ. 1956-1989
	ว่างกษัตริย์ปกครอง 3 ปี	
19.	เจ้าล่ำก้อนฟ้า	พ.ศ. 1991-2004
20.	เสือห่มฟ้า	พ.ศ. 2004-2032
21.	เสือกาฟ้า	พ.ศ. 2032-2038
22.	เสือเปี่ยมฟ้า	พ.ศ. 2038-2058
23.	เสือห่มฟ้า	พ.ศ. 2059-2147
24.	เจ้าบ่อแรง	พ.ศ. 2147-ไม่ได้ระบุปีที่สวรรคต

เมื่อเปรียบเทียบเรื่องราวในพงศาวดารของไทในอินเดีย (อาหมบุรันจี) กับพงศาวดารของไทในพม่า (ไทเหนือและไทใหญ่) แล้วก็จะพบว่ามีการกล่าวถึงชื่อบรรพบุรุษตรงกันคือ ขุนหลวงและขุนลาย ซึ่งเป็น "จ้าวไท" คู่แรกที่เดินทางมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองรีเมืองราม และลูกหลานของขุนหลวงขุนลายก็ได้สืบทอดแยกย้ายกับไปปกครองเมืองต่างๆ สืบต่อมาในพม่าและอินเดีย เฉพาะในพงศาวดารของไทเหนือและไทอาหม มีชื่อ "จ้าว" ที่ตรงกันอยู่หลายชื่อ อาทิ เจ้าไทปง (โป่ง) เจ้าไทหลวง เจ้าปามิวปง เจ้าเสือขวานฟ้า ("ข่านฟ้า" ใน อัญชลี จูฑะจันทร์ "ขวัญฟ้า" ใน เรณู วิชาศิลป์ คณะผู้วิจัยนี้ใช้ "ขวานฟ้า" ตามคำบอกเล่าของเจ้าบ่าวขุนน้อยซึ่งเป็นเชื้อสาย "จ้าว" ไทคำตี่ในย่านปูตาโอ (Putao) ในรัฐกะฉิ่น ประเทศเมียนมาร์) และที่สำคัญที่สุดคือ พงศาวดารไทเหนือ มีชื่อเจ้าเสือกาฟ้าเป็น "จ้าว" ครองเมืองมาวอยู่ช่วงปี พ.ศ. 2032-2038 เจ้าองค์นี้ถูกจีนยกทัพมาตีจึงหนีไป

อยู่ทางเหนือของคนคำตี่ (อัญชลี จูฑะจันทร์ : 27) ซึ่งน่าจะเป็นย่านที่เป็นเมืองปูตาโอ รัฐกะฉิ่น และในปัจจุบันย่านนี้ก็ยังเป็นถิ่นที่อยู่ของคนคำตี่หลวงอยู่

การที่ "เจ้าเสือกาฟ้า" เจ้าจากเมืองมาวมาปรากฏเป็นชื่อของกษัตริย์องค์แรกของคนไทอาหม ทำให้เกิดมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่ต้องพิจารณา 2 ประเด็น คือ

1. ช่วงเวลาที่เจ้าเสือกาฟ้าครองราชย์ที่เมืองมาวและที่ลุ่มน้ำพรหมบุตร
2. ช่วงเวลาการเริ่มเขียนพงศาวดารอาหมหรืออาหมบุรันจี

ในอาหมบุรันจีเองก็เขียนว่า "เจ้าเสือกาฟ้า" เป็น "จ้าว" เชื้อสายจากเมืองมาว เมื่อ "เจ้าหลวงเสือขวานฟ้า" (ขวัญฟ้า~ข่านฟ้า) ขึ้นครองราชย์ที่เมืองมาว เจ้าเสือกาฟ้าพร้อมด้วยผู้คนจำนวนหนึ่งก็ออกเดินทางไปสร้างเมืองใหม่ทางทิศตะวันตก ซึ่งก็คงเป็นดินแดนที่เป็นอัสสัมในปัจจุบัน ช่วงเวลาที่อาหมบุรันจีระบุว่าเจ้าเสือกาฟ้าเดินทางเข้าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรและเป็น "จ้าว" ครองอาณาจักรไทในย่านนี้นั้นอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 1773 - พ.ศ. 1811 (เรณู วิชาศิลป์ : 55) ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับที่ "เจ้าเสือขวนฟ้า" เป็น "จ้าว" ครองเมืองมาว คือ พ.ศ. 1768 - พ.ศ. 1821 (อัญชลี จูฑะจันทร์ : 20) แต่ในพงศาวดารของคนไทในพม่า ทั้งไทเหนือและไทใหญ่ และไทคำตี่หลวง "เจ้าเสือกาฟ้า" มิใช่เป็นพี่น้อง หรือเป็นคนที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกันกับ "เจ้าเสือขวานฟ้า" ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังของอาณาจักรมาว แต่เจ้าเสือกาฟ้าปรากฏชื่อเป็น "จ้าว" ของเมืองมาวอีกประมาณ 200 กว่าปีต่อมา ตามพงศาวดารของไทใหญ่ (อาจารย์ซาย ออง ทุน) และไทเหนือ (อัญชลี จูฑะจันทร์ : 20) เจ้าเสือขวานฟ้ามีพระอนุชาที่มีพระปรีชาสามารถมากพระองค์หนึ่ง ชื่อ ขุนสาม-หลวงฟ้า และเจ้าเสือขวานฟ้าได้ประทานกำลังพล ช้าง ม้า แด่พระอนุชาพระองค์นี้ให้ไปตีเมืองในย่านลุ่มน้ำพรหมบุตร Zhau Hong Yun และ Ke Yun Shiou (2538) กล่าวว่า ตำนานมาวหลวงฉบับเมืองวันกล่าวว่า พระอนุชาของเจ้าเสือขวานฟ้าพระองค์หนึ่งมีพระนามว่า "เจ้าเสือกาฟ้า" ส่วน Liu Yan (1998 : 81) กล่าวถึงบันทึกจีนสมัยราชวงศ์หยวนว่า ในปีที่ 8 ของจักรพรรดิ์ Zhizheng เจ้าเสือกาฟ้าแห่งอาณาจักรลุชวน (อาณาจักรมาว) ยกทัพไปตีเมืองติง (เที่ยง) ได้ในปี พ.ศ. 1891 ทำให้คนจากเมืองมาวอพยพไปอยู่เมืองติงกัน ส่วนในตำนานเรื่องราวของไทใหญ่ เจ้าเสือกาฟ้าเป็นลูกหลานของขุนหลวงขุนลาย คือ เมื่อขุนหลวงขุนลายมีลูกหลานสืบทอดราชวงศ์ได้หลายร้อยปีแล้วก็สิ้นสุดลง คนสุดท้ายเป็นเจ้าหญิงพระเนตรบอดและถูกลอยแพไปตามแม่น้ำ เจ้าเลงคอนต้องการสร้างราชวงศ์ปกครองบ้านเมืองสืบต่อไปจึงเลือกเจ้าหญิงพระเนตรบอดนี้ให้สร้างราชวงศ์สืบต่อไป เจ้าเลงคอนกับเจ้าหญิงมีพระโอรสด้วยกัน 3 พระองค์คือ เจ้าเสือข้ามฟ้า เจ้าสามหลวง และเจ้าเสือกาฟ้า (U.N. Goain 1950 ใน Lila Gogoi 1971) และเจ้าเหล่านี้ก็เป็นต้นตระกูลของ "เสือ" ต่อมา เพราะเจ้าเลงคอน

มาในคราบของเสือ เรื่องเดียวกันนี้ อาจารย์ซาย อ่อง ทุน (จากการสัมภาษณ์) ตีความว่า "เสือ" เป็นชื่อของตำแหน่ง

ในอาหมบุรันจีเองบันทึกเกี่ยวกับเรื่องเวลาในสมัยของเจ้าเสือกาฟ้าก็มีความคลาดเคลื่อนปรากฏอยู่ดังนี้ เมื่อเริ่มเรื่องของเจ้าเสือกาฟ้า ในอาหมบุรันจี มีการระบุเกี่ยวกับเวลาว่า "ปีลักนี กัดเร้า ขุดมิต รุงใก เต่าใจจำ เมื่อเสือกาฟ้าลงมา..." (ฉบับ เรณู วิชาศิลป์ แปล อ้างแล้ว : 31, Chandra Barua : 34) และในตอนท้ายรัชสมัยเจ้าเสือกาฟ้า ก็กล่าวว่า "ลักนี เต่างี เจ้าหลวงเสือกาฟ้าตาย ชั่วมันเจ้าได้กินเมืองจำถ้วน 2 ซาวปลายปี 1 ... (41ปี)" (ฉบับ เรณู วิชาศิลป์ แปล : 61-63, Chandra Barua : 47) ถ้าเรานับเวลาย้อนหลังไป 41 ปี จากปีเต่างีหรือเต่าขี ก็จะตกปีที่ "รวงเร้า" ไม่ใช่ "กัดเร้า" และถ้าเราเริ่มนับจากปีกัดเร้าไป 41 ปี ก็จะสิ้นสุดที่ปี "ขดงี" ไม่ใช่ "เต่างี" ทั้งปี "รวงเร้า" และ "ขดงี" ในรัชสมัยของเจ้าเสือกาฟ้า ไม่มีบันทึกหรือเรื่องเล่าที่พิเศษแตกต่างไปจากปีอื่นๆ

ข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับเรื่องของ "เจ้าเสือกาฟ้า" ในตำนานของคนไทกลุ่มต่างๆ คือ

1) พระนามของเจ้าเสือกาฟ้าเป็นที่รู้จักในหมู่คนไทกลุ่มต่างๆ และพระนามนี้ปรากฏในตำนานต่างๆ มิใช่เฉพาะที่ในอาหมบุรันจีเท่านั้น
2) ในทุกตำนานระบุว่าเจ้าเสือกาฟ้าไปจากเมืองมาว
3) ช่วงเวลาที่พระนามเจ้าเสือกาฟ้าปรากฏในตำนาน/พงศาวดารแตกต่างกันไป บันทึกจีนกล่าวถึงเจ้าเสือกาฟ้าแห่งอาณาจักรฉุชวน (เมืองมาว) ใน พ.ศ. 1891 พงศาวดารไทเหนือกล่าวถึงพระนามนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2032-2038 ส่วนอาหมบุรันจีระบุถึงพระองค์ไว้ในช่วงปี พ.ศ. 1771-1812

บันทึกของจีนนับว่าเป็นหลักฐานที่หนักแน่นที่สุดเพราะบันทึกของจีนนับว่าเป็นหลักฐานของ "คนนอก" ที่กล่าวถึงอาณาจักร "ฉุชวน" หรือ แสนหวี ซึ่งจีนถือว่าเป็นดินแดนในปกครองของจีน ที่สำคัญจีนมีภาษาเขียนที่ใช้สืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานถึง 4,000 ปี ส่วนภาษาเขียนสำหรับคนไทเป็นสิ่งเกิดใหม่ และการที่ตำนานไทบันทึกเวลาไว้ต่างกันนี้ ก็เป็นสิ่งบ่งชี้ประการหนึ่งว่า การเขียนบันทึกจากความจำจากเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมา เป็นการเขียนเรื่องย้อนหลังมิใช่เป็นการบันทึกในสมัยเดียวกันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการที่คนไทต่างกลุ่มกันมีเรื่องเล่าถึงคนๆ เดียวกัน ย่อมหมายถึงว่าคนๆ นี้ ได้ประกอบวีรกรรมไว้หรือเป็นวีรบุรุษของกลุ่มชนจนเป็นที่เล่าขาน

ในกรณีของเจ้าเสือกาฟ้าในอาหมบุรันจี คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเป็น "วีรบุรุษในตำนาน" ซึ่งไม่ได้มีตัวตนอยู่จริงอยู่ในช่วงเวลาที่ระบุในพงศาวดารอาหมบุรันจี แต่ปรากฏเป็นเรื่องเล่าอยู่ในอาหมบุรันจีนั้น เพราะเป็นขนบของการเขียน / การแต่งพงศาวดารว่าจะต้องเล่าเรื่องของ "วีรบุรุษ"

นำเรื่องก่อน ตำนาน / พงศาวดารคนไทอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน จึงทำให้มีการเล่าเรื่องขุนหลวงขุนลาย ขุนทึง เหมือนๆ กันในตำนานหลายๆ แห่ง รวมถึงตำนานของเจ้าเสือกาฟ้าและเจ้าสามหลวงด้วยใน อีกแง่หนึ่งคนไทอาหมอาจคัดลอกตำนานหรือพงศาวดารไปจากไทมาว

โดยสรุปก็คือ คณะผู้วิจัยตีความว่า "เจ้าเสือกาฟ้า" มีสถานภาพเหมือนกับขุนหลวงขุนลายใน อาหมบุรันจี คือเป็นวีรบุรุษในตำนานซึ่งอาจเคยมีตัวตนจริง แต่ไม่ใช่ในเวลาและสถานที่ที่ระบุใน พงศาวดาร ดังนั้นในปี พ.ศ. 1771 จึงไม่มีเจ้าเสือกาฟ้าในลุ่มน้ำพรหมบุตร แต่คงมีคนไทที่ตั้งถิ่นฐาน ทำมาหากินอยู่แล้วและเจ้าสามหลวงก็คงเคยไปรบที่ลุ่มน้ำพรหมบุตร ช่วงเวลาที่เจ้าเสือกาฟ้าน่าจะมี ตัวตนมากที่สุดคือในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 19 เข้าพุทธศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นเวลาที่บันทึกจีนกล่าว ถึง "เจ้าเสือกาฟ้า" แห่งอาณาจักรลุชวน (แสนหวี) การยอมรับบันทึกของจีน ทำให้เราต้องตีความว่า ทั้งพงศาวดารไทมาวและไทอาหมเขียนย้อนหลังทำให้เวลาคลาดเคลื่อนไปโดยที่ไทอาหมคัดลอก พงศาวดารไปจากไทมาว

ดังนั้น ประวัติศาสตร์อันเป็นมรดกตกทอดของคนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง ที่เหมือนกันกับประวัติศาสตร์ของคนไทอาหมนั้น ที่จริงแล้วเหมือนกันกับประวัติศาสตร์ของคนไท กลุ่มอื่นๆ ในพม่าและจีนด้วย เพราะขุนหลวงขุนลาย และเจ้าเสือกาฟ้า มีพระนามปรากฏอยู่ใน ตำนาน / พงศาวดารของคนไทกลุ่มต่างๆ ด้วย

2.6 มรดกด้านความเชื่อของคนไทในอินเดีย

มรดกด้านความเชื่อที่คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง มีติดตัวมาเมื่ออพยพมา สู่อัสสัม อาจจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ความเชื่อเรื่อง "ผี" และ "ขวัญ" อันเป็นความเชื่อเก่าแก่ที่มีมาแต่สังคมไทโบราณ (Proto-Tai) ประมาณ 2,000 ปีที่แล้ว (ดังจะขยายความในรายละเอียดต่อไป)
2. ความเชื่อใหม่ คือ พระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทคงจะได้รับจากคนพม่าก่อนที่จะย้าย ถิ่นฐานเข้าไปในอัสสัม การยอมรับนับถือศาสนาพุทธก่อให้เกิดความจำเป็น ในการมี ภาษาเขียน เพื่อไว้ใช้จดบันทึกสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับศาสนา อาทิ พระธรรมคำสอน ชาดก ฯลฯ คนไทในพม่าจึงได้สร้างภาษาเขียนของตนเองขึ้นใช้ โดยปรับจากระบบตัวเขียนของ พม่า ด้วยเหตุนี้คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยางจึงมีภาษาเขียนใช้ก่อน อพยพมาสู่อัสสัม

ความเชื่อทั้ง 2 ประเภทนี้มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทในอัสสัมมาก และในปัจจุบันดูเหมือนว่าศาสนาพุทธจะมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทมากกว่าความเชื่อเรื่อง "ผี" และ "ขวัญ" เพราะทุกวัน ทุกครัวเรือนมีกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา แต่นานๆ ครั้งจึงจะมีพิธีกรรมเกี่ยวกับ "ขวัญ" หรือ "ผี" ในบ้านหรือในหมู่บ้าน เช่น ทุกเช้าหัวหน้าครอบครัวหรือคนเฒ่าคนแก่ของบ้านจะสวดมนต์ในเรือนพระหรือห้องพระ หลายครัวเรือนจะผลัดกันนำอาหารไปถวายพระที่วัด และทุกเย็นคนในหมู่บ้านจะผลัดกันนำดอกไม้ใส่พานไปวัด และสวดมนต์ที่วัด ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการไหว้ "ผี" หรือ การเรียก "ขวัญ" จะมีขึ้นก็ต่อเมื่อมีการแต่งงาน มีผู้เจ็บป่วย หรือมีผู้มาเยี่ยมเยียน เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาสมัยใหม่ และความเจริญก้าวหน้าของสังคมยังได้ทำให้กิจกรรมด้านความเชื่อเกี่ยวกับ "ผี" และ "ขวัญ" มีลดน้อยลงไปมาก ดังจะได้กล่าวถึงเรื่องนี้ในรายละเอียดในหัวข้อ "**การเปลี่ยนแปลง**" ต่อไป

2.6.1 ความเชื่อเรื่อง "ขวัญ" และ "ผี"

"ขวัญ" และ "ผี" เป็นความเชื่อเก่าแก่ดั้งเดิมของคนไท ความเชื่อนี้มีมาแต่สังคมไทโบราณ (Proto-Tai) ซึ่งทั้งนักภาษาศาสตร์ คือ ศาสตราจารย์ ดร. William J. Gedney และ นักประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา ศาสตราจารย์ ดร. Baas Terwiel กล่าวว่า สังคมไทโบราณเริ่มต้นเมื่อประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว หลักฐานที่แสดงว่าทั้ง "ขวัญ" และ "ผี" เป็นความเชื่อเก่าแก่ของคนไทก็คือ คำว่า "ขวัญ" และ "ผี" มีใช้ในภาษาไทยในทุกสาขา คำทั้ง 2 คำนี้มีใช้อยู่ในสังคมไทโบราณ และเมื่อคนไทแยกย้ายกันไปจากสังคมไทโบราณ ก็มีคำ 2 คำนี้เป็นคำมรดกอยู่ในภาษาไทถิ่นต่างๆ ด้วย

2.6.1.1 "ขวัญ" เป็นความเชื่อของคนไทว่า ทุกสิ่งในโลก ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตมี "ขวัญ" เป็นองค์ประกอบสำคัญ มนุษย์ทุกคนมี "ขวัญ" อยู่ในตัว และ "ขวัญ" ทำให้ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ "ขวัญ" ไม่มีตัวตน เชื่อกันว่า "ขวัญ" สิงอยู่ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ถ้าเมื่อใด "ขวัญ" ออกไปจากตัวคน เจ้าตัวก็จะไม่เป็นปกติ จะไม่สบาย ผู้ใหญ่ของครอบครัวและ/หรือผู้รู้จะต้องจัดทำพิธีเรียก "ขวัญ" ให้กลับมาอยู่ที่ตัวเพื่อความเป็นปกติสุขของเจ้าของ "ขวัญ" (รายละเอียดดู เสฐียรโกเศศ 2506 และ Tambiah 1970) ความหมายของคำว่า "ขวัญ" หรือ "ขน" หรือ "ขอน" ในภาษาไทในอัสสัม และในภาษาจีน มีขอบเขตกว้างกว่า "ขวัญ" ในภาษาไทยในประเทศไทย กล่าวคือ คนไทยในประเทศไทยใช้คำว่า "ขวัญ" กับคนที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น เมื่อคนตาย สิ่งที่เคยเรียกว่า "ขวัญ" ก็กลายเป็น "วิญญาณ" ด้วยอิทธิพลของศาสนาพุทธ แต่สำหรับคนไทในอัสสัมและในจีน คนที่มีชีวิตมี "ขวัญ" เป็นส่วนประกอบสำคัญ และเมื่อคนตาย "ขวัญ" ก็จะออกจากร่างไป แล้วประมาณวันที่ห้าหรือเจ็ด "ขวัญ" ของคนตายก็จะพยายามกลับเข้าบ้านที่เคยอยู่ในขณะที่มีชีวิตอยู่

ในพิธีศพของคนไทนุงในยูนนาน ประเทศจีน ลูกหลานจะต้องหาม **"ขวัญ"** ของคนตายด้วยสัญลักษณ์ของ **"ขวัญ"** ที่ใช้หามกัน คือ **"เสื้อของผู้ตาย"** ซึ่งสวมเก้าอี้ไว้ โดยสรุปก็คือ ความหมายของคำว่า **"ขวัญ"** ของคนไทในอัสสัมเท่ากับความหมายของคำว่า **"ขวัญ"** บวกกับความหมายของคำว่า **"วิญญาณ"** ในภาษาไทยในประเทศไทย (ขวัญ (อัสสัม) = ขวัญ+วิญญาณ(ไทยในประเทศไทย)) และ "ขวัญ" ตามความเชื่อของคนไทในอัสสัมจะแยกเป็นส่วนๆ เมื่อเจ้าของขวัญเสียชีวิต **"ขวัญ"** ส่วนที่ดีก็จะไปอยู่ **"เมืองผี"** ที่ซึ่งบรรพบุรุษและปู่ย่าตายายที่เสียชีวิตไปแล้วไปรวมกันอยู่ ส่วนที่เหลือก็กลับไปอยู่ที่เสาเอกของบ้าน กลายเป็น **"ผี"** หรือ **"ด้าม/ด้ำ"** ประจำครอบครัวไป คำอธิบายนี้แสดงว่า **"ขวัญ"** และ **"ผี"** มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นหนึ่งเดียวกัน กล่าวคือ **"ขวัญ"** ของคนที่ตายแล้ว ในที่สุดก็กลายเป็น **"ผี"**

คำว่า **"ผี"** ในภาษาไทในอัสสัม เป็นคำที่มีความหมายเป็น **"กลาง"** คือ ถ้าต้องการกล่าวถึง **"ผี"** ที่ไม่ดี จะต้องใช้คำว่า **"ผีฮ้าย"** หรือ **"ผีร้าย"** **"ผี"** ในภาษาไทในอัสสัมหมายถึง **"พลังอำนาจ"** ที่สิงอยู่ในสิ่งที่มีตัวตนอยู่ในธรรมชาติ อาทิ น้ำ ดิน ต้นไม้ ฉะนั้นจึงมีสิ่งที่เรียกว่า ผีดิน ผีน้ำ เป็นต้น ที่สำคัญ **"ขวัญ"** ของคนที่ตายไปก็ต้องกลายไปเป็น **"ผี"** และกลับไปอยู่ที่ **"เสา"** ที่บ้าน กลายเป็น **"ผีเรือน"** ซึ่งไม่มีบทบาทมากนักในชีวิตประจำวันของคนไทในรัฐอัสสัม และแทบจะหายไปจากชีวิตของคนไทที่ย้ายจากหมู่บ้านไปอยู่ในเมือง ในบ้านเรือนสมัยใหม่ที่ไม่มีเสาบ้านแบบบ้านไท ทำให้ไม่มีเสา **"เอก"** สำหรับ **"ผีเรือน"** อยู่ สำหรับบ้านไทในหมู่บ้านโดยทั่วไปจะมีเสาต้นหนึ่งที่ผู้ใหญ่จะห้ามเด็กมิให้ไปเดินเฉียดใกล้หรือไปเตะเล่น ที่เสานี้ลูกสะใภ้ใหม่ที่เพิ่งแต่งงานย้ายเข้ามาในบ้าน ต้องไปกราบไหว้บอกกล่าวเสาที่มีผีเรือนอยู่ในฐานะสมาชิกใหม่ และในกรณีที่เด็กในครอบครัวเกิดเจ็บป่วยมาก พ่อแม่ก็จะกราบไหว้ผีที่เสาเรือน และขอให้ **"ผี"** ช่วยดูคุ้มครองเด็กให้หายจากอาการป่วยไข้ โอกาสในการกราบไหว้ **"ผีในเรือน"** จึงมีอยู่ไม่บ่อยนัก และมิใช่กิจกรรมที่ทำเป็นประจำ ต่างจากการกราบไหว้พระพุทธและสวดมนต์และการไปวัดทำบุญฟังเทศน์หรือฟังคนอ่านเรื่องจากหนังสือธรรมต่างๆ ทุกวันพระ ซึ่งเป็นกิจวัตรที่ทำอยู่เป็นประจำ การกราบไหว้ **"ผี"** ต่างๆ อันเป็นกิจกรรมจากความเชื่อโบราณของไท เปลี่ยนไปเนื่องจากการยอมรับนับถือศาสนาพุทธ และการกราบไหว้พระ การสวดมนต์ และการไปวัดได้เข้ามาแทนที่ กลายมาเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ต่อจากวิถีแบบโบราณดั้งเดิม คนไทแบ่งแยกความเชื่อเก่าๆ เรื่อง **"ผี"** ออกจากศาสนาพุทธอย่างน่าสนใจ สำหรับชาวไทใหญ่ในประเทศเมียนมาร์ ในปัจจุบันการบวชเณร (ลูกแก้ว) บวชพระยังเป็นประเพณีนิยมอยู่ ในการบวชมีประเพณีที่น่าสนใจคือ ผู้บวชเณรจะไปวัดและกราบไหว้สิ่งต่างๆ ในวัด ซึ่งมีทั้งพระพุทธรูป และรูปแทนของเทวดาหรือผีต่างๆ การไหว้ **"เทวดา"** หรือ **"ผี"** นั้น ทำได้เฉพาะก่อน

บวชเท่านั้น เมื่อเข้าพิธีบวชแล้ว เป็นพระเป็นเณรแล้ว จะไม่มีการไหว้ "ผี" ต่างๆ อีก เพราะถือว่าสถานภาพของพระของเณรสูงกว่า "ผี" (สัมภาษณ์ ซาย ออง ทุน) การแบ่งแยก "ผี" ออกจากศาสนาพุทธของคนไทในอัสสัมชัดเจนกว่าของคนไทยในประเทศไทย กล่าวคือ พระสงฆ์ทำแต่กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น อาทิ เทศน์ สวดมนต์ในวันพระ เมื่อมีคนตายการนิมนต์พระไปสวดมนต์ที่บ้านไม่ใช่ประเพณีที่ต้องทำ คนที่มีฐานะดีอาจเลือกนิมนต์พระไปสวดที่บ้านได้ แต่ส่วนที่จำเป็นต้องกระทำคือการให้ลูกหลานญาติพี่น้องมาร่วมทำงานพิธีศพ โดยสรุปก็คือ เรื่องงานศพนับเป็นเรื่องของครอบครัว ไม่ใช่เรื่องทางศาสนา ดังนั้น พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ "ศพ" หรือ "คนตาย" จึงเป็นเรื่องที่จัดทำที่บ้านเท่านั้น และจัดทำได้โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับพระสงฆ์ หรือมีพิธีกรรมทางศาสนา และการทำบุญบริจาคสิ่งของให้วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายเป็นสิ่งที่ไปทำที่วัดได้ พิธีกรรมการไหว้ "ผี" หรือการขอความช่วยเหลือจาก "ผี" ในกรณีต่างๆ ก็เป็นเรื่องที่บุคคลธรรมดาในครอบครัวสามารถทำเองได้โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับพระสงฆ์

ในภาพรวมกิจกรรมและพิธีกรรมใดๆ เกี่ยวกับ "ขวัญ" และ "ผี" เป็นสิ่งที่บุคคลในครอบครัว ญาติโยม และคนในหมู่บ้านเดียวกันเป็นผู้ประกอบและร่วมพิธี เป็นพิธีกรรมที่ไม่ต้องใช้พระสงฆ์ ซึ่งเป็นร่องรอยของความโบราณเก่าแก่ของพิธีกรรม ดังกล่าวนี้ว่าเป็นสิ่งที่คนไทถือปฏิบัติกันมา ก่อนที่จะรับนับถือพระพุทธศาสนา

ในขณะที่พิธีกรรมและกิจกรรมเกี่ยวกับ "ขวัญ" และ "ผี" แยกออกจากพิธีสงฆ์หรือพิธีทางศาสนาพุทธ พิธีทางด้าน "ขวัญ" และ "ผี" มักจะเกี่ยวโยงถึงกันอยู่เสมอ เนื่องจากความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นระหว่าง "ขวัญ" และ "ผี" ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ "ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่" หรือลูกหลาน กับ "ผู้ที่ตายไปแล้ว" หรือบรรพบุรุษ บทเรียกขวัญของคนไทอัสสัมสะท้อนถึงความเชื่อโบราณและความสัมพันธ์ระหว่าง "ขวัญ" กับ "ผี" ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ก่อนสวดบท "เรียกขวัญ" ต้องมีคำไหว้ผีดิน ผีน้ำก่อน (และการไปหา "ขวัญ" ก็ไปหาทั้งบนบกและในน้ำ) คำไหว้ "ผี" ดังกล่าวนี้ ในเนื้อหาคือ การขอขมาแทนผู้ป่วย/เจ้าของขวัญ ซึ่งอาจทำผิดลบหลู่ "ผี" โดยไม่ตั้งใจ และการขอให้ "ผี" หรือ "ปู่" ช่วยตามหาขวัญและนำกลับมาส่งที่บ้านของเจ้าของขวัญและ "บทเรียก-ขวัญ" "ผีปู่" เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะ "ปู่" คือผู้ที่ไปตามหาขวัญในที่ต่างๆ และนำขวัญกลับมาสู่เจ้าตัว

เนื้อหาของ "บทเรียกขวัญ" ของคนไทในอัสสัม แสดงให้เห็นว่า "ขวัญ" และ "ผี" / "ปู่" / "ผีบรรพบุรุษ" มีความสัมพันธ์กัน และ "ขวัญ" และ "ผี" เป็นเรื่องของความเชื่อที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของครอบครัว ในบทเรียกขวัญ คำว่า "ขวัญ" และ "หลาน" ปรากฏกว่า 30 ครั้ง

"ปู่, ย่า" ปรากฏกว่า 20 ครั้ง "พ่อแม่" 4 ครั้ง **"พี่น้อง"** 2 ครั้ง โดยรวมในบทเรียกขวัญใช้คำที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว (เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า) ประมาณ 50 ครั้ง ดังมีรายละเอียด **"บทเรียก-ขวัญ"** ดังนี้

คำไหว้ปู่ผีดิน-ย่าผีน้ำ

ข้าแต่ปู่ผีดิน	ย่าผีน้ำ
ปู่เจ้าลา(ฝั่ง)	ย่าใต้ทาง(รู)
ปู่เจ้าขอกนอนนิน	ปู่เจ้าคอกนอนดิน
ปู่อยู่ก้อนดิน จำ จำ (เอย...)	
ย่าใต้น้ำ	
ปู่อยู่ก้อนดินแก่น	ย่าอยู่ก้อนดินน้ำ
สูเจ้าอยู่ตรงนี้ ไม่ดี	สูเจ้าอยู่ตรงนี้ ไม่ยิน
โปรดไปกับดวงตะวัน	ไปทางตะวันตก
ไปกับตะวันบ่าย	
กูจะเอาน้ำขมิ้นทา	เอาน้ำมันงาลูบ
ข้าลูกน้อยไม่เห็น	ข้าโง่เขลาไม่รู้
อาจจะไปสะกิดสูเจ้า	อาจไปใกล้สูเจ้า จึงได้ไข้
มันไปตอกหลัก	ตอกตอที่ไหน ถูกใครเข้า
ขอรวมพี่ชายน้องชาย	รวมพี่สาวน้องสาว
น้ำขมิ้นกูก็จะทา	น้ำมันงาก็จะลูบ
ไป ไป ช้อนขวัญ ช้อนเงา	
สูเจ้า ช่วยฉก ช่วยซาว	
(กลับ)ให้มาถึงบ้าน ถึงยุ้ง	
ให้มาถึงพ่อ ถึงแม่	ให้ดี ให้หาย ให้มา

บทเรียกขวัญ

บัดนี้ขวัญมันหลานรัก
ไปไหนเสียไม่แจ้ง

พาให้ไข้หนาวแถมใจฝ่อ
บัดนี้หลาน (ของ) ท่านมีทั้งเครื่องทุกสิ่ง
มีทั้งกล้วย อ้อย ทุกสิ่ง แบ่งให้
จักมาขอเอามิ่งกับขวัญให้ได้
ปู่ใจหวานเอย ปู่ผู้เป็นเจ้าเขาเอย ปู่ก้อนเส้า ย่าไหมวย (กระบวย) เขานอ
บัดนี้หลานท่าน (เจ้า) มีทั้งปลา กับข้าว มีทั้งน้ำใส่(น้ำ)เต้า ไว้ให้กินด้วย
ทั้งกล้วย อ้อย ของจัดเตรียมน้อมให้
อีกทั้งคันธนูแข็ง ลูกธนูไว้ยิง อีกขวาน จอบ เคียวคม กับ หอก
อีกทั้งสวิงไว้ช้อนตามซอกน้ำ ไหลขอบทรายขาว ได้มาให้ปู่เจ้าชื่อเป็นใหญ่ไฟแรง
ได้โปรดเถิด (ปู่ก้อนเส้า) ไปหาขวัญดี (ของ) หลานรัก (แปง~แพง)
ทุกหนแห่งหน (ในเมือง) ให้ได้
ทั้งที่ไกลแสนไกล สุดลูกหูลูกตา หลายย่าน ก็โปรดไปแลหา
ทุกแม่น้ำ ลำห้วย และผาชะง่อน
โปรดไปหาให้ได้มา (ซึ่ง) ขวัญมันหลานน้อย
เอามาอยู่ให้ดี
กับแม่พ่อ แม่พ่อ
ให้มาอยู่นานถ้วนหลายปี
อย่าให้มีไข้เจ็บ
ให้มีหน้าคลี่ (แย้ม) บาน
ให้มีปากส่งเสียงหัวเราะงาม
โปรดเถิด ปู่ก้อนเส้า สามเจง (มุม) ผู้เป็นใหญ่
ถ่านไฟแรง เฮ็ดเจ้าเขาเอย
ครั้งหน้าไปเมืองขุน เมืองใหญ่
หาขวัญรีบไป รีบมา อย่าชักช้า เนวัน
สูโปรดไปตามหา ทุกหนแห่ง ลุ่มเมืองทุกที่
ให้ได้ขวัญมันหลานน้อยมา
(ให้มา) อยู่ดีหน้าคลี่บาน นานวัน
อย่าเชื่องช้า คอยนาน รีบไปรีบมา

อย่าได้หยุดชักช้า เลยเอย (เนวัน)
จึง(ให้)ได้หลานกลับมา
มีทั้งหอกและพร้า
เผื่อว่าขวัญ (หลาน) ไปเข้าที่ชั่วช้า
ที่นั่นให้มองหา ที่ไฟลุก
ไปพูดจาและตามหา เอาคืนมา
เอาเคียวคมตัดถอนมาให้ได้
ถ้าว่าขวัญไปหยุดอยู่ในแม่น้ำใส ไหลหล่อ
ก็ให้เอาสวิงช้อนซับมาจากย่านน้ำผา (ทรายขาว)
โปรดไปตามหาให้ได้มาซึ่งขวัญหลานอ่อนน้อย (เอา) มาให้
โปรดไปตามหา อย่าช้าชัก อย่าพัก ไปไวๆ อย่าช้าชักพักนานเลยเอย (เนวัน)
ได้โปรดเถอะ ปู่ผู้ใจกว้าง ไฟแรง อย่าอยู่เฝ้าก้อนไฟเลย
ถ้าไปซื่อๆ แล้วเห็นไม่ชัด
ให้เอาขวานจอบ มือโบกปัดต้อนมา
ให้ได้ทั้งมิ่งกลับมาอยู่กับตัว
หากขวัญไปหลงที่โลงผี
ขวัญหลงไปหยุดที่ถ้ำเขาย้อย ขวัญไปหยุดอยู่เฉยๆ
ปู่เจ้าโปรดไปจับ ไปห่อมาบ้านให้ได้ เถิดเอย
ปู่ก้อนเส้า ผู้ใหญ่ไฟแรง
โปรดไปตามหาขวัญทุกหนแห่ง ทุกที่ทุกทาง ด้วยเถิด
ไปทั้งเมืองเหนือ อีกเมืองใต้
ทั้งที่ไกลและที่ใกล้
ไปทั้งที่ขอบฟ้า ไกลยาว จงย่างตีนสู่ราวเมือง ไปแลหา
ถ้าไกลก็อย่าว่า
ปู่โปรดหันหน้าไปหาให้ได้มา
ซึ่งขวัญมันหลานน้อย ผู้นี้
เมื่อมาถึง ให้มาหยุดที่กลางบ้าน แตกเสียงหัวเราะ
(ให้มีสุขสำราญ) อยู่ให้ ถึงเฒ่าแก่ เถิดเอย (เนวัน)

ถ้าขวัญไปหลงหยุดอยู่ตามทางหลวง
ปู่โปรดนำใส่เกวียน (ล้อ) กลับมา
ได้โปรด ปู่ไปตามหาตามทางแยก
ตามป่าก็โปรดไปแลหา
และนำกลับมาที่บ้านเรือน
ให้อยู่ดี อยู่นานถึง 100 ปี อยู่ดีเอย (เนวัน)
ได้โปรด ปู่เจ้า-ใจหวาน มั่นคงยืนนาน เป็นเจ้าเขาเอย
ถ้าไปตามหาขวัญตามป่าคงไม่ได้มา
โปรดไปซอกหาตามไร่ขอบนา
อีกห้วยห้องท้องที่สูงลุ่มดอน
ขวัญมาพรากจากตัวไปนาน
ตัวเจ้าของ (ขวัญ) ไปเอามาไม่รู้ได้
เมื่อได้มาให้มัดมิ่งด้วยเส้นไจไหมไว้ข้างใน
ได้โปรดเถิด ปู่เจ้า ไปมองซ้ำหาทุกที่
ไปหาเอามาให้ได้ เถิดเอย
ทางนี้ ไปมองหาให้ทุกที่
ไปหาตามห้วยลำน้ำ อย่าให้เหลือ
ถ้าไปทุกแห่งแล้วไม่ได้
ให้ไปตามหาแหล่งผู้ร้าย
เอาหอกก้านยาวปลายแหลมกับธนู ไปด้วย
จากนั้น ไปซอกหาที่มุมไร่นา กลางป่าเล็ก แลริมเมือง
ถ้าว่าผีร้ายไม่ยอมปล่อยให้มา ยามนั้น
ให้เอาทั้งหอกปลายแหลมเสียบข้าง
ถ้าว่า ยันแรงแล้วยังไม่ปล่อย
ให้เอาพร้าแลธนูฟันยิง
ถ้ายังไม่ปล่อยให้มา ให้เอาทั้งต้าว (ดาบ) ลับคม
ให้ปล่อยมาให้ได้ง่าย
ได้โปรดเถิด ปู่ก้อนเส้า ที่เป็นใหญ่

โปรดไปหาขวัญกลับมาอยู่กับเจ้าตัว (ของขวัญ) เถิดเอย
โปรดไปค้นหาตามริมป่าริมเมืองทุกที่
อีกทั้งไปซอกหาตามห้วยดง อย่าให้เหลือ
แล้วจึงไปเมืองไกลย่าน และทั้งที่มีผีร้าย
ที่มีตั้งงานค้าขาย คอกฟ้า เป็นตลาดขายขวัญ
โปรดไปมุงดูซ้ำทุกที่ ทุกมุม
ค้นหาเอาขวัญหลานกลับมาบ้านเรือน สู่ห้อง
ถ้าว่า ผีร้าย กำแน่น ไม่ปล่อยให้มา
เอาไม้เท้าแหลมยื้อแย่งมา
ถ้าไม่ให้มา จึงเอาของถวายหลายทางนบนอบให้
เมื่อเอามาได้แล้ว เอากลับมาที่กลางบ้านเรือน
ให้อยู่ดี กินดี เถิดเอย
ข้าแต่ ปู่ผู้เป็นใหญ่ ใจฉลาด เอย
สืบทอดกันมาช้านาน ให้ปู่เจ้าไปดูหา
โปรดรีบไปดูทุกที่ทุกแห่ง
ให้เห็นด้วยตาให้ชัดแจ้ง
ยังมีเจ้าเงา หมู่หญ้าคาเขียว
ป่าช้า ที่ขวัญไปเกี่ยว หยุดอยู่
ที่นี่ โปรดหยุดมุงดูค้นหา
ถ้าเห็นให้ปันเอามาให้ได้
เอามารวมไว้ที่หนึ่ง ทั้งหมด 120 ขวัญ
อยู่รวมกัน เอามาทั้งหลาย
ให้มาอยู่ที่ตัวคิง ให้ใจมีสุข อยู่ดี เถิดเอย
มากินปลากับข้าว
มากินน้ำใส่เต้า ตูแถม (จัดไว้)
มากินกล้วย อ้อย กับของหวาน
มากินของหอมมากหลาย แบ่งให้ปู่ย่า
มาเล มาเถอะ 30 ขวัญอ่อนข้างตัวเรา

มาอยู่กับเจ้าตัวให้มีสุข
มาเถอะ 90 ขวัญอ่อนคิง
มาหยุดอยู่กับตัวเจ้าถึง 1,000 ปี
อย่าหลีกหนีจากที่จากเมืองไป
(มา)อยู่ด้วยพี่ด้วยน้องทั้งหลาย
มาเถอะ ขวัญกูผู้เป็นหัว
มาหยุดอยู่กับตัวไม่พราก
ขวัญหู ขวัญตา อยู่ใส่ในที่
อย่าลับลาไปเที่ยวไป มา
อยู่กับตัวจนแก่ผมขาว
อย่ารู้เจ็บ รู้ไข้
สูจงอยู่เป็นขวัญคน
120 รวมกันอยู่ให้อยู่ดี เหิงนาน เถิดขวัญเอย
อยู่เถอะ อยู่ให้ยาวนาน
อย่ามีโรคภัยไข้เจ็บ เถิดเอย
ร่วมอยู่ ร่วมสร้าง พ่อ แม่ พี่ น้อง
ร่วมกิน ร่วมอยู่ ในบ้านเรือน
อย่าให้เจ็บ ให้ไข้
ให้มั่นคู่ตัวเจ้า ตลอดไป อย่าพราก
อย่าให้มีทุกข์มีร้อน
จงอยู่ดีมีสุข เหิงนาน เถิดเอย ขวัญเอย ขวัญนอ
มา มา มา

ความเชื่อเรื่องขวัญนี้ คณะผู้วิจัยได้ค้นพบในช่วงท้ายของการทำวิจัยว่า เป็นความเชื่อของ "ศาสนาเต๋า" ซึ่งมีบทเรียกขวัญเป็นภาษาจีนมีเนื้อหาและความหมายในทำนองเดียวกับบทเรียกขวัญของคนไทข้างบนนี้ (รายละเอียดดูหัวข้อ "การเปลี่ยนแปลง") การค้นพบนี้ทำให้คณะผู้วิจัยต้องกลับไปอ่านและตีความ "อาหมบุรันจี" ภาคต้นใหม่ ซึ่งเดิมผู้ที่ศึกษาทั่วไป (ทุกท่าน) ตีความว่าเป็นการสร้างโลกนั้น แท้จริงแล้วเป็นพิธีการ "บวช" (เสน) "เจ้า" เพื่อส่งไปปกครองเมืองใหม่ เพื่อ

ส่งส่วยให้กับเมืองไทที่มีพระเต๋าตำแหน่งสูงกว่าปกครองอยู่ การค้นพบนี้นับว่า **"พลิกประวัติศาสตร์"** การศึกษาคนไทอาหม แต่เนื่องจากการศึกษาคนไทอาหมอยู่นอกขอบเขตการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยจึงเลือกรายงานถึงแต่ประวัติศาสตร์ของคนไทอาหมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันกับคนไทปัจจุบันเท่านั้น

การสู่ขวัญผู้มาเยือน

ในภาพแม่ของเยหอม (ไทพาเก) กำลังผูกข้อมือ นายนะบิน ศยาม (ชาวไทไอตอน)

บทที่ 3
มรดกด้านภาษา

3.1 สภาพการใช้ภาษาของคนไทในรัฐอัสสัม

คนไทในรัฐอัสสัมและอรุนาชัลประเดชในหมู่บ้านที่ห่างไกลตัวเมืองออกไป ยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน นอกหมู่บ้านคนไทจะมีโอกาสใช้ภาษาไทเมื่อได้พบคนไทด้วยกัน ซึ่งแม้จะเป็นคนไทจากต่างหมู่บ้านต่างกลุ่ม คำตี่ พาเก ไอตอน หรือคำยัง/คำยาง ก็สามารถสื่อสารกันได้ดีโดยไม่มีปัญหา โอกาสที่คนไทในอินเดียจะใช้ภาษาไทนอกหมู่บ้านของตนเองมีน้อยมาก เพราะคนไทเป็นชนกลุ่มน้อย และมีจำนวนคนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ในฐานะชนกลุ่มน้อย คนไทต้องเรียนรู้ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ คือภาษาอัสสัมมีส ซึ่งใช้ในวงการการศึกษาการค้าพาณิชย์ และวงการราชการในรัฐ ในระดับชาติ สำหรับการสื่อสารในวงกว้าง รัฐบาลอินเดียใช้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ เช่น รายการข่าวโทรทัศน์มีทั้งข่าวที่เสนอเป็นภาษาฮินดี และภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายทั่วประเทศก็มีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฮินดี และในรัฐอัสสัมก็มีหนังสือพิมพ์ภาษาอัสสัมมีสของตนเอง ภาพยนต์อินเดียที่แพร่หลายฉายทั่วประเทศก็ใช้ภาษาฮินดี การใช้ภาษาของคนในประเทศอินเดียจึงมีทั้งส่วนที่เหมือนกัน คือ การใช้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ และส่วนที่ต่างกัน คือการใช้ภาษาประจำรัฐ และภาษาประจำกลุ่มของชนกลุ่มน้อย

ภาพรวมของการใช้ภาษาของคนไทในหมู่บ้านคือ คนในหมู่บ้านเฉลี่ยพูดได้ 2 ภาษา คือ ภาษาไทและภาษาอัสสัมมีส ถ้าเป็นผู้ที่มีการศึกษาก็มักจะรู้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษด้วย โดยทั่วไปคนไทในหมู่บ้านใช้ภาษาไทเป็นภาษาของครอบครัว และของหมู่บ้าน สำหรับคนไทคำตี่ คนไทพาเก และคนไทไอตอน ทุกคนในหมู่บ้านยังสามารถพูดภาษาไทได้ แต่ในหมู่บ้านคำยางที่ป่าหวายมุก (Pawoi Mukh) ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าขี่สิบปีขณะนี้ไม่สามารถใช้ภาษาไทสื่อสารกับคนในครอบครัว พวกเขาใช้ภาษาอัสสัมมีสแทน แต่เยาวชนคนไทคำยางเหล่านี้บางส่วนยังสามารถเข้าใจภาษาไทได้เมื่อบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่พูดภาษาไทด้วย มีหลายบ้านที่มารดาไม่ใช่คนไทและไม่สามารถใช้ภาษาไทกับคนอื่นๆ ในครอบครัวได้ ทำให้ต้องใช้ภาษาอัสสัมมีสในครอบครัวในกรณีเช่นนี้ เยาวชนมักจะไม่สามารถเข้าใจภาษาไทได้ และจะใช้ภาษาอัสสัมมีสเท่านั้นกับทุกคนในครอบครัว มีหมู่บ้านคนไทคำยางอื่นๆ ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่มีผู้ใช้ภาษาไทเป็นภาษาในชีวิตประจำวันหลงเหลืออยู่ในหมู่บ้านเลย ทุกคนหันไปใช้ภาษาอัสสัมมีสแทน ในกรณีเช่นนี้

เราอาจกล่าวได้ว่าคนไทคำยางในหมู่บ้านดังกล่าวได้ "เปลี่ยน" ภาษาพูดไปแล้วโดยสมบูรณ์ "การเปลี่ยนภาษา" หรือ "การย้ายภาษา" (Language Shift) นี้ ได้เคยเกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์ของคนไทในอินเดีย คนไทอาหมเมื่อแรกอพยพมาสู่อัสสัมนั้นยังใช้ภาษาไทเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน และได้สร้างภาษาเขียนและวรรณกรรมภาษาเขียนไทอาหมไว้มากมาย มีทั้งการบันทึกประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า "อาหมบุรันจี" "ตำราโหราศาสตร์" "คำทำนายฝัน" "การสร้างบ้าน" "การบอกตำแหน่งขวัญในร่างกาย" และคำทำนายโชคลางต่างๆ แต่คนอาหมในขณะนั้นก็เหมือนกับคนไทในรัฐอัสสัมในขณะนี้ตรงที่เป็นชนกลุ่มน้อย ประชากรไทมีจำนวนคนน้อย ประกอบกับการไม่มีข้อห้ามเรื่องการแต่งงานกับคนต่างเผ่าต่างภาษาต่างศาสนา จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนไทอาหมได้ใช้ภาษาอัสสัมมีส มากกว่าภาษาไท และท้ายที่สุด ความจำเป็นในการใช้ภาษาไทของคนไทอาหมก็หมดไป เมื่อคนรอบตัวไม่ใช่คนที่พูดภาษาไทในชีวิตประจำวัน ในปัจจุบันคนไทอาหมซึ่งอ้างว่ามีจำนวนเป็นล้านไม่มีผู้ใดใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน ไม่มีใครสามารถพูดหรืออ่านหรือเขียนภาษาไทได้เลย

จากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เราอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเปลี่ยนหรือย้ายภาษา (Language Shift) ได้เกิดขึ้นแล้วกับคนไทคำยางในหมู่บ้านป่าหวายมุก กล่าวคือ เมื่อคนไทคำยางเริ่มมาตั้งหมู่บ้านใหม่ๆ นั้น ในหมู่บ้านมีแต่คนพูดภาษาไทเท่านั้น ต่อมาการศึกษาสมัยใหม่ที่รัฐจัดให้ก็ช่วยคนไทคำยางได้เรียนรู้และได้ใช้ภาษาอัสสัมมีส และเมื่อคนไทคำยางต้องไปติดต่อกับโลกภายนอกหมู่บ้านป่าหวายมุก ซึ่งอาจเป็นสถานที่ราชการ ตลาด ร้านค้า สถานบันเทิง คนไทคำยางก็ต้องใช้ภาษาอัสสัมมีส และเมื่อคนไทคำยางที่ได้รับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป คนไทคำยางก็ยิ่งจะมีโอกาสรู้และมีโอกาสใช้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษมากขึ้นด้วย สำหรับภาษาไทนั้น คนไทคำยางยังตระหนักดีว่าเป็นมรดกของพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตกทอดมา และเป็นภาษาที่มีความสำคัญต่อคนในหมู่บ้าน ภาษาไทนับเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงอดีตของคนไทคำยางกับปัจจุบัน เชื่อมโยงบรรพบุรุษกับคนไทยุคปัจจุบัน แต่ประโยชน์ของภาษาไทก็มีขอบเขตที่จำกัดมาก คือมีที่ใช้ได้เฉพาะในหมู่บ้านและในระหว่างคนไทด้วยกันเองเท่านั้น จากแง่มุมนี้ "ความเป็นไท" จึงผูกพันกับความเป็นอยู่ระดับ "หมู่บ้าน" ไม่ใช่ "เมือง" อีกสิ่งอื่นที่ผูกกันก็คือ "ความเป็นชาวนา" ชาวนาในรัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย ส่วนใหญ่ยากจนและมีกำลังการผลิตไม่มาก โดยทั่วไปคนไทที่เป็นชาวนา ผลิตข้าวเพียงเพื่อพอใช้บริโภคเท่านั้น แม้จะมีผู้ผลิตข้าวได้มากจนมีปริมาณเหลือสำหรับนำไปขายได้ แต่คนที่ทำเช่นนี้ก็มีจำนวนไม่มาก คนไทซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนาจึงเป็นคนยากจน ใช้ชีวิตอยู่แต่ภายในหมู่บ้านคนไทคำยางและคนไทอื่นๆ ไม่ต้องการให้ลูกหลานมีชีวิตที่ยากไร้เช่นเดียวกับตนเองจึงพยายามสนับสนุนให้คนรุ่นลูกหลานได้มีโอกาสเรียนถึงระดับมัธยมหรือมหาวิทยาลัยถ้าทำได้ เพื่อลูกหลาน

จะได้มีโอกาสประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ไม่ใช่การทำนาปลูกข้าว ด้วยเหตุนี้คนไทคำยางจึงไม่ปฏิเสธการเรียนรู้ภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ และตรงข้าม คนไทคำยางสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนและใช้ภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาไทเหล่านี้ เพราะพวกเขาทราบดีว่าภาษาเหล่านี้จะช่วยให้ลูกหลานของเขาสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ในการแสวงหาอาชีพในเมืองผู้ใหญ่ผู้เฒ่าคนไทคำยางให้เหตุผลที่ตนไม่รู้สึกกังวลหรือไม่ต่อต้านการที่คนรุ่นลูกหลานในปัจจุบันไม่ใช้ภาษาไทในหมู่บ้านว่า **"คำไต compete ม่ะเป้" ซึ่งหมายถึง "ภาษาไท (ใช้)แข่งขันไม่ได้"**

ตามธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนภาษาหรือการย้ายภาษา (Language Shift) นั้น เริ่มเกิดตั้งแต่จุดที่มีผู้เริ่มใช้ภาษา 2 ภาษา (Bilingual) ในการดำรงชีวิต เพราะจากจุดนี้ไป ผู้ที่รู้ 2 ภาษา (Bilingual) ก็จะเริ่มหันไปใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นภาษาหลัก และอีกภาษาก็จะมีความสำคัญน้อยลงตามลำดับ และเลิกใช้ไปในที่สุด ในกรณีนี้ภาษาที่ถูกลดความสำคัญลงไปคือภาษาไท เพราะเป็นภาษาที่มีที่ใช้จำกัดอยู่เพียงภายในหมู่บ้านเท่านั้น

ในปัจจุบันคนไททุกหมู่บ้านเป็นผู้รู้ 2 ภาษา (Bilingual) โดยสมบูรณ์ทั้งหมดแล้ว เราจึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเปลี่ยนหรือย้ายภาษา (Language Shift) ได้เริ่มขึ้นแล้วในหมู่บ้านคนไททุกหมู่บ้านในประเทศอินเดีย และกระบวนการเปลี่ยนหรือย้ายภาษานี้ก็จะดำเนินต่อไปจนเสร็จสิ้นในทำนองเดียวกันกับที่ได้เกิดขึ้นแล้วกับคนไทอาหม และคนไทคำยางในหมู่บ้านอื่น สำหรับภาษาไทคำยางที่หมู่บ้านป่าหวายมุกนั้น คณะผู้วิจัยอาจทำนายได้ว่า เมื่อหมดช่วงอายุของคนที่ยังสามารถพูดและอ่านภาษาไทได้ในขณะนี้ คนรุ่นใหม่ก็จะไม่ใช้ภาษาไทในหมู่บ้าน และภาษาไทก็คงจะถูกลืมและสูญหายไปจากหมู่บ้านนี้ ซึ่งคงจะไม่นานเกินกว่า 30 ปี

การเปลี่ยนหรือย้ายภาษานับเป็นดัชนีชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ดีอย่างหนึ่ง เพราะภาษาเป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตในรูปแบบต่างๆ สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าจะต้องสูญหายไปพร้อมกับคนรุ่นที่สามารถใช้ภาษาไทได้ทั้งพูด-อ่านและเขียน คือ วรรณกรรมภาษาเขียนต่างๆ อาทิ คำเรียกขวัญ ปู่สอนหลาน นิทานชาดก คำสอนศาสนาพุทธที่เขียนเป็นภาษาไท

คนไทคำยางนั้นแม้จะละเลยหรือลืมเลือนวรรณกรรมศาสนาพุทธที่เขียนเป็นภาษาไทไปก็ยังคงจะอาจดำรงความเป็นศาสนาพุทธและสามารถดำเนินวิถีชีวิตแบบชาวพุทธต่อไปได้ เพราะวรรณกรรมศาสนาพุทธที่เป็นภาษาอัสสัมมีสและภาษาอื่นๆ ยังมีอยู่ และในรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัล-ประเดชก็มีวัดในพุทธศาสนามากมายหลายแห่ง ดังคนไทคำยางในหมู่บ้านอื่นยังคงเป็นชาวพุทธอยู่แต่ไม่สามารถพูดภาษาไทได้ แต่คน "คำยาง" จะสูญมรดกไทและไม่สามารถรักษาความเป็นคนไทไว้ได้เมื่อเลิกใช้ภาษาพูด และบันทึกภาษาเขียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน คำทำนายโชคลาง คำเรียกขวัญ

ปู่สอนหลาน ฯลฯ ก็จะกลายเป็นวัตถุโบราณที่ไม่สื่อความหมาย พิธีกรรม กิจกรรมทางสังคมที่ต้องใช้ภาษาไทก็จะสูญหายหรือถูกล้มเลิกไป หรือถ้ายังมีอยู่พิธีกรรมนั้นก็จะเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงความเป็นไทเท่านั้น ถ้อยคำที่อ่านหรือป่าวประกาศเป็นภาษาไทนั้นจะไม่สื่อความหมายหรือเป็นที่เข้าใจของผู้ร่วมพิธีเลย ดังพิธี **"จักลาง/จกลง"** (Caklang) ซึ่งเป็นพิธีแต่งงานของคน(ไท)อาหมที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ในพิธีนี้ **"ผู้รู้"** หรือ **"หมอ"** จะอ่านคัมภีร์ภาษาไทซึ่งเขาท่องจำไว้โดยที่เขาไม่รู้จักคำหรือความหมาย และผู้ฟังซึ่งรวมถึง **"บ่าว"** **"สาว"** และผู้ร่วมงานทั้งหลายก็ไม่เข้าใจสิ่งที่ **"หมอ"** อ่านหรือสวดเลยแม้แต่น้อย พิธีกรรมอันเป็นมรดกดั้งเดิมของไทซึ่งเคยมีความศักดิ์สิทธิ์และมีหน้าที่ทางสังคมได้เปลี่ยนสถานภาพไปเป็นเพียง **"สัญลักษณ์"** ของความเป็นไทเท่านั้น

3.1.1 ภาษาพูด

ถ้าพิจารณาในภาพกว้างแล้วจะเห็นว่า ภาษาไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง มีความคล้ายคลึงกันมาก ทั้งระบบเสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และประโยค ในชีวิตจริงเมื่อคนไทเหล่านี้พบกันและต่างฝ่ายต่างใช้ภาษาของตนเอง พวกเขาก็สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ดี ความแตกต่างที่มีเป็นความแตกต่างที่อีกฝ่ายสามารถเดาหรือคาดหมายได้ จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารและการทำความเข้าใจกัน เป็นต้นว่าทั้งภาษาไทคำตี่ ไทพาเก และไทคำยาง มีเสียงพยัญชนะ 16 เสียงเหมือนกัน แต่ภาษาไทไอตอนมี 19 เสียง คือ เพิ่มเสียง **"บ"** **"ด"** และ **"ร"** และเมื่อคนไอตอนใช้คำที่มีเสียง **"บ"** **"ด"** **"ร"** คนไทอื่นๆ ก็สามารถเดาเทียบได้ว่าตรงกับเสียงอะไรในภาษาของตน ด้านเสียงสระทุกถิ่นมีจำนวนเสียงสระเท่ากัน คือ สระเดี่ยว 8 เสียง และสระผสม 3 เสียง ภาษาไทในอินเดียไม่แยกสระสั้นและสระยาว ยกเว้นสระ **"-ะ"** และ **"-า"** คู่เดียว นอกนั้นไม่มีความแตกต่างในด้านเสียง สิ่งที่แตกต่างกันมากที่สุดคือ เสียงวรรณยุกต์ และก็เป็นธรรมดาของคนที่พูดภาษาไทที่จะใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์ต่างกันโดยที่ยังเข้าใจกันได้ดี ในด้านไวยากรณ์ ประโยค ภาษาทั้ง 4 กลุ่มมีพัฒนาการที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ทั้งไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง ยังเป็นภาษาที่เรียงประโยคแบบ **"ประธาน (S) – กริยา (V) – กรรม (O)"** อยู่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษาไทคำตี่นั้นมีการใช้รูปประโยคแบบ **"ประธาน (S) – กรรม (O) – กริยา (V)"** มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

เนื่องจากภาษาพูดของทั้ง 4 กลุ่มมีความใกล้เคียงกันมาก ผู้วิจัยจึงเลือกรายงานแยกระบบเสียงวรรณยุกต์ของทั้ง 4 กลุ่ม แต่กล่าวถึงลักษณะอื่นๆ โดยรวมและเลือกรายงานภาษาไทพาเก ในรายละเอียดเพียงภาษาเดียว ดังต่อไปนี้

วรรณยุกต์

ภาษาไทคำตี่มีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง ส่วนไทพาเก ไทไอตอน ไทคำบาง มีเสียงวรรณยุกต์ 6 เสียง ดังนี้

คำตี่

	A	B	C	D
H	สูง	สูง	จัตวา มีเสียงในคอหอย	สูง
M	โท – กลาง	สูง	จัตวา มีเสียงในคอหอย	สูง
L	โท – สูง	กลาง – ต่ำ	โท – ต่ำ มีเสียงในคอหอย	กลาง

พาเก

	A	B	C	D
H	จัตวา	สามัญ	กลางตกต่ำ มีเสียงในคอหอย	สามัญ - สูง
M	สูงตกต่ำ	สามัญ	กลางตกต่ำ มีเสียงในคอหอย	สามัญ - สูง
L	สูงตกต่ำ	เอก	กลางตกต่ำ	เอก

ไอตอน

	A	B	C	D
H	เอก – จัตวา	สามัญ	สามัญตกต่ำ มีเสียงในคอหอย	สามัญ - ตรี
M	สูงตกต่ำ	สามัญ	สามัญตกต่ำ มีเสียงในคอหอย	สามัญ - ตรี
L	สูงตกต่ำ	เอก	สามัญตกต่ำ	เอก

เสียงจัตวาของไทไอตอนเป็นเสียงที่เริ่มต้นจากเสียงเอกและเลื่อนระดับสูงขึ้น แต่ 9 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ที่เสียงจัตวาจะเริ่มต้นด้วยเสียงเอก และไม่มีเสียงเลื่อนสูงขึ้น

คำยาง

	A	B	C	D
H	จัตวา	เอก	โท มีเสียงในคอหอย	เอก - ตรี
M	สามัญ	เอก	โท มีเสียงในคอหอย	เอก - ตรี
L	ตรี	โท	ตรี	สามัญ

ไวยากรณ์ ประโยค

แม้ว่าคนไททั้ง 4 กลุ่มนี้จะสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ดี แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็จะเห็นได้ว่า ภาษาของคนทั้ง 4 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องไวยากรณ์ ประโยค และการพัฒนาที่แตกต่างนี้คงเป็นผลมาจากการแยกกันอยู่ จึงต่างฝ่ายต่างพัฒนาลักษณะเฉพาะของตนเอง

หลักฐานจากงานศึกษาต่างๆ ชี้ว่า รูปประโยคดั้งเดิมของภาษาไท/ไต มีการเรียงแบบ

ประธาน (S) + กริยา (V) + กรรม (O)

แต่ในปัจจุบันภาษาไทต่างๆ ใช้การเรียงประโยคหลายรูปแบบ ภาษาไทในอินเดีย มีฐานะเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย ย่อมได้รับอิทธิพลจากภาษาของชนกลุ่มใหญ่ คือ ภาษาอัสสัมมีสๆ เรียงประโยคแตกต่างจากภาษาไททั่วไป คือ เป็นภาษาที่จบประโยคด้วยคำกริยา ในปัจจุบันทั้งภาษาไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง แสดงถึงแนวโน้มในการพัฒนาไปสู่ความเป็นภาษาที่จบประโยคด้วยคำกริยา ซึ่งหมายความว่า ในขณะนี้ภาษาทั้ง 4 ใช้ทั้งประโยคแบบดั้งเดิม ซึ่งเรียงตำแหน่ง "ประธาน + กริยา + กรรม" และการเรียงประโยคแบบ "ประธาน + กรรม + กริยา" และ "กรรม + ประธาน + กริยา" อันที่จริงการเรียงประโยคแบบหลังนี้ ก็พบบ้างในภาษาไทยในประเทศไทย แต่ภาษาไทในอินเดียใช้มากกว่า

ในการพัฒนาย้ายตำแหน่ง "กรรม" ไปอยู่หน้า "ประธาน" นี้ ภาษาไทในอินเดียพัฒนาหน่วยทางไวยากรณ์ขึ้นใหม่ เพื่อแสดงความเป็น "กรรม" (Wilaiwan 1981) ภาษาไทคำตี่ ซึ่งแยกตัวเป็นกลุ่มใหญ่อยู่ห่างไกลจากคนไตอีก 3 กลุ่ม ได้พัฒนา "ไม" /may[1]/ "ที่นี่" เป็นหน่วยแสดงกรรม และหน่วยนี้ใช้เติมข้างหลังนาม เพื่อแสดงความเป็นกรรม หรือผู้ถูกกระทำ เช่น

เกา "kaw" หรือ "กู" เป็นผู้กระทำ เกา + ไม /kaw + may/เป็นผู้ถูกกระทำ

kaw	kin	yɔ?	"กูกินแล้ว"
เกา	กิน	เหยาะ	
man	kawmay	hai yɔ?	"มันให้กูแล้ว"
มัน	เกา ไม	เห้อ เหยาะ	

ภาษาไทพาเก

เมื่อ Grierson เขียนบรรยายถึงภาษาไทต่างๆ ในหนังสือ Linguistic Survey of India Vol. II นั้น ดูเหมือนว่า "พาเก" จะเป็นภาษาเดียวที่ท่านไม่ได้กล่าวถึงไว้ เพราะท่านไม่มีข้อมูล ทั้งภาษาไทพาเก ภาษาไทไอตอน และภาษาไทคำยาง ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงจากภาษาซึ่งมีการเรียงคำแบบ S V O ไปสู่การเป็นภาษา S O V เราทราบแล้วว่า ภาษาไทยุคเก่า ทั้งภาษาไทอาหมและภาษาไทยสุโขทัยเป็นภาษาที่มีการเรียงคำแบบ S V O และเราอาจกล่าวได้ว่าลักษณะการเรียงคำเช่นนี้เป็นลักษณะดั้งเดิมของตระกูลภาษาไท ส่วนภาษาไทพาเกนั้นในปัจจุบันรูปประโยคที่ใช้อยู่ในภาษามีทั้ง S V O และ S O V แต่ถ้าเราศึกษาภาษาเขียนเก่าๆ จะพบว่ามีแต่รูปประโยค S V O เท่านั้น เราจึงอาจสรุปได้ว่า S O V เป็นการเรียงคำซึ่งเกิดขึ้นใหม่ในภาษาไทพาเกและภาษาไทกลุ่มอื่นๆ

เสียง

พยัญชนะ

p	t	c	k	?
ph	th		kh	
m	n		ŋ	
	s			h
	l			
w		y		

จากเสียงพยัญชนะข้างบน เห็นได้ว่า ภาษาไทถิ่นนี้เมื่อเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานในประเทศไทย ไม่มีเสียงพยัญชนะ b (บ) d (ด) ch (ช, ฉ) ñ (ญ) f (ฝ,ฟ) และ r (ร)

เสียง b ในภาษาไทพาเกได้รวมกับเสียง m ดังนั้นคำเช่น บ่า บ้าน ใบ จึงออกเสียงเป็น maa^{5} maan^{3} maɨ^{2} ตามลำดับ

เสียง d ในภาษาไทพาเกได้รวมกับเสียง n ดังนั้นคำเช่น ดี ดู ดำ จึงออกเสียงเป็น nii^{2} nuu^{2} nam^{5} ตามลำดับ

เสียง ch ได้รวมกับเสียง c ดังนั้นคำเช่น ช้าง ชื่อ เช้า จึงออกเสียงเป็น caaŋ^{3} cɨɨ^{6} cau^{3} ตามลำดับ ซึ่งเหมือนกับภาษาถิ่นทางภาคเหนือของประเทศไทย

เสียง ñ (ญ) ได้รวมกับเสียง y ดังนั้นคำ เช่น หญ้า ยุง ใหญ่ จึงออกเสียงเป็น yaa^{3} yuŋ^{5} yaɨ^{6} (แต่ผู้บอกภาษาที่เป็นผู้สูงอายุบางคนยังมีเสียง ñ ในบางคำ)

เสียง f ได้รวมกับเสียง ph ดังนั้นคำ เช่น ฝน ฟ้า ฝี จึงออกเสียงเป็น phun^{1} phaa^{3} phii^{1}

เสียง r ได้รวมกับเสียง h ดังนั้นคำ เช่น เรือ รู แรง จึงออกเสียงเป็น hɔ^{5} huu^{5} haiŋ^{5}

สระ

i	ɨ	u	ai	aɨ	au
e	ɔ	o			
	a, aa				

สระของภาษาไทถิ่นนี้มีลักษณะที่น่าสนใจอยู่ 4 ประการ คือ

1. สระ æ "แอ โบราณ" เมื่อตามด้วยเสียงพยัญชนะ ŋ หรือ k จะออกเป็นเสียง ai ดังนั้นคำ เช่น แป้ง แรง ทองแดง จึงออกเสียงเป็น paiŋ^{3} (ไปง) haiŋ^{5} (ไหง) tɔŋ^{5} (ตอง) - naiŋ^{2} (ไนง)

2. สระ ɔ "ออ โบราณ" เมื่อตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะ ŋ หรือ k จะเปลี่ยนไปเป็นเสียง au (เ-า) ดังนั้นคำว่า บางกอก นอก ออก จึงออกเสียงเป็น maaŋ^{2} - kauk^{4} (มางเกาก) nauk^{6} (เนาก) ʔauk^{4} (เอาก)

3. สระ ɔ เมื่อตามหลังพยัญชนะ s และ c จะให้พยัญชนะดังกล่าวนั้นกลายเป็นพยัญชนะปากกลม (labialized) เช่น c^{w}ɔɔm **"ลูกน้อง"** luu^{4} - khau^{3} - s^{w}ɔm **"ตักบาตร"**

4. สระ ai ตรงกับ **"ไ"** ในภาษาเขียนไทยในประเทศไทย ออกเสียงว่า **"เออ – อี"**

เสียงวรรณยุกต์

ภาษาไทยพาเกมีเสียงวรรณยุกต์ 6 เสียง ดังนี้

1. เสียงกลางเลื่อน หรือ
2. เสียงกลาง
3. เสียงกลางเลื่อนต่ำและมีเสียงคอหอยหยุดตามมา
4. เสียงสูง
5. เสียงสูงเลื่อนต่ำ
6. เสียงต่ำ

คำ

คำบุรุษสรรพนาม

บุรุษ	เอกพจน์	พหูพจน์
1	kau^{2}	hau^{5}
2	mai^{3}	suu^{1}
3	min^{5}	khau^{1}

คำบุพบท

nai^{1}	"เหนือ, บน"	ʔæm^{3}	"ใกล้ๆ, ข้างๆ"
tai^{3}	"ใต้"	ka^{2} - naa^{3}	"ข้างหน้า"
kan^{6} - laŋ^{1}	"ข้างหลัง"		

คำสันธาน

mɨɨ^{6}	"เมื่อ"	siŋ^{1}...yee^{5}	"ถ้า...ก็"
sii^{1} - koo^{5}	"แต่"	siŋ^{1}	"ถ้า"

คำใช้ถามคำถาม

phai^{1}	"ใคร"	nɔɔ^{1}	"ไหม, หรือไม่, หรือ"
ka^{2} - saŋ^{1}	"อะไร"	nai^{1}	"ไหน (อันไหน, สิ่งไหน)
ti^{1} - thai^{1}	"ที่ไหน"	ka^{2} - lɔɔ^{2}	"เท่าใด"

การเรียงคำ

เราอาจกล่าวถึงลักษณะการเรียงคำของภาษาไทพาเกอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้

1. คำนาม + คำขยาย

คำที่ขยายคำนามจะอยู่หลังคำนาม เช่น

hɔɔ^{5} - looŋ^{1}	"บ้านใหญ่"	maa^{1} nam^{2}	"หมาดำ"
บ้าน ใหญ่			
phaak^{6} kat^{4}		khan^{4} nak^{4}	"ราคาแพง"
พื้น เย็น		ค่า หนัก	

2. คำกริยา + คำขยาย

คำที่ขยายคำกริยาจะอยู่หลังคำกริยา เช่น

kin^{2} ciu^{2} - ciu^{2}		kin^{2} - nii^{2}	
กิน เร็วๆ		กิน ดี	

3. ในการแสดงความเป็นเจ้าของ คำนามนำหน้าคำที่แสดงความเป็นเจ้าของ ดังนี้

maa^{1} khɔɔŋ^{1} - kau^{2}	"หมาของฉัน"
หมา ของ กู	

หรือคำว่า "ของ" อาจละไว้ได้ เหลือเพียง maa^{1} kau^{2}

4. คำลักษณะนามตามหลังจำนวนเลข ดังนี้ นาม + จำนวนเลข + ลักษณะนาม

maa^{1} sɔŋ^{1} too^{2}	"หมา 2 ตัว"

แต่ถ้าจำนวนเลขเป็น "หนึ่ง" คำลักษณะนามจะอยู่หน้าจำนวนเลข ดังนี้

mɛɛu^{5} too^{2} liŋ^{6}

แมว ตัว หนึ่ง

5. ในการเปรียบเทียบคำที่แปลว่า "กว่า" นำหน้าคำวิเศษณ์หรือคำกริยา และคำนามที่มีคุณสมบัติ "กว่า" นำหน้าคำนามที่ถูกเปรียบเทียบด้วย

pa^{6} - saau^{1} kɔɔ^{5} nai^{2} khen^{4} suuŋ^{1} haŋ^{4} kɔɔ^{5} nan^{5}

ผู้สาว คน นี้ กว่า สูง (บุพบท) คน นั้น

"ผู้หญิงคนนี้สูงกว่าคนนั้น"

ประโยคเดียวกันนี้อาจเรียงคำได้อีกแบบหนึ่ง ดังนี้

pa^{6} - saau^{1} kɔɔ^{5} nai^{2} haŋ^{4} kɔɔ^{5} nan^{5} khen^{4} suuŋ^{1}

นั่นคือ นำเอาคำนามที่เปรียบเทียบกันทั้ง 2 คำมาอยู่ติดกัน และให้คำแสดงการเปรียบเทียบอยู่ในตำแหน่งตามมา

6. ประโยคที่ไม่มีกรรม จะเรียงคำดังนี้ ประธาน + กริยา + (คำขยาย)

kuu^{6} - phan^{4} koo^{5} luu^{5} kaa^{2}

ทุกสิ่ง ก็ แตก (แสดงอดีตกาล) "ทุกสิ่งแตกหมด"

neeŋ^{3} nai^{2} khum^{1}

เหนง นี้ ขม "ชานี้ขม"

kau^{2} ta^{2} ʔuu^{4} ti^{2} - thay^{6}

กู จะ อยู่ ที่นี่ "ฉันจะอยู่ที่นี่"

7. ประโยคที่มีกรรมอาจเรียงคำได้ 3 แบบ ดังนี้

ก. ประธาน + กริยา + กรรม เช่น

puu^{2} - lis^{2} ʔau^{2} - tai^{2} pa^{2} - lak^{6} kaa^{2}

ตำรวจ เอาตาย ขโมย (แสดงอดีต)

"ตำรวจฆ่าขโมยตาย"

ข. กรรม + ประธาน + กริยา เช่น

haŋ^{4} pa^{2} - lak^{6} puu^{2} - lis^{2} ʔau^{2} - tai^{2} kaa^{2}

(บุพบทแสดงกรรม) ขโมย ตำรวจ เอาตาย (แสดงอดีต)

"ตำรวจฆ่าขโมยตาย" หรือ "ขโมยตำรวจฆ่าตาย"

ค. ประธาน + กรรม + กริยา เช่น

puu^{2} - lis^{2} haŋ^{4} pa^{2} - lak^{6} ʔau^{2} - tai^{2} kaa^{2}

ตำรวจ (บุพบทแสดงกรรม) ขโมย เอาตาย (แสดงอดีต)

"ตำรวจฆ่าขโมยตาย"

kau^{2} haŋ^{4} min^{5} maa^{5} huu^{5}

เก้า (บุพบท) มัน ไม่ รู้จัก

"ฉันไม่รู้จักเขา"

8. ประโยคคำถาม เรียงคำเหมือนประโยคบอกเล่าแล้วเติมคำใช้ถามคำถามลงท้ายประโยค ดังตัวอย่าง เช่น

pii^{5} nai^{2} kau^{2} tem^{6} pee^{5} nɔɔ^{1}

ปากกา นี้ ฉัน เขียน ได้ ไหม

mai^{3} huu^{3} nɔɔ^{1}

คุณ รู้ ไหม "คุณเข้าใจไหม ?"

แต่ถ้าเป็นคำถามประเภท "ใคร" "ทำไม" ฯลฯ คำพวกนี้ก็จะนำประโยคมาก่อน เช่น

lai^{4} - pii^{6} - saŋ^{1} caa^{6} kau^{2} mai^{3} maa^{5} lau^{4}

ทำไม (บุพบท) ฉัน คุณ ไม่ บอก

"ทำไมคุณไม่บอกฉัน"

phai^{1} maa^{5}

ใคร มา

การที่รูปประโยคที่มีกรรมในภาษาไทพาเกสามารถเรียงคำได้หลายแบบนั้น เป็นเพราะภาษาไทพาเกมีคำบุพบท haŋ^{4} แสดงความเป็นกรรม คำนามใดๆ ก็ตามที่มีบุพบทนี้นำหน้าย่อมทำหน้าที่

เป็น “กรรม” เมื่อมีหน่วยนี้แสดงความเป็นกรรมย่อมทำให้ตำแหน่งคำนามตามหลังคำกริยา ซึ่งเดิมใช้แสดงความเป็นกรรมหมดความสำคัญไป หรืออีกนัยหนึ่งตำแหน่งของคำนามไม่มีความสำคัญเหมือนเดิม ในรูปประโยคแบบเก่าซึ่งไม่มีบุพบทแสดงกรรม ต้องอาศัยตำแหน่งคำแสดงความเป็นกรรม

ในปัจจุบันผู้พูดภาษาไทพาเกใช้รูปประโยคทั้ง 3 แบบในข้อ 7 ปะปนกัน แต่แบบ “ค” ดูจะไม่ใช้กันมากเท่าแบบ “ก” “ข”

ในบรรดาภาษาไทในรัฐอัสสัมมีแต่ภาษาไทคำตี่เท่านั้นที่ในปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นภาษา S O V ไปแล้ว รูปประโยค S V O มีผู้ใช้น้อยมาก และใช้กันเฉพาะหมู่คนสูงอายุเท่านั้น ส่วนใหญ่ผู้พูดภาษาจะใช้รูปประโยค S O V และบางครั้งก็ S O V (คือแบบ “ข” ของไทพาเก) รูปประโยค S V O จะพบมากก็เฉพาะในภาษาเขียนซึ่งมีมาแต่ก่อนเก่าเท่านั้น ภาษาไทคำตี่ก็มีหน่วยแสดงความเป็นกรรมในทำนองเดียวกัน คือ mai แต่หน่วยนี้ภาษาไทคำตี่ใช้เติมหลังคำนาม (post position) มิใช่หน้าคำนาม (preposition) เหมือนภาษาไทพาเก จากการเปรียบเทียบนี้ทำให้เราสามารถเข้าใจได้ว่า S V O เป็นลักษณะเก่าซึ่งเราได้เห็นแล้วในภาษาไทอาหม และภาษาไทยสุโขทัย แต่ภาษาไทพาเกกำลังเปลี่ยนไปเป็นภาษา O S V โดยได้พัฒนาสร้างบุพบทแสดงความเป็นกรรมขึ้นมาในภาษา ส่วนภาษาไทคำตี่นั้นได้พัฒนาไปถึงขั้นกลายเป็นภาษา S O V แล้ว และรูปประโยค S V O กำลังหายไปจากภาษา วิวัฒนาการของภาษาทั้ง 2 นี้ไม่เกี่ยวข้องกันกล่าวคือแต่ละภาษาต่างก็เปลี่ยนไปเอง ดังเห็นได้จากได้พัฒนาบุพบทที่ต่างกัน

3.1.2 ภาษาเขียน

คนไทในอินเดียทุกกลุ่มใช้ภาษาเขียนเดียวกัน เป็นระบบที่ใช้ตัวอักษรและเป็นภาษาเขียนที่มีอิทธิพลของภาษาพม่าอยู่อย่างชัดแจ้ง โดยเฉพาะตัวเลข ภาษาเขียนของคนไทในอินเดียแตกต่างจากภาษาเขียนของคนไทยในประเทศไทยอย่างสำคัญคือ ถ้าเทียบกับอักษรไทยในประเทศไทยแล้วอักษรไทในอินเดียมีเพียงอักษร 2 หมู่ คือ อักษรกลางและอักษรกลุ่มอื่นซึ่งรวมอักษรสูงและอักษรกลาง อักษรสูงและอักษรกลางของภาษาไทยในประเทศไทยเข้าเป็นหมู่เดียวกันในภาษาไทในอินเดีย นั่นคืออักษรในหมู่อื่น ที่ว่านี้ หนึ่งตัวใช้เทียบเป็นได้ทั้งอักษรสูงและอักษรต่ำในภาษาไทยในประเทศไทย เช่น ใช้เขียนได้ทั้งคำว่า “ไข” “ไข้” “ขาย” “ควาย” (ออกเสียงเป็น “คาย” เพราะ ไม่มี “ว” ควบ) ใช้เขียนได้ทั้งคำว่า “ผี” และ “พี” (อ้วน) ใช้เขียนได้ทั้งคำว่า “สี่” และ “ซี่”

ความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานสำคัญทางภาษาศาสตร์ว่าภาษาเขียนของคนไทในอินเดียมีอายุน้อยกว่าภาษาเขียนไทยในประเทศไทยประมาณ 200 ปี เหตุผลคือเมื่อประมาณ 500 ปีที่

แล้วได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหมู่ภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Gedney 1968) การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เสียงพยัญชนะโฆษะ (Voiced) กลายเป็นเสียงอโฆษะ (Voiceless) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาษาเขียนไทยดังนี้คือ อักษรไทย 3 หมู่ อักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำนั้นสร้างขึ้นมาแทนเสียงสามประเภทตามลำดับต่อไปนี้ คือ 1) เสียงอโฆษะที่มีลมหรือเสียงเสียดแทรก (Aspirated voiceless or fricative) เช่น เสียง ผ (ph) ฝ (f) ส (s) ห (h) 2) เสียงอโฆษะไม่มีลม (Unaspirated voiceless) เช่น ก (k) จ (c) อ (ʔ) 3) เสียงโฆษะ (Voiced) เช่น พ (b) ฟ (v) ซ (z)

เมื่อเสียงโฆษะ (Voiced) ในข้อ 3 เปลี่ยนไปเป็นเสียงอโฆษะ (Voiceless) จึงทำให้การออกเสียงอักษรต่ำเหมือนหรือซ้ำกับอักษรสูง เช่น "พ่อ" เดิมเคยออกเป็นเสียงโฆษะ bɔ̂ɔ (บ้อ) ในปัจจุบันออกเป็น phɔ̂ɔ เสียง ข/ค ฉ/ช ถ/ท ผ/พ ฝ/ฟ ส/ซ แต่ละคู่เคยเป็นเสียงที่แตกต่างกันระหว่างอโฆษะกับโฆษะ แต่ในปัจจุบันคนไทยในประเทศไทยออกเสียงเหล่านี้เป็นอโฆษะเหมือนกันหมดดังนี้ ข/ค=kh ฉ/ช=ch ถ/ท=th ผ/พ=ph ฝ/ฟ=f ส/ซ=s ถึงแม้คนไทยจะออกเสียงอักษรสูงและอักษรต่ำเหมือนกัน แต่เมื่อเขียนคนไทยยังคงความแตกต่างไว้ ข้า และ ค่า /khaâ/ ออกเสียงเหมือนกันทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ แต่ในภาษาเขียนอักษรต้นของคำต่างกัน และใช้รูปวรรณยุกต์ต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในภาษาพูดเท่านั้น แต่ทางด้านภาษาเขียนไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุง การเขียนสะกดคำจึงคงอยู่ในรูปเดิม ภาษาเขียนไม่ได้สะท้อนระบบเสียงในปัจจุบัน แต่คงระบบเสียงไทยสมัยโบราณครั้งเริ่มประดิษฐ์อักษรไทยคือสมัยสุโขทัยไว้ ภาษาเขียนไทยในประเทศไทยในปัจจุบันแตกต่างจากภาษาพูด คือ เขียนอย่างหนึ่งออกเสียงอีกอย่างหนึ่ง (ในแง่ของอักษรต่ำ) อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์สามารถใช้ความแตกต่างให้ประโยชน์โดยใช้เป็นหลักฐานอธิบายถึงอายุของภาษาเขียนไทยได้

การที่ภาษาเขียนไทในอินเดียไม่มีตัวอักษรแยกเป็นอักษรสูงต่ำเหมือนภาษาเขียนในประเทศไทยนับเป็นการบอกถึงอายุของภาษาเขียนนี้ได้ กล่าวคือ แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ที่เสียงโฆษะ (Voiced) กลายเป็นเสียงอโฆษะ (Voiceless) ได้เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นไปแล้ว เมื่อมีการคิดระบบภาษาเขียนไทในอินเดีย จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคิดอักษรแทนเสียงโฆษะและอโฆษะแยกออกจากกัน เสียง 2 ประเภทนี้ได้กลายเป็นเสียงประเภทเดียวกันแล้ว และจากข้อมูลที่ว่าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงได้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้ว ทำให้เราอนุมานได้ว่า ภาษาเขียนของไทในอินเดียคงมีอายุเก่าที่สุดไม่เกิน 500 ปี และอาจมีอายุประมาณ 300-400 ปีก็ได้

ตัวอักษรไทปัจจุบันในอินเดีย

พยัญชนะ อักษรที่เป็นพยัญชนะมี 17 ตัว ดังนี้

ก ข, ค ง จ ช, ส

ญ ด ถ, ท น, หน- ป

ผ, พ ม, หม ย ฉ, หฉ- ว, หว-

ห, หม อ

สระ

รูปสระ		**คำไท**	**ความหมาย**
	= -ะ, -า		กวาง
	= ิ-		มีด
	= ี-		หวี
	= ึ		หมวก
	= ื		งู
	= เ-, แ-		แอก
	= ไ-		ไก่

หม้อ

ดอก

กำ

เขา

ภาษาเขียนไทในอินเดียไม่มีพยัญชนะแทนเสียง ฉ ช, ฝ ฟ, ค, บ และ ร และในภาษาพูดก็ไม่ปรากฏมีเสียงเหล่านี้ ยกเว้นภาษาไทใอตอนที่ภาษาพูดมี ค บ และ ร ซึ่งเสียงดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งว่า ภาษาเขียนนี้ได้เกิดขึ้นหลังจากที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงแล้ว เสียง ฉ ช, ฝ ฟ, ค, บ และ ร ทั้งหมดนี้เป็นเสียงที่มีอยู่ในภาษาไทโบราณ และตกทอดถึงภาษาไทยสุโขทัย แม้ในภาษาไทอาหมซึ่งคนอาหมในปัจจุบันกล่าวอ้างว่ามีภาษาเขียนมาตั้งแต่สมัยเจ้าเสือกาฟ้า คือประมาณ 700 กว่าปีมาแล้วนั้นก็มีอักษร พยัญชนะ ไม่ครอบคลุมเสียงพยัญชนะของไทโบราณทั้งหมด อักษรไทอาหมไม่มีอักษรคู่ซึ่งอาจแยกเป็นอักษรสูงและอักษรต่ำ นอกจากนี้ภาษาเขียนไทอาหมไม่มีอักษร ฉ ช และ ฝ ฟ แต่ มี ร ค และ บ สำหรับ “บ” ไทอาหมใช้ร่วมกับเสียง “ว” ซึ่งเป็นลักษณะทางเสียงที่เหมือนไทใหญ่ (ฉาน) ในปัจจุบัน คือ ออกเสียงคำว่า “บ้าน” เป็น “ว่าน” และเพราะอักษรไทอาหมไม่มีอักษรคู่สูง/ต่ำ จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภาษาเขียนไทอาหมมีอายุไม่ถึง 700 ปี ดังที่ปราชญ์ในอัสสัมกล่าวอ้างกัน (Khanittanan 1998) และในรายงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยเสนอข้อสันนิษฐานใหม่ว่า **ภาษาเขียนไทอาหมกับภาษาเขียนไทในอัสสัม เป็นภาษาเขียนซึ่งมีอายุใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 500 ปี** เนื่องจากภาษาเขียนทั้ง 2 นี้ ไม่มีอักษรคู่สูง ต่ำ ทำให้เราสันนิษฐานได้ว่า ภาษาเขียนเหล่านี้เริ่มมีใช้หลังจากที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษาพูดแล้ว ถ้าเจ้าเสือกาฟ้านำระบบภาษาเขียนไทเข้าอัสสัมไปด้วยก็คงเข้าไปอัสสัมเมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้ว ไม่ใช่ 700 ปี

ภาษาเขียนไทที่คนไทในพม่าใช้ในปัจจุบันมีอยู่ 2 แบบใหญ่ๆ คือ แบบแรกเรียกกันว่าอักษรยาวหรือตัวถั่วงอกเพราะมีรูปทรงยาวแบบนี้ใช้อยู่ในกลุ่มฉานจีน (Chinese Shan) คือในเมืองมาวซึ่งอยู่ชายแดนระหว่างจีนและพม่า และในเขตเต้อห้ง (De Hong) ซึ่งอยู่ในจีน แบบที่สอง

เป็นอักษรแบบทรงกลมเหมือนอักษรพม่า อักษร 2 แบบนี้มีโครงสร้างรูปร่างของพยัญชนะเหมือนกัน สิ่งที่ทำให้อักษร 2 แบบนี้แตกต่างกันคือวิธีเขียนสระ อักษรแบบยาวใช้ตัวสระที่มีความยาวกว่าพยัญชนะคือ สระมีลักษณะเป็นเส้นลากเดียวที่ลากขึ้นไปเหนือพยัญชนะ หรือลากลงมาต่ำกว่าพยัญชนะ เช่น ส่วนอักษรแบบตัวกลม ไม่มีสระที่เขียนเป็นเส้นเดี่ยวยาว แต่มีสระที่อยู่บนตัวพยัญชนะในทำนองเดียวกับสระอิ และสระอีในภาษาไทยประเทศไทย และ/หรือมีสระที่เขียนอยู่ใต้พยัญชนะ เช่น สระอู

คณะผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ภาษาเขียนของไทอาหมอาจเกิดจากการผสมผสานของภาษาเขียนไท 2 แบบดังกล่าวข้างบนเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ไทอาหมใช้ตัวพยัญชนะแบบอักษรถั่วงอก แต่ใช้สระแบบอักษรตัวกลม ส่วนภาษาเขียนไทในอินเดียอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาของราชวงศ์อาหม ใช้ตัวเขียนเดียวกับอักษรกลมที่คนไทในพม่าใช้ โปรดดูตารางแสดงอักษรหน้า 90 - 91 ประกอบ

หลักฐานอีกประการหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนว่าอักษรไทอาหมและอักษรไทในอินเดียอื่นๆ มีอายุไล่เลี่ยกัน และมีขึ้นหลังภาษาเขียนของไทในพม่า ซึ่งทั้งหมดนี้มีอายุไม่เกิน 500 ปี ก็คือ ไทอาหมและไทอื่นๆ มีวรรณกรรมลายลักษณ์ที่เหมือนกันอยู่มากมาย อาทิ คำเรียกขวัญ คำทำนายฝัน คำทำนายโชคลาง ตำราปลูกบ้าน ตำรา โดยเฉพาะไทอาหมมีวรรณกรรมเรื่องการสร้างโลกเหมือนกับของไทมาวในจีน (Zao Hong Yun 2536) (คณะผู้วิจัยตีความใหม่ว่าเป็นพิธีบวชพระเต๋า เพื่อส่งไปปกครองเมืองใหม่)ซึ่งแสดงถึงการคัดลอกถ่ายทอดจากกลุ่มคนไทมาว วรรณกรรมลายลักษณ์ที่คนไทอาหมสร้างขึ้นใหม่ คือ การบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับราชวงศ์อาหมสำหรับคนไทคำตี่ พาเก ไอตอน และคำยาง ไม่มีการสร้างวรรณกรรมลายลักษณ์เพิ่มขึ้นใหม่จนเป็นงานแพร่หลายในหมู่คนไท งานใหม่ที่มีบ้างเล็กน้อย คือ คนไอตอนเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของตนเองเมื่ออพยพเข้ามาในอัสสัม งานเขียนส่วนใหญ่เป็นการคัดลอกพระธรรมคำสอน นิทานชาดก ถวายวัดเพื่อเป็นการทำบุญในโอกาสต่างๆ ซึ่งทำกันเป็นประเพณี จนทำให้มี "ปั๊บ" (พับ/หนังสือ) คัดลอกอยู่ในวัดจำนวนมากมายจนต้องเผาทิ้งเป็นครั้งคราว อาทิ เจ้าชะนะกะ (พระมหาชนก) เจ้านะละตะ (พระนารถ) เจ้าเนมีย์ (พระเตมีย์ใบ้) เจ้ามโหสะทา (พระมโหสถ) ธรรมจักเกีย (พระธรรมจักร) ธรรมเจติ (พระธรรมเจดีย์) ธรรมขันธ (พระธรรมขันธ์) เจ้าเวสันตรา/เจ้าเวสันตะลา (พระเวสสันดร)

ตารางแสดงตัวอักษร

อักษรไทย	อักษรมอญโบราณ	อักษรพม่าปัจจุบัน	อักษรไทใหญ่	อักษรไทมาว	อักษรไทอาหม	อักษรไทพาเก
ก						
ข						
ค						
ฆ						
ง						
จ						
ฉ						
ช						
ฌ						
ญ						
ฏ						
ฐ						
ฑ						
ฒ						
ณ						
ด						
ถ						
ท						

อักษรไทย	อักษรมอญโบราณ	อักษรพม่าปัจจุบัน	อักษรไทใหญ่	อักษรไทมาว	อักษรไทอาหม	อักษรไทพาเก
ธ						
น						
บ						
ป						
ผ						
พ						
ภ						
ม						
ย						
ร						
ล						
ว						
ส						
ห						
ฬ						
อ						

3.2 วรรณกรรมของคนไทพาเก ไทไอตอน และไทคำตี่

วรรณกรรมของคนไททั้งสามกลุ่ม คือ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำตี่ ที่อยู่ในรัฐอัสสัม (Assam) และรัฐอรุนาชัลประเดช (Arunachal Pradesh) ประเทศอินเดียนั้น มีทั้งประเภทมุขปาฐะ อย่างเช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน และปริศนาคำทาย เป็นต้น และประเภทลายลักษณ์ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีการเขียนหรือบันทึกไว้บนกระดาษสาซึ่งมีเนื้อหาสาระทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม เช่นเดียวกับวรรณกรรมท้องถิ่นของประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์และสำรวจบางหมู่บ้านของคนไท[1] ทั้งสามกลุ่มดังกล่าว พบว่าในปัจจุบันวรรณกรรมมุขปาฐะเกือบจะสูญหายไปหมดแล้ว เนื่องจากการที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป และมีการใช้ภาษาไทกับเด็กรุ่นใหม่น้อยลง ส่วนวรรณกรรมลายลักษณ์ยังคงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นคัมภีร์ทางด้านคดีธรรม หรือพุทธศาสนาที่เก็บรักษาไว้ตามวัดต่างๆ เหตุที่พบคัมภีร์ทางพุทธศาสนามากกว่าเอกสารตัวเขียนหรือ "ปั๊บฉิก" ทางคดีโลกตามบ้านประชาชนก็เพราะชาวไทในอินเดียมีความศรัทธาและนับถือพุทธศาสนา และเชื่อว่าการทำบุญด้วยการถวายคัมภีร์ให้แก่วัดเป็นการสืบศาสนา และจะได้บุญสูงสุด แม้เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีคนตายก็จะมีการถวายคัมภีร์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงมีการถวายคัมภีร์ให้แก่วัดต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับคนทางภาคเหนือของไทย และด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ก็ได้มีการถ่ายเอกสารคัมภีร์ที่ต้องการจะถวายวัดแทนการจ้างคนคัดลอกเหมือนสมัยก่อน เพียงแต่เขียนใบปะหน้าที่ระบุชื่อ วัน เดือน ปี และข้อความอนุโมทนาของผู้บริจาค เสร็จแล้วก็นำไปเย็บเล่มและห่อผ้านำไปถวายวัดได้ ดังนั้นในวัดแต่ละวัดจึงมีคัมภีร์เรื่องเดียวกันหลายสิบคัมภีร์ หรือเป็นจำนวนร้อยคัมภีร์ก็ได้ และจำนวนคัมภีร์ก็มากขึ้นเรื่อยๆ จนไม่มีที่เก็บ ทางวัดต้องคัดเอาฉบับถ่ายเอกสารออกมาเผาทิ้ง ดังเช่นที่วัดจองคำซึ่งเป็น

---

[1] 1. สัมภาษณ์นายนะบิน ศยาม ฟ้าหลวง (Nabin Shyam Phalung) บัณฑิตชาวไทไอตอนประจำ Department of Historical and Antiquarian Studies. กู่วาหะตี (Guawahati) อัสสัม วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2536 และวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541.

2. หมู่บ้านไทพาเก บ้านน้ำพาเก ดีบรูการ์ (Debrugarh) อัสสัม วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2536 และวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541.

3. หมู่บ้านไทคำตี่ ลักขิมปุรเหนือ (North Lakhimpur) วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2536 อัสสัม และที่บ้านน้ำทราย รัฐอรุนาชัลประเดช วันที่ 14-16 เมษายน 2542.

4. หมู่บ้านไทไอตอน บอระปะทาร์ (Barpathar) โกละฆาต (Golaghat) อัสสัม วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2541.

วัดของไทคำตี่ บ้านน้ำทราย อรุนาชัลประเดช ได้คัดคัมภีร์มาเผาเป็นจำนวนประมาณกว่าห้าร้อยเล่ม ในวันสงกรานต์

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเผาคัมภีร์ทิ้งไปบ้าง แต่คนไททุกเผ่าก็ยังคงให้ความเคารพแก่คัมภีร์ทางพุทธศาสนา เพราะถือกันว่าเป็นตัวแทนของ **"พระธรรม"** 1 ใน 3 ของพระรัตนตรัย ดังนั้นในวันสงกรานต์ นอกจากจะสรงน้ำพระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระภิกษุแล้ว ก็ยังจะต้องสรงน้ำคัมภีร์ต่างๆ ด้วย การนำคัมภีร์ออกมาแล้วพรมน้ำมนต์เหนือคัมภีร์เหล่านั้น (ซึ่งก็คงจะต้องพรมน้ำมนต์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น) และในบรรดากลุ่มคนไทด้วยกัน ไทคำตี่จะมีคัมภีร์มากกว่าคนไทพาเก และไทไอตอน ทั้งนี้เพราะมีประชากรมากกว่า

3.2.1 วรรณกรรมลายลักษณ์

วรรณกรรมลายลักษณ์ของไทพาเก ไทไอตอน และไทคำตี่นั้น แบ่งตามลักษณะเนื้อหาได้ 2 ประเภท คือ

3.2.1.1 วรรณกรรมทางคดีธรรม หรือวรรณกรรมพุทธศาสนา

วรรณกรรมทางคดีธรรมจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้าและพระสาวก พระธรรมคำสอน ชาดก บทสวดมนต์และอื่นๆ ดังจะได้ยกตัวอย่างรายชื่อคัมภีร์ทางพุทธศาสนา (Buddhist Religious Scripture) พอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

หัวเรื่อง	**ชื่อคัมภีร์**	
พุทธประวัติ	เจ้าสีทาด	(Chau sithat)
ประวัติพุทธศาสนา	พระจำโป มังเงม	(Pra Champo MangKyem)
ประวัตินางยโสธรา	นางยโส	(Nang yaso)
	นางยโสตราคันโต่	(Nang yasotrakanto)
ประวัติพระสาวก	มหาโมคกะลาน	(Mahamokkalan)
	ลิก พ่าบุก	(Lik papuk)
	สุกโทตะนะ	(Sukthotana)
	(สุทโธทน)	
	นันตันคะ	(Nantaga)
	(อานนท์)	

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	เจ้าสุภะตะ	(Chau suphata)
	(สุภทรา)	
	สัตทิงปะ	(Sathengpa)
	(เศรษฐีทั้ง 5)	
	ยะเสงปะ	(Yasengpa)
	(ปัญจวัคคีย์)	
พระไตรปิฎก	ปะลิวา วิเน หรือ วิเนปะลิวา	(Paliwa wine, wine paliwa)
	(ปริวารวินัย) (วินัยปริวาร)	
	วิเน ปาลาชิกกำ	(Wine palachikkam)
	(วินัยปราชิกกรรม)	
	วิเน ปาลิมุกขะ	(Wine palimukkha)
	(วินัยปาติโมกข์)	
	วิเน ปาจิก	(Wine pachik)
	(วินัยปาจิตติยะ)	
	วิเน ปะชิกา	(Wine pachika)
	(วินัยปจัตติยะ)	
	วิเน ปาติมุก	(Wine patimuk)
	(วินัยปาติโมกข์)	
	วิเน มหาวะ	(Wine mahawa)
	(วินัยมหาวรรค)	
	วิเน โจเลวะ	(Wine cholewa)
	(วินัยจุลวรรค)	
	สุกตันตะ	(Suktanta)
	(สุตันตปิฎก)	
	โห ทำ	(Ho tham)
	(โหธรรม)	

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	ทำมะปะตะ	(Thammapata)
	(ธรรมบท)	
	อุตะนะ เกม	(Utana kem)
	(อุทาน)	
	ปุกถะ บังงาปะ-งาบิ	(Puktha bangngapa-ngabi)
	(พุทธวงศ์ – พระเจ้าห้าพระองค์)	
	มังคะละสุก	(Manggalasuk)
	(มงคลสูตร)	
	ละตะนะสุกขานะ	(Latanasukkhana)
	(รัตนสูตร)	
	ปุง เจง	(Pung cheng)
	(หนังสือภาพที่วาดบรรยายเกี่ยวกับสวรรค์ นรก จากคัมภีร์วิมานวตฺถุ (Vimanvatthu) และเปรตวตฺถุ (Petavattha))	
	เถละ	(Thela)
	(เถรคาถา)	
	เถลิ	(Theli)
	(เถรีคาถา)	
	อภิทำมะปะถาน	(Aphithammapathan)
	(อภิธรรมปัฏฐาน)	
	อภิทำมะสังคะนี	(Aphithammasangkhani)
	(อภิธรรมสังคนี)	
	อภิทำมะวิภัง	(Aphithammawiphang)
	(อภิธรรมวิภังค์)	
	อภิทำมะธาตุกถา	(Aphithammathatukatha)
	(อภิธรรมธาตุกถา)	
	อภิทำมะปุกคะละปัญญับ	(Aphithammapukkhalapiññap)
	(อภิธรรมบุคคลบัญญัติ)	

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	อภิทำมะยะมยิก	(Aphithammayamyik)
	(อภิธรรมยมก)	
ชาดก	อลองสิบชาด	(Along sipchat)
	(อลองสิบชาติ)	
	เจ้าเตมิ	(Chau temi)
	(เตมียชาดก)	
	เจ้าชะนะกะ	(Chau chanaka)
	(ชนกชาดก)	
	เจ้าสุวันนะสอน	(Chau suwannason)
	(สุวรรณสามชาดก)	
	เจ้าเนมิ	(Chau nemi)
	(เนมีราชชาดก)	
	เจ้าโมโหสะถะ	(Chau mohosatha)
	(มโหสถชาดก)	
	เจ้าปุ ลิก ตัด	(Chau puliktat)
	(ภูริทัตชาดก)	
	เจ้า จันตะกุงมา	(Chau chantakungma)
	(จันทกุมารชาดก)	
	เจ้านาละตะ	(Chau nalata)
	(นารทชาดก)	
	เจ้าวิทูละ	(Chau withula)
	(วิธูรบัณฑิตชาดก)	
	เจ้าวอยสันตรา	(Chau woisantra)
	(เวสสันดรชาดก)	

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	ห้าปากห้าสิบชาด	(Ha pak ha sip chat)
	(ชาดกห้าร้อยห้าสิบเรื่อง)[2]	
	อลอง[3]สุวันนะ	(Along suwanna)
	หรือ อลองหอยขาว	(Along hoikhau)
	(สังข์ทอง)	
	อลองนูผึก	(Along nuphük)
	(หนูเผือก)	
	อลองสิบสอง (เม) ก้อวา	(Along sip song (me) ko wa)
	(นางสิบสอง)	
อรรถกถา	มหาว์า	(Mahawam)
	(มหาวงศ์)	
	สุกทิมักทิ	(Sukthimakthi)
	(สุทธิมรรค)	
คำสอนและ	กำมะ อกำมะ	(Kamma Akamma)
บทสวดมนต์ต่าง ๆ	(กรรม อกรรม)	
	กำมะถาน สอน เจ้า	(Kammathan son chau)
	(กรรมฐานสอนเจ้า)	

---

[2] ชาดก 550 เรื่อง หรือ ชาตก์ เป็น 1 ใน 9 ของ นวังควัตถุสาสน์ (คำสอนของพระศาสดามี 9 องค์) ได้แก่

1. สุตตำ (สูตร)
2. เคยฺยำ (เคยยะ)
3. เวยยากรณำ (ไวยากรณ์)
4. คาถา (คาถา)
5. อุทานำ (อุทาน)
6. อิติวุตตกำ (อิติวุตตกะ)
7. ชาตกำ (ชาดก)
8. อนุภูตธมมำ (อัพภูตธรรม)
9. เวทลฺลำ (เวทัลละ)

[3] อลอง เป็นภาษาพม่า หมายถึง พระโพธิสัตว์, พระพุทธเจ้า

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	ขันทะมหา	(Khanthamaha)
	(ขันธมหา)	
	ทำมะวิลิย	(Thamma wiliya)
	(ธรรมวิริยะ)	
	ทำมะวุต	(Thamma wut)
	(ธรรมวุฒิ)	
	ปาละมีสิบปึง	(Palami sippüng)
	(บารมีสิบทัศ)	
	ปาติมุขวา	(Pati mukhwa)
	(ปาติโมกข์)	
	ปาละมีขัน	(Palami khan)
	(บารมีขันธ์ หรือ ทศบารมี)	
	เปนจะสิละ งะปะ	(Pencha sila ngapa)
	(เบญจศีล)	
	สะละนะ กุง สุงปะ	(Salana kung sungpa)
	(สรณะ คุณ สังฆะ)	
	ตะสะ ปุณนะ กิลิยะ	(Tasa punna kiliya)
	(ทศ ปัญญา กิริยา)	
	ปาติกจะ สะมุกปะตะ	(Patikchasamukpata)
	(ปฏิจสมุจปาท)	
	ห้าปากซาวเปตเมตะ	(Hapak saopet meta)
	(ห้าร้อยยี่สิบแปดเมตติ = ไมตรี)	
	ทำมะวัต	(Thamma wat)
	(ธรรมวัตร)	
	โลกะปิงเรม	(Loka ping rem)
	(โลกมิงเรม)	

หัวเรื่อง	ชื่อคัมภีร์	
	มุละกำมะถาน	(Mula kammathan)
	(มูลกรรมฐาน)	
	โลกะนิติ	(Loka niti)
	(โลกนิติ)	
	โลกะทีปะ	(Loka tipa)
	(โลกทีป)	
	โลกะวิตุ	(Loka witu)
	(โลกวิทู)	
	โลกะปีญญับ	(Loka piññap)
	(โลกบัญญัติ)	
	โลกะสะมุกถิ	(Loka samukthi)
	(โลกสมมุติ)	
	โลกะขันทะ	(Loka khantha)
	(โลกขันธ์)	
	สติปะถาน	(Satipathan)
	(สติปัฏฐาน)	
	สุกทิมัก	(Sukthimak)
	(สุทธิมรรค)	
	สุกทะนิปาน	(Suktha nipan)
	(สุทธนิพพาน)	
	หิโตปะเตยะ	(Hitopateya)
	(หิโตปเทศ)	
	มิลินทะปิงยา	(Mi linda pingya)
	(มิลินทปัญหา)	
	ลิกจูตอง	(Lik chu tong)
	(ลิกจูตอง = หนังสือสวดมนต์)	

3.2.1.2 วรรณกรรมทางคดีโลก

วรรณกรรมทางคดีโลกของไทพาเก ไทไอตอน และไทคำตี่นั้น มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับระบบสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติความเป็นมาของเผ่าชน และความบันเทิงหรือจรรโลงใจของประชาชน ซึ่งวรรณกรรมบางประเภทอาจเริ่มต้นด้วยการเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะคือเล่าสืบต่อกันมา แล้วมีการบันทึกกันในสมัยหลัง เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทาน และคำสอนต่างๆ วรรณกรรมเหล่านี้จะบันทึกไว้บนกระดาษสาในรูปแบบเดียวกับคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ต่างกันแต่ว่าจะเป็นคัมภีร์ที่เก็บไว้ที่บ้านของประชาชน แบ่งออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. **วรรณกรรมด้านตำนาน ประวัติศาสตร์ หรือพงศาวดาร**

ไททุกเผ่าในอัสสัมมีคัมภีร์ที่บอกเล่าประวัติความเป็นมาของตนเอง ตั้งแต่สมัยที่เป็นตำนานการเกิดเผ่าพันธุ์มนุษย์ จนถึงยุคหลังๆ ในสมัยประวัติศาสตร์ ตลอดจนการอพยพเข้ามาอยู่ในอัสสัมและอรุนาชัลประเดช และคัมภีร์นั้นก็จะมีชื่อเหมือนๆ กัน คือ **"ลิก เคอ เมิง"** (Lik Khe Mung) หรือ ลิกเครือเมือง

นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับถิ่นฐานที่ตั้งบ้านเมือง เช่น หนังสือชื่อ "ไต ผัง เลง" (Tay phang leng) เป็นหนังสือเกี่ยวกับเมือง Phangleng ที่เป็นถิ่นกำเนิดของไทคำตี่และหนังสือจาเมือง เจติ กองมู เลียว เมือง คำตี่ (Cha myuong che ti kong muu khyuo myuong kham ti)[4]

2. **วรรณกรรมด้านประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ**

วรรณกรรมประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ประจำวันของคนไททั้ง 3 กลุ่ม เพราะเป็นเสมือน **"คู่มือ"** ในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณี หรือความเชื่อถือของแต่กลุ่มชน ตัวอย่างเช่น

2.1 คัมภีร์ **"โลกะสมุทิ"** (Loka samutni) หรือ **"โลกะสมุกทิ"** (Loka samuktni) เป็นคัมภีร์ที่อธิบายถึงประเพณีการทำศพ ทั้งเผาและฝัง การทำศพบุคคลต่างๆ ทั้งผู้ใหญ่ หญิงมีครรภ์ หรือเด็ก ตลอดจนการทำศพคนที่ตายตามธรรมชาติ หรือตายด้วยอุบัติเหตุ หรือถูกฆ่า สำหรับคัมภีร์เรื่องนี้จะเก็บไว้ที่วัด

2.2 **"ลิก ฮ้อง ขวัญ"** (Lik Hong Khwan) หรือตำราเรียกขวัญ คนไททุกเผ่าเชื่อในเรื่อง "ขวัญ" เมื่อมีคนมาเยือน เจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีการตาย ก็จะต้องประกอบพิธีเรียกขวัญ

---

[4] Gogoi Chao puspa, Descriptive Catalogue of Tai Manuscripts. Deaemaji, Chumphra Printer, 1993. P. 52.

หมอขวัญก็สวดข้อความเรียกขวัญ บทเรียกขวัญนี้ เดิมก็ท่องจำกันมาปากต่อปาก ต่อมาภายหลังจึงมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

3. วรรณกรรมด้านโหราศาสตร์

คนไททุกเผ่าเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม และโหราศาสตร์ ฉะนั้น เมื่อจะประกอบพิธีกรรมใดๆ ก็จะต้องดูฤกษ์ยาม คือดูว่าเป็นวันดีหรือวันไม่ดี (ไม่เหมาะที่จะทำพิธีกรรม) เพราะเชื่อว่าหากประกอบพิธีกรรมไม่ถูกวันแล้วก็จะเกิดความเสียหายหรือไม่ถูกต้องได้ ตัวอย่างคัมภีร์ประเภทนี้ เช่น

3.1 **"เผ หลวง"** (Phe Lung) เป็นตำราโหราศาสตร์ที่มีความสำคัญมากเล่มหนึ่ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูคู่ครอง ฤกษ์ยามในการประกอบพิธีที่เกี่ยวกับครอบครัว หรือส่วนรวม เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง การเกษตร การสร้างบ้าน ที่ดินที่เหมาะกับการสร้างบ้าน เป็นต้น

3.2 **"ลิก เผ วัน"** (Lik Phe Wan) เป็นตำราทำนายโชคชะตาชีวิตในอนาคต

3.3 **"เผ ผัน"** (Phe Phan) เป็นตำราทำนายฝัน

3.4 **"เผ ตัง"** (Phe Tang) เป็นปูมโหร หรือตำราโหราศาสตร์

3.5 **"เผ แฮก ข้าว"** (Phe Haiik Khau)[5] เป็นตำราสั้นๆ ที่บอกวันดี

ในรอบ 1 เดือน ที่ควรนำข้าวออกจากยุ้งมากินเป็นวันแรกของปี และบอกวันที่ควรทำพิธีแรกนา ซึ่งทำอย่างง่ายๆ โดยการนำจอบมาขุดดินพอเป็นพิธี ถือเป็นการทำนาครั้งแรกของปี

4. วรรณกรรมด้านกฎหมายโบราณ

วรรณกรรมด้านกฎหมายที่คนไททุกกลุ่มต้องมีไว้ในบ้านของผู้นำหมู่บ้าน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินคดีความต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนก็คือ **"ทำ มะ สาด"** (Tham ma sat) หรือธรรมศาสตร์ ตำรากฎหมายเล่มนี้ มี 56 ตอน ซึ่งจะบอกการตัดสินคดีความต่างๆ ที่มักจะเป็นการปรับไหม มากกว่าจะเป็นการลงโทษโดยการเฆี่ยนตี กักขัง หรือฆ่า คดีความที่กล่าวถึงมากที่สุดคือ คดีลักทรัพย์ (รวมทั้งลักสัตว์เลี้ยงต่างๆ) ตัวอย่างเช่น

ลักวัว 1 ตัว	ใช้ 1 ตัว
ลักช้าง 1 ตัว	ใช้ 1 ตัว

---

[5] ได้ข้อมูลจาก นะบิน ศยาม ฟ้าหลวง (Nabin Shyam Phalung) เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2541

ลักม้า 1 ตัว ใช้ 2 ตัว
ลักแพะ 1 ตัว ใช้ 50 ตัว
ลักหมู 1 ตัว ใช้ 50 ตัว
ลักเป็ด, ไก่ 1 ตัว ใช้ 100 ตัว
ลักต้นกล้า 1 มัด ใช้ 10 มัด
ลักข้าวเปลือก ข้าวสาร ถั่ว งา 1 ถัง คนมั่งใช้ 5 ถัง คนจนใช้ 2 ถัง

นอกจากนี้ก็ยังมีคดีทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ชู้สาว สัตว์เลี้ยงไปทำลายพืชในไร่นา สวนของผู้อื่น ตลอดจนบอกบุคคลที่ไม่ควรนำมาเป็นพยาน 10 ประเภท และบุคคลที่ควรเป็นผู้ตัดสินความ หรือผู้พิพากษา เป็นต้น

5. วรรณกรรมคำสอน

คนไททุกเผ่าจะมีความเคารพนับถือและผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กว่าตนเองเสมอ และผู้ใหญ่ก็มักถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของตน อบรมสั่งสอนศีลธรรมให้แก่ผู้น้อย และสิ่งที่ถ่ายทอดต่อๆ กันมานั้น คนรุ่นหลังก็ได้จดบันทึกไว้ใช้อบรมสั่งสอนกันสืบมา วรรณกรรมคำสอนที่พบอยู่ 2 เรื่อง คือ

5.1 **"ลิก เคอ ขุน"** หรือ **"ลิกเครือขุน"** เป็นคำสอนขุนนางว่าควรมีจิตใจมีวาจามีการปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม และไพร่จะได้จงรักภักดี ตัวอย่างจากลิกเคอขุนไทพาเก เช่น

เผอมีเผอยัง อย่าปันโส่ย
ใครมีใครยัง อย่ารีบอิจฉา
(เห็นใครมีอะไรก็อย่าได้อิจฉา)
เป็นขุนเมิงจ่า เห้ออันเห็ดเจอก้าง เปนเจ้าเปิ้น จำเห็ดเจอยาว
(เป็นขุนเมือง ให้ทำใจกว้าง เป็นเจ้าเขา ทำใจยาว)
เปนขุนอย่าโยโตด้านขื่อ
เป็นขุนอย่ายกตัวท่านข่ม
(อย่ายกตนข่มท่าน)

5.2 "**ปู่สอนหลาน**" วรรณกรรมชื่อเดียวกันนี้ นอกจากจะพบในหมู่คนไทในอัสสัมแล้ว ยังพบในภาคเหนือและภาคอีสานของไทยด้วยแต่มีเนื้อหาต่างกัน เนื้อหาของปู่สอนหลานนั้นจะเป็นการสอนในจิตใจ วาจา การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร เช่น การรู้จักประมาณตน การรู้จักระมัดระวังตน มีความขยันขันแข็ง รู้จักกาละเทศะ เป็นต้น ดูรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องนี้ในหัวข้อ ปู่สอนหลาน : วรรณกรรมมรดกของคนไทในอินเดีย

5.3 "**หลานถิน**" เป็นเรื่องที่สลับผู้สอนกับปู่สอนหลาน เพราะกลับเป็นหลานที่สอนปู่

6. วรรณกรรมด้านตำรายา

วรรณกรรมด้านนี้มี 1 เล่มที่สำคัญ คือ "**ลิก เน ยา**" หรือ "**ลิก เน ยา ไท**" (Lik ne ya tai) เป็นตำรายาสมุนไพร มีคำอธิบายอาการของโรคชนิดต่างๆ และยาที่ใช้รักษา

7. วรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากมหากาพย์

วรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากมหากาพย์ 2 เรื่องจากอินเดีย ได้แก่

7.1 "**ลิก เจ้า ลา มัง**" (Lik Chau Lamang), "**ลามะมัง**" (Lamamang) หรือ รามเกียรติ์ฉบับคนไท วรรณกรรมเรื่องนี้แม้รับอิทธิพลจากเรื่อง รามายณะ แต่ก็ยังมีเนื้อหาบางตอนตลอดจนชื่อตัวละครแบบไทๆ ซึ่งต่างออกไปจากเรื่องเดิมมากพอสมควร เช่น ชื่อ พระราม เป็น "**เจ้าลามะมัง**" ทศกัณฐ์ เป็น "**สิบโหลังกา**" เป็นต้น

7.2 "**ทำมะปุตตำ**" (Dhammaputtam) จากเรื่อง มหาภารตยุทธ์ "**ทำมะปุตตำ**" มีเนื้อหาเกี่ยวกับ "**ธรรมบุตร ยุทธิสถิร**" (Dhrmaputra Judhisthira) ที่คนไทยเรียกว่า "**ยุทธิเสฐียร**"

ตัวอย่างปั๊บลิกของไทพาเก
ที่มีการวาดภาพประกอบ

การห่อปั๊บลิกด้วยผ้าสีสันต่างๆ

เยหอมกำลังอ่านปั๊บลิก

หิ้งพระใช้เก็บปั๊บลิกด้วย

ตู้และหีบใส่ปั๊บลิกของไทไอตอน

ชาวไทคำตี่กำลังอ่านและคัดเลือกปั๊บลิกที่ชำรุด
หรือชุดที่มีซ้ำมากๆ เพื่อนำไปเผาทิ้ง เพราะไม่มีที่เก็บ

คัดแยกปั๊บลิกเป็นส่วน ๆ

การเผาปั๊บลิกที่ไม่ใช้แล้ว

ปู่สอนหลาน : วรรณกรรมมรดกของคนไทในอินเดีย

ในบรรดาวรรณกรรมต่างๆ ของคนไทในอัสสัม ปู่สอนหลาน มีลักษณะ "ใหม่" หลายประการทั้งในแง่ของความคิดและภาษาเมื่อเทียบกับ คำเรียกขวัญ ซึ่งน่าจะเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของคนไท เพราะคนไทกลุ่มต่างๆ รวมถึงคนไทอาหมมีประเพณีการเรียกขวัญและการเรียกขวัญในโอกาสต่างๆ (ดู Ahom Buranji 1985) แต่คนไทอาหมซึ่งมีบันทึกเรื่องราวต่างๆ มากมาย ไม่มีการบันทึกเขียนเกี่ยวกับ "ปู่สอนหลาน" สิ่งนี้เป็นหลักฐานชี้บอกว่า คนไทอาหม แยกตัวมาจากคนไทกลุ่มอื่นๆ ก่อนที่จะมีวรรณคดี "ปู่สอนหลาน" ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่คนไทยอมรับพระพุทธศาสนาแล้ว

"ปู่สอนหลาน" ในภาพรวม เป็นการสั่งสอนเรื่องการประพฤติปฏิบัติในสังคม ในฐานะเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ ตั้งแต่ในครอบครัว อาทิ การตอบแทนคุณบิดามารดา ไปจนถึงสังคมรอบตัว อาทิ การรักญาติพี่น้อง การมีน้ำใจต่อเพื่อนบ้าน ความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน ทั้งหมดเป็นการให้แนวทางในการประพฤติตนที่เหมาะสม เพื่อมิให้เป็นที่ดูถูกของผู้อื่น และเพื่อจะได้มีชีวิตที่ดี และได้พบพระพุทธเจ้าและได้รับพรจากพระพุทธเจ้า นอกเหนือจากคำสอนในศาสนาพุทธแล้ว ยังมีคำสั่งสอนในการดำรงชีวิตแบบไทๆ ดั้งเดิมๆ ผสมผสานอยู่ด้วยตลอดเรื่อง คำสอนเริ่มเรื่องจากการดำรงชีวิตในครอบครัวและในหมู่บ้านก่อน แล้วจึงกล่าวถึงคำสอนในพระพุทธศาสนาในภายหลัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โหปีอย่าลอยน้ำ	"หัว(ต้น)ปีอย่าว่ายน้ำ"
ตึงก่ำเงือกมาเซา	"ตกค่ำจรเข้มาอยู่"
ล่าปีอย่าไต่โข	"ปลายปีอย่าข้ามสะพาน"
โขนอกจังตุกคอย	"สะพานผุจะตกตาย"
ไปเหนอเห้อปาพ่า	"ไปไหนให้เอามีดพร้าไปด้วย"
เสอจาฮำกุนจุน	"(มี)เสือคุและรวม(ถึง)(คน)โจร"
ไฮ่นาเห้อเมก(ว้)าง	"ไร่นาทำให้กว้าง(มากๆ)"
ขาดสังอย่าค(ร)างโนย	"ขาดอะไรอย่าร้อง" เหนื่อย""

"ปู่สอนหลาน" คงมีขึ้นในช่วงที่คนไทเพิ่งรู้จักศาสนาพุทธใหม่ๆ และ "ปู่" หรือ "ผู้รู้" ของสังคมไทในขณะนั้น ก็ต้องการที่จะเผยแพร่คำสอนของพุทธศาสนา และในขณะเดียวกัน "ปู่" ซึ่งเป็นคนไทก็ได้ใช้โอกาสนี้ "สอน" เรื่องการดำรงชีวิตและการประพฤติตนในสังคมไท (ในขณะนั้น) ไปด้วย ความคิดในเรื่องการ **"สั่งสอน"** ลูกหลานหรือผู้อื่นทั่วๆ ไป น่าจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กับความคิดที่จะสั่งสอนเรื่องพระธรรมคำสอน เพราะเมื่อพิจารณาจากวรรณกรรมมุขปาฐะของคนไทกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ได้นับถือศาสนา เช่น คนไทในจีน เห็นได้ว่ามีแต่ **"เรื่องเล่า" หรือ "ประวัติวามเป็นมา"** ของกลุ่มหรือสิ่งต่างๆ ไม่มีเรื่องเล่าใดที่ตั้งจุดประสงค์ไว้แต่เริ่มเรื่องว่าจะ **"สอน"** โดยเฉพาะเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน **"ปู่สอนหลาน"** มีทั้งคำสอนของศาสนาพุทธ และคำสอนเกี่ยวกับการประพฤติตนในชีวิตประจำวัน ในครอบครัวและในสังคมหมู่บ้าน โดยน้ำหนักคำสอนอยู่ที่การสอนให้รู้จักวางตัว ประพฤติตัวในครอบครัว ในสังคม ในหมู่บ้าน เพื่อที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีหน้าตาและมีความสุขกับผู้อื่นในสังคมเดียวกัน การสอนและการกล่าวถึงเรื่องศาสนาพุทธมีแทรกอยู่เป็นระยะๆ คำเริ่มต้นของ **"ปู่สอนหลาน"** เป็นคำสวด **"นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธตัสสะ"** 1 จบ และแทรกเรื่อง ขันติ โลภะ โทสะ โมหะ ไว้ตรงกลาง ตามด้วยการสอนเรื่องเกี่ยวกับการคบหาเพื่อน ปู่สอนหลานเป็นการสอนที่แตกต่างไป จากการสอนเรื่องศาสนาพุทธอื่นๆ ที่มีขึ้นภายหลัง เช่น **"สุชะนะระหะ - คำสอนของพระพุทธเจ้า"** (ดู Sucha-Naraha : Teachings of Gautama แปลโดย Aimya Khang Gohain, 1999 เขียนโดยพระชาวคำตี่ นามสกุลเมืองลาง) ใน **"สุชะนะระหะ"** ผู้สอนกล่าวถึงพระพุทธเจ้า และคำสอนของพระพุทธเจ้า ในลักษณะที่สอนกันในปัจจุบัน ใน **"ปู่สอนหลาน"** ไม่มีการกล่าวถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง มีแต่การกล่าวถึง **"ปู่"** ผู้ต้องการสั่งสอนลูกหลาน ลักษณะการสอน **"ธรรม"** ก็แตกต่างไปจากปัจจุบัน ดังตัวอย่างการสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาต่อไปนี้

จองหนึ่งข้อขันติอดเจอ(ใจ)	"ข้อหนึ่งเรื่องขันติอดใจ"
พองเส่อ(ใส่)อย่าเห้อ(ให้)เปิง	"คุมใส่ไว้อย่าให้แสดงออกมา"
โลภากันคั่นไน่	"โลภกันอยากได้"
อย่าเห้อ(ให้)ไหม้เจอ(ใจ)เฮา	"อย่าให้เผาผลาญใจเรา"
ตอสา(โทสะ)กันอุดเส(เสีย)	"โทสะกลั้นอดเสีย"
อย่าเนจาเจด	"อย่าแสดงโกรธเคือง"

มอฮา(โมหะ)นับซิงหมี่	"โมหะดำมืดมิด"
สามจองไน่(นำ)เห็นมา	"สามประการนี้นา"
ของปา(พา)ขี(ทุกข์)กุจา	"เป็นสิ่งพาให้ทุกข์

ส่วนเรื่องศีล 5 ใน ปู่สอนหลาน ก็มิได้สอนข้อ "ศีล" โดยตรง แต่เป็นการห้ามมิให้คบกับคนที่ทำผิดศีลข้อต่างๆ ดังนี้

คนกินอิ่มน้ำเหล้า	"คนกินเหล้ามาก(เมา)"
อย่าไปเข้าขุนผูง(ผู่ง)	"อย่าไปเข้าร่วมกลุ่มด้วย"
ผู้ลักเส้นเจอ(ใจ)งอ	"คนลัก(ขโมย)ใจ(ตด)งอ"
อย่าเมอลอนับโลย(ด้วย)	"อย่าเข้าไปร่วมนับ(เป็นเพื่อน)ด้วย"
"มุกโซ" อีก "ตำงา"	"นายพรานอีกคนหาปลา"
อย่าลาลี(มักง่าย)ไปปอง	"อย่ามักง่ายไปร่วมด้วย"
ผู้จ่างรู้แปดคำผ่าง(โกหก)	"คนพูดคำโกหก"
อย่างุ่มง่ามโฮมผาย(รีบร้อน)	"อย่างุ่มง่ามรีบร้อนไปร่วมด้วย"

เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีข้อห้าม เรื่องมิให้คบหากับคนที่ผิดศีล ข้อห้ามมิให้ประพฤติผิดในกาม คงอาจเป็นเพราะในสังคมไทในขณะนั้น ผู้ชายอาจมีภรรยาได้มากกว่า 1 คน และคนที่เป็นผู้ปกครองในยุคก่อน ก็สามารถมีภรรยาได้หลายคน ต่างจากคำสอนเกี่ยวกับศีลข้อนี้ใน "สุชะนะระหะ" ซึ่งอธิบายไว้ว่า (Aimya Khang Gohain 1999 : 48) "กาเมสุมิจฉา จารา" หมายถึงการห้ามมิให้ล่วงละเมิดหรือมีเพศสัมพันธ์กับลูกสาวของผู้อื่นที่ยังไม่ได้แต่งงาน การไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับภรรยาของผู้อื่น การไม่ชักชวนหญิงอื่นให้มีสัมพันธ์กับตน และแม้กับภรรยาตนเอง ถ้าภรรยาไม่เต็มใจก็ไม่ควรฝืนใจ และในวันที่ถือศีล 8 (อุโบสถ) ห้ามมิให้ชายร่วมเพศกับภรรยาของตนเอง คำสอนใน "สุชะนะระหะ" มุ่งสอนผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ แต่ในเรื่องศีลข้อ "กาเมสุมิจฉา จารา..." นี้ ได้กล่าวแยกสอนผู้หญิงไว้ด้วย ในตอนท้ายว่า "ผู้หญิงก็เช่นกัน ต้องหลีกเลี่ยงความประพฤติอันมิชอบนี้ และต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎอันว่าด้วยความประพฤติที่ดีงามนี้ด้วย"

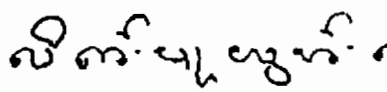

ลิกปู่สอนหลาน*

หนังสือปู่สอนหลาน

บทนำ

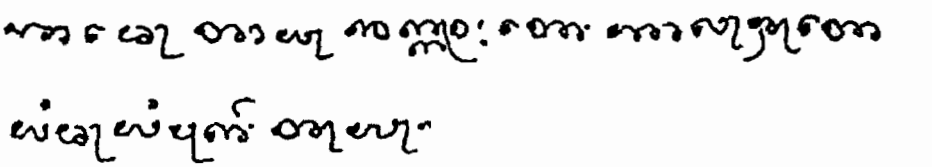

นาโม ตาสา พกกาวาโต อาฉาหาโต
สำมา สำปุกตาสา
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต
สมฺมา สมฺพุทธสฺส

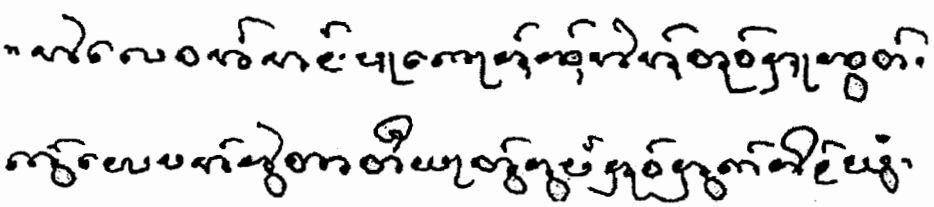

ในเฉวันนัง ปู่ก้อเค่อเจอไน่เนอตูฮูจอด
เกาเสปันค่อยตะติยาเต้าคอบหูหอกคิงย่อม
ในวันหนึ่ง ปู่ก็พิจารณาตัวตลอดทั่ว (ว่า)
กูซิเข้าวัยชราแล้วหัวหงอกตัวย่อม (หค) แล้ว

---

* ข้อความที่เป็นตัวหนาเป็นคำถ่ายถอด ข้อความที่เป็นตัวบางเป็นคำแปล

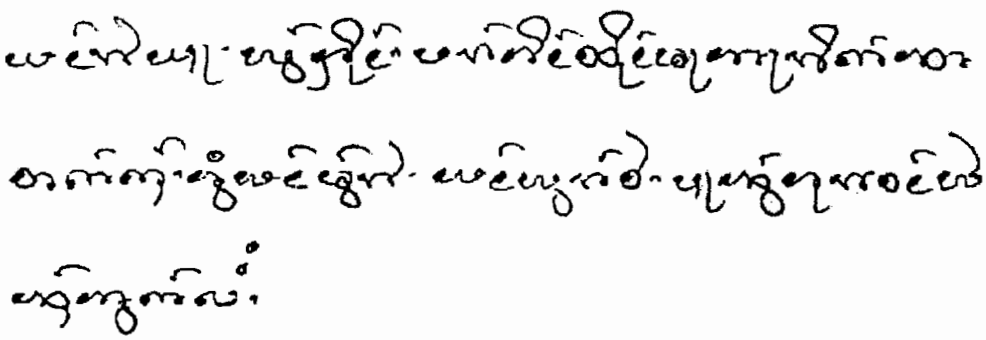

ยังไน่อยู่เซาเหิง ปันคิงเถิงมา อานิกจา
ตักเก้อ คำสังเมาไน่สั่งสอนไว้ ปู่เจ้าโด่นวังไส
เจอออกลำลำ
คงอยู่ได้ไม่นาน ใกล้ถึงอนิจกาล (ตาย) แล้ว
ความอะไร(ก็)ยังไม่ได้สั่งสอนไว้ ปู่เจ้าคำนึงอยู่ในใจตลอดเวลา

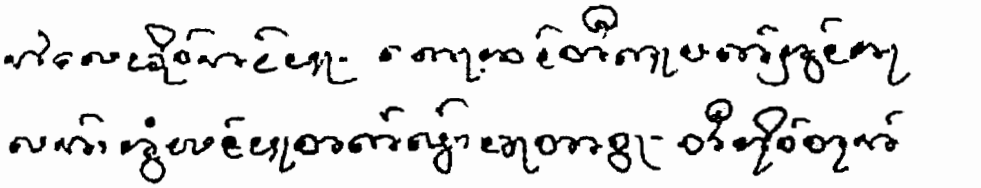

ในเฉมือนังปู่ ก้อจังติกู่ปากฮ้องขา
หลาน คำสังปู่ตักเล่า มาตะวาตี เดอตุน
อยู่มาวันหนึ่ง ปู่ก็จึงกู่ปากร้องหาหลาน
คำสั่ง(สอน)ปู่จะเล่า มาสิว่าที่เตรือต้น

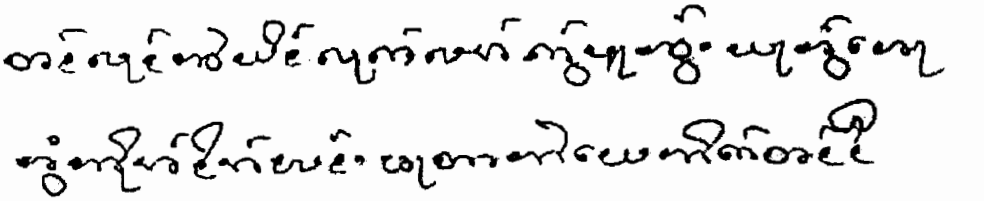

ตึงโหลงจายยิงลูกหลานเกาปู่เจ้า ย่าเขาข้อ
คำเอิ้นงินสัง มาตะอ้ายเยอีกตังงี
ทั้งหลาย ทั้งชายหญิงลูกหลานมาฟังกูปู่เจ้า อย่า (ไป)
ฟังความอื่น มาซิ อ้ายเย อีกทั้งงี

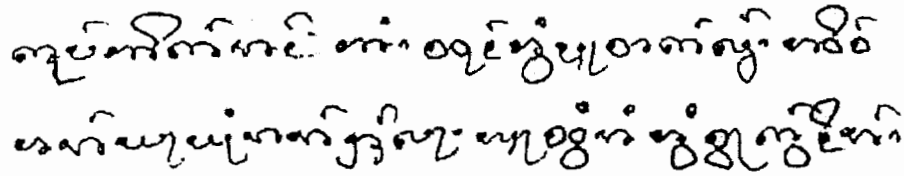

กับอีกนางอาม ทุงคำปู่ตักเล่า จิว
ขัน ยายุมนานเฮ่อหล้า สูถ่อมน่ำคำว่าเก้างิน
กับอีกนางอาม ความปู่จะเล่า
เร็ว ๆ เข้าอย่าชักช้า พวกเจ้าจงฟังความให้ได้ยิน

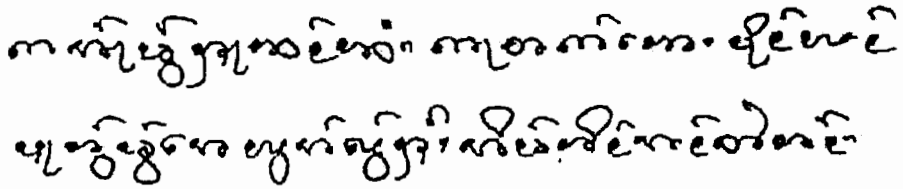

กันน่าเมอฮู้จ่างจำ กาตักเอ เปิงสัง
ปู่เขาเม่าเนสอนเล่าเห้อ หนิมคิงนังไตข้าง
ไปข้างหน้าไม่รู้จักจำ จะเสียหาย ว่าทำไม
ปู่เขาไม่แนะสอนเล่าให้ (ฟัง) มานั่งนิ่งๆ ใกล้ๆ

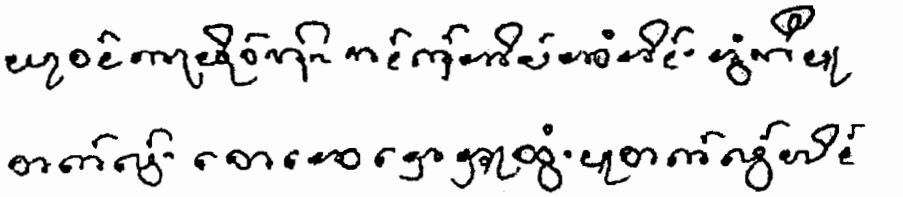

ยาวางกาเมือเหนอ นังเกาอิบจัมคิง คำนีปู่
ตักเล่า เตเจเหหาถ่อม ปู่ตักเล่าซิง
อย่าไปไหน นั่งฟังแล้วจดจำไว้ เรื่อง (ความ) ที่ปู่จะเล่า ให้ฟังปู่จะเล่าสิ้น

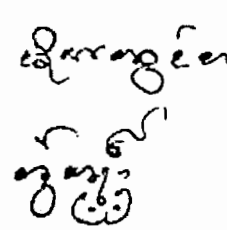

มืนจองจ้า กู่ซัมตองเอาตาวัน หลานคำ เขาเอย
ทุกสิ่งหมื่นอย่าง ทุกอย่างต้องรู้ไว้นะหลานคำเขาเอย

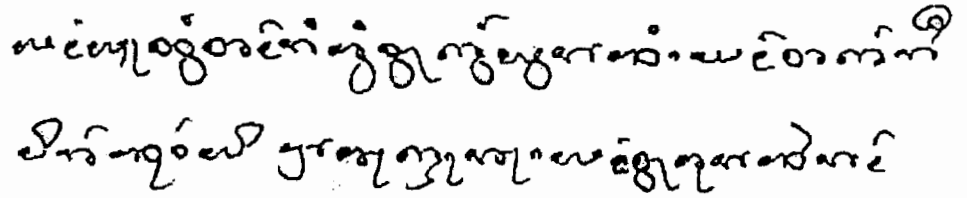

สังสู ฉอมตึงน้ำคำว่าเกาสอนจำ ยังตักนี
ปินโจ่แสนคากาน่า สึงว่าขุนจายนาง
ถ้าสูฟังคำกูว่าสอน ก็จะดี
เป็นชั่วนานแสนนานไปข้างหน้า ถ้าว่าคนชาย นาง

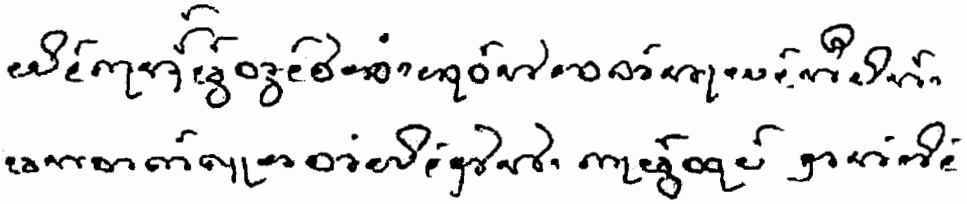

ยิง กุนเหนอเมาตองไว้จำ โจไน่ ชาดหน้ายังนีปิน
มืนตักลู่ขาดแสงซิ่งหายไน่ กาเมาโฉบหันคิง
หญิงคนไหน ไม่จำไว้ก็ทั้งชั่ว(ชาติ)นี้และชั่วหน้าจะไม่ดี
มันจักตายหายขาดได้ จะไม่ได้พบเห็นตัว

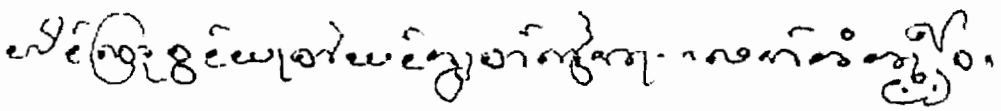

แสงพร้าว่องยาต้าย ยังคอดกอยน่า หลานคำเขาเอย
ไม่ได้เห็นไม่ได้เจอะเจอพระ(พุทธ)เจ้า หลานคำเขาเอย

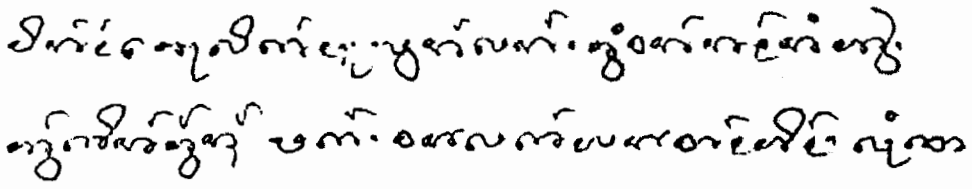

ปีนนั่งข่อลิกปู่สอนหลาน คำหวานนังน้ำอ้อย
เอากินเข้าเนอปาก หวานหลากซ่านตึงคิง หลื่ม
เป็นดั่งข้อคำสอน "ปู่สอนหลาน" เป็นคำหวานดังน้ำอ้อย
เอากินเข้าในปากหวานหลากซ่านไปทั้งตัว

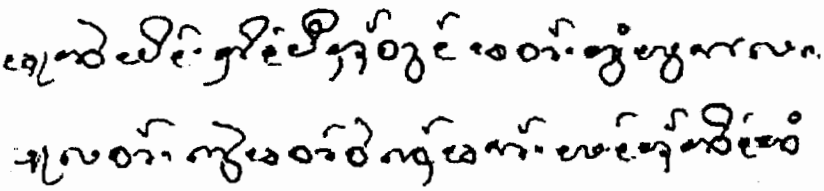

มูจายยิง เหงปีเห่อตองมัด คำสอนหลาน
ปู่หลัด ก่อยมัดไว้เผอมัน สังเข่อแจ่งจำ
หมู่ทั้งชายหญิง พันปีให้รู้จำคำสอนหลาน
ที่ปู่พูด ให้แต่ละคนผูกมัดจดจำไว้ทุกอย่าง

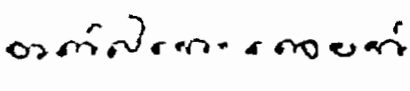

ตักลายเน เผป้นมอกกูล่องจำเหย้า
จะอ่าน แบ่งป้นบอก (ให้)ทุกอย่าง

คำสอน

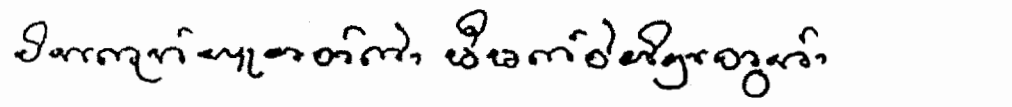

ปินกูน สูขัดไก้ มีมากไว้แคนตอน
เป็นคนต้องขยัน มีมากไว้ดีกว่า

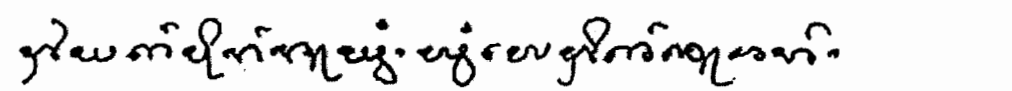

ฮายยากเปิ้นนูหยอม ซอมเสหิกผู่คาน
(เป็นคน)ยากไร้ เขาดูถูกเป็นคนเกียจคร้าน

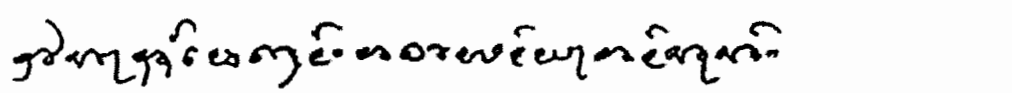

ไฮ่นาหื้อเมกาง ขัดสังยาคางนุ่น
ไร่นาให้ทำให้กว้าง ขาดอะไรอย่าครางว่าเหนื่อย

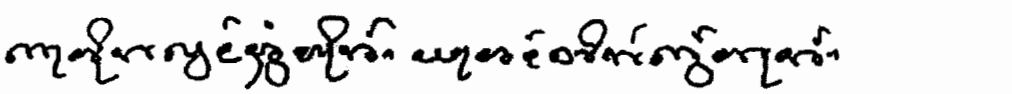

กาขึ้นล่องฮอมสืน ยาคางตีนเกาอ่อน
ไป (ค้าขาย) ขึ้นล่องให้เก็บออม อย่าครางว่าตีนกูอ่อน (ไม่ไหว)

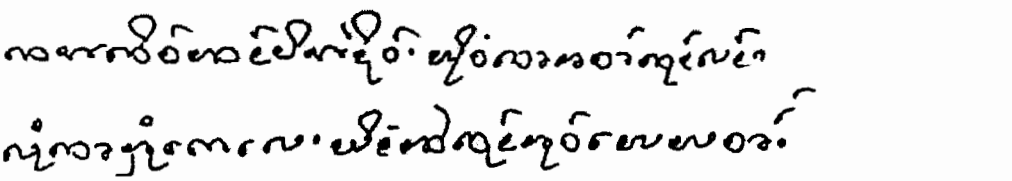

ผานแผวจังปินเง่อ เส่อผ้าคัดโพงหลัง

หลื่มพ้าหุ่มเกเล ญิงชายพูงโขเสสัดสัด
ยากจนมาก ๆ ก็จะซึมเซา เสื้อผ้าขาดเห็นหลัง
คนทั้งหลายดูถูก ชายหญิงก็หัวเราะเยาะ

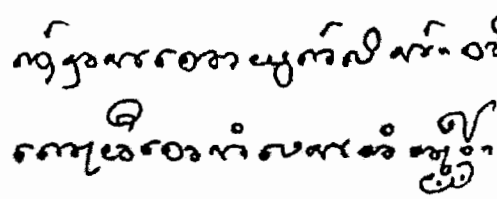

เผอหันตอยกหลิ่น ตินขามกาเหนอคิง
เกามีแตนัม หลานคำเขาเอย
ใครเห็นหยอกเล่น เอาเท้าข้ามไปบนตัว
ก็มีแท้นั้น หลานรักเอย

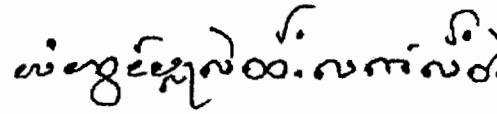

ซำจองนังหลายแถม หลักแหลมไว้เนอย่าง
อีกอย่างหนึ่ง ความฉลาดหลักแหลม ให้เก็บไว้ในร่าง (ตัว)

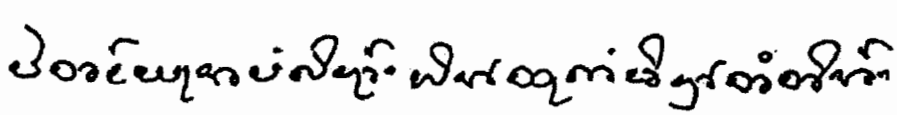

ไปตางยานับแล่น สิ่นถูกแม่นตำตีน
ไปตามทางอย่าวิ่ง จะถูกเสี้ยนตำตีน

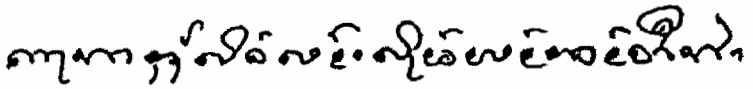

กาน่าเห้อหลิวหลัง ลืมสังจังตีไน่
ไปข้างหน้าให้เหลียวหลัง ลืมสิ่งใดจะได้ (นึกออก)

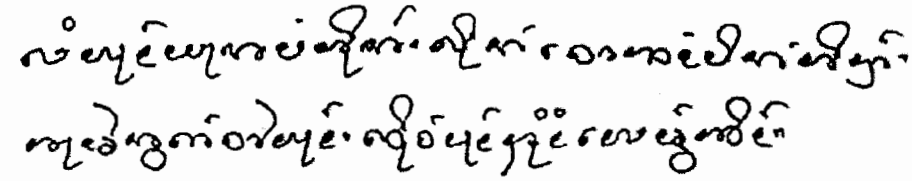

ลำสูงยานับขึ้น ลื่นแต่จ้างปีนเขน
ค่าไม้น็อกตายสูง ผือปูงห่มงำเสเมาแจ่ง
ต้นไม้ลำสูงอย่าขึ้น จะเป็นอันตราย
กิ่งไม้หักอยู่ที่สูง ใบไม้หนา ๆ ปิดอยู่ไม่แจ้ง (ทำให้มองไม่เห็นชัด)

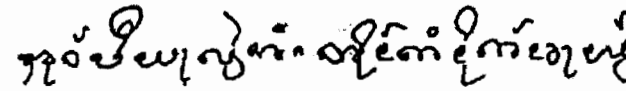

โหปียาฉอยน่ำ ตึงก่ำเงิกมาเซา
หัวปี (ต้นปี) อย่าเล่นน้ำ ตกค่ำอาจมีจระเข้มาหยุดอยู่

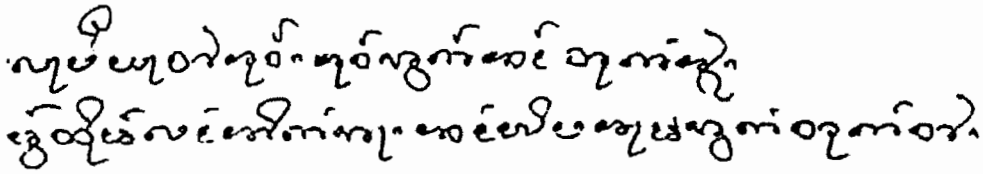

ฉ่าปีอย่าไต๋โข โขน็อกจ้างตุกคอย
เมาถึมหลังอีกน่า จ้างยิมค่าไม่นอกตุกตาย
ปลายปีอย่าไต่ (ข้าม) สะพาน สะพานหักจะตกตาย
ไม่ดูหลังดูหน้า อาจจะเหยียบไม้ผุตก (น้ำ) ตาย

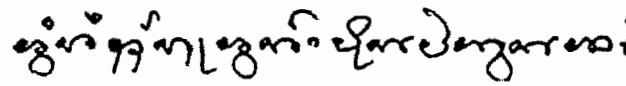

ข้ามน้ำเห้อนูขอน เปิ้นไปออนจึงโนย
ข้ามน้ำให้ดูขอน (ไม้) มีคนข้ามก่อนแล้วจึงตามไป

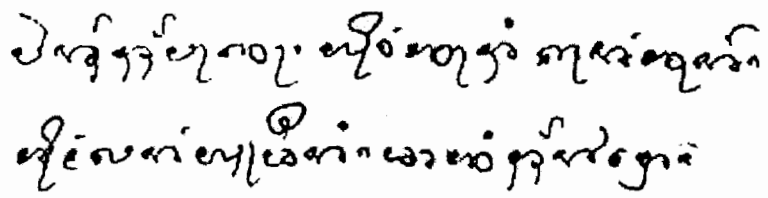

ไปเหนอเฮ่อปาพ่า สือจ้าห่ำกุนโจน
คึ่งลันซูมีหนำ มาจำเห้อไน่แฮ
ไปไหนให้เอามีด (พร้า) ไปด้วย (ถ้าพบ) เสือร้าย อีกคนโจร
เครื่องอาวุธมีมากมาย จะได้ใช้ (ป้องกันตัว)

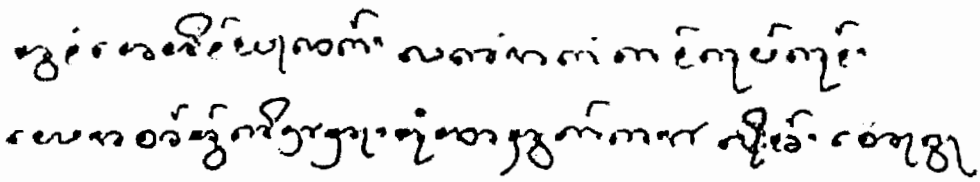

ของเขคิงยาพาก ฉากนากกังกบกุง
เสนัดเข้ากิญฮา คุมจาหอกกันฉื่มโตวา
เครื่องป้องกันตัวไม่ควรพราก (อยู่ห่าง) ธนู ลูกดอก
ปืน เกราะ โล่ หอกคม

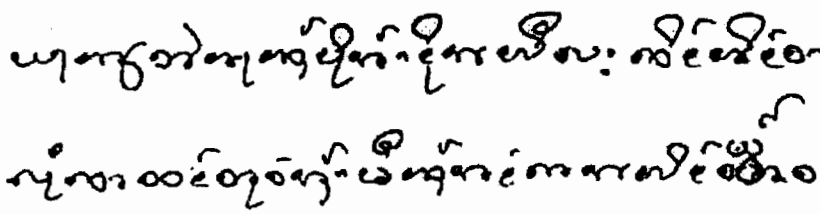

ยาเอาตาย ค่าเจอเป้น งีนสิละพิงคิง ตาวัน
หลุ่มพ่าทังตูเหนอ มีเจอนังกันเฮ่งเย้า ตาวัน
แต่อย่านำไปฆ่าใครให้มีเงื่อนศีลอยู่ในตัว
คนทั้งหลายต่างก็มีชีวิตจิตใจเหมือนกันหมด

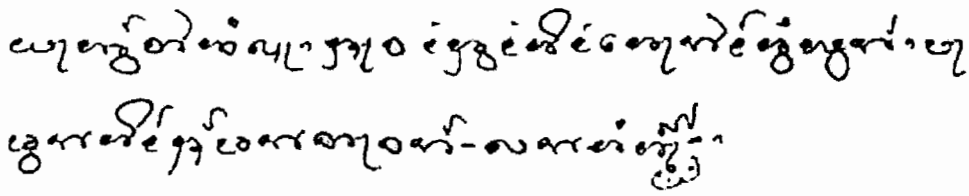

ยาเอาตายจำหลู่ หูวังห้องดิง ข้อหนึ่งใน คำสอน ปา
มอนดิง เฮ่อมั่น ตาวัน หลานคำ เขาเอย
อย่าฆ่ากัน รู้ไว้ในตัว นี่เป็นคำสอนข้อหนึ่ง
ที่ต้องยึดมั่นอยู่กับตัวนะ หลานเอย

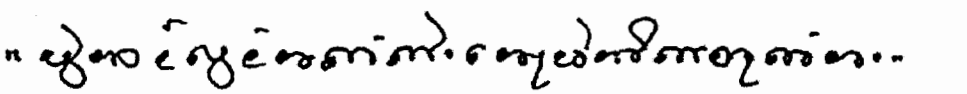

ปอยจึงลองคักไก คอไม่อีกตุกขะ
หากเป็นคนขยัน ก็ไม่มีความทุกข์

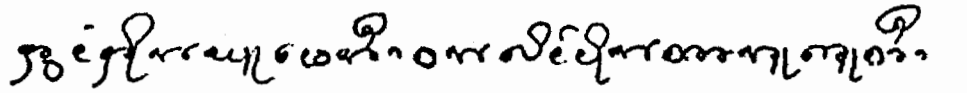

ฮองเฮินอยู่เมนี วันแลงเปิ้นตักนูกู่ตี่
ห้อง เรือน ที่อยู่ ทำให้ดี เวลาสายเขามาดูทั่วทุกที่ (ทั่วทั้งบ้าน)

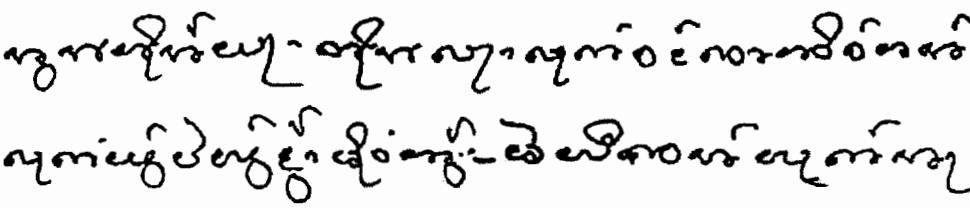

นอนคืนอย่าตื่นหล้า ลุกวางพ่าเจียวขัน
ลุกเย่าไปเซาเหงา มือเอาไม้สีฟัน ซุกหน้า
นอนกลางคืน อย่าตื่นสาย ลุกขึ้นแต่เช้าเร็วไว
ลุกขึ้นแล้ว อย่าง่วงเหงาเซาซึม มือเอาไม้สีฟัน (และ) ล้างหน้า

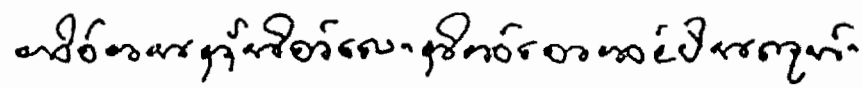

เจียวขันเห้อเนดเล เฮ็ดเตจังปินกุน
ทำงานให้เร็วไว ทำจริงจังจึงเป็นคน

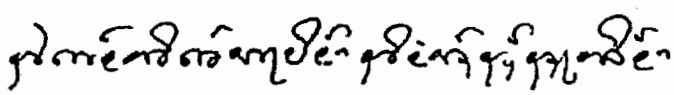

ไฮ่กางอิกน่าเป็ง ฮิงเหนอเฮ่อฮู่แจ้ง
ไร่นาทำให้กว้างให้เรียบ ถึงไหนให้รู้แจ้ง

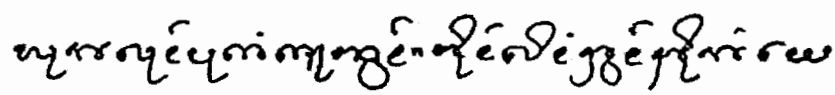

สวนโหลงปุกกู่จ่อง คึงเล่งห้องเฮินเย
ในสวนใหญ่ให้ปลูกทุกอย่าง เครื่องของ(ที่ต้องใช้)เลี้ยง(คนใน)เรือน ยุ้ง

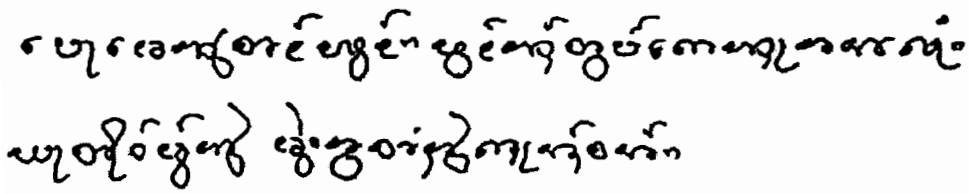

ป้อแม่เจ้าตังสอง ปองเจอตอบเกฎกันฉื่ม
อย่าตือเมาอ่อยมอย คอดฮอยกู เหนอวัน
พ่อแม่เจ้า(ท่าน)ทั้งสอง พร้อมใจตอบแทนคุณทั้งหมด
อย่าเห็นว่าไม่สำคัญ ทำให้ท่านทุกวัน

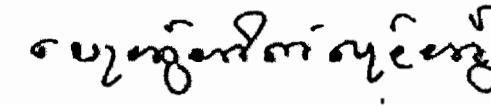

ป้อเจ้าอีกลุงอาว เจอเขาเฮ่อฮักกิ่ง

พ่อตา ลุง อา ใจเขาให้รักเสมอ

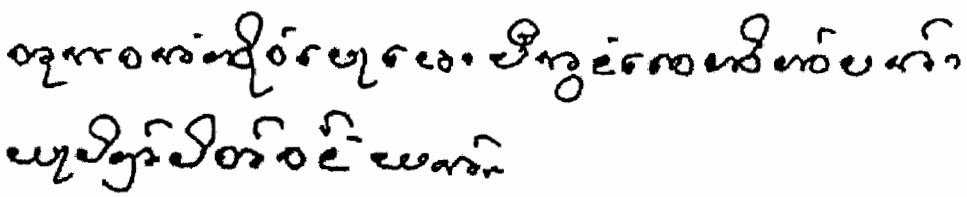

ตุนวานจื้อป้อแม่ ปี้น้องแผ่จิดปัน

ยาแปนแปดวังหยาน

วงศ์วานว่านเชื้อ พ่อแม่พี่น้อง เจ็ดชั่วคน

อย่าว่าห่างไกลกัน

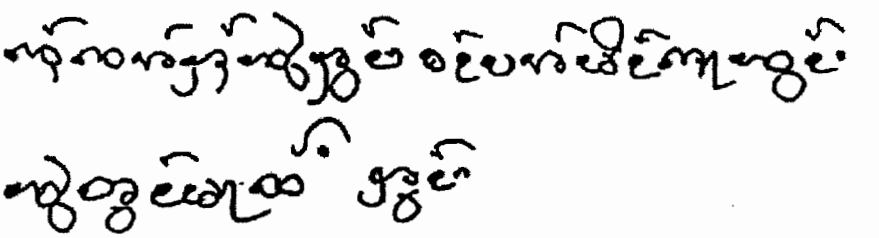

เผอผานเฮ่อจ้วยหอบ วังปันแม่งกู่จ่อง

จ้วยต้องมาแถมฮอง

ใครที่ยากจน ให้ช่วยเหลือทุกอย่าง

ช่วยท้อง บ่า แถมอีก (อีกแรง)

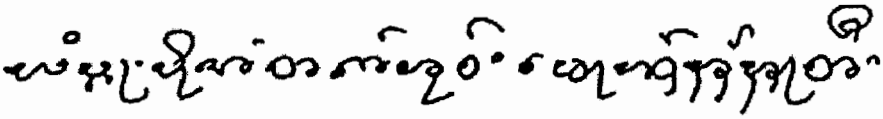

ซัมหนึ่ง เป้นตักโข เมาเจอเห้อฮู่ตี่

ประการหนึ่ง เขาจะหัวเราะ (ถ้า)ไม่รู้อะไร ที่ไหน

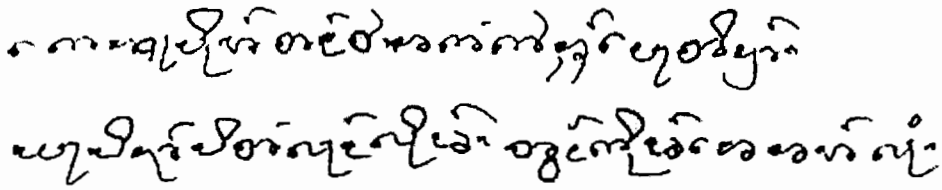

เกญูเป้นตางไว้ คักไก้เห้อป้อเต่น
อย่าปีนแปดหลงลืม ตองกึมเขคันลุม
ให้มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอย่างเพียงพอ
อย่าได้หลงลืม จำไว้ให้มั่น

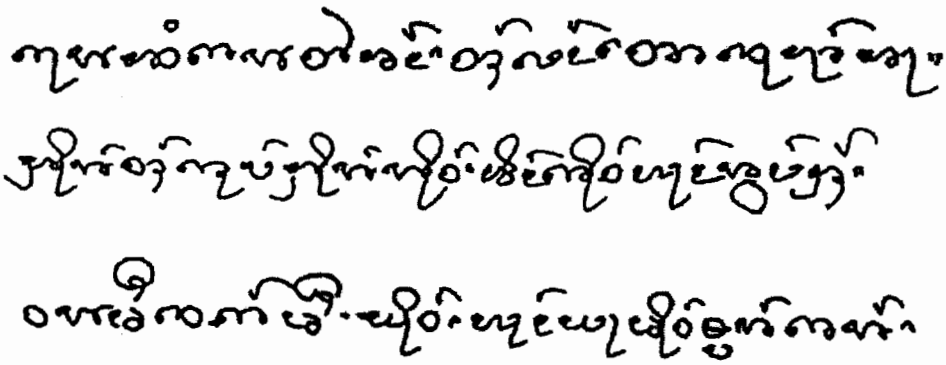

กุนจำกันไต่ข้าง เตอฉ่างโตผุยขา
เฮินเต้อกุบเฮินเหนอ ขิงเกอส่งนอบเห้อ
วันนีมีผักมีเย่อ ส่งอย่าเม่อปันกัน
เพื่อนบ้านอยู่ค้านข้าง ได้ฉุน (บ้าน) ต่อถึงกัน
เรือนใต้กับเรือนเหนือ ขิงเกลือส่งให้(กัน)
วันดีมีแกง มีผัก (กับข้าว) ส่ง(ให้) อย่าเบื่อ แบ่งปันกัน
(ให้เอื้อเฟื้อแบ่งปันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง)

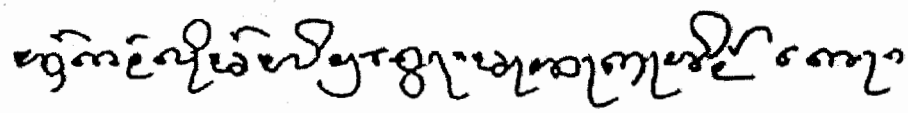

เจอก่างฉุมแสนวา มาจาก่ดิงก้อ

ให้เป็นคนใจกว้างถึงแสนวา มาคลุมทุกตัวคน(ได้)

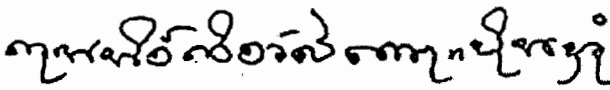

กุนหนิวผิดหลายก้อ เปิ้นฮุมป้อตุกตาย

คนขี้เหนียว จะทะเลาะกับคนหลายคน เขาจะ รุมตีตาย

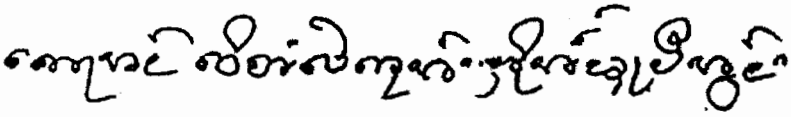

ก้อหนึ่งผิดหลายกุน ฮืนฮืนมูปี้น้อง

คนเดียวทะเลาะกับหลายคน ไม่มีใครอยากเป็นพี่น้อง

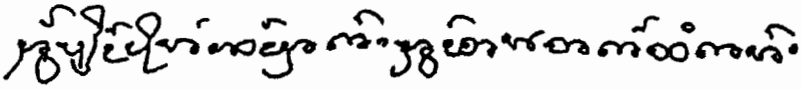

เห้อแปงเปิ้นจ่างฮัก ฮ้องต้านตักฉามกัน

ให้รักเขาแล้วเขาจะรักเรา (ให้) พูดจาทักทายถามถึงกัน

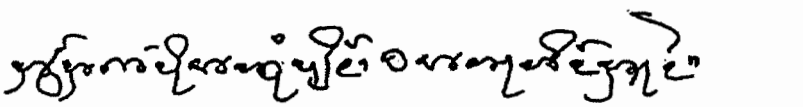

เห้อฮักเปิ้นจุ้มแปง วันขาดิงหู้ง่าย

ให้รักเขาๆ ก็จะรักเรา วันที่ (เรา) ต้องหาตัว (ความช่วยเหลือ) ก็จะได้ง่าย

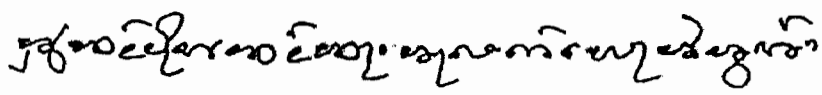

เฮาจังเป้นจังจ้า คาหลักซอไขคอน
เราชังเขา เขาก็ชังเราตอบ (เป็นหลักที่แน่นอน)

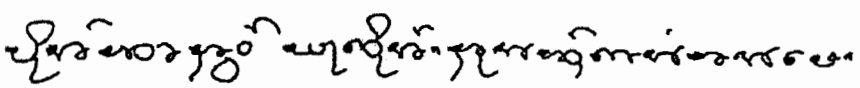

เป้นจ้าเฮายาผืน โหนเจอกันขันแป้
เขาไม่ดี กับเรา ไม่ต้องตอบคืน กลั้นไว้ให้ได้ (มีขันติ)

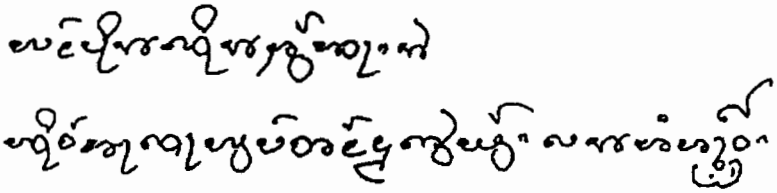

สังเป้นฟื้นเฮาจ้า ไน่
จือข้าผู่สอบ ตังสองก้อเหย้า หลานคำเอย
ถ้าเขาโกรธ เราร้าย ได้
ชื่อว่า เป็นคนสติไม่ดีทั้งสองคนแล้ว หลานรักเอย

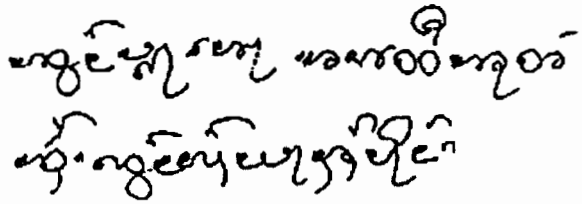

จองหนึ่งข้อขันที อด
เจอ พองเสอยาเห้อเปิง
ประการหนึ่ง ต้องมีขันติ
อดใจ ปรองดองไว้อย่าให้โกรธ

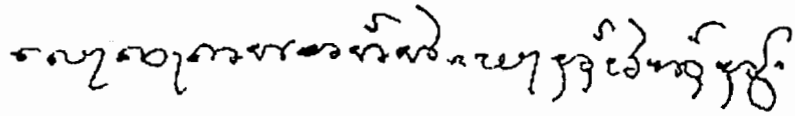

ฉาพากันขันไน่ ยาเห้อไหม้ใจเฮา
(ความ)โลภใคร่อยากได้ อย่าให้ไหม้ใจเรา

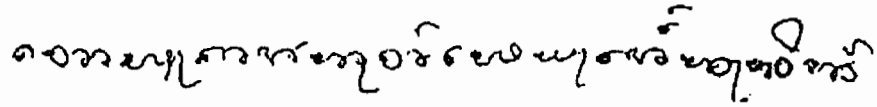

ตอซากันอุดเส ยาเนเนจ้าเจด
โทสะอดกลั้นเสีย อย่าให้มันนำไปทางร้าย

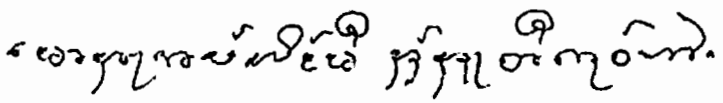

โมฮานับซิงหมี่ เห้อฮู้ตี้โกอาย
โมหะ ที่ดำมืดให้ดับเสีย ให้รู้ที่กลัวอาย (ให้รู้จักว่าเมื่อใดควรอาย)

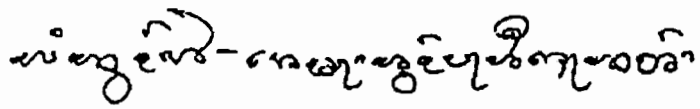

สำจองไน่เนมา ของปาขีกู้จาด
สามประการที่ได้สอนนี้ เป็นของพาให้เราทุกข์ทุกเวลา

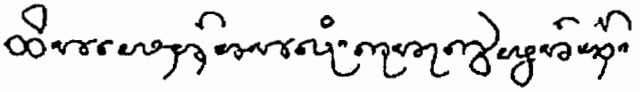

ฉินเสเห้อขันหลื่ม ถูน่ากอยสอนเจอ
ควบคุมเสียให้เรียบร้อย (จะได้) กู้หน้าสอนใจ

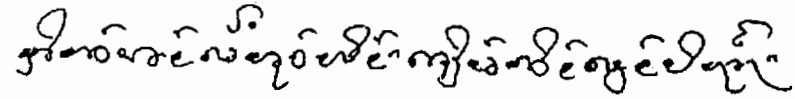

เฮ็ดนังแล่มโขแสง แก็มแผงลองเปงญา
ทำดังลำสะพาน (ที่) แข็งแรงมั่นคงเหมือนปัญญา

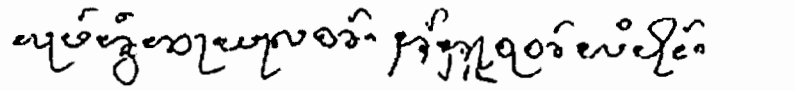

สุบคำจ้ายาหลัด เฮ้อสู้วอดสำเปิง
อย่าพูดคำหยาบ ให้รู้ละทิ้งทุกสิ่ง

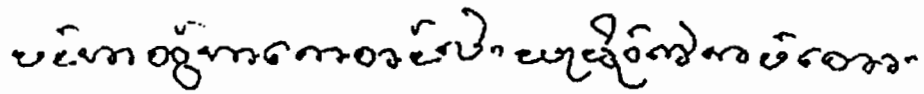

ปางน่าเฒ่าน่าแก่ตังหลาย ยามือไกนับโต
เมื่ออยู่ต่อหน้าคนเฒ่าคนแก่ อย่าเข้าไปใกล้โดยไม่มีจุดมุ่งหมาย

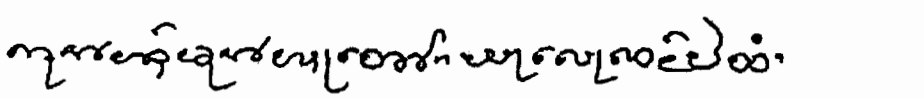

กุนเจอมุนซูตอง ยาโล่ผางไปถาม
คนใจบุญ (กำลัง)สวดมนต์ อย่าแทรก (โผง) ผางไปถาม

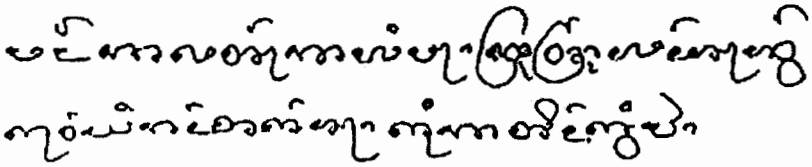

ปางน่าลัตนะสัมปา พราตราสังขาเจ้า
โกยำนังตักขา ก้มน่าติงกอมไป้

เมื่ออยู่ต่อหน้าพระรัตนตรัย พระสังฆเจ้า
ให้เคารพนับถือศรัทธา ก้มหน้ากราบไหว้

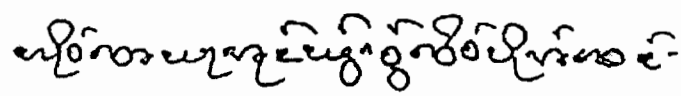

เล่อผ้ายานุ่งยาว วาวแผวเปิ้นจัง
เสื้อผ้าอย่านุ่งยาว หยิ่งยะโส มากเขาจะ ชัง

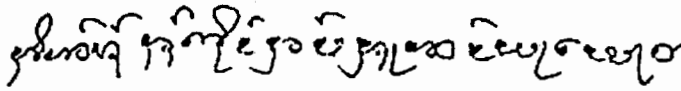

เฮ็ดเหนอเห้อกึ่งฮ่าง ฮู้จ้างอย่าโยโต
ทำอะไรให้ทำสายกลาง(ถึง) **รู้ดีรู้แจ้ง** ก็อย่ายอตัว

แมบอยู่หยึงตัวเสอ ยุมผือหนาโฮมฉุม
แอบอยู่อย่างตัวเสือในป่ารก

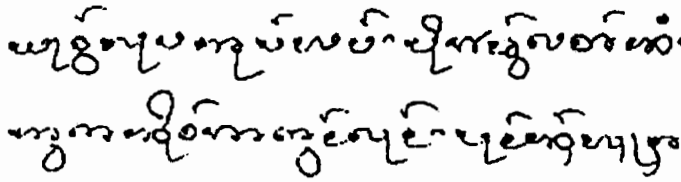

ยาวาวสุบอุบสับ เปิ้นเมาหลัดจำ ยาขานออน
ออกจื่อน่ากองโหลง ปุงเจออยู่ฮังมันเหยดเหยด
อย่าคุยโม้โอ้อวด เขาไม่พูด อย่าขานก่อน (ไม่ถามอย่าตอบก่อน)
ได้ชื่อว่าหน้ากลองใหญ่... (ปลงใจอยู่กับมันเรื่อยๆ)

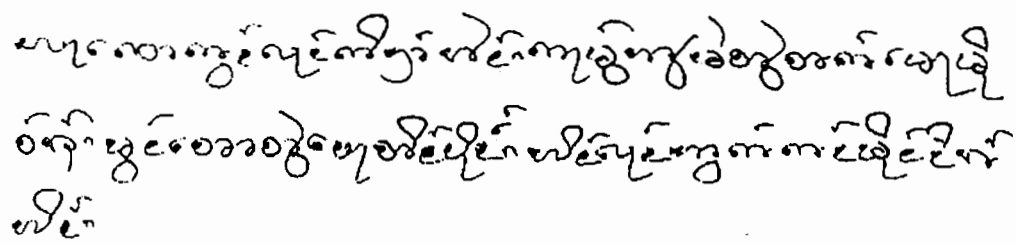

สะพอกองโหลงแก่นนึง กาเมาเอาไม้ ตอยตักโมวเมื่อ
เหนอ มงต่อตอยโป้เต่งตึงตึง เสงโหลงออกกางเมิงงินซิ่ง
เหมือนกลองใหญ่ลูกหนึ่ง ถ้าไม่เอาไม้ตี จะดังได้อย่างไร
ตีต่อยตึงๆ เสียงดังออกกลางเมือง ได้ยินสิ้น

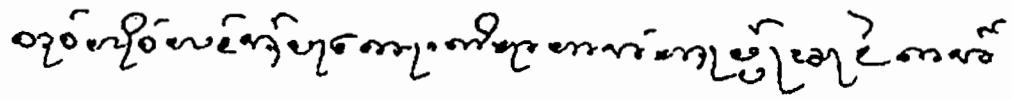

โตเสอสังเนอป่าก้อ แก่นอันอุบปามาหงายกัน
ตัวเสือถ้าอยู่ในป่าก็ แก่นอันอุปมาเหมือนกัน

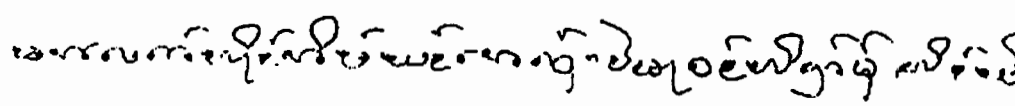

มันหลักซึงนิบยังเนเผอ ไปมาวางสินเมอแสนยิม
มันฉลาดซ่อนเล็บ แอบเดิน (ย่าง)ไปมาเป็นแสนครั้ง

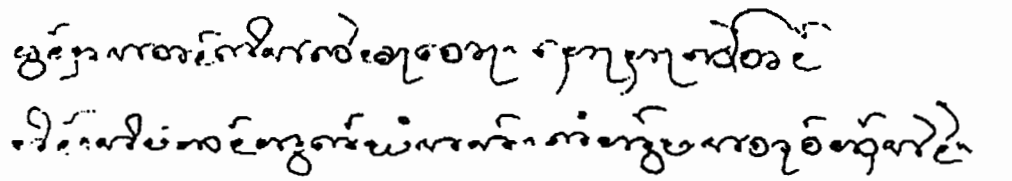

มองหันตังกินผ่ายมาโต โฮฮาผ่ายตาง
คิง หลิบจังออกยามนั่น กำเอาปันตูเจองง่ายง่าย
ทันทีที่เห็นของกินเดินมา มันก็จะปรากฏตัว
กางเล็บออกมายามนั้นก็จับเอาของกินได้ง่าย ๆ

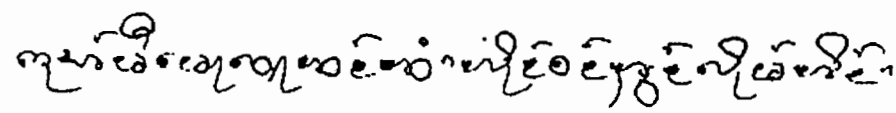

คนมีโมพู่จ่างคำ สิ่งวางห่องลื่มคิง

คนมีปัญญา (คนฉลาด) มักไม่แสดงออก (ซ่อนตัว)

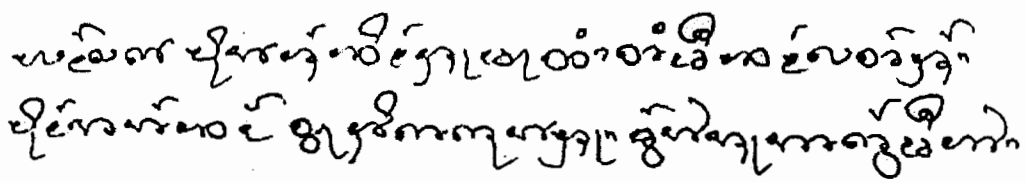

สังหลักเป็นเห้อแจ่งฮู้มาถาม ตำมีจังหลัดเห้อ

ปีงนันจั่งว่าหิกกุนฮู้ เมาไน่นูน่าเกามี อ่าย

เมื่อมีคนมาถาม เมื่อนั้นจึงจะบอกให้

นั่นแหละ เรียกว่า เป็นผู้รู้ ไม่ได้ดูหน้าก็มิอาย

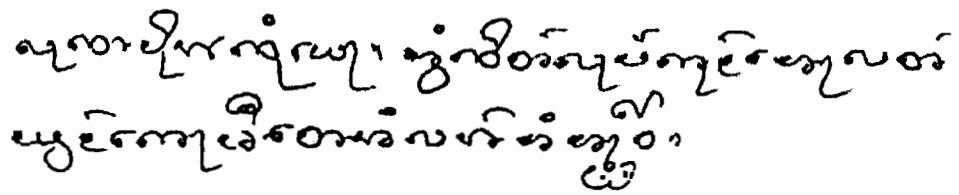

ลุ่มพ่าเป็นพ้อมยอ คำผิดฉุบกุงข้อหลัด

ย่องก้อมีแต้น่ำ หลานคำเขาเอย

คนทั้งหลายพร้อม (ยก) ยอคำผิด

(ยก)ย่องก็มีแท้หลาย หลานคำเอย

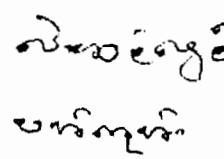

ไหลจึงล่องตางมุน คุบมือเยอเทินจื่อ

ปานกูน

ดังนั้น จึงให้ทำแต่บุญ ที่เป็นบุญกุศล ตลอดชั่วชีวิต

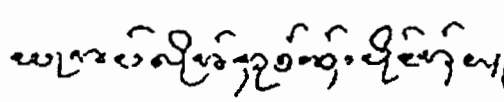

ยานับเลินโหเจอ เปิงเหนอสูยู้แจ่ง

อย่าเปลี่ยนใจไปมา ทำอะไรให้สูรู้แจ้ง

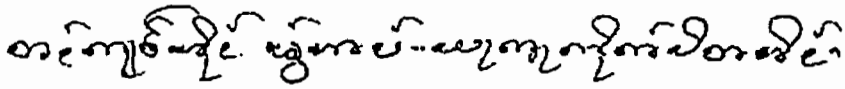

ตังเกียงคึ่งเมาอับ ยากู่เกิกแปดคิง

สิ่งใดไม่ดี อย่าให้มาแปดเปื้อนตัว

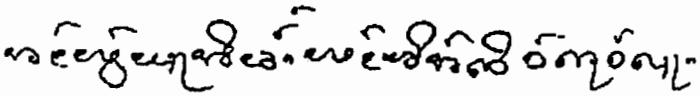

นั่งเซาอยู่หนิมๆ สึงขินแผวโกกู่

ให้นั่งอยู่เฉย ๆ ดีกว่า ถ้าทำแล้วจะเกิดความเสียหาย

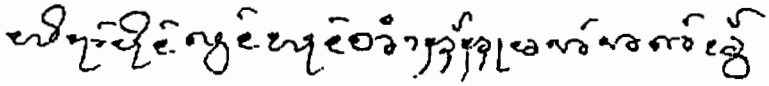

แสนเปิงล่องสูงต่ำ เห้อยู้มันหนักเมา

มีวิธีทำเป็นแสน ๆ วิธี ทั้งสูงต่ำ ให้รู้ว่าวิธีใดหนัก-เบา (ถูก-ผิด)

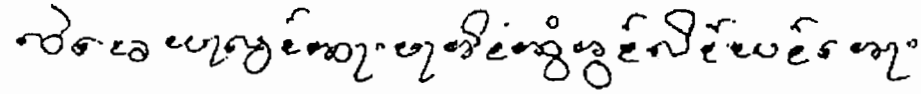

ไผเมยาล่องจ้า ปาคิงจอมของเล่งยังข่อ

หากทำตัวไม่ดี ถึงมีสมบัติมากก็ไม่มีความหมาย

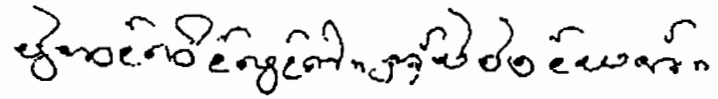

ปอยจ่างผิงล่องไก เห้อไปไว้วางย่าน

ปล่อยช้างให้ไปปล่อยไกลๆ ให้ไปไว้ไกลย่าน

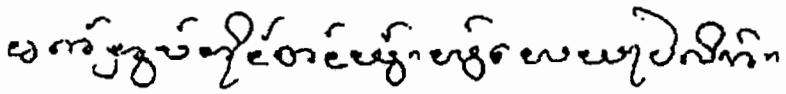

หมากหอบขึงตางยาว เซาเสอย่าไปลิน

ลูกเต๋าเหมือนทางยาวไกล หยุดเสียอย่าไปเล่น

(การพนันเหมือนหนทางอันยาวไกล)

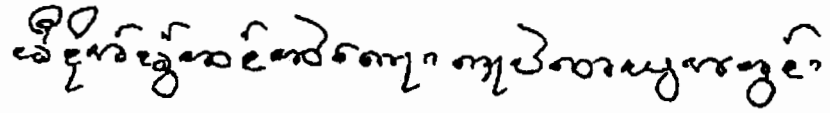

มีเงินเมาจ่างไจ้ก้อ กู้ไปพ่ายอนของ

มีเงินไม่รู้จักใช้จ่าย ทำให้ต้องไปขอกู้ (เป็นหนี้) คนอื่น

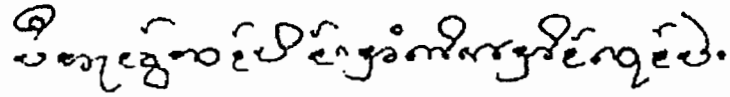

มีข้าเมาจ่างแปง ฮำกินแฮงโพ่งป้าย

มีคนใช้ไม่รู้จักรัก (มีน้ำใจให้) ก็ไม่ได้ใช้แรงงานเขา (ก็ไม่ได้กินแรงเขา)

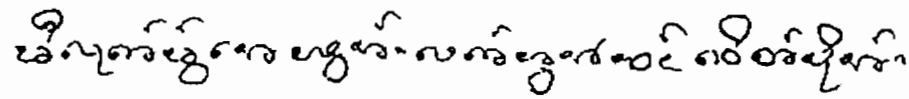

มีลูกเมาเนสอน หลักคอนจ่างผิดเป้น

มีลูกไม่รู้จักสอน เหมือนหลักคลอนแคลน (ไม่รู้ดี-ชั่ว)มักจะทะเลาะ(ผิดใจ) กับคนอื่น

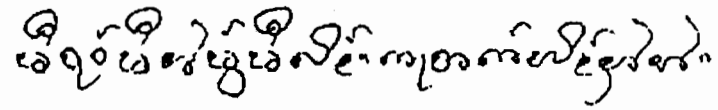

มีโวมีคายเมามีเล่ง กาตักสิ่งหายไน่

มีวัวควายไม่รู้จักเลี้ยง (ดูแล) ก็จะหายไปหมด

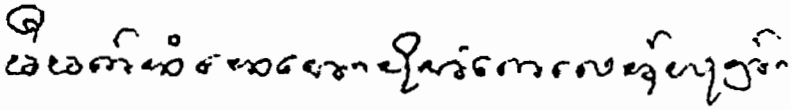

มีมากจำเจเน เป้นเกเฉเค่อส่วย

คนรวยมากๆ ก็จะเป็นที่อิจฉาของคนอื่น

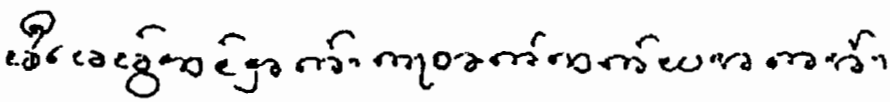

มีเมเมาจ่างฮัก กาตักพากหยานกัน

มีเมียไม่รู้จักรัก ก็จะพรากกันไกล

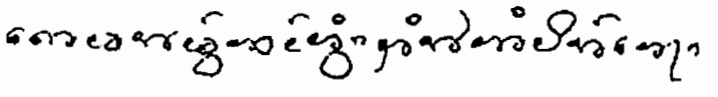

เกม่านเมาจ่างความ ฮำไน่อำปินโข่

เป็นหัวหน้า (ผู้ใหญ่บ้าน) ไม่รู้ความ (ไม่รู้เรื่อง) ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

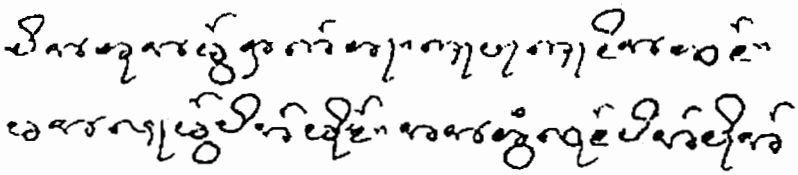

ปีนขุนเมาฮักข้า กูปากูเงินจัง

ม่านหลู่เมาปีนเมิง นันคำ?พ่งเป็นเปิ้น

เป็นเจ้า (นาย) ไม่รักข้า (ทาส) มีแต่คนเกลียดชัง

บ้านที่เสียหาย ก็ไม่เป็นเมือง ทะเลาะกันแล้วก็เป็นคนอื่น

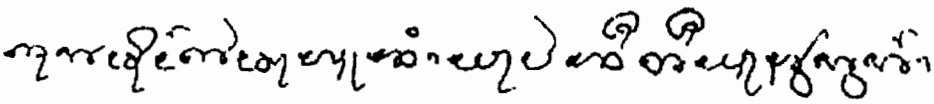

กุนเมิงไกมาสู่จำ ยาไปจี่ตื้อยู่เฮานอน

คนเมืองไกลมาหา อย่าไปชี้ที่อยู่เรานอน (ให้เขาดู)

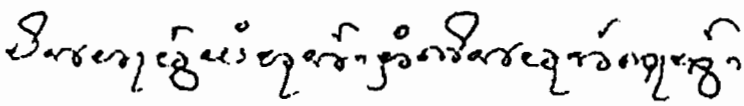

ปีนข้าเมายำขุน ฮำกินมุนผู้เจ้า

เป็นข้าแต่ไม่ยำเกรงขุน (นาย) ก็ไม่ได้กินบุญ (พึ่งบารมี) เจ้านาย

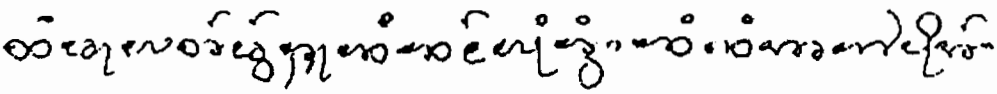

ทำมะสัดเมาฮู้จำจ่างสุมคำ จำพำน่าอายเปิ้น

ไม่รู้ธรรมศาสตร์ (หลักธรรม/กฎหมาย) เป็นเรื่องน่าอายเขา

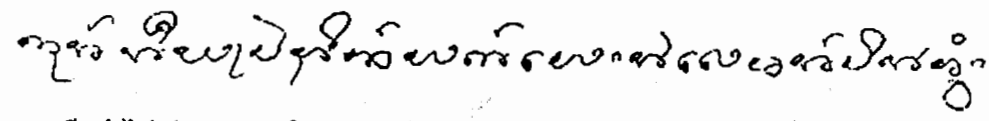

กุนนีอย่าไปเฮ็ดสักเส ในเลม่านปีนคำ

เป็นคนดีอย่าไปเป็นพยาน ในหมู่บ้านที่เป็นความกัน

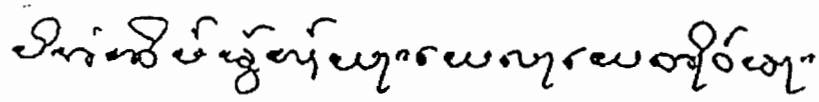

ปีนจิบเมาเส่อยา เยลาเยตือมา

เป็นแผลไม่ใส่ยา จะเป็นแผลใหญ่ขึ้น (แผลจะลามใหญ่ขึ้น)

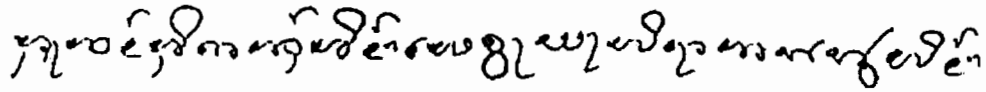

ฮู้จ่างเฮ็ดเจอแข็ง เสว่าย่าแสนอันเนาเส่ง

คนมีความรู้แต่ใจแคบ เหมือนหญ้าแสนต้นที่เน่าหมดสิ้น

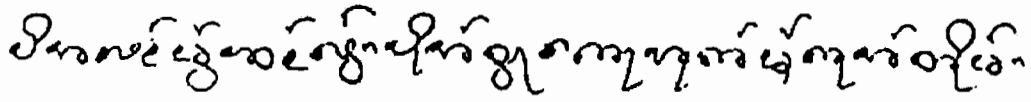

ปีนสังเมาจ่างเล่า เปิ้นว่าก้อนุกเม่อคนตื่ม

เป็นอะไรก็ไม่รู้จักเล่า เขาว่าเป็นคนทึ่ม (โง่)

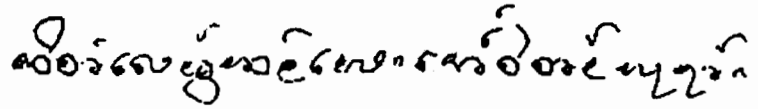

ผิดแลเมาจ่างเส เนเนไวตางส่วย

ผิดแล้วไม่รู้จักแก้ไข (ทะเลาะกันแล้วไม่แก้ไข) มีแต่จะเป็นทางอิจฉากัน

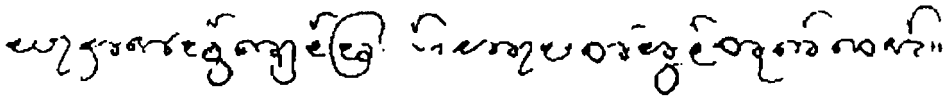

ยาหันเมาเกียงเมียด อาปัดข่องตุกผาน
อย่าดูของไม่ดี (จะทำให้) อาบัติของทุกข์ยาก

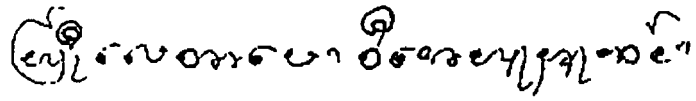

สีลาแลตาเป วีเนสูผู้จ่าง
ครูและศิษย์ สูรู้แจ้งเรื่องวินัย (ต้องมีวินัย)

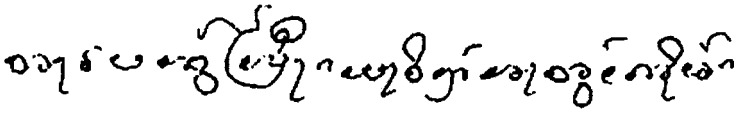

ตาเปเจ้าสิลา ยาแว่นขาตองกึม
ครูและศิษย์ อย่าทิ้งกันต้องมั่นคง

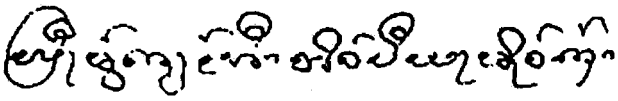

สีลาเมาเกียงนี ติวปียาเม้อเก่อ
ครูไม่ดี ตลอดทั้งปีอย่าเข้าใกล้

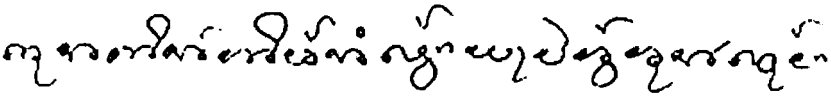

กุนกินอิ่มน้ำเหล้า ยาไปเข้าขุนผุง
คนกินเหล้ามากๆ อย่าไปเข้าร่วมผุง

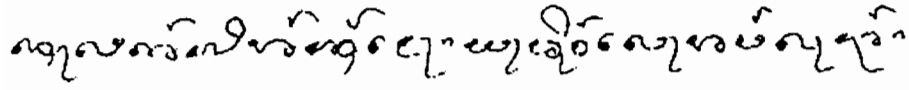

ผู้หลักเล่นเจืองอ ยาเมอฉอนับโหฉย
ผู้ร้ายใจคด อย่าไปไหนด้วย (อย่าร่วมทางกับโจร)

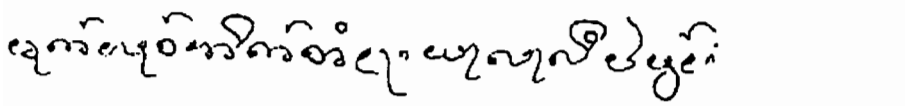

มุกโซอีกตำงา ยาหฉ่าหฉึมไปปอง
นายพรานและคนหาปลา อย่าไปร่วมเป็นพวกพ้อง

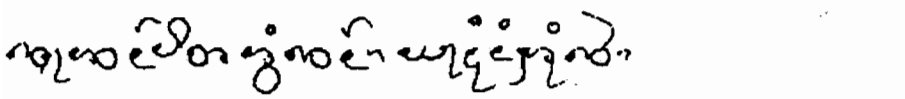

ผู้จางแปดคำพาง ยางุมงามหุมผ่าย
คนพูดโกหก อย่าไปคบหาด้วย (รวมฝ่าย)

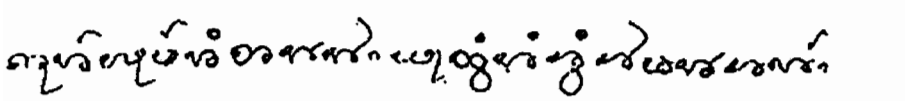

กุนสบหน่าตานไน ยาท่อมน่าคำไขมันขาน
คนปากมาก พูดได้ อย่าฟังน้ำคำที่มันไขขาน

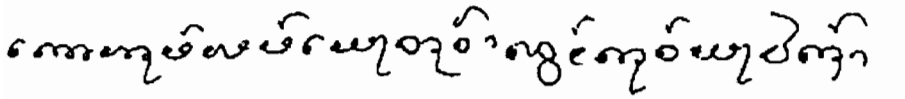

โกอุบสับโยโต พองโกอย่าไปเก่อ
คนที่ชอบยกยอตัว (คนขี้โม้) ควรจะกลัว อย่าไปใกล้

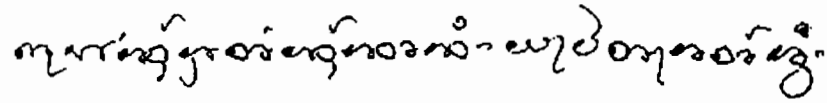

คนเจอหัดเจออ้าจำ ยาไปต่าขัดคำ
คนใจไม่ดี (คนชั่ว) อย่าไปท้าขัดความ (มีเรื่องด้วย)

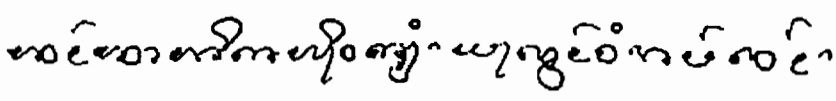

จ้างจ้าอิกเสอจาม ยาพองวามนับพ่าง
ช้างดุ เสือดุ อย่าไป เผชิญหน้า

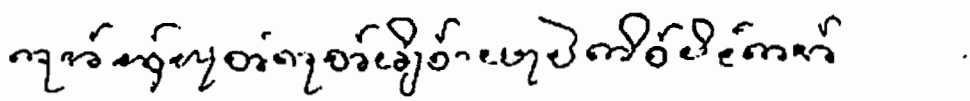

กุนเจอสุดกุดเหมี่ยว ยาไปเกี่ยวปิงกัน
คนใจคด กุดเบี้ยว อย่าไปยุ่งเกี่ยวรักกัน

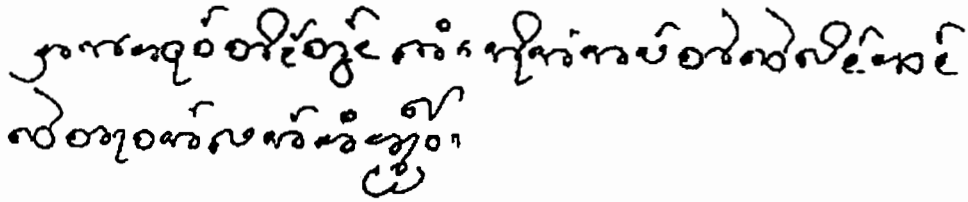

หันโจติงต่องกำ เนิ่นนับไต่พายแลง จึง
ผ่าย ตาวัน หลานคำเขาเอย
มืดค่ำ เดือนดับ (เดือนมืด) จะไปไหนต้องมีไต้มีไฟไปด้วย
นะหลานเอย

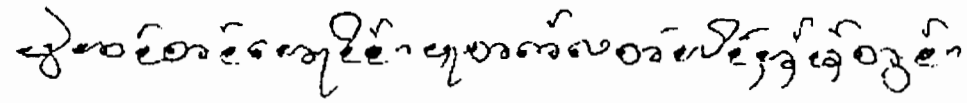

ปอยจึงตังข่อเงง ปู่ตักหลัดเส่งเห้อเมอตอง
ดังนั้น ขอให้ตั้งใจฟังให้ดี ปู่จะพูดให้สิ้นให้เจ้ารู้

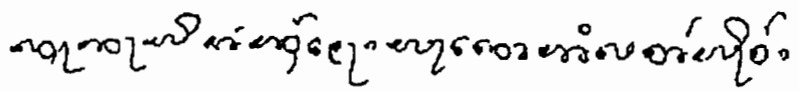

ผู้จ้าเสนเจองอ สะพออำหลัดซื่อ
คน(ชั่ว) คนใจคดนั้น ไม่พูดซื่อ

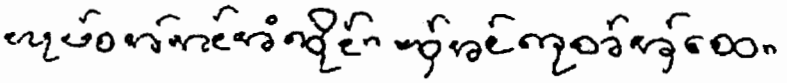

ฉบหวานนังน้ำผึ้ง เจอนังกุดเนอเท
ปากหวานดังน้ำผึ้ง แต่ใจคด ไม่ซื่อตรง

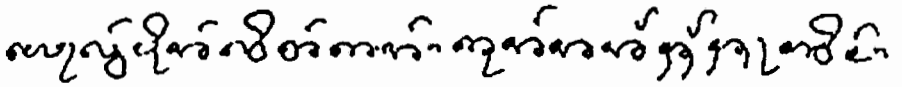

ส่อเล่าเปิ้นผิดกัน กุนนั่นเนอเห้อผู้แจ่ง
คนที่พูดให้เขาผิดกัน (ทะเลาะกัน) คนนั้น (เรา)ควรจะรู้จักให้ดี (รู้นิสัยว่าเป็นอย่างไร)

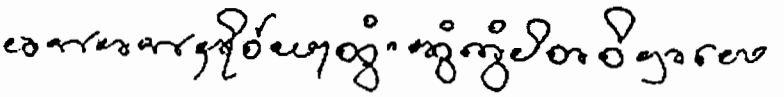

มีนขานเห้อยาถ่อม จอมก่อมปิดแว่นแส
มันพูดก็อย่าฟัง อย่าทำตาม จงปลิดทิ้งไป

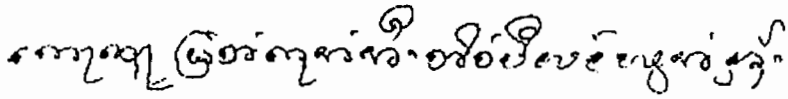

โกผู่เมียดกุนนี ตึงปีสั่งสอนเห้อ
คนที่เป็นคนดี ทั้งปีสั่งสอนให้

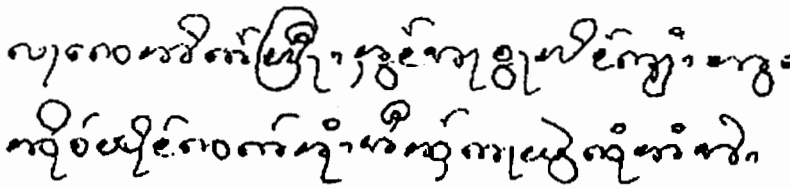

ฉาเพอีกสีฉา ย่องน่าว่าเสงเกียม ออก
จื่ออย่างผักขม นีเจอกาย้อยผุมอ่ำไน่
พ่อแม่อีกครูบาอาจารย์ ร้องค่าว่าเสียงเขียว
เหมือนผักขม (กับข้าวไม่ดี) จะหาความใจดี(ความสุข) เท่าเส้นผมไม่ได้

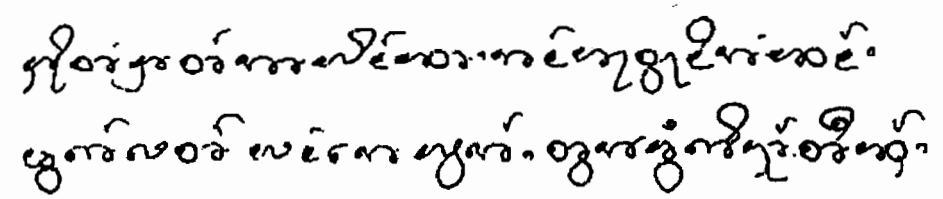

หุดหัดนาเสงจ้า นึงข้าว่างินจัง
มอกลัดสัง เนสอน ตอนคำแก่นตีเจอ
ยึดยัดค่าเสียงดัง ดังข้าว่าให้ชัง
คำบอกสั่งสอนแนะนำ ดังท่อนคำให้อยู่กลางใจ

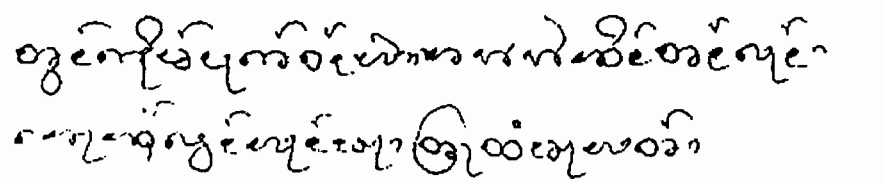

ตองกึมปุกวางไส่ คันไน่แจ่งตังโหลง
ข่อเจอล่องสุงมาตราทำมะสาด
รู้ให้มั่นปลูกวางใส่ (ไว้) เมื่อรู้แจ้งทั้งหมด
ก็เข้าใจ (คำสอนใน) พระธรรมศาสตร์

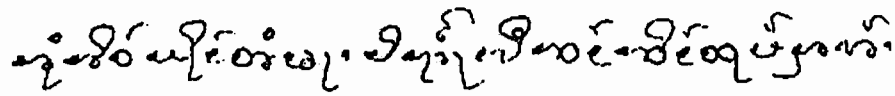

ขุมขิวเหยิ่งตำมา ปิงยาสีจ่างแจ่งทุบหัน
ป่าช้าอีกบาปหนา ปัญญาจะรู้แจ้งเมื่อพบเห็น
(ผู้มีปัญญาจะรู้แจ้งว่าสิ่งใดดีไม่ดี)

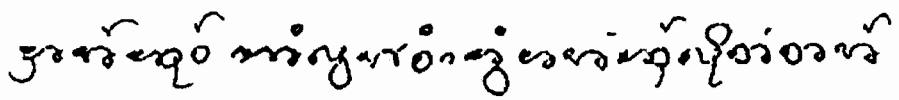

หันกู่อำฉอนวาม คำขานเจอหฉีดต่าน
เห็นเชื่อ ไม่ละวางคำ คำขานใจให้ใจเดือด (โกรธ)

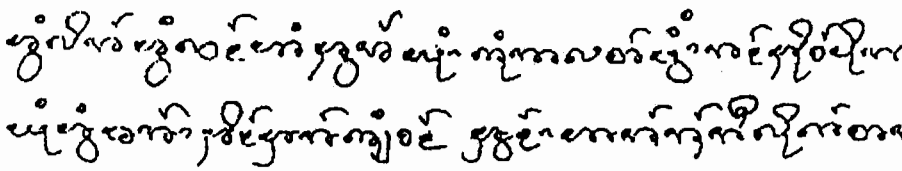

คำลินคำพางอำห่อนหย่ม ก่มหน้าฉัดปอมๆ นังหือเป๋นตัก
หยุม คำมัน แฮงหานเกียมว่างฮ่อง อันเหนอนี ลึกต่าน
คำหลอกลวง คำโกหกไม่ควรเชื่อ ก้มหน้าพูดเรื่อยๆทำให้เขาไม่เชื่อคำพูด
คำใดรุนแรง (เดือด) ซ่อนไว้ อันไหนดีให้เลือกพูด

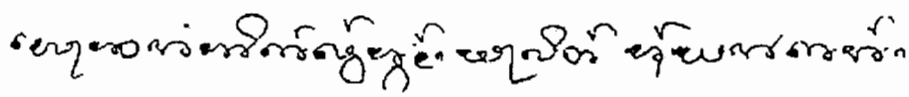

โสชานอิกเล้าของ ยาลิดเหนอยานกัน
ชานอีกเล้าของ อย่ารื้อในย่าน (ใกล้) กัน

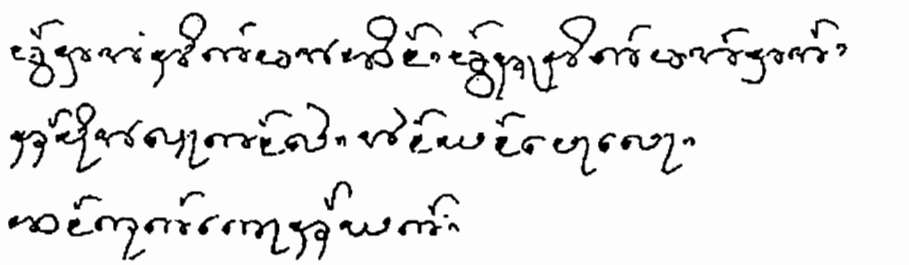

เมาหันฮิกมั่นแจ่ง เมาฮู้หิกมั่นหัน
เห้อเป๋นหลู่กังไหล นังไนยังโปโล
จ่างกุกก้อเห้อยาก
ไม่เห็น ให้หมั่นตั้งใจฟัง (แจ้ง) ไม่รู้ให้หมั่นมอง
ให้คนเขานับถือ กว้างหลาย ดั่งได้อย่างพ่อ
รู้จักถามก่อให้ยาก

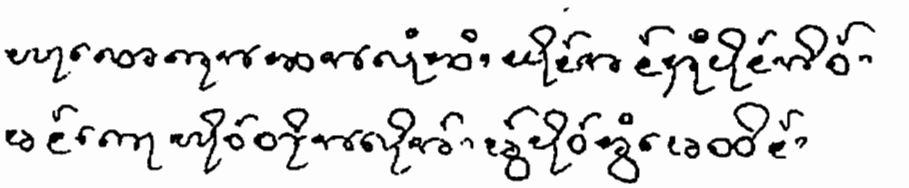

สาโพกุนจั่นหล่มจำ เยิงนังหุ่มเปิงเนว
มังก้อซื่อตื่นฉื่น เมาเปอคำเมแจ่ง
สรรพคนทั้งหลาย ไม่ได้เป็นแนวอย่างเดียวกัน
บางคนก็เป็นคนซื่อตรง ไม่พูดต่อเติม เพ้อเจ้อ

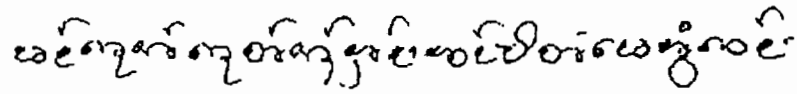

มางกุนกุดเนอห่าง จังแปดเมคำพาง

บางคนคดในร่าง (คน โกหก) มักพูดเหลวไหล หลอกลวง

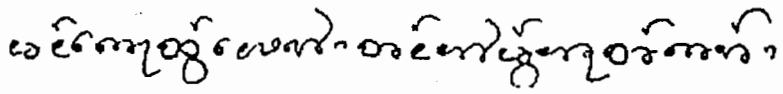

มางก้อเถ้าเสน่าย ตางอายเมออุดกัน

บางคนแก่เสียเปล่า ไม่รู้จักความละอาย

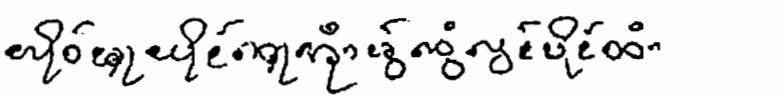

สือหมู่เยิงพู่หนุม เมาพอมฉองปุ่งฉำ

หมู่หญิงผู้หนุ่มไม่พร้อมเรื่องธรรม

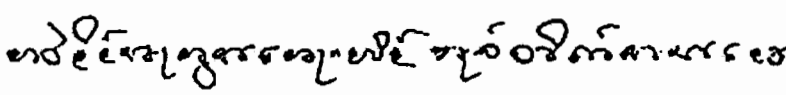

ไจเงงขาควนข้อ เส่งโข ติกนันเมาเส่ง

ชายหญิงหา(ขา) ขวัญขอเสียงหัวเราะนานไม่(หมด)สิ้น

3.2.2 วรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมประเภทนี้ เหลืออยู่น้อยเพราะมีเฉพาะผู้ใหญ่ที่ยังจดจำได้และไม่ค่อยได้ถ่ายทอดให้เด็กรุ่นหลังเหมือนในอดีต เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป การที่ให้ความบันเทิงมากขึ้น เช่น วิทยุและโทรทัศน์ จึงไม่ต้องพึ่งพาการละเล่น การร้องเพลงพื้นบ้าน หรือการเล่านิทานเหมือนที่เคยเป็นมา อย่างไรก็ตามเท่าที่ยังพอมีและจดจำกันได้ก็มีหลายประเภท ได้แก่

3.2.2.1 เพลงพื้นบ้าน

คนไทในอัสสัมมีเพลงพื้นบ้านใช้ในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับคนไททุกเผ่า ดังเช่นมีเพลงที่หนุ่มสาวร้องเกี้ยวพาราสีกันที่เรียกว่า **หมอคำ** (Mo Kham) และเพลงที่ใช้ร้องกล่อมเด็กที่เรียกว่า **หมอคำเจ้าลูกอ่อน**

3.2.2.2 นิทานพื้นบ้าน หรือ "ปู่ง"

คนไทแต่ละกลุ่มก็มีนิทานของตนเอง ซึ่งมีทั้งเรื่องเกี่ยวกับคน สัตว์ ตลอดจนเรื่องผี แต่ละเรื่องนอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วมักจะมีคติสอนใจแทรกอยู่ด้วย ดังตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของไทพาเก เรื่อง แม่ม่ายกับจอน (แม่ม่ายกับพังพอน) นกโหจุก (นกหัวจุก) และอ้ายโหแม่มือ (อ้ายหัวแม่มือ) ต่อไปนี้

ปู่งที่ 1 (นิทานเรื่องที่1)

แม่ม่ายกับจอน (แม่ม่ายกับพังพอน)

แม่ก้อหนึ่ง แม่ม่ายก้อหนึ่ง เล่งจอนโตหนึ่ง วันหนึ่งแม่ม่ายเล่งลูก
แม่คนหนึ่ง แม่ม่ายคนหนึ่ง เลี้ยงพังพอนตัวหนึ่ง วันหนึ่งแม่ม่ายเลี้ยงลูก

มันเอานอนไว้ที่จานเส แล้วกาซักผ้า งูโตหนึ่งมา มา จอนนีเป้อเฮ้อลูกอ่อน
มันเอานอนไว้ที่ชานเสีย แล้วไปซักผ้า งูตัวหนึ่งมา มา พังพอนดีเฝ้าให้ลูกอ่อน

จอนนีเป้อเฮ่อลูกอ่อน งูไน่มา มาทีอันลูกอ่อน จอนหันงู กาบงูแว่นเส
พังพอนดีเฝ้าให้ลูกอ่อน งูนี้มา มาที่ลูกอ่อน พังพอนเห็นงู กัดงูทิ้งเสีย

เฮ็ดฮังงูทีกาบแม่นซิ จอนทีตอนมันแล่น ก็าดกันแม่ม่ายซักผ้าที่ท่าน้ำกาเส
ทำยังงูที่กัดแม่นซิ พังพอนมันวิ่ง กัดกันแม่ม่ายซักผ้าที่ท่าน้ำไปเสีย

เฮ็ดเฮ่อ อ้าปากเฮ่อแม่ม่ายหันเหนิด จอน ที่ปากจอน เหนิดเหนอเหนิด
ทำให้ อ้าปากให้แม่ม่ายเห็นเลือด พังพอน ที่ปากพังพอน เลือดหนอเลือด

เฮ็ดเฮ่อแม่ม่ายเจอว้า จอนแน่กินลูกเกากาบลูกเกา มันเอาฆ้อนต๊กตายไว้จอน
ทำให้แม่ม่านเข้าใจว่า พังพอนแน่กินลูกกูกัดลูกกู มันเอาฆ้อนตีตายไว้พังพอน

แม่ม่ายแล่นเมอมา มาถึงเฮิน มานูลูกมัน ลูกมันเหล่นอยู่ที่จาน
แม่ม่ายวิ่งกลับมา มาถึงเรือน มาดูลูกมัน ลูกมันเล่นอยู่ที่ชานบ้าน

นอนตากแนดเส แม่ม่ายตบหัวเจอ มันพันหนั่งไน่ จอนเฮานี่นีโหลง
นอนตาดแดดเสีย แม่ม่ายตบอก มันทำไมเป็นอย่างนี้ พังพอนเรานี้ดีมาก

เกาเอาตายไว้ มันหันสังมะนูเส จอนกาอัด หันเหนิดไน่
กูเอาตายไว้(ฆ่าเสียแล้ว) มันเห็นอะไรไม่ดูเสีย พังพอนไปบอก เห็นเลือดนี้

ค้อเจอลูกมันตาย มันโถ่เนอมือ สังมันนูลูกมันยัง มะยังมันมะนูเส
เข้าใจว่าลูกมันตาย มัน.....ในมือ ถ้ามันดูลูกมันยังอยู่ ไม่ยังมันไม่ดูเสีย

จอนต๊กตายแว่นเส แม่ม่ายก็ฮ้องไห้ จอนตายเหย้า สุดเหย้า
พังพอนตีตายทิ้งเสีย แม่ม่ายก็ร้องไห้พังพอนตายแล้ว จบแล้ว

สรุปนิทานเรื่องแม่ม่ายกับพังพอน

แม่ม่ายคนหนึ่งมีลูกอ่อนคนหนึ่งและเลี้ยงพังพอนตัวหนึ่ง วันหนึ่งแม่ม่ายไปซักผ้าที่ท่าน้ำ นางให้พังพอนเฝ้าลูกอ่อนที่นอนอยู่ที่ชานบ้าน มีงูมาที่ลูกอ่อนพังพอนก็กัดงูตายแล้วก็วิ่งไปหาแม่ม่ายที่ท่าน้ำ แม่ม่ายเห็นเลือดที่ปากของพังพอนก็เข้าใจว่าพังพอนกินลูกของตนก็เลยเอาท่อนไม้ตีพังพอน

ตาย แล้วก็วิ่งกลับมาบ้านเมื่อถึงบ้านก็เห็นลูกอ่อนนอนตากแดดอยู่ที่ชานบ้าน มันก็เสียใจเห็นว่าพังพอนตัวนี้ดีต่อตนมาก แต่ตนเองไม่ดูให้ดีก่อนว่าลูกยังอยู่หรือไม่ ก็ตีพังพอนจนตายไป แม่ม่ายก็ร้องไห้ด้วยความเสียใจ

ปู่งที่ 2 (นิทานเรื่องที่ 2)
อ้ายแม่มือ (อ้ายหัวแม่มือ)

แม่มัน กู้เม่อกู้เม่อว่ายังลูกมัน อ้ายแม่มือเอย มะปีตีหม่อผัก
แม่มัน ทุกวันทุกวันว่ากับลูกมัน อ้ายหัวแม่มือเอย อย่าไปที่หม้อแกง

มะปีเอาโจ่วตีกานจาว จาวตีหม่อ ตีหม่อผัก มันจะต๊กเนอหม่อผัก
อย่าเอาจวักที่ใช้คน คนที่หม้อ ที่หม้อแกง มันจะตกในหม้อแกง

ลูกมันก็อ่อนก่าอ้ายแม่มือ อ่อนก่าอ้ายแม่มือน่าย แม่มีนว่า กู้เม่อ กู้เม่อ
ลูกมันก็ตัวเล็กเท่าหัวแม่มือ เล็กเท่าหัวแม่มือได้ แม่มันว่าทุกวันทุกวัน

สอนยังลูกมัน อ้ายแม่มือเอย มะปี เอาโจ่ว มะปีก้อยผัก
สอนยังลูกมัน อ้ายหัวแม่มือเอย อย่าไปเอาจวัก อย่าไปดูแกง

มันตกจิ่มเนอหม่อผัก มันต๊กต๋าย อ้ายแม่มือโข เกาบ่ต๊ก
มัน(จะ)ตกในหม้อแกง มันตกตาย อ้ายหัวแม่มือหัวเราะ กูไม่ตก

วันหนึ่งแม่มันกาท่าน้ำ กาตักน้ำ ป๊อกเมอมาอ้ายแม่มือ ฮ้า! อ้ายแม่มือ
วันหนึ่งแม่มันไปท่าน้ำ ไปตักน้ำ กลับมาอ้ายหัวแม่มือ ฮ้า! อ้ายหัวแม่มือ

อ้ายแม่มือมะยัง อ้ายแม่มือกาเถอ มันเข่อเจอ อ้ายแม่มือ
อ้ายหัวแม่มือไม่ยัง (ไม่อยู่) อ้ายหัวแม่มือไปไหน มันเข้าใจอ้ายหัวแม่มือ

ตกหม่อผักไก่ เอาโจวตักก้อย อ้ายแม่มืออู่เนอหม่อผัก แม่มันฮ้องไฮ้
ตกในหม้อแกงไก่ เอาจวักตักดู อ้ายหัวแม่มืออยู่ในหม้อแกง แม่มันร้องไห้

คำป้อแม่มะถ่อม อ้ายแม่มือตายเหย้า
คำพ่อแม่ไม่ฟัง อ้ายหัวแม่มือตายแล้ว

คำป้อแม่มะจู๋ ตายหล่มฮูกางม่าน สุดเหย้า
คำพ่อแม่ไม่ฟัง (จะ) ตายตกหลุมกลางบ้าน จบแล้ว

สรุปนิทานเรื่องอ้ายหัวแม่มือ

ทุกวัน ทุกวัน แม่จะสอนอ้ายหัวแม่มือว่า อย่าไปที่หม้อแกง อย่าเอาจวักไปตักแกง ลูกตัวเล็กเท่าหัวแม่มือ จะตกลงไปในหม้อแกง จะทำให้ตายได้ อ้ายหัวแม่มือก็หัวเราะ (พูดว่า) กูไม่ตก วันหนึ่งแม่ไปตักน้ำที่ท่าน้ำ พอกลับมาก็ไม่เห็นอ้ายหัวแม่มือ แม่ก็คิดว่าลูกจะไปไหน ในที่สุดก็เข้าใจ จึงไปดูที่หม้อแกง เอาจวักตักดูอ้ายหัวแม่มือก็อยู่ในหม้อแกง แม่มันก็ร้องไห้ (นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า) คนที่ไม่เชื่อฟังคำพูดของพ่อแม่ ก็จะตายตกหลุมกลางบ้าน (ก็จะได้รับอันตราย)

ปู่งที่ 3 (นิทานเรื่องที่ 3)
นกโหจุกกับจ้าง (นกหัวจุกกับช้าง)

เม่อนั่น นกโหจุก เฮ็ดก้อเฮินตึงจ้างห่มอยู่เนอเถ่อนนึง เม่อนึง
เมื่อตอนนั้น นกหัวจุก เป็นเพื่อนบ้านกับช้างอยู่ในเถื่อนหนึ่ง เมื่อวันหนึ่ง

วันนึงจ้างคื่อกินน่ำ กากินน่ำ ลงตีห้วยอันนึง น่ำ น่ำ กานูน่ำ น่ำไน้ข้น
วันหนึ่งช้างอยากกินน้ำ ไปกินน้ำ ลงที่ห้วยอันหนึ่ง น้ำ น้ำ ไปดูน้ำ น้ำนี้ขุ่น

เม่อนั่นจ้างแนว่า นกโหจุกก้อเอย เมอกานูล่ะ น่ำแน่ะ เผอเอาข้นเนอมัน
เมื่อตอนนั้นช้างบอกว่า นกหัวจุกเพื่อนเอย มึงไปดูนะ น้ำน่ะ ใครทำขุ่นในมัน

นกโหจุกเมนกา กาถึง กานูลงเส ตีเหนอ มันนูหันแม่นโตนึงอยู่ตีตีกน่ำ
นกหัวจุกบินไป ไปถึง ไปดูลงเสียที่เหนือ มันดูหันเม่นตัวหนึ่งอยู่ที่น้ำตก

อู่เหนอ นอนอยู่ตีเหนอน่ำ เม่อนั่น นกหัวจุกเมนป๊อกมา มันเหล่าเฮ่อจ้าง
อยู่เหนือ นอนอยู่ที่เหนือน้ำ เมื่อนั้น นกหัวจุกบินกลับมา มันเล่าให้ช้าง

ก้อจ้างเอ๊ย น่ำแน่ะ แม่นโตนึงเหนอมันต๊กข้นเสอู่สู่เหย้า จ้างเจอเหนิด
เพื่อนช้างเอย น้ำน่ะ เม่นตัวหนึ่งเหนือมันตกขุ่นเสียอยู่แล้ว ช้างใจเดือด (โกรธ)

เกาโต โตสีตีนเกาเหย่อ เหนอซิเกาเขายังเหนอเส เกาเผอยังนึงเกา
กูตัวใหญ่ ใหญ่ (โต)สี่ตีน กูใหญ่ เหนือกว่ากูเขายังเหนือหรือ กูใครยังเหมือนกู

มันเจอเหนิด ขุนมันเผลด (เผด) ขุนมันพลัดถ้วยซิเฮ่อ เมอกาเส กาเฮ่อยังเม่น
มันใจเดือด ขนมันตั้งชัน ขนมันหลุดเอาให้ มึงไปเสีย กาให้ยัง(กับ)เม่น

เฮ่อยังแม่น นกหัวจุกเอาขุนจ้าง เฮ่อกา เฮ่อยังแม่น กาว่าแม่นเอ๊ย
ให้ยังเม่น นกหัวจุกเอาขนช้าง ให้ไป ให้ยังเม่น ไปว่าแม่นเอ๊ย

จ้างคื่อกินน้ำ มันต๊กข้นเฮอจ้าง มะหัน ขนมะไน่เยอคะไลนึ่ง
ช้างอยากกินน้ำ มันตกขุ่นให้ช้าง ไม่เห็น ขนมันนี้ใหญ่เท่านี้

โตมันเดอเหย่อ แม่นน่ะ สังมะว่า ถอดขุนมันเส เฮ่อนกหัวจุกกาเฮ้อยังจ้าง
ตัวมันยิ่งใหญ่กว่า เม่นน่ะ อะไรไม่พูด ถอดขนมันเสีย ให้นกหัวจุกไปให้กับช้าง

นกโหจุก เอาขุนแม่นมา มาเฮอจ้าง จ้างเค่อเจอ ขนมันไน่ยังใคล่นึง
นกหัวจุก เอาขนเม่นมา มาให้ช้าง ช้างเข้าใจ ขนมันนี้ยังเท่านี้

โตมันเดอซิเหย่อ จ้างแน่ะมันเดอเจอ มะฮังมะถาม มันเสียง นกหัวจุก
ตัวมันต้องใหญ่กว่านี้ ช้างน่ะมันเข้าใจ ไม่ทันถาม มันเสียง นกหัวจุก

ม่ะถามสังโตแส ห้วยขึ้นเส แล่น จ้างแล่นไป หันจ้างไป นกหัวจุก
ไม่ถามอะไรเสีย ห้วยขึ้นไปเสีย วิ่ง ช้างวิ่งไป เห็นช้างไป นกหัวจุก

โข โข โข โข เสแน่กับนั่นเด้อ ตุ๊กตีหินแส นั่งตีหินแน่ะ
หัวเราะ ๆ ๆ ๆ เสียจนตกลงไปข้างใต้ ตกที่หินนั้น นั่งตรงที่หินนั้น

นกหัวจุก โข โข โข ลงโกงกิงโกงฮาย ลงโกงกิงโกงฮายเส
นกหัวจุก หัวเราะ ๆ ๆ ๆ ลงกลิ้งไปกลิ้งมา ลงกลิ้งไปกลิ้งมาเสีย

ขุนมันซุกซิก ซุกซิก ตีหินแน่ะ ขุนมันเหนือดออกเสนั่นแน่
ขนมันเสียดสี เสียดสี ที่หินนั้น ขนมันเลือดออกเสียนั่นแหละ

นกหัวจุก ขุนมันแนง เหนือดออกสีแนงแง่ แลเมอนั่นนกหัวจุกแนเป็นขุนแนง
นกหัวจุก ขนมันแดง เลือดออกสีแดง แลเมื่อนั้นนกหัวจุกก็เป็นนกขนแดง

เฮ่อจ้างเฮ่อไป จะหาแม่น มันโขจ้าง แม่นแน่เส แลเมอนั่นนกหัวจุก
ให้ช้างให้ไป จะหาแม่น มันหัวเราะช้าง แม่นนั้นเสีย แลเมื่อนั้นนกหัวจุก

เป็นขุน นกขุนแนง นกหัวจุกเลยเป็นชื่อ นกขุนแนง ต่อจังไน่ สุดเหย้า
เป็นขน นกขนแดง นกหัวจุกเลยเป็นชื่อ นกขนแดงเพราะเหตุนี้ จบแล้ว

สรุปนิทานเรื่องนกหัวจุกกับช้าง

นกหัวจุกกับช้างเป็นเพื่อนกัน อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง วันหนึ่งช้างอยากกินน้ำจึงพากันไปกินน้ำที่ห้วย แต่น้ำขุ่น ช้างก็เลยให้นกหัวจุกบินไปดูที่เหนือน้ำว่าใครทำให้น้ำขุ่น เมื่อนกหัวจุกบินไปก็เห็นเม่นตัวหนึ่งอยู่ที่ตรงนั้น มันก็บินกลับมาบอกช้างว่ามีเม่นตัวหนึ่งทำน้ำขุ่น ช้างได้ยินดังนั้นก็โกรธมาก มันคิดว่ามันมีสี่ตีนมันตัวโต ไม่มีใครตัวใหญ่เท่ามัน มันก็ยิ่งโกรธจนขนมันหลุดออกมา มันให้นกหัวจุกเอาขนของมันไปให้เม่นดู นกหัวจุกก็ทำตาม มันบินกลับไปแล้วพูดกับเม่นว่าช้างอยากกินน้ำมึงทำให้น้ำขุ่น ช้างนั้นขนาดขนมันยังใหญ่เท่านี้ ตัวมันจะใหญ่ขนาดไหนเม่นไม่ตอบอะไร มันถอดขนของมันให้นกหัวจุกเอาไปให้ช้าง

นกหัวจุกก็เอาขนแม่นกลับมาให้ช้างดู พอช้างเห็นขนแม่นมันไม่ถามอะไรมันเข้าใจว่าขนาดขนยังใหญ่เท่านี้ ตัวมันต้องใหญ่มาก มันก็เลยกลัวมาก ก็รีบวิ่งขึ้นไปจากห้วยหนีไป นกหัวจุกเห็นช้างรีบวิ่งหนีไปเช่นนั้นก็เอาแต่หัวเราะๆ จนตกลงไปอยู่ใต้หิน มันหัวเราะกลิ้งไปกลิ้งมา ๆ ขนมันก็เสียดสีกับพื้นจนเลือดมันออกมามากจนขนของมันเป็นสีแดง ตั้งแต่นั้นมาขนของมันก็เป็นมีแดง เพราะเหตุนี้นกหัวจุกจึงมีชื่อว่านกขนแดง จบแล้ว

3.2.2.3 ปริศนาคำทาย หรือ คำต้า (คำท้า/คำทาย) (Kham Ta)

การเล่นปริศนาคำทายนั้น นิยมเล่นกันภายในบ้าน โดยเฉพาะในฤดูหนาว เมื่อมานั่งล้อมวงผิงไฟกันในเวลากลางคืน ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะถามปริศนาเด็กๆ ให้เด็กๆ แข่งขันกันตอบเป็นการเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาไหวพริบให้แก่เด็ก และยังเกิดความสนุกสนาน สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อคนต่างวัยในครอบครัวได้เป็นอย่างดี สิ่งที่จะนำมาทายกันนั้น โดยมากก็จะเป็นข้าวของเครื่องใช้ สัตว์ต่างๆ หรืออวัยวะในร่างกาย เช่น

คำปริศนา - โง ย่า เถ้า มาน กาง ค่ำ เผ กาง เหนอ ว่าตี้สัง
(วัวย่าเถ้ามีท้องกลางคืน คลอดเวลาเช้า ว่าอะไร) (คืออะไร)
คำตอบ - มุ้ง

คำปริศนา - โต เหม็น ก่าไฮไก่ ไต่ขึ้นโขหลังเฮิน ว่าตี้สัง
(ตัวเหมือนกับไรไก่ ไต่ขึ้นขัวหลังเรือน เรียกว่าอะไร)
คำตอบ - ข้าว

คำปริศนา - จ๊างข้ามน้ำ ต้องบ่าข้ำ หลังข้ำ ว่าตี้สัง
(ช้างข้ามน้ำ ท้องไม่เปียก หลังเปียก เรียกว่าอะไร)
คำตอบ - บ้าน

3.2.2.4 ภาษิต คำพังเพย

ภาษาไทจะมีการใช้ถ้อยคำสำนวน คำพังเพย หรือภาษิต มาประกอบในการพูดจาสื่อสาร หรืออธิบายความต่างๆ ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น หรือเร็วขึ้น อีกทั้งเป็นคติสอนใจให้ผู้ฟังไปพร้อมๆ กันด้วย ตัวอย่างเช่น ภาษิตคำพังเพยของไทพาเก[1]

- กำ ป้อ แม่ บ่ จู ตามหล่มฮูกางม่าน
  (คำพ่อแม่ไม่เชื่อ ตายตกรูกลางบ้าน)
  ควรเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เช่นนั้นจะเกิดอันตรายกับตนเองได้

- เยิงเปิ้นจ่างตาย อายเปิ้นจ่างล้ม
  (เยี่ยงเขามักจะตาย อายเขามักจะล้ม)
  เอาอย่างคนอื่นเกินควรก็เป็นภัยแก่ตัว อายเกินไปก็ทำให้หกล้มได้

- มีลูกมีหลาน ตางผานอย่ามาไก้
  (มีลูกมีหลาน ทางยากจนอย่ามาใกล้)
  คนที่มีลูกมีหลานควรจะขยันทำมาหากิน อย่าให้ยากจน จะทำให้ลูกหลานอดอยาก

- โส่ยเปิ้นบ่ห่อนดี นกไซบ่ห่อนบี
  (อิจฉาเขาไม่เคยดี นกไซไม่เคยอ้วน)
  คนที่อิจฉาคนอื่นไม่เคยได้ดี เหมือนกันนกไซที่มีขนาดเล็กตามธรรมชาติ

- ฮักกันตี้ของกิน จังกันตี้คำช้า
  (รักกันที่ของกิน ชังกันที่คำชั่ว)
  คนเราหากรู้จักแบ่งปันของกินให้แก่กันและกันก็จะรักใคร่กันได้ แต่หากพูดจาไม่ดี เช่น ด่าทอกัน ก็จะทำให้เกลียดชังกัน

---

[1] ผู้ให้ข้อมูล นางเยหอม บุราโกฮายน์

บทที่ 4
ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง ในปัจจุบัน

ในภาพรวมคนไทในอินเดียทั้ง 4 กลุ่มมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตเหมือนกันในโครงสร้างใหญ่ ความแตกต่างระหว่างคนไททั้ง 4 กลุ่ม ไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน ไทคำยาง เป็นความแตกต่างในรายละเอียดซึ่งสะท้อนให้เห็นอยู่ในการใช้ภาษา กล่าวคือ เมื่อคนไทเหล่านี้พบกันก็สามารถสื่อสารพูดจาเข้าใจกันได้โดยต่างฝ่ายต่างใช้ภาษาของตนเอง และเมื่อสนทนาไปแล้วต่างก็จะชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างนั้นอยู่ที่ใด ใช้คำต่างกันอย่างไร ในทำนองเดียวกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต อาทิ พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การทำงาน(ทำนา) และการตาย ก็เหมือนกันในโครงสร้างใหญ่ และแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น นอกเหนือจากขนบธรรมเนียมประเพณี "ไท" ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกันแล้ว ในปัจจุบันคนไทในอินเดียยังอยู่ในกระแสของวัฒนธรรมอินเดียอีกด้วย ในทางด้านการเมืองการปกครอง "คนไท" เหล่านี้มีชื่อเรียกเหมือนคนอื่นๆ อีกประมาณ 1,000 ล้านคนในประเทศเดียวกันว่าเป็น "คนอินเดีย" ความเป็นคนอินเดียหรือเป็นคนแขกมีอิทธิพลต่อคนไทซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอย่างมาก ที่เห็นชัดที่สุดคือคนไททุกคนรู้ภาษา "อัสสัมมีส" ภาษาประจำรัฐอัสสัม คนไทรุ่นใหม่ส่วนใหญ่รู้ภาษา "ฮินดี" และ "อังกฤษ" ซึ่งเป็นภาษาแห่งชาติของอินเดียด้วย คนไทร่วมฉลองเทศกาลสำคัญต่างๆ ของอินเดียด้วย และสาวไทในเมืองที่มีโอกาสไปใช้ชีวิตนอกหมู่บ้านไทล้วนนิยมใส่ "ส่าหรี" ซึ่งเป็นการแต่งกายสตรีตามแบบอินเดีย และล่าสุดกระบวนโลกาภิวัตน์ก็เข้าไปถึงรัฐอัสสัมในประเทศอินเดีย และคนไทก็ได้รับผลกระทบจากกระบวนการนี้ด้วยทั้งในด้านการศึกษา และวัฒนธรรมมวลชนต่างๆ อาทิ การได้ชมรายการโทรทัศน์จากสถานี บีบีซี (BBC) ซีเอ็นเอ็น (CNN) ซึ่งออกอากาศไปทั่วโลกการได้รับข่าวสารและติดต่อกับผู้คนต่างๆ ผ่านอินเทอร์เนต (Internet)

คนไทยอมรับและได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมหลักของอินเดียและจากกระแสโลกาภิวัตน์ไม่เท่ากัน คนไทสูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและเป็นผู้หญิงมักอยู่แต่ในหมู่บ้าน และไม่มีโอกาสติดต่อกับคนต่างกลุ่มต่างภาษามากนัก ทำให้คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทในชีวิตประจำวันต่างจากผู้ที่ได้รับการศึกษา และทำงานอยู่นอกหมู่บ้าน คนเหล่านี้ต้องใช้ทั้งภาษาฮินดี

และอัสสัมมีสในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันยังได้ศึกษาภาษาอังกฤษในโรงเรียน และมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพอีกด้วย

ประการสำคัญ สังคมอินเดียเริ่มมีสังคมเมืองมากขึ้น ผู้คนที่เคยทำนาอยู่แต่ในหมู่บ้านมีโอกาสเปลี่ยนอาชีพ และย้ายไปอยู่ในเมือง เพื่อประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่การทำนา คนไทที่อยู่ในเมืองมีอาชีพหลากหลาย อาทิ เป็นแพทย์ วิศวกร เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย และทำงานในบริษัทเอกชน คนไทที่ย้ายออกไปประกอบอาชีพอยู่ในเมืองใหญ่ เช่น โก(วา)ฮาตี (เกาฮาตี) (Gauhati) ในรัฐอัสสัม อิตานาการ (Itanagar) ในรัฐอรุนาชัลประเทศ

คนไทที่ย้ายไปอยู่ในเมืองมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากคนไทในหมู่บ้าน คนไทในเมืองไม่มีโอกาสได้ประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมแบบไท นอกจากจะเดินทางกลับเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อร่วมพิธีกรรมกับชาวบ้านไทอื่นๆ ในปัจจุบันยังมีคนไทในเมืองจำนวนมากที่เดินทางกลับเข้าหมู่บ้านในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น นางเยหอม บูราโกฮายน์ ชาวไทพาเกซึ่งร่วมทำงานอยู่กับคณะผู้วิจัย เมื่อนางออกจากหมู่บ้านเพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในเมืองดีบรูการ์ (Dibrugarh) แล้วนางก็แต่งงานกับคนไทอาหมชื่อ นายปูรณา บูราโกฮายน์ ทำงานและปลูกบ้านอยู่ที่ เมืองโกฮาตี ครั้นเมื่อนางตั้งครรภ์และได้กำหนดคลอดนางก็เดินทางกลับหมู่บ้านนำพาเกียล (Nam Phakiel) หรือบ้านพาเก เพื่อคลอดลูกทั้งสองครั้ง (นางมีลูก 2 คน) อย่างไรก็ตามมีกรณีตรงข้ามมากมาย คือ พิธีศพ มีคนไทที่ไปเสียชีวิตในโรงพยาบาลที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านและต้องทำพิธีศพที่อื่น อาทิ ภรรยาของเจ้ากี๊ดอง โกฮายน์ ซึ่งเป็นชาวไทคำตี่ ไปรักษาตัวและเสียชีวิตที่โรงพยาบาลในกรุงนิวเดลี เจ้ากี๊ดองซึ่งมีฐานะร่ำรวยมากสามารถนำศพภรรยากลับอัสสัมได้อย่างสะดวกสบาย แต่เขาก็ไม่ได้นำศพกลับและเขาได้จัดการเรื่องศพให้เสร็จสิ้นไปที่กรุงนิวเดลี ตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่าคนไทในอินเดียในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่หลากหลายแตกต่างกันมาก ต่างจากวิถีชีวิตสมัยก่อนที่ทุกคนเป็นชาวนาเหมือนกันและอยู่ด้วยกันแต่ในหมู่บ้านตลอดชีวิต ในปัจจุบันคงมีแต่คนไทที่อยู่ในหมู่บ้านเท่านั้นที่ยังคงมีวิถีชีวิตและสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมอยู่ ส่วนคนไทที่ย้ายไปอยู่ในเมืองก็ได้ปรับตัวปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การเรียกขวัญและการจัดงานศพของคนไททั้ง 4 กลุ่ม โดยรวมทั้งนี้เพราะคนไทในหมู่บ้านมีหลักใหญ่ในการปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีเหมือนกัน ความแตกต่างกันที่มีเป็นเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อย และเนื่องจาก ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ พันธุเมธา (2508) ได้เล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทในอัสสัมในหนังสือ **เรื่องกาเฉหม่านไต** และ Baas J.Terwiel (1980) ก็ได้ศึกษา วิเคราะห์และเปรียบเทียบขนบธรรมเนียม

ของคนไทในอัสสัมกับคนไทกลุ่มต่างๆ ไว้อย่างลึกซึ้งในผลงานเรื่อง The Tai of Assam and the Ancient Tai Ritual

4.1 การเกิด : เด็กเกิดใหม่ในครอบครัว

ผู้หญิงไทส่วนใหญ่คลอดลูกเองที่บ้าน โดยมีมารดาและ/หรือญาติผู้ใหญ่คอยให้ความช่วยเหลือจัดการยกเด็กห้อยศีรษะและตบก้นเพื่อให้เด็ก "หายใจ" และร้องไห้ตามวิธีการที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา แม่เฒ่าที่มาช่วยจะตัดสายสะดือและนำรกไปทิ้งหรือไปฝัง คนไทในปัจจุบันไม่ให้ความสำคัญต่อ "การฝังรก" มากเท่าคนไทสมัยโบราณ คนไทอาหมซึ่งมีตำราฝังรกหรือ "สายแฮ" กล่าวถึงการฝังรกว่าสัมพันธ์กับเพศและวันเกิดของเด็กที่เกิด เช่น (ถ้าเกิด) วันสามเดือนสาม ถ้าเป็นชายให้ฝังทางทิศเหนือ ดี จะอายุยืน ถ้าเป็นหญิงให้ฝังทางตะวันออกเฉียงเหนือ ดี จะร่ำรวย เป็นต้น สำหรับคนไทปัจจุบันเมื่อสอบถามคนที่เคยมีลูกแล้วก็ได้ความเหมือนกันหมดว่าให้แม่เฒ่าหรือผู้ใหญ่ที่ช่วยดูแลเรื่องการคลอดเป็นผู้จัดการและไม่เคยมีใครสอนว่าจะต้องฝังทิศใดหรือที่ไหน บ้างก็ว่าไปฝังไว้ที่ป่าข้างหมู่บ้าน บ้างก็ว่าห่อแล้วโยนทิ้งแม่น้ำไป

คนไทในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการอยู่รอดของเด็กทารกในช่วง 3 – 7 วันแรกเพราะอยู่ใกลหมอและโรงพยาบาล ในช่วง 3 – 7 วันแรก (แล้วแต่ว่าแม่หรือยายจะเห็นเหมาะสมว่าควรจะเป็นกี่วัน) เด็กอ่อนจะอยู่แต่ในห้องกับแม่เท่านั้น แม่จะไม่พาออกนอกห้องและยังไม่ให้ใครเข้าเยี่ยมในห้อง จนถึงวันที่ 3 หรือวันที่ 7 ผู้ใหญ่จึงจะอุ้มไปนอกห้องไปวางที่ชานเรือนเรียกว่า "เอาลูกอ่อนออกชาน" บางคนอาจอุ้มเอาลงจากเรือนไปวางพื้นดินเรียกว่า "เอาลูกอ่อนลงดิน" ในโอกาสที่นำลูกอ่อนออกจากห้องนี้พ่อแม่ของเด็กก็จะบอกกล่าวเชิญชวนให้ญาติพี่น้องมาเยี่ยมได้เป็นครั้งแรก ในโอกาสนี้พ่อแม่เด็กก็จะเลี้ยงอาหารเลี้ยงน้ำชาแก่ผู้ที่มาเยี่ยมเด็ก ในส่วนของผู้มาเยี่ยมในเบื้องต้นมักเป็นญาติที่ใกล้ชิดกันก่อน แล้วจึงเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ผู้มาเยี่ยมมักมีของฝากเล็กๆ น้อยๆ มาเยี่ยมด้วย เช่น กล้วย แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะให้เป็นเงินเล็กๆ น้อยๆ หนึ่ง สองถึงห้า รูปี ถ้าญาติผู้ใดมีฐานะดีก็อาจให้มากกว่านี้ และในโอกาสนี้ผู้มาเยี่ยมจะอวยพรให้เด็ก "อยู่ดี" "กินดี" "อายุยืน" (อาซักอาซิว) "ไม่แจ็บไม่ไข้" (อาซักอาซิว อย่ามีอาคิว) "ให้มีเงินมีทอง(คำ)" และใช้ด้ายผูกข้อมือเด็กเมื่อให้พร ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงให้ผูกข้อมือซ้ายและถ้าเป็นเด็กผู้ชายให้ผูกข้อมือขวา

ในวันที่ 7 นี้ เป็นโอกาสสำคัญสำหรับการตั้งชื่อเด็กด้วย ในหมู่บ้านจะมี "คนดู" (หมอดู ?) พ่อแม่ต้องบอกเพศ วัน และเวลาเกิดให้ "คนดู" และ "คนดู" ก็จะตั้งชื่อให้เด็กในวันที่ 7 นี้ แต่ถ้าในวันดังกล่าวนี้ไม่มีผู้รู้มา การตั้งชื่อก็อาจรอไว้ก่อนได้ ในทำนองเดียวกันญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านที่

ไม่สามารถมาเยี่ยมได้ในวันที่ 7 ก็อาจมาได้ในวันอื่นหลังจากวันที่ 7 เป็นต้นไป ในเรื่องการตั้งชื่อเด็กนี้ ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ พันธุเมธา เล่าไว้ใน "กาเลหม่านไต" (2508) ว่า พบว่ามีเด็กโตๆ หลายคนที่มีแต่ชื่อบอกลำดับว่าเป็นลูกคนที่เท่าใดของครอบครัว และยังไม่มีชื่อจริงของตัวเอง เพราะพ่อแม่ยังหาคนดูวันเดือนปี แล้วตั้งชื่อให้ไม่ได้ คนไทในอินเดียยังมีธรรมเนียมการใช้คำบอกลำดับว่าเป็นลูกคนที่เท่าใดของครอบครัวเป็นคำนำหน้าชื่ออยู่ เช่น เยหอม อีคำ อ้ายแสง งีเคน คำบอกลำดับนี้แยกกันนับระหว่างลูกหญิงกับลูกชาย กล่าวคือ ลูกชายอาจเป็นลูกคนที่ 3 โดยมีพี่สาว 2 คนแต่เมื่อเรียกชื่อก็จะใช้ "อ้าย" ซึ่งเป็นคำบอกลำดับที่หนึ่งของลูกชาย และการนับนี้ใช้กับลูกที่มาจาก "แม่" เดียวกัน ถ้าแม่ตายแล้ว พ่อมีแม่คนใหม่ ลูกที่เกิดกับแม่คนใหม่ก็จะเริ่มนับจากลำดับที่หนึ่งใหม่ เป็น "อ้าย" หรือ "เย" แล้วแต่กรณี ลำดับชื่อลูกสาว ลูกชายมีดังนี้

ลำดับที่	ลูกหญิง	ลูกชาย
1	เย	อ้าย
2	อี	งี
3	อาม	สาม
4	ไอ	ไส
5	โว	โง
6	อุก	นุก
7	อิด	หนัก

ไทพาเกเป็นกลุ่มเดียวที่ยังถือธรรมเนียมการใช้คำบอกลำดับลูกนำหน้าชื่ออยู่อย่างเคร่งครัด ส่วนคนไทคำตี่ก็ใช้ "เจ้า" นำหน้าชื่อผู้ชาย และ "นาง" นำหน้าชื่อผู้หญิงจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม เช่น "เจ้าแสง" "เจ้านา" "นางฉอด" "นางเขมา" คำว่า "เจ้า" และ "นาง" ไม่บอกลำดับว่าเป็นลูกคนที่เท่าใดและไม่บอกอายุ เมื่อตั้งชื่อให้เด็กแล้วก็จะเรียกว่าเป็น "เจ้าแสง" หรือ "นางฉอน" ฯลฯ ตั้งแต่เด็กๆ คนไทในอินเดียไม่แบ่งแยกคำนำหน้าชื่อตามอายุเหมือนคนไทยในประเทศไทยที่แบ่งเรียกเด็กว่าเป็น "เด็กหญิง" "เด็กชาย" และเมื่ออายุครบ 15 ปีก็เปลี่ยนเป็น "นาย" และ "นางสาว" คนคำตี่มีคำเรียกลูกคนโตว่า "โหลง" (หลวง) และคนสุดท้องว่า "อ่อน" เช่น เรียกลูกสาวคนหัวปีว่า "นางโหลง" (หลวง) และเรียกลูกคนสุดท้องว่า "นางอ่อน" ในเรื่องการตั้งชื่อนี้เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการตั้งชื่อเป็นภาษาแขกหรือภาษาอัสสัมมีสกันมากขึ้นซึ่งมีส่วนทำให้การใช้คำนำหน้าชื่อแบบไทๆ

เลือนหายไป เช่น ผู้บอกภาษาชาวไทไอตอนก็มีชื่อว่า **"นะบิน"** หรือภริยาของ **"เจ้านา"** ซึ่งเป็นคนคำตี่มีชื่อว่า "ซาตี" เป็นต้น

การใช้คำบอกลำดับลูกเป็นชื่อหรือเป็นส่วนหนึ่งของชื่อนี้ก็ปรากฏใช้ในกลุ่มคนไทยในสุโขทัยและอยุธยาเช่นกัน ดังในศิลาจารึกหลักที่ 1 กล่าวถึง **"ผีเผือผู้อ้าย"** นอกจากนี้ยังมีพระนามพระมหากษัตริย์ว่า **"พระเจ้างั่วฟ้า"** และในกฎหมายตราสามดวงในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัว กล่าวถึงการแบ่งลูก เมื่อพ่อแม่ที่เป็นทหารและพลเรือนหย่ากัน โดยเรียงลำดับลูกฝ่ายหญิงฝ่ายชายแยกกัน มีคำเรียกลำดับในทำนองเดียวกันกับคนไทในอัสสัม ดังนี้ (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 : 436)

ลำดับที่	ชาย	หญิง
1	อ้าย	เอื้อย
2	ญี่	อี่
3	สาม	อ่าม
4	ไส	ไอ
5	งัว	อัว
6	ลก	อก
7	เจด	เอก
8	แปด	แอก
9	เจา	เอา
10	จง	อัง
11	นิง	
12	สอง	

ในเรื่องการเยี่ยมเด็ก คนไอตอนเป็นคนกลุ่มเดียวที่มีการปฏิบัติในเรื่องนี้แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นคือ คนไอตอนให้ความสำคัญกับญาติฝ่ายแม่โดยเฉพาะ **"น้าชาย"** เมื่อเด็กมีอายุครบ 7 วัน **"น้าชาย"** จะเป็นตัวแทนของญาติฝ่ายแม่ไปเยี่ยมและให้ **"กำไล (เหล็ก)"** เป็นของขวัญแก่ **"หลาน"** ถ้าแม่ไม่มีน้องชายหรือเด็กไม่มีน้าชาย เด็กก็จะไม่ได้ของขวัญนี้ และ **"น้าชาย"** ชาวไอตอนยังมีบทบาทแสดงความสัมพันธ์โยงใยเป็นญาติกับเด็กในอนาคตอีกหลายเรื่อง **"น้าชาย"** ของเด็กนับเป็นคนต่างหมู่บ้านและต่างโคตร (clan) เพราะคนไทในอินเดียมีข้อห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งทั้ง

หมดมักเป็นญาติฝ่ายพ่อ ในปัจจุบันกฎเกณฑ์ได้ผ่อนลงจากข้อห้ามเดิมที่ว่า ถ้านับญาติย้อนกลับขึ้นไป 7 ชั่วคนแล้วมีบรรพบุรุษ (คือพ่อของทวดของทวด) เป็นคนเดียวกัน ห้ามแต่งงานกัน เปลี่ยนเป็นนับย้อนขึ้นไปเพียง 5 ชั่วคนเท่านั้น คือนับถึง "ปู่ของทวด" เท่านั้น

ธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไอตอนที่ให้น้าชายเป็นผู้เยี่ยมและให้ของขวัญแก่หลานนั้น น่าจะเป็นร่องรอยของระบบครอบครัวที่แม่เป็นใหญ่ในสมัยโบราณ Taylor (1983) ซึ่งเขียนหนังสือเรื่อง The Birth of Vietnam กล่าวถึงความเป็นมาของชนเผ่าต่างๆ ซึ่งรวมถึงคนไทด้วย ในเวียดนามเหนือในสมัยโบราณช่วงเวลาประมาณ 2,000 ปีที่แล้ว จนถึงการก่อตัวเป็นเวียดนาม เขากล่าวว่าเมื่อจีนส่งทหารเข้าปกครองอาณาบริเวณ ซึ่งเป็นเวียดนามเหนือในปัจจุบันในช่วงประมาณ 1,000 ปีแรกของคริสตศักราชนั้น จีนได้พยายามเปลี่ยนระบบครอบครัวของคนพื้นเมือง สนับสนุนให้มีผัวเดียวเมียเดียว และนับการสืบสายสกุลทางพ่อ เพื่อให้ง่ายต่อระบบการเก็บภาษี ซึ่งนับจำนวนหลังคาเรือน ชาวพื้นเมืองเดิมนั้นมีพวกที่นับแม่เป็นใหญ่ในครอบครัว Taylor กล่าวว่า สุสานโบราณของ "เจ้า" ที่เป็นผู้หญิงและสุสานของพระมารดาของ "เจ้า" หญิงที่นำพลพื้นเมืองขึ้นต่อสู้ขับไล่ทหารจีน (Taylor 1983 : 40) และนิทานหรือเรื่องเล่าปรัมปราเกี่ยวกับที่มาของคนพื้นเมืองว่ามีฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ที่มาจากภูเขาฝ่ายหนึ่ง และทะเลอีกฝ่ายหนึ่ง และเมื่อพ่อกับแม่แยกกันก็แบ่งลูกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งไปกับแม่ อีกกลุ่มหนึ่งไปกับพ่อ ร่องรอยของการให้ความสำคัญแก่ฝ่ายแม่หลงเหลืออยู่ในพฤติกรรมเกี่ยวกับครอบครัวในชนหลายกลุ่มรวมถึงคนไทด้วย อย่างหนึ่งคือ "การขึ้นเขย" ซึ่งเป็นที่ปฏิบัติกันทั้งในหมู่คนไทและชาวเขาหลายกลุ่ม "การขึ้นเขย" คือการที่ชายหนุ่มต้องไปอยู่บ้าน "สาว" และช่วยทำนาและทำงานต่างๆ ให้พ่อแม่ของสาวที่ตนต้องการจะแต่งงานด้วย "การขึ้นเขย" นี้มีระยะเวลายาวนานตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี แตกต่างกันไปตามแต่ละถิ่นและครอบครัว ไทไอตอนก็ยังมีการปฏิบัติเช่นนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน ส่วนมากใช้ในกรณีที่หนุ่มไม่มีเงิน สำหรับผู้หญิงที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน คือเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องออกจากบ้านและหมู่บ้านไปอยู่กับสามีและจะไม่กลับไปอยู่ที่หมู่บ้านเดิมอีก ซึ่งก็เหมือนกับตัดขาดความสัมพันธ์กับพ่อแม่และถิ่นที่เกิด ประเพณีการให้ "น้าชาย" เป็นผู้ไปเยี่ยมหลานหรือลูกของพี่สาวจึงเป็นเสมือนการสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัวด้านแม่ให้คงอยู่ และน้าชายนอกจากจะให้ของขวัญแล้วยังอาจ "ใส่ชื่อ" หรือ "ตั้งชื่อ" ให้หลานอีกด้วย ถ้าชื่อเป็นเรื่องสำคัญสำหรับฝ่ายพ่อของเด็ก ก็น่าจะเกิดปัญหาได้ ถ้าพ่อของเด็กไม่ชอบชื่อ แต่ผู้บอกภาษากล่าวว่าไม่เคยมีปัญหาและบางครั้งทั้งพ่อและน้าชายก็หาชื่อให้เด็กได้

4.2 การแต่งงาน

คนพูดภาษาตระกูลไทเรียกงานแต่งงานแตกต่างกันไปหลายชื่อ อาทิเช่น "กินเหล้า" "กินแขก" "เอาลงเมีย" ซึ่งบอกถึงการมอง "งาน" จากแง่มุมที่ต่างกัน คนไทในอินเดียเรียกพิธีแต่งงานว่า "เอาลงเมีย" ซึ่งหมายถึงการนำสาวลงจากบ้านทางฝ่ายหญิง ส่วนทางฝ่ายผู้หญิงนั้นมองการแต่งงานว่าเป็นการย้ายบ้านหรือย้ายที่อยู่ ดังนั้นผู้หญิงจึงกล่าวถึงการแต่งงานว่าเป็นการเปลี่ยนเรือน (เป่นเฮอน) การแต่งงานแม้เป็นเรื่องของครอบครัวแต่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญระดับหมู่บ้าน วันแต่งงานนี้ฝ่ายหญิงเรียกว่า "วันเป่นเฮือน" หรือวันเปลี่ยนเรือน เพราะผู้หญิงจะต้องย้ายไปอยู่บ้านสามี ส่วนทางฝ่ายชายเรียกว่า "วันเอาลงเม" หรือ "วันเอาลงเมีย" (เอาเมียลงจากบ้านพ่อแม่ของฝ่ายหญิง)

การแต่งงานของคนไทในอัสสัมอาจแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

1. การสู่ขอ
2. การทำพิธีแต่งงาน - วันแต่ง
3. การย้ายไปบ้านฝ่ายชาย

4.2.1 การสู่ขอ

ตามประเพณีดั้งเดิมนั้นขั้นตอน "การยอนสาว" หรือ "การขอสาว" เป็นขั้นที่ยากลำบากที่สุดสำหรับฝ่ายชาย และเป็นเรื่องที่ฝ่ายหญิงรู้สึกวิตกกังวลมากถ้าฝ่ายชายเป็นคนที่ตนเลือกเอง เพราะคนไทมีประเพณี "การตั้งกา" หรือ "การตั้งค่า" ซึ่งหมายถึงพ่อแม่ของฝ่ายหญิงมักเรียกร้อง "ค่าตัวลูกสาว" และตัวแทนฝ่ายชายก็ต้องต่อรองขอลด "ค่า" ลง การเจรจาสู่ขออาจต้องมีขึ้นหลายครั้งกว่าทั้ง 2 ฝ่ายจะเห็นพ้องกันและตกลงกันเรื่องการ "ตั้งค่า" ได้ โดยเฉลี่ยแล้วการพบปะกันเพื่อเจรจาเรื่องการตั้งค่ามักจะมีขึ้น 2 – 3 ครั้ง ก่อนจะ "ปองคำ" หรือตกลงกันได้ คนพาเกและคนคำตี่หลายคนกล่าวว่าเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้วการเจรจาถึง 5 ครั้งนับว่าเป็นเรื่องปกติกันอยู่ ในปัจจุบันมีคนไทประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำนา เช่น รับราชการ ค้าขาย ทำงานกับบริษัทเอกชน เป็นนายแพทย์รักษาคนไข้ คนเหล่านี้เข้าไปอยู่ในเมืองและมีตารางเวลาในการทำงาน เมื่อต้องจัดการกับเรื่องการสู่ขอคนที่ไม่ใช่ชาวนาพวกนี้มักพยายามจัดการให้การเจรจา "ตั้งกา" เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุด "เยหอม" ผู้บอกภาษาชาวไทพาเกและผู้ร่วมงานในโครงการวิจัยนี้กล่าวว่าสามีของเธอ "ปูรณา" ซึ่งเป็นชาวไทอาหมและทำงานรับราชการอยู่ในเมืองโกฮาตี สามารถเจรจาและตกลงกับ "บิดา" ของเธอได้ภายใน 1 ครั้งเท่านั้น ปูรณา สามีของเธอเดินทางจากโกฮาตีไปหมู่บ้านนำพาเกียล (พาเก) เพื่อสู่ขอเธอจากบิดาของเธอ และสามารถตกลงกำหนดวันแต่งงานได้ในการเจรจาครั้งแรกและครั้งเดียวนั้น การสู่ขอของปูรณา

บูราโกฮายน์ (Buragohain) นับว่าแปลกต่างไปจากการสู่ขอสาวของคนไททั่วไปคือ ฝ่ายชายเป็นผู้ไปสู่ขอเจ้าสาวให้กับตนเอง ธรรมเนียมปฏิบัติทั่วไปของคนไทคือต้องมี **"ปาเจอ"** (ผู้ใช้) เป็นตัวกลางเจรจาสู่ขอ ซึ่งธรรมเนียมนี้คนไทยในประเทศไทยก็มีเช่นเดียวกันและมีเรื่องเล่าลือถึงการเรียก **"สินสอด"** เป็นมูลค่ามากมายจนฝ่ายชายไม่สามารถหาไปให้ได้และต้อง **"ต่อรองฉดราคา"** ซึ่งบางราย **"เถ้าแก่"** (หรือ **"ผู้ใช้"** (ปาเจอ) ในภาษาไท) ก็ต้องต่อรองลด **"ค่า"** ลงมากมาย และมีเรื่องเล่าถึงความโกรธเคืองกันอันเนื่องมาจากการต่อรองนี้

นะบิน ศยาม (Nabin Shyam) เล่าถึงขนบธรรมเนียมของชาวไอตอนที่แตกต่างไปจากไทกลุ่มอื่นๆ เล็กน้อยคือ คนไอตอนมักให้ **"น้าชาย"** เป็น **"ผู้ใช้"** (เถ้าแก่) ไปขอสาวให้ ถ้าไม่มีน้าก็อาจขอให้ **"ผู้ชาย"** สักคน ใครก็ได้ไปทำหน้าที่ขอสาวให้ สำหรับคนไอตอน **"ปาเจอ"** อาจเป็นเพื่อนสนิทของฝ่ายชายก็ได้ เป็นคนหนุ่มก็ได้ คนเฒ่าก็ได้ เมื่อเทียบกับธรรมเนียมทั่วไปของคนไทคำตี่ คนไทพาเก และคนไทคำยาง ที่มักหาผู้ใหญ่เป็น **"ปาเจอ"** (ผู้ใช้) แล้วการให้ **"น้าชาย"** เป็น **"ปาเจอ"** ของคนไอตอนก็ดูจะเป็นการปฏิบัติของชาวบ้านที่ไม่ร่ำรวยนัก อย่างไรก็ตามทั้ง **"ปาเจอ"** และ **"น้าชาย"** ดูจะเป็นร่องรอยของขนบธรรมเนียมโบราณในการจัดหา **"เจ้าสาว"** คนไทและคนอื่นๆ อีกหลายเผ่าพันธุ์มีธรรมเนียมเหมือนกันตรงที่ให้ **"ผู้ชายแต่งเข้า"** **"ผู้หญิงแต่งออก"** โดยมีข้อห้ามไม่ให้คนในหมู่บ้านเดียวกัน (ซึ่งมักใช้นามสกุลเดียวกันหรือเป็นญาติกัน) อาจเป็นด้วยเหตุนี้ที่ทำให้คนเผ่าพันธุ์ต่างกันตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน และยังคงดำรงความแตกต่างระหว่างกลุ่มและเผ่าพันธุ์ไว้เพื่อให้การแต่งงานข้ามโคตร (clan) ยังคงมีอยู่ได้

สำหรับคนไทในอินเดียก่อนที่ **"ปาเจอ"** หรือ **"เฒ่าแก่"** จะไปเจรจาขอสาวอย่างเป็นทางการนั้น ผู้ใหญ่ของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงได้มีการพบปะและเจรจาตกลงกันก่อนแล้ว เมื่อเจรจากันอย่างไม่เป็นทางการนั้นจะมีการตกลง หรือ **"ปองคำ"** กันไว้แล้ว (ว่าจะยกลูกสาวให้) เมื่อมีการ **"ปองคำ"** แล้วฝ่ายชายจึงจัดการ **"ยอนสาว"** (ขอสาว) ขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยฝ่ายชายจะจัดพานหมากพลูและพานใส่ไข่ 4 ฟองไปเป็น **"ของฝาก"** แก่ฝ่ายหญิง เมื่อ 30 – 40 ปีที่แล้วพานใส่ไข่เป็นของจำเป็น และโดยทั่วไปมักเอาเงินรูปีใส่พานไปด้วย 4 รูปี ในปัจจุบันทั้งไข่และเงิน 4 รูปีไม่ใช่สิ่งที่ต้องนำไปให้ฝ่ายหญิง แต่พานหมากพลูยังเป็นสิ่งจำเป็น เมื่อฝ่ายชายนำพานหมากพลูและไข่ไป **"ฝาก"** ถ้าฝ่ายหญิงตกลงก็จะรับพานไข่และพานหมากพลูไว้เป็นสัญญาณและสัญลักษณ์แสดงการยอมรับ ของฝากนอกจากไข่แล้วฝ่ายชายอาจนำ **"ของฝาก"** อื่นๆ ไปด้วย อาทิ ข้าวสาร ผัก เนื้อ กล้วย ของเหล่านี้มักใส่หาบและช่วยกันหาบไป ปริมาณของฝากขึ้นอยู่กับฐานะและความใจดีของฝ่ายชาย

คนไทในอินเดียมีธรรมเนียมการกล่าว **"คำยอนสาว"** และกล่าวตอบ ศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ พันธุเมธา (2520) บรรยายถึงคำยอนสาวว่า กล่าวถึง **"เวลาดี"** หรือ **"ฤกษ์ดี"** ในการขอสาวไปเป็นคู่ครองซึ่งนับว่าเป็นคำกล่าวตามแบบฉบับโบราณ แบบอื่นทั่วไปกล่าวถึง การอยากร่วมเป็นพี่เป็นน้องกับทางญาติฝ่ายหญิง และการให้ลูกชายแต่งกับลูกสาว เมื่อกล่าวถึงตอนนี้ก็จะมีการเลื่อนชามไข่ให้ฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงยินยอมรับ ฝ่ายชายก็จะรับเอาชามไข่ไว้ และฝ่ายหญิงแม้จะยอมรับชามไข่ก็ยังตอบเป็นเชิงเล่นตัวหรือไม่ง้อหรือกลัวลูกสาวจะต้องไปตกยากในทำนองว่า ลูกสาวของเรา (ยังเด็ก) ไม่รู้เรื่องอะไร ทำงานก็ไม่เป็น (เมื่ออยู่ที่บ้านนี้) จะตักน้ำก็มีคนตักให้ จะเก็บผักเก็บหญ้าก็มีคนเก็บให้ เมื่อตอบตกลงกันแล้ว ผู้ใหญ่ก็หาวันฤกษ์ดีจัดงานแต่งงาน คนไทในอินเดียเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยามมาก มีธรรมเนียมปฏิบัติและข้อห้ามเกี่ยวกับเวลาการแต่งงานดังนี้

"เดือนจิง" หรือ เดือนอ้าย	แต่งได้
"เดือนกำ" หรือ เดือนยี่	แต่งไม่ได้
"เดือนสาม"	แต่งได้
"เดือนสี่"	แต่งไม่ได้
"เดือนห้า"	แต่งได้
"เดือนหก"	แต่งได้
"เดือนเจ็ด"	แต่งได้
"เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบ"	เป็นช่วงหน้าฝนช่วงทำนา แต่งไม่ได้
"เดือนสิบเอ็ด"	แต่งไม่ได้
"เดือนสิบสอง"	แต่งได้

ผู้เฒ่าหรือผู้ใหญ่มักมีปฏิทินหรือตำราเกี่ยวกับโชคชะตาและกำหนดวัน เวลา ฤกษ์ยามต่างๆ สำหรับประกอบพิธีกรรมต่างๆ

4.2.2 วันแต่งงาน

พิธีในวันแต่งงานของคนไทในอินเดียจนถึงปัจจุบันยังแสดงให้เห็นร่องรอยว่า คนไทเคยนับถือศาสนาเต๋ามาก่อนนับถือศาสนาพุทธ พิธีแต่งงานยังมีร่องรอยของพิธีกรรมแบบเต๋า คือ มีพิธีเกี่ยวกับ "ขวัญ" ซึ่งเป็นความเชื่อหลักของศาสนาเต๋า (Kierman 1987) โดยธรรมเนียมดั้งเดิมคนไทในอินเดีย

ไม่ประกอบพิธีสงฆ์ในวันแต่งงาน แต่สำหรับผู้มีอันจะกิน ประเพณีนี้ได้เปลี่ยนไปบ้าง คือ อาจมีการนิมนต์พระไปสวดมนต์ที่บ้านและเลี้ยงพระที่บ้าน ก่อนเลี้ยงอาหารญาติพี่น้องและแขกผู้ไปร่วมงาน

พิธีกรรมที่แสดงร่องรอยของการนับถือศาสนาเต๋า คือ การผูกข้อมือให้ขวัญ (ผูกไหมปันขอน - ขวัญ) ผู้ใหญ่ที่ไปร่วมงานจะทำพิธีผูกด้าย (คนไทเรียกว่าไหม) ที่ข้อมือให้แก่เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ในขณะที่ผูกด้ายที่ข้อมือผู้ใหญ่ก็จะพูดให้พรไปด้วย ตามธรรมเนียมแล้วจะต้องผูกให้ผู้ชายก่อนผูกให้ผู้หญิง (น่าจะเป็นเพราะพิธีนี้ทำที่บ้านฝ่ายหญิง ผู้ชายจึงเป็นเสมือนแขก) และผูกที่ข้อมือขวาก่อนแล้วจึงผูกที่ข้อมือซ้าย คำอวยพรที่ให้กันทั่วๆ ไปคือ ให้มีอายุยืน ให้มีสุขภาพดี ไม่เจ็บไม่ไข้ ให้มีลูกหลายๆ คน และขอให้ร่ำรวย

ในวันแต่งงานฝ่ายหญิงเป็นผู้ทำอาหารเลี้ยงแขกที่ไปร่วมในพิธี ฝ่ายชายอาจช่วยนำหมูหน่อไม้ดอง และน้ำอ้อยไปให้บ้านผู้หญิง เพื่อไว้ทำอาหารเลี้ยงแขก ตามประเพณีโบราณเมื่อมีการ **"ปองคำ"** กันหรือ **"ตกลงกัน"** แล้วทางฝ่ายหญิง (บางครั้งก็ฝ่ายชายด้วย) ก็จะเริ่มทำหน่อไม้ดอง (หน่อส้ม) ไว้ทำอาหารในวันงาน แต่ในปัจจุบันแกงหน่อไม้ดองไม่ใช่สิ่งจำเป็นต้องทำอีกแล้ว

ก่อนที่เจ้าบ่าวจะเดินทางไปบ้านฝ่ายหญิงเพื่อรับเจ้าสาวไปบ้านฝ่ายชายนั้น **"ปาเจอ"** หรือ **"เฒ่าแก่"** ของฝ่ายชายต้องนำเงินค่า **"ตั้งกา"** (สินสอด) ไปให้พ่อแม่ของฝ่ายหญิงก่อนแล้วเจ้าบ่าวและเพื่อนจึงจะเดินทางไปบ้านของฝ่ายหญิง ถ้าเจ้าสาวไม่มีพ่อแม่ ผู้ที่รับเงินคือ **"พ่อน้า"** หรือ น้าชาย (บรรจบ พันธุเมธา 2520) ตรงนี้ที่แปลกและช่วยทำให้มองเห็นว่าที่คนไอตอนให้น้าชายเป็นผู้ไปรับขวัญเด็กอ่อนและเป็น **"ปาเจอ"** ไปขอสาวให้หลานชายนั้นที่แท้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาแต่โบราณ และคนไทกลุ่มอื่นเลิกปฏิบัติไป คงเหลือแต่ชาวไทไอตอนเท่านั้นที่ยังคงหน้าที่ของน้าชายไว้ และในเรื่องการรับเงิน **"ตั้งกา"** (สินสอด) ที่คนไทอื่นๆ ก็ยังปฏิบัติอยู่ในกรณีที่เจ้าสาวไม่มีพ่อแม่แล้วนี้ บ่งชี้ถึงร่องรอยของการเคยเป็นสังคมที่นับฝ่ายแม่เป็นใหญ่ อย่างไรก็ตามจนถึงปัจจุบันลูกชายคนเล็ก (ซึ่งเป็นน้าชายของเจ้าสาว) ยังเป็นผู้ที่อยู่กับพ่อแม่และรับมรดกเรือนต่อจากพ่อแม่

เมื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวรับพรรับผูกข้อมือจากผู้เฒ่าผู้แก่และรับของขวัญเงินทองสำหรับการแต่งงานแล้วก็ถึงพิธีสำคัญของวันอีกอย่างหนึ่งคือ การส่งเจ้าสาวลงเรือน หรือออกจากบ้านไป โดยทั่วไปก็คือแม่และพี่น้องที่เป็นผู้หญิงของฝ่ายเจ้าสาวจะสั่งสอนและสั่งเสียว่าเจ้าสาวจะต้องจากบ้านจากพ่อแม่ญาติพี่น้องของตนไปจะต้องทำตัวให้ดีเมื่อไปอยู่ที่บ้านฝ่ายชายต้องเคารพนับถือพ่อแม่ญาติพี่น้องฝ่ายชาย สำหรับเรื่องนี้ ดร.บรรจบ พันธุเมธา (อ้างแล้ว) มีเรื่องเล่าพิเศษเฉพาะคนคำยางว่าแม่และยายของเจ้าสาวจะร้องเป็นเพลงมีเนื้อหาสั่งสอนเจ้าสาวตอนลงเรือนไป

4.2.3 การเข้าบ้านฝ่ายชาย

การเข้าสู่บ้านฝ่ายชายไม่มีพิธีกรรมมากเหมือนขั้นตอนอื่นของการแต่งงาน แต่เป็นพิธีรับตัวเจ้าสาวเข้าบ้านอย่างง่ายๆ คณะเจ้าบ่าวเมื่อรับตัวเจ้าสาวแล้วก็พาเจ้าสาวเดินทางไปสู่บ้านพ่อแม่เจ้าบ่าว ซึ่งทั้งคู่จะอาศัยอยู่ด้วยสักระยะหนึ่งก่อนแยกออกไปตั้งเรือนเอง พ่อแม่และพี่น้องเจ้าบ่าวจะคอยรับเจ้าสาวอยู่ที่หัวบันได เมื่อเจ้าสาวถึงหัวบันไดก็จะเอาผ้าคลุมศีรษะของเจ้าสาวไว้และจูงไปที่เสาด้ำ (เสาเอก) ของบ้าน และเจ้าสาวก็จะเอาผ้าคลุมศีรษะออกและกราบเสาด้ำ เป็นการบอกไหว้ผีบรรพบุรุษแนะนำตัวเองว่าเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว และ "ผีด้ำ" หรือผีบรรพบุรุษที่เสาด้ำก็เป็นอีกร่องรอยหนึ่งของการเคยนับถือศาสนาเด้ามาก่อน คนไทในอินเดียและในเวียดนามเชื่อว่าเมื่อคนตาย "ขวัญ" จะออกจากร่างกาย ส่วนหนึ่งเดินทางไปอยู่เมืองผีกับบรรพบุรุษ ส่วนหนึ่งอยู่ที่หลุมฝังศพ และส่วนหนึ่งอยู่บ้าน สำหรับคนไทที่ยังบูชาผีบรรพบุรุษอยู่นั้นเชื่อว่า "ขวัญ" (หรือวิญญาณ) ของบรรพบุรุษจะกลับไปอยู่ที่หิ้งบูชาในบ้าน ส่วนคนไทในอินเดียซึ่งกลายเป็นชาวพุทธไปแล้วมีแต่หิ้งพระพุทธในบ้าน จึงต้องให้ "ขวัญ" ของบรรพบุรุษอยู่ในเสาเอกซึ่งมักอยู่กลางบ้านและเรียกว่า "เสาด้ำ"

4.3 การตาย

ขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการตายของคนไทในอัสสัม เป็นมรดกไทโบราณอีกประการหนึ่งที่ยังคงถือปฏิบัติกันอยู่อย่างเคร่งครัดในปัจจุบัน และในเรื่องนี้ความเชื่อเรื่อง "ขวัญ" ปรากฏชัดเจนมากกว่าขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการเกิดและการแต่งงาน ในขณะที่คนไทยในประเทศไทยแยกขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับ "ขวัญ" และ "วิญญาณ" ออกจากกัน (Tambiah 1968, วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2530) คนไทในอินเดีย (และในจีน) นับเป็นเรื่องเดียวกัน กล่าวคือสำหรับ "คนไทย" "ขวัญ" เป็นเรื่องของ "คนเป็น" และ "วิญญาณ" เป็นเรื่องของคนตาย และในประเทศไทยพิธีกรรมเกี่ยวกับ "ขวัญ" เป็นเรื่องที่ฆราวาสจัดการกันเอง "คำเรียกขวัญ" หรือบทเรียกขวัญเป็นภาษาไทย คนเรียกขวัญ หรือหมอขวัญก็เป็นฆราวาส เป็นคนธรรมดาไม่ใช่ "สงฆ์" ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับ "วิญญาณ" เป็นเรื่องของ "สงฆ์" ซึ่งมีบทสวดเป็นภาษาบาลี สำหรับคนไทยในประเทศไทย "คนเป็น" หรือคนที่ยังมีชีวิตอยู่มีสิ่งที่เรียกว่า "ขวัญ" และยังมีพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญหลงเหลืออยู่บ้าง แต่ทันทีที่บุคคลเสียชีวิต คนไทยก็เรียกสิ่งที่เคยเรียกกันว่า "ขวัญ" เป็น "วิญญาณ" เป็นคำบาลี และเมื่อพระสงฆ์ประกอบพิธีให้คนตายก็สวดเป็นภาษาบาลี สำหรับคนไทยในประเทศไทยความเชื่อเรื่องขวัญได้สูญหายไปมากกว่าของคนไทในอินเดีย คนไทในอินเดียยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง "ขวัญ" ของคนตายและขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับ "ขวัญ" ของคนตาย และถึงแม้คนไทในอินเดียในปัจจุบันจะ

เป็นชาวพุทธที่เคร่งครัด แต่คำว่า "ขวัญ" และความเชื่อเกี่ยวกับ "ขวัญ" ก็ยังคงอยู่ไม่ได้เปลี่ยนไปใช้คำว่า "วิญญาณ" เมื่อเจ้าของขวัญตาย เหมือนกับคนไทยในประเทศไทย

คนไทในอินเดียยังมีความเชื่อว่า เมื่อคนตายไปแล้ว 3 หรือ 7 วัน "ขวัญ" จะกลับบ้านหรือ "ขอนป้อกเฮิ้น" (ดร. บรรจบ พันธุเมธา 2528) และคนไทประกอบพิธีกรรมให้ "ขวัญคนตาย" หลายวัน จุดประสงค์หลักเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็คือ ให้ขวัญของคนตายไปสู่ที่ดีๆ ดั้งเดิมมีการสวดนำทางเป็นภาษาไทให้ขวัญคนตายเดินทางไปอยู่เมืองผีกับบรรพบุรุษ ในปัจจุบันมีคำอธิบายว่าลูกหลานทำพิธีต่างๆ ก็เพื่อให้ขวัญของคนตายไปที่ดีๆ ไม่ไปเป็นผีร้ายหรือเป็นเปรต (ข้อมูลภาคสนาม)

การจัดการเกี่ยวกับงานศพอาจแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การจัดการเบื้องต้นเมื่อมีผู้เสียชีวิต
2. งานพิธีเมื่อศพอยู่ที่บ้าน
3. การเคลื่อนศพ การฝังและการเผาศพ
4. งานพิธีหลังการเผาหรือฝังศพแล้ว

1. การจัดการเบื้องต้นเมื่อมีผู้เสียชีวิต

เมื่อมีผู้เสียชีวิตที่บ้าน สิ่งที่ต้องจัดการทำทันทีมี 2 ประการคือ ประการแรกต้องอาบน้ำและแต่งตัวให้ศพ ประการที่สอง คือการป่าวประกาศไปยังญาติพี่น้องเพื่อให้มางานศพให้มาดูมามองหน้าคนตายเป็นครั้งสุดท้าย ทั้ง 2 ประการนี้คนไทในประเทศต่างๆ ยังถือปฏิบัติกันอยู่จนถึงปัจจุบันรวมถึงคนไทยในประเทศไทยด้วย

การอาบน้ำศพ เดิมคงเป็นการทำความสะอาดศพ และต่อมาได้กลายเป็นธรรมเนียมที่เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความเคารพรักต่อผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย ในอีกแง่หนึ่งเราอาจตีความว่าการอาบน้ำและการแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่ให้ผู้ตายเป็นการช่วยผู้ตายในการเริ่มต้นเดินทางไปสู่เมืองผี เพราะนอกจากร่างกายจะต้องสะอาดและสวมเสื้อใส่ผ้าใหม่ให้แล้ว ผู้ตายยังต้องมีเงินติดไปในโลงซึ่งผู้ตายอาจจะต้องใช้ระหว่างการเดินทางด้วย ถ้ามองในแง่นี้แสดงว่าคนไทเชื่อในชีวิตหลังความตาย เชื่อว่าผู้ที่ตายไปแล้วจะไปอยู่ด้วยกันกับผู้ที่ตายไปก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรพบุรุษของตนเอง อย่างไรก็ตามไม่มีขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการกลับมาเกิดใหม่

น้ำที่ใช้อาบ หรือทำความสะอาดศพ บางคนก็ใส่ส้มป่อยหรือขมิ้นด้วย บางคนก็ไม่ใส่อะไรเลย นับว่าเรื่องการใส่เครื่องผสมลงในน้ำอาบศพไม่ใช่เรื่องบังคับ สิ่งสำคัญคือให้ทำความสะอาดศพในทำนองเดียวกัน การแต่งตัวใส่เสื้อผ้าให้กับศพก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยในกลุ่ม

คนไทในอินเดีย กล่าวคือ บ้างว่าต้องใส่เสื้อกลับตรงข้ามกับคนเป็น ใส่ให้กระดุมไปอยู่ด้านหลังบ้าง หรือใส่เสื้อกลับตะเข็บบ้าง หรือทำให้เสื้อขาดบ้างแต่บางคนก็ไม่ทำอะไรที่ผิดแปลกไปจากปกติเลย เพียงแต่ใส่เสื้อให้ศพเหมือนกับใส่เสื้อให้คนธรรมดาทั่วไป ดูเหมือนว่าธรรมเนียมที่ต้องปฏิบัติก็คือ ใส่เสื้อผ้าใหม่ให้กับศพเท่านั้น แต่ผู้บอกภาษาบางคน เช่น นะบิน ศยาม ซึ่งเป็นชาวไทไอตอนกล่าวว่า ถ้าคนตายเป็นคนจนและไม่มีผู้บริจาคเสื้อผ้าใหม่ให้ ศพก็จำเป็นต้องใส่เสื้อผ้าเก่าที่มีอยู่

โดยทั่วไปศพจะตั้งอยู่ที่บ้าน 3 ถึง 7 วัน เพื่อรอให้ญาติพี่น้องหรือลูกหลานที่อยู่ห่างไกลออกไป เดินทางมาดูศพซึ่งใส่ไว้ในโลง เมื่อญาติที่อยู่ห่างไกลเดินทางมาถึง สิ่งที่คนไทในอินเดียปฏิบัติกันคือ เปิดผ้าที่คลุมหน้าศพออกเพื่อดูหน้าคนตายและร้องไห้ ถ้าผู้ดูศพเป็นผู้หญิงก็จะส่งเสียงร้องไห้ดังๆ ผู้วิจัยเคยไปพักอยู่บ้านคนไทคำตี่ที่ภรรยาเจ้าของบ้านเพิ่งเสียชีวิตในต่างเมือง และเมื่อสามีกลับถึงบ้าน (ย่านรูปาย Rupai) เขตดิบรูการ์ ก็ให้คนไปส่งข่าวเรื่องภรรยาเสียชีวิตที่โรงพยาบาลในกรุงนิวเดลี ให้ญาติพี่น้องทราบ บรรดาญาติเมื่อทราบข่าวก็เดินทางมาที่บ้านผู้ตาย (บ้านเจ้าก๊ดอง เมิงลาง โกฮายน์) พฤติกรรมของผู้ที่มาเยี่ยมเจ้าบ้านเหมือนกันหมดคือ ส่งเสียงเรียกชื่อผู้ตาย (นางแสง เอย) ดังๆ แล้วก็ร้องให้สะอึกสะอื้นอยู่สักครู่จึงหยุด คนที่อยู่ในบ้านที่เป็นพี่สาวของเจ้าก๊ดองซึ่งเรียกกันว่า "อ๊กเจ้า" หรือป้า เมื่อเห็นแขกหรือญาติพี่น้องที่มาเยี่ยมร้องไห้ "อ๊กเจ้า" หรือป้าก็จะส่งเสียงดังร้องไห้ตามแขกหรือญาติที่มาเยี่ยมทุกคนทุกครั้ง แม้กระทั่งเวลาที่ "อ๊กเจ้า" นั่งรับประทานอาหารอยู่ก็ตาม และการร้องไห้ของ "อ๊กเจ้า" นั้น นอกจากจะมีเสียงดังรำพันถึงผู้ตายแล้ว ยังมีน้ำตาไหลพรากไม่ขาดอีกด้วยนับเป็นการร้องไห้ที่จริงจังมาก

2. งานพิธีศพที่บ้าน

พิธีศพของคนมีเงินกับพิธีศพของคนที่มีฐานะยากจนแตกต่างกันที่จำนวนวันที่จัดงานและจำนวนพระที่นิมนต์ไปสวดที่บ้าน เรื่องการนิมนต์พระไปสวดงานศพที่บ้านดูจะเป็นธรรมเนียมเพิ่งเกิดใหม่เพราะเป็นสิ่งที่ผู้จัดงานสามารถเลือกได้ บางคนก็ทำบางคนก็ไม่ทำ และที่ทำก็นิมนต์พระเพียงวันเดียว คือวันที่เจ็ดเท่านั้น บทบาทของพระสงฆ์ในงานศพมีไม่มากเท่าฆราวาสที่ไปช่วยงานศพที่บ้าน สิ่งที่ทำเหมือนกันทุกงานคือ การอ่านหนังสือ "พระอภิธรรม" ที่บ้านงานศพ ผู้อ่านเป็นฆราวาสที่สามารถอ่านหนังสือไทได้ โดยมากมักเป็นผู้สูงอายุที่อ่านหนังสือธรรมที่วัด (เกียว ~ จอง) เป็นประจำทุกวันพระ หรือ "วันสะตาง" อยู่แล้ว สิ่งที่นิยมอ่านกันที่บ้านงานศพมักเป็นนิทานชาดกซึ่งเขียนไว้เป็นลายมือคัดภาษาไท การอ่านนิทานชาดกไทนี้มีตลอดงานถ้าเป็นคนมีฐานะดี งานมักมีถึง

7 วัน ในระหว่างนี้คนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันและญาติพี่น้องจะช่วยกันทำอาหารเลี้ยงผู้ที่ไปร่วมกันทำงานศพ

ผู้วิจัยถามถึงจุดประสงค์ของการอ่านนิทานชาดกในงานศพว่าคืออะไร และได้คำตอบเหมือนๆ กันว่า เพื่อเป็นการนำทางขวัญผู้ตายให้ไปสู่ที่ดี ไปถึงเมืองผี ไม่ให้ขวัญตกอยู่ในที่ร้าย เช่น นรก ไม่ให้ขวัญกลายเป็นเปรต คำตอบนี้น่าจะเป็นการผสมผสานความเชื่อเก่าคือ "ศาสนาเต๋า" เข้ากับความเชื่อใหม่ คือ "ศาสนาพุทธ" ในหมู่คนที่พูดภาษาตระกูลไทในจีนและเวียดนามที่ยังไม่ได้นับถือพุทธศาสนาหรือคริสตศาสนา หรือเป็นกลุ่มที่มักเรียกกันว่า "พวกนับถือผี" พวกนี้ยังมีการสวดนำทางขวัญของคนตายให้เดินทางไปสู่ดินแดนของบรรพบุรุษ หรือ เมืองผี ที่ว่า "นำทาง" นั้นก็คือในบทสวดจะกล่าวถึงเส้นทางที่ไปว่าจะต้องผ่านเมืองอะไรบ้าง บางครั้งก็มีสิ่งช่วยจำเส้นทางเป็นลักษณะธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา อันที่จริงคนลาวโซ่งในเมืองไทยก็ยังมีพิธีกรรมนี้แม้พวกเขาจะนับถือศาสนาพุทธแล้วก็ตาม ในกลุ่มคนไทในอินเดียคงมีความทรงจำตกทอดมาแต่สมัยโบราณว่ามีการสวดนำขวัญคนตายไปสู่เมืองผี ดังนั้น แม้นิทานชาดกจะไม่มีเรื่องเกี่ยวกับขวัญหรือวิญญาณ หรือไม่มีเส้นทางการเดินทางไปยังเมืองผีหรือเมืองของบรรพบุรุษ แต่คนไทที่นั่นก็ยังนับว่าการอ่านหนังสือในงานศพเป็นการสวดนำทางขวัญของผู้ตาย

โดยทั่วไปเมื่อศพอยู่บ้านถึงวันที่ 7 แล้ว ก็มักจะนิมนต์พระไปสวดและฉันที่บ้านงานเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย พระสงฆ์ในอินเดียมีจำนวนน้อยถึงแม้หมู่บ้านทั่วไปจะมีวัดบ้านประจำหมู่บ้าน แต่บางวัดก็ไม่มีพระสงฆ์ประจำอยู่เลย บางวัดก็มีพระสงฆ์เพียงองค์เดียว การนิมนต์พระไปสวดที่บ้านจึงไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้โดยสะดวก ดังนั้นงานศพที่บ้านก็อาจทำกันโดยไม่มีพิธีสงฆ์เลยก็ได้ อย่างไรก็ตามเมื่อถึงวันที่ 7 ก็มักจัดทำพิธีสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย และส่วนใหญ่มักไปทำบุญกันที่วัด นอกจากถวายภัตตาหารแล้ว ก็อาจถวายสิ่งของอื่นๆ แก่พระสงฆ์ด้วยเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย

3. การเคลื่อนศพ การฝังและการเผาศพ

เมื่อทำพิธีศพครบ 7 วันแล้ว (บางคนก็ 3 วัน) ก็ต้องนำศพออกจากบ้านไปป่าช้า (ป่าเฮว) พิธีกรรมและวิธีการนำศพออกจากบ้านของคนไทในอินเดีย มีความคล้ายคลึงกับวิธีการของคนไทยในประเทศไทย กล่าวคือ ศพจะออกจากบ้านโดยไม่ผ่านบันไดที่คนธรรมดาใช้ทุกวัน วิธีการที่ปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่คือ หย่อนโลงศพลงทาง "นอกชาน" บ้านโดยใช้เชือกค่อยๆ หย่อนโลงศพลง ให้คนที่อยู่ข้างล่างคอยรับ คนมักเลือกใช้วิธีนี้กับบ้านที่มีใต้ถุนไม่สูงมากนัก ถ้าบ้านสูงและการหย่อนโลงลงจาก

บ้านอาจจะไม่ปลอดภัย ก็มักสร้างบันไดใหม่พิเศษใช้สำหรับขนโลงศพลงจากบ้านเท่านั้น และขั้นบันไดก็มีจำนวนเป็นเลขคู่ต่างจากบันได "คนเป็น" ที่มีจำนวนเป็นเลขคี่ ศพเมื่อลงจากบ้านแล้วก็มุ่งไปป่าช้า (หรือป่าเฮว ป่าสังแคง) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอีกคนหนึ่งในงานนี้คือ กำนัน หรือ "โหหม่าน" (หัวบ้าน) ซึ่งเป็นผู้กำหนดตำแหน่งที่ฝังศพ

คนไทในอินเดียแตกต่างกันในเรื่องพิธีฝังหรือเผาศพ ดูเหมือนว่าไม่มีธรรมเนียมปฏิบัติบังคับใช้ที่ตายตัว คนไทในอินเดียส่วนใหญ่นิยมฝังมากกว่าเผา คนส่วนใหญ่ให้เหตุผลเหมือนกันว่า การฝังเป็นเรื่องง่ายกว่าการเผามากเพราะผู้ชายไม่กี่คนช่วยกันขุดหลุมก็สามารถสำเร็จได้โดยง่าย เมื่อขุดหลุมเสร็จก็สามารถหย่อนโลงศพลงในหลุม และกลบดินก็นับว่าเสร็จ แต่การเผานั้นต้องใช้ฟืนใช้ไม้เป็นปริมาณมาก และในปัจจุบันฟืนก็ไม่ใช่สิ่งที่จะหาได้ง่ายในเวลาสั้นๆ นอกจากนี้การเผายังกินเวลานานและกำหนดแน่นอนไม่ได้ อย่างไรก็ตามยังมีผู้นิยมการเผาศพอยู่ ชาวไทไอตอนมักจะเผาผู้ตายที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป คือเลือกเผาแต่ "คนเฒ่า" คนที่เขาจัดว่ายังไม่ใช่ผู้เฒ่าเขาก็ฝัง และถ้าผู้เฒ่าแสดงความจำนงไว้ก่อนตายว่าไม่ต้องการให้เผา ลูกหลานก็จะไม่เผา คนไทพาเกให้ข้อมูลที่ตรงกันข้ามคือถ้าเป็นผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ เขาใช้วิธีฝัง แต่ถ้าเป็นเด็กจะ "สอดไฟ" หรือเผา คนไทคำตี่และคนไทคำยางก็กล่าวถึงแต่เรื่องการฝังเท่านั้น ยกเว้นพระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่สูงอายุ เมื่อมรณภาพ คนคำตี่จะอาบน้ำยาศพเก็บไว้ในโลงระยะหนึ่ง (ช่วงเวลาการเก็บนี้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการเตรียมเผา) แล้วจึงจัดพิธีเผาศพ คนคำตี่กล่าวว่ามีแต่คนคำตี่เท่านั้นที่รู้วิธีอาบน้ำยาศพไม่ให้เน่า และการเก็บศพไว้ระยะหนึ่งก่อนจะนำไปเผา ก็ทำเฉพาะกับพระสงฆ์ผู้ใหญ่เท่านั้น

ในกรณีที่มีผู้ตายเพราะอุบัติเหตุ หรือตายขณะตั้งครรภ์ ญาติพี่น้องจะช่วยกันจัดการฝังศพให้เสร็จเรียบร้อยภายในวันเดียว Terwiel (1980) กล่าวถึงรายละเอียดในการฝังศพของคนไทคำยางซึ่งไม่ปฏิบัติกันแล้วในปัจจุบัน คือ การฝังศพชายให้อยู่ในตำแหน่งตะแคงขวา และให้ศพหญิงตะแคงซ้าย คนคำตี่นิยมทำบ้านกระดาษมีโครงเป็นไม้ไผ่วางไว้เหนือหลุมศพ คนไอตอนตั้งเสาไม้ไผ่ห้อยผ้าขาวเรียกว่า "ผ้าฉะกา" ซึ่งไม่ใช่ต้นไผ่ที่ห้อยธงที่คนไทกลุ่มอื่นๆ เรียกว่า "ตั้งคอน" และ "คอน" ก็ไม่ใช่คำเดียวกับขวัญซึ่งคนไทในอินเดียออกเสียงเป็น "ขอน" ต้น "ตั้งคอน" โดยทั่วไปตั้งกันอยู่ในบริเวณวัดการตั้งเสาห้อยผ้า หรือ "ผ้าฉะกา" ที่หลุมศพ นอกจากจะแสดงการส่งขวัญผู้ตายแล้ว ก็น่าจะใช้เป็นที่สังเกตของหลุมศพด้วย บางคนนิยมปลูกต้นไม้ หรือปลูกพืชล้มลุก เช่น ต้นกล้วยไว้บริเวณหลุม เพื่อบอกตำแหน่งหลุมศพซึ่งญาติพี่น้องจะกลับไปทำพิธีเมื่อครบ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือตามแต่ญาติพี่น้องจะคิดถึง

4. งานพิธีหลังการเผาหรือฝังศพแล้ว

พิธีครบรอบวันตายมีหลายครั้งในช่วง 1 ปีแรก อาจเป็น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน พิธีหลังการฝังนี้ทำที่วัด คือมีการถวายข้าวของเครื่องใช้ให้พระสงฆ์ รวมถึงหนังสือคัดลายมือเกี่ยวกับเรื่องธรรมต่างๆ นิทานชาดกต่างๆ และการทำต้นคอน (เป็นธงผ้าใช้ห้อยอยู่ที่ปลายต้นไผ่ซึ่งตั้งสูงอยู่ตามริมรั้ววัด) พิธีจบลงด้วยการถวายอาหารพระสงฆ์ การสวดมนต์ให้พรของพระ และการอุทิศส่วนกุศลให้ขวัญผู้ตาย

ต้นคอนหรือตุง

4.4 ประเพณีสงกรานต์บ้านไทคำตี่

"สงกรานต์" เป็นเทศกาลเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ตามสุริยคติของชนเผ่าไททั้งที่อยู่ในประเทศไทย และในประเทศอื่นๆ อย่างเช่น จีน พม่า และอินเดีย ต่างก็ได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่สำคัญประเพณีหนึ่งที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมฉลองโอกาสขึ้นปีใหม่ ซึ่งโดยมากจะจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นศิริมงคลตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชนพอๆ กับการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงต่างๆ สำหรับประเพณีสงกรานต์ของคนไทยในรัฐอัสสัมยังมีการจัดเทศกาลนี้ในหมู่บ้านของไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง แต่เนื่องจากคณะผู้วิจัยมีโอกาสได้ไปเก็บข้อมูลในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของคนไทคำตี่ที่อาศัยอยู่ที่บ้านน้ำทรายซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของรัฐอรุนาชัลประเดช (Arunachal Pradesh) อันเป็นรัฐที่อยู่สุดเขตของแดนทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ดังนั้นจึงจะอธิบายเฉพาะประเพณีสงกรานต์บ้านไทคำตี่เพียงแห่งเดียว

ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทคำตี่จะเริ่มขึ้นช้ากว่าในประเทศไทยไป 1 วัน คือจะเริ่มต้นในวันที่ 14 เมษายน ถึงวันที่ 16 เมษายน ของทุกปี และเป็นประเพณีที่เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นศิริมงคลที่เรียบง่ายตามคติความเชื่อพุทธศาสนาที่นับถือกันอย่างค่อนข้างจะเคร่งครัด ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการไปทำบุญที่วัด การสวดมนต์และสักการะบูชาสิ่งสำคัญทางพุทธศาสนาอันได้แก่ พระพุทธรูป สถูปเจดีย์ ต้นโพธิ์ ตลอดจนการแสดงความเคารพพระสงฆ์และผู้เฒ่าผู้แก่ โดยใช้น้ำที่ใสสะอาดพร้อมดอกไม้ ธูปเทียน เป็นตัวแทนแสดงออกซึ่งจิตสำนึกอันดีงามในการประกอบพิธีกรรม นอกจากนี้ยังเป็นช่วงเวลาสนุกสนานของหนุ่มสาว และเป็นการทำความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้เรียบร้อยสวยงามมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

พิธีกรรมที่จะทำในวันแรกนั้น ชาวไทคำตี่เรียกว่า **"วันเอาพระเข้าฉงดิน"** ซึ่งก็คือ พิธีการสรงน้ำพระพุทธรูป พิธีจะเริ่มทำกันในเวลาประมาณบ่ายโมงเศษ พระสงฆ์และประชาชนจะเข้าไปสวดมนต์รับศีลกันในวิหาร เมื่อเสร็จแล้วเจ้าอาวาสผู้เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ก็จะยกพระพุทธรูปน้อยใหญ่ (เท่าที่มี) วางบนผ้าที่อยู่บนฝ่ามือของฆราวาสผู้ชายที่คอยรอรับกันอยู่ จากนั้นก็มีการแห่นำด้วยขบวนดนตรีที่ประกอบด้วยฆ้อง และกลองเป็นหลักมายังบริเวณ **"ศาลาสรงน้ำพระ"** ที่อยู่ในลานวัด ศาลาสำหรับทำพิธีสรงน้ำพระพุทธรูปนั้นทุกวัดจะต้องมี บางวัดก็สร้างไว้อย่างถาวร บางวัดก็สร้างขึ้นชั่วคราว ประกอบด้วยศาลาขนาดย่อมมีหลังคาซ้อนกัน 2 - 3 ชั้น (ตามแบบศิลปะพม่า) และมุงด้วยสังกะสี ข้างในศาลามีแท่นสำหรับวางพระพุทธรูป และมีรางไม้ยาวประมาณ 3 เมตร วางพาดจากด้านหน้าเข้าไปในศาลาเพื่อใช้เป็นที่รับน้ำให้ไหลไปสรงพระพุทธรูป (เหมือนศาลาสรงน้ำพระเถระ

ของทางภาคอีสาน) นอกจากนี้แล้วก็จะมีการตกแต่งประดับประดาศาลาด้วยการ ปักฉัตร (ร่ม) และธงสีต่าง ๆ แบบตุงของทางล้านนารวมทั้งกิ่งของต้นบุนนาคด้วย

เมื่อวางพระพุทธรูปบนแท่นในศาลาเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์ก็จะสวดมนต์อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นพระสงฆ์และประธานฝ่ายฆราวาสก็จะเทน้ำสะอาดพร้อมดอกไม้ที่เตรียมมาจากบ้านลงบนรางเริ่มต้นการสรงน้ำพระพุทธรูป จากนั้นประชาชนทั้งหมดก็จะทยอยกันไปสรงน้ำต่อเนื่องกันไป บางคนก็จะโยนดอกไม้ไปบนหลังคาของศาลาด้วย จากนั้นก็ไปสรงน้ำพระพุทธรูปองค์อื่นๆ ที่ประดิษฐานอยู่ในบริเวณวัดรวมทั้งเจดีย์ ต้นโพธิ์ และที่ต่างออกไปคือ จะมีการสรงน้ำต้นบุนนาคซึ่งคนไทคำตี่เรียกว่า **"ต้นกำก่อ"** ด้วย และต่อด้วยการรดน้ำอวยพรกันอย่างสุภาพเป็นอันจบพิธีการแสดงความเคารพบูชาด้วยน้ำในตอนกลางวัน

ในตอนค่ำก็จะมีผู้คนไปสวดมนต์ สรงน้ำ และจุดธูปเทียนบูชากันอย่างสว่างไสวที่บริเวณศาลาสรงน้ำ เจดีย์ และพุทธรูปต่างๆ โดยเฉพาะที่พระพุทธรูปประจำวันเกิด คนไทยคำตี่เรียกพิธีจุดเทียนนี้ว่า **"หลู่ซิมหมี่"** แปลว่า การเคารพกราบไหว้ด้วยธูปเทียน

ส่วนอีก 2 วันต่อมา ประชาชนก็จะไปสรงน้ำพระพุทธรูป เจดีย์ และพระสงฆ์ ตามวัดต่างๆ ในหมู่บ้านใกล้เคียงให้ได้หลาย ๆ วัด รวมทั้งการรดน้ำขอพรจากผู้เฒ่าผู้แก่ การสรงน้ำพระสงฆ์ซึ่งมิได้มีพิธีรีตรองอย่างการสรงน้ำพระพุทธรูป ประชาชนสามารถนำน้ำไปรดที่มือของพระสงฆ์หรือจะนิมนต์ท่านมานั่งบนเก้าอี้กลางลานวัดแล้วประชาชนก็รดน้ำลงที่ตัวพระสงฆ์ก็ได้ ซึ่งก็ทำให้พระหนาวสั่นได้เหมือนกันเมื่อถูกรดด้วยน้ำหลายสิบถังแม้จะเป็นถังขนาดเล็กก็ตาม ส่วนการรดน้ำขอพรจากผู้เฒ่าผู้แก่นั้นจะเป็นคนเฒ่าคนแก่ผู้หญิงไปรดน้ำที่มือของคนเฒ่าคนแก่ผู้ชายแล้วจะนั่งลงไหว้รับพรกันอย่างเรียบร้อยอันแสดงความเคารพเช่นเดียวกับปฏิบัติต่อพระสงฆ์

สำหรับหนุ่มสาวและเด็กๆ บางกลุ่มนอกจากจะร่วมกิจกรรมการสรงน้ำพระและการสาดน้ำสะอาดกันอย่างสนุกสนานในวันแรกๆ แล้ว ก็จะมีการ **"สาด (น้ำ) โคฉน"** และ **"ป้ายสี"** ตามหน้าตาเนื้อตัวกันด้วยเขม่าไฟจากก้นหม้อ หรือจากข่าที่แขวนอยู่เหนือเตาไฟในวันท้ายๆ ของสงกรานต์ด้วย

กิจกรรมสำคัญอีกอย่างหนึ่งของประเพณีสงกรานต์ก็คือ การก่อเจดีย์ทรายซึ่งจะทำกันหลังวันที่ ๑๖ เมษายน โดยที่ผู้ชายจะช่วยกันผ่าไม้ไผ่เป็นซีกยาวๆ นำมาต่อกันเป็นวงกลมซ้อนกันขึ้นไปเป็นชั้นๆ แล้วจากนั้นทุกคนทั้งชายหญิงเด็กและผู้ใหญ่ก็จะพากันขนทรายมาใส่จนเต็ม จากนั้นก็ประดับตกแต่งด้วยธงที่มีสีสันและขนาดต่างๆ เสร็จแล้วก็จะมีการสวดมนต์ จุดธูปเทียนสักการะบูชาในตอนค่ำ ส่วนกิจกรรมสุดท้ายของประเพณีสงกรานต์ก็คือ การช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัดที่

เปื้อนดินโคลนจากการสาดน้ำ รวมทั้งเก็บกวาดเศษธูปเทียนที่จุดบูชากันตลอด 3 วันที่ผ่านมาให้เสร็จเรียบร้อย เพื่อจะได้ใช้ประกอบประเพณีอื่นๆ ต่อไป

ประมวลภาพประกอบประเพณีสงกรานต์ของไทดำตี่

เจดีย์และวิหารวัดบ้านน้ำทรายที่ชาวบ้านมาประกอบพิธีสงกรานต์

สวดมนต์ในวิหาร

นำพระพุทธรูปที่อยู่ในวิหารลงมาไว้ในศาลาเพื่อสรงน้ำ

ขบวนนักดนตรีที่แห่นำพระพุทธรูปมายังศาลาสรงน้ำ

ศาลาสรงน้ำพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบพิธีโดยเฉพาะ

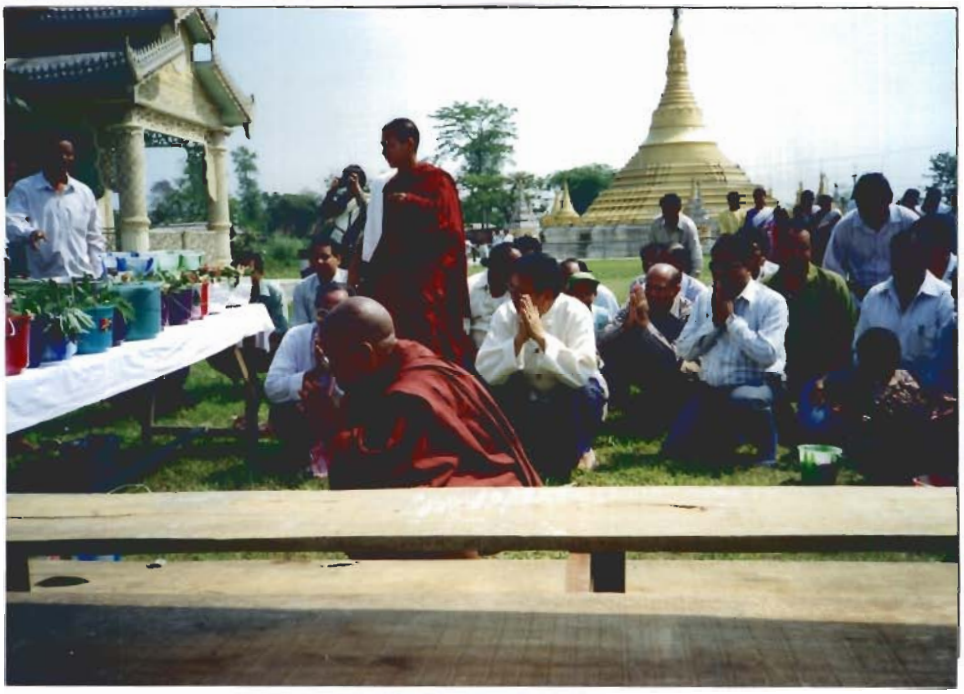

เมื่อนำพระพุทธรูปมาไว้ในศาลาแล้ว พระสงฆ์สวดมนต์อีกครั้งหนึ่ง

พระสงฆ์และฆราวาสที่เป็นประธานเทน้ำลงไปในรางยาว
ให้ไหลลงไปสรงพระพุทธรูปที่อยู่ในศาลา

จากนั้นประชาชนก็ร่วมกันสรงน้ำพระพุทธรูป

สรงน้ำพระพุทธรูปกันทั้งผู้ใหญ่และเด็ก

ยายพาหลานสรงน้ำต้นกำก่อ (ต้นบุนนาค)

พิธีหลู่ซิมหมี่ (การจุดเทียนไหว้พระตอนกลางคืน) ที่วัดน้ำทราย

สงกรานต์ที่วัดหมากโม่ง (วัดมะม่วง)

ศาลาสรงน้ำพระพุทธรูป
ด้านหน้าวัดประดับธงอย่างสวยงาม

การสรงน้ำพระสงฆ์ที่วัดมะม่วง

บรรยากาศงานสงกรานต์ที่วัดผาแนง (วัดผาแดง)

บรรยากาศงานสงกรานต์ที่วัดเอมปอง

สรงน้ำพระพุทธรูป

สรงน้ำพระสงฆ์

วัดเอมปองอยู่ริมแม่น้ำ
ชาวบ้านจึงพากันลงไปตักน้ำจากแม่น้ำ
มาสรงน้ำพระพุทธรูป เจดีย์และพระสงฆ์

ชาวไทคำตี่ที่หน้าวัดจองคำ

ศาลาสรงน้ำพระพุทธรูปที่สร้างไว้อย่างถาวร

วิหารวัดจองคำ

ผู้หญิงจะเป็นผู้รดน้ำขอพรจากผู้ชาย

หลังจากทำบุญแล้วผู้ชายจะพากันคัดเลือกปั๊บลิกเพื่อเผาทิ้ง

ในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะมีการประดับคอน (ตุงหรือธง)
ทั้งภายในวิหารและตามบริเวณวัดทุกวัด

ตุงที่ประดับตามเสาภายในวิหารวัดจองคำ

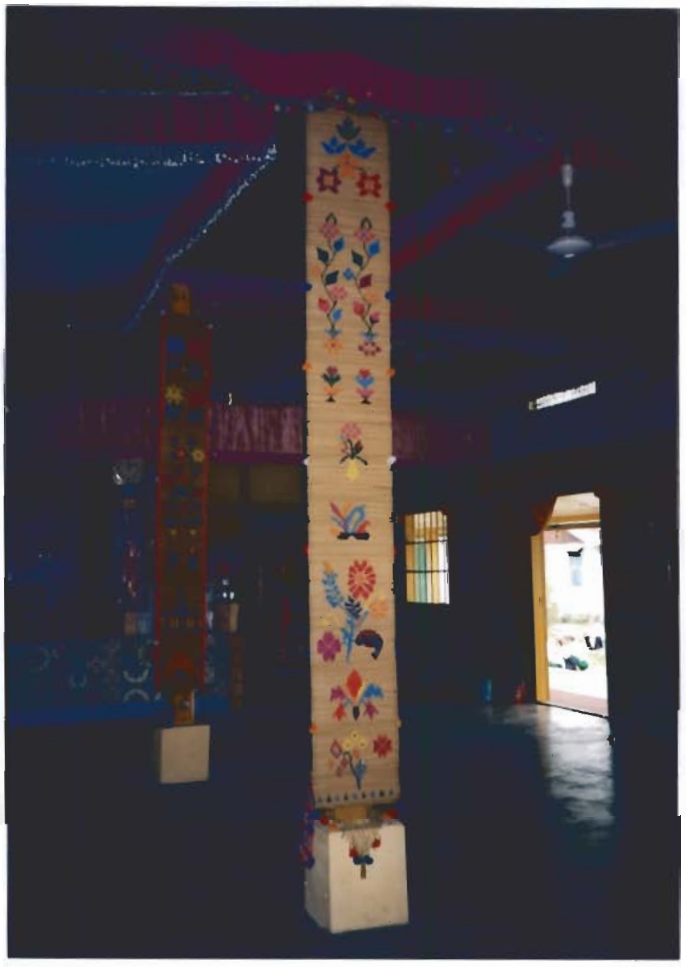

ตุงที่สานด้วยไม้ไผ่ที่ประดับตามทางเดินเข้าวัดมะม่วง

ตอนกลางคืนในช่วงเทศกาลสงกรานต์

จะมีการรำ “บีฮู” อวยพรตามบ้าน เจ้าของบ้านออกมาร่วมรำด้วย

การก่อเจดีย์ทรายที่มักจะทำกันตอนเย็นๆ
เมื่อก่อเสร็จแล้วก็นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ตอนหัวค่ำ

บทที่ 5
วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของคนไทในอินเดีย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่คนไทในอินเดียในช่วงประมาณ 500 ปีที่ผ่านมา มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่นับว่าสำคัญมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและเอกลักษณ์ความเป็นไทของคนไทในอินเดียอย่างมาก 4 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางศาสนา 2 ระลอก
   - ก. จากศาสนาเต๋าเป็นศาสนาฮินดู
   - ข. จากศาสนาเต๋าเป็นศาสนาพุทธ
2. การเปลี่ยนแปลงจากการมีผู้นำเป็นผู้นำทางศาสนาและการปกครองในบุคคลเดียวกัน เป็นการแยกผู้นำทางศาสนาออกจากการปกครอง
3. การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีผลต่อความเป็นอยู่และการเปลี่ยนจากอาชีพดั้งเดิมคือการทำนา ไปเป็นอาชีพสมัยใหม่ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงประการที่ 4
4. การย้ายภาษา

5.1 การเปลี่ยนแปลงทางศาสนา และการปกครอง

การเปลี่ยนแปลงในข้อ 1 และ 2 สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ศาสนาเต๋าในสมัยโบราณ พระเต๋าเป็นทั้งผู้ปกครอง และทำหน้าที่ทางศาสนาด้วย กระบวนการเปลี่ยนแปลงในข้อ 1 และ 2 เสร็จสิ้นลงแล้ว ในปัจจุบันคนที่เรียกตนเองว่าคนไทในอินเดีย มีทั้งคนที่นับถือศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ ไม่มีใครนับถือศาสนาเต๋า แต่ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงถึงร่องรอยการนับถือศาสนาเต๋าในอดีตอยู่หลายประการ อาทิ ความเชื่อเรื่องขวัญ การสร้างหลักเมือง และเสื้อบ้าน เป็นต้น ปัจจุบันคนไทในอินเดียนับเป็นประชาชนของประเทศอินเดีย อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลอินเดีย รับการศึกษาและอยู่ในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกเศรษฐกิจและการเมืองสมัยใหม่ และถึงแม้คนไทจะยังมีอาชีพเป็นชาวนาปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่และดำรงชีวิตในระดับสังคม(ชาว)บ้าน แต่ก็มีคนไทรุ่นใหม่ที่อยู่ในกระแสของสังคมอินเดียยุคใหม่ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น แพทย์ วิศวกร และข้าราชการ และมีคนไทส่วนหนึ่งที่ใช้ชีวิตแบบคนในเมือง คนเหล่านี้ย้ายออกจากหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญ เข้าไปใช้ชีวิตเป็นคนเมืองเหมือนๆ กับคนอินเดียสายพันธุ์อื่น สำหรับคนไทในหมู่บ้าน ร่องรอยของ

ศาสนาเต๋ายังมีอยู่ทั้งการเรียกขวัญ และสร้างเสื้อบ้าน ส่วนวิถีชีวิตประจำวันนั้นทุกคนเป็นชาวนาที่นับถือศาสนาพุทธ ชาวไทที่ยังพูดภาษาไท และย้ายไปเป็นชาวเมืองที่ประกอบอาชีพต่างๆ กัน และยังเป็นชาวพุทธ ถ้าคู่สามีภรรยาเป็นชาวพุทธ ถ้าเป็นหญิงไทแต่งงานกับคนที่นับถือศาสนาฮินดู (ซึ่งมีอยู่มาก) ก็จะหันไปกราบไหว้พระฮินดูในที่สุด

ในการวิเคราะห์และอธิบายถึงวิวัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงของคนไทในอินเดียจากตั้งแต่เมื่อประมาณ 500 ปีที่แล้วมาถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจำเป็นต้องกล่าวถึงศาสนาเต๋าโดยสังเขปเพื่อเป็นกรอบการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสังคมไทในยุคแรกในรัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย จากนั้นจึงกล่าวถึงร่องรอยของศาสนาเต๋าในพงศาวดารอาหม และอิทธิพลของศาสนาเต๋าต่อคนไทอาหมและคนไททั่วไป

5.1.1 ศาสนาเต๋า

คนไทยในประเทศไทยส่วนใหญ่รู้จักเต๋าในฐานะเป็น **"ลัทธิเต๋า"** และรู้จักเต๋าในแง่ของปรัชญามากกว่าเป็นศาสนา แต่ในประเทศจีนโดยเฉพาะจีนตอนใต้ ศาสนาเต๋าแพร่หลายมาก Jianing Chen (1990) ผู้รวบรวมนิทานและเรื่องเล่ายุคโบราณของจีนกล่าวถึงศาสนาเต๋าในสายตาของคนธรรมดาทั่วๆ ไปในบทนำของหนังสือของเธอว่า "...ศาสนาเต๋าเริ่มมีขึ้นในตอนปลายราชวงศ์ฮั่น (206 B.C. – 220 AD)" พวกที่นับถือเต๋าเชื่อในเรื่องผี เทวดา ปาฏิหาริย์ ความเป็นอมตะ และงมงายกับเรื่องอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนจีนในยุคลำเค็ญปลายราชวงศ์ฮั่นรับไว้เพื่อให้ชีวิตมีความหวัง" คำกล่าวนี้แสดงถึงความนิยมลัทธิเต๋าในหมู่ประชาชนทั่วไป

"เต๋า" จัดเป็นศาสนาเหมือนกับ **"พุทธศาสนา"** และศาสนาอื่นๆ ด้วยเหตุผล 5 ประการ (Jochim 1986 : 5) คือ

1. มีศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง (มีจริงหรือเป็นเรื่องเล่าก็ได้)
2. มีผู้รู้ ครู อาจารย์ หรือ ผู้นำของศาสนา
3. มีสถาบันรองรับ (มีวัด มีพระ/นักบวช มีผู้นับถือและปฏิบัติตามความเชื่อ "เต๋า")
4. มีคำสอนหรือบทสวดเป็นภาษาเขียน
5. มีพิธีกรรมสำหรับโอกาสสำคัญต่างๆ อาทิ พิธีบวช พิธีแต่งงาน พิธีศพ

เล่าจื๊อ (Lao Tzu) คือผู้ให้กำเนิดศาสนาเต๋า เขามีชีวิตอยู่ในช่วงเดียวกันกับขงจื๊อ คือ ประมาณ 550 – 475 ปีก่อนคริสตศักราช และศาสดาทั้ง 2 ท่านนี้เคยพบกัน (Jochim อ้างแล้ว : 127) เล่าจื๊อเขียนเรื่อง "เต๋า" และวิถีสู่ความเป็นอมตะซึ่งกลายเป็นคำสอนของศาสนา

"เต๋า" มีนักบวชเป็นผู้รู้เหมือนศาสนาอื่นๆ นักบวชของเต๋าเรียกว่า "เต๋าซือ" หรือ "ตาว" หรือ "ท้าว" ในภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ นักบวชของเต๋ามีระดับอาวุโสถึง 4 ชั้น นอกจากนี้อาจมี "คนทรง" (ซือกง) ซึ่งทำหน้าที่ช่วย "เต๋าซือ" มี ชี(เต๋ากู) และมีมรรคทายกของวัด นักบวชหรือพระเต๋าไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวย และสวมเสื้อคลุมยาว-แขนยาวและใส่หมวกเมื่อประกอบพิธี ในการประกอบพิธีบางอย่าง "เต๋าซือ" อาจต้องใช้เวลานานถึง 3 วัน เช่น พิธีเรียกขวัญให้กลับคืนสู่ตัวเจ้าของขวัญ และพิธีแต่งงาน เป็นต้น นักบวชของเต๋าสามารถแต่งงานมีครอบครัวได้

เต๋ามีวัดเรียกว่า "กวน" หรือ "กวาน" ในสมัยโบราณวัดเต๋าเป็นสำนักสอนวิชาเกี่ยวกับการทำสมาธิ การบังคับลมปราณ การฝึกตนเพื่อความเป็นอมตะ และในด้านปกครอง วัดเป็นแหล่งเก็บภาษีซึ่งอยู่ในรูปของข้าว

บทสวดของเต๋าส่วนใหญ่เป็นการติดต่อกับ "ขวัญ" "เจ้า" "เทวดา" หรือ "ผี" เช่น บทสวดเรียกขวัญ เนื้อหาของบทเรียกขวัญของคนกลุ่มต่างๆ ที่นับถือศาสนาเต๋า มีโครงสร้างทางความหมายหลักเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะรับมาจากจีนเหมือนกัน ความแตกต่างที่มีมักเป็นเรื่องในรายละเอียด ในการบรรยายบอกแหล่งสถานที่ ที่ไปตามหาขวัญ ดังตัวอย่าง (Henri Maspero แปลโดย Kierman 1980 : 27)

ขวัญเอย จงกลับมา เจ้าออกจากร่างไปอยู่ในทิศทั้ง 4 ทำอะไร
ขวัญเอย จงกลับมา เจ้าไม่อาจไปทางตะวันออก
ที่นั่นมียักษ์ใหญ่ สูงตั้งโยชน์ และมันกำลังมองหาขวัญอยู่
ที่นั่นมีดวงอาทิตย์เรียงกันถึง 10 ดวง หลอมละลายโลหะ ละลายหิน
คนที่นั่นเขาทนได้ แต่ถ้าขวัญไปที่นั่นจะโดนกิน
ขวัญจงกลับมา เจ้าอยู่ที่นั่นไม่ได้
ที่นั่น มีคนสักคิ้ว ย้อมฟันดำ ใช้เนื้อมนุษย์เป็นเครื่องสังเวย
แล้วใช้กระดูกต้มทำน้ำแกง
ที่นั่นมีอสรพิษ งูร้าย งูหลาม ยาวเป็นโยชน์
มีอสูรร้าย ตัวหลายเศียร ฉวัดเฉวียนเวียนไปมา
มันสุขอุราเมื่อได้กินคน
โอ – ขวัญเอย จงกลับมา ทางใต้เจ้าอยู่ต่อไปไม่ได้
โอ ขวัญเอย จงกลับมา ทางตะวันตกมีอันตราย มีทรายดูดไหลไปมากว้างเป็นหมื่นวา
ถ้าเจ้าถูกดูดเข้าไปในวังวนฟ้าลั่น เจ้าจะถูกหั่นเป็นชิ้นๆ อย่าอยู่ที่นั่น

แถวนั้น ถ้าเจ้าหนีออกมาได้ ก็จะเจอทะเลทรายอ้างว้าง
มีมดแดงใหญ่เท่าช้าง ตัวต่อดำใหญ่เท่าลูกฟัก
พืชพันธุ์ธัญญาหาร ไม่ขึ้นที่นั่น มีแต่หญ้า ซึ่งใช้เป็นอาหารกัน
ดินแดนที่นั่นทำให้คนแห้งผาก เขาค้นหาน้ำกัน แต่ไม่เจอ
เจ้าจะวนเวียน ซอกซอนหาที่เกาะพักและไม่พบอะไรในที่อ้างว้าง
จงกลับมา จงกลับมา ข้ากลัวว่าเจ้าจะไปตกนรกหมกไหม้
โอ ขวัญเอย จงกลับมา ดินแดนทางเหนือเจ้าก็อยู่ไม่ได้
มีแต่ภูเขาน้ำแข็ง หิมะ ปลิวว่อนเป็นพันๆ โยชน์
จงกลับมา จงกลับ เจ้าอยู่ที่นั่นไม่ได้
โอ ขวัญเอย จงกลับมา อย่าขึ้นไปแดนสูง
ที่นั่นมีเสือลาย และเสือดำ เฝ้าประตูทั้งเก้าอยู่ มันคอยกัดคนที่ไปจากแดนล่าง
มีคนเก้าหัว ตัดต้นไม้ที่มีเก้าพันกิ่ง ที่นั่นมีหมาป่าตาลุกเดินยามไปมา
มันจับคนเหวี่ยงขึ้นฟ้าเล่น แล้วก็โยนลงไปในเหวนรก
มันรับฟังคำสั่งจากเบื้องสูง แล้วมันก็นอนหลับ
จงกลับมา จงกลับมา ถ้าเจ้ายังท่องเที่ยวไป ข้ากลัวว่าเจ้าจะตกอยู่ในอันตราย
โอ ขวัญเอย จงกลับมา อย่าลงไปในแดนมืด
ที่นั่นมีเจ้าโลก ขดเก้ารอบ มีเขาแหลมคม
กล้ามเนื้อและเล็บแข็งหนา มันไล่จับคนว่องไวนัก
มันมีสามตา และมีหัวเป็นเสือ ตัวเป็นวัว
อสูรเหล่านี้ชอบกินเนื้อคน
จงกลับมา จงกลับมา ข้ากลัวว่า เจ้าจะตกอยู่ในห้วงทุกข์ทรมาน

นักบวชเต๋ามีคัมภีร์สวดมนต์เขียนเป็นภาษาจีน เช่น บทสวดเรียกขวัญ บทสวดในพิธีแต่งงาน บทสวดในพิธีศพ พิธีเริ่มทำนา นักบวชเต๋าอ่านบทสวดเพื่อประกอบพิธีกรรมจากคัมภีร์เหล่านี้ กล่าวกันว่า เพราะ "เต๋า" ต้องแข่งขันกับศาสนาพุทธในเมืองจีน ซึ่งมีการคัดลอกพระธรรมคำสอนเพื่อเก็บไว้ในวัดอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้รู้ของเต๋าต้องคัดลอกคำสอนของเล่าจื๊อ และจวงจื๊อ รวมเป็นคัมภีร์เดียวกันเรียกว่า "เต๋าจาง" ในคริสตศตวรรษที่ 5 (T.H. Barrett ในคำนำหนังสือแปล Taoism and Chinese Religion ของ Kierman Jr. : ix)

"พิธีกรรม" พิธีกรรมที่นักบวชเต๋าประกอบเป็นประจำคือ พิธีเรียกขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีศพ และพิธีรักษาความเจ็บไข้โดยไล่ผี หรือติดต่อกับผี เมื่อประกอบพิธีใดๆ ก็ตาม นักบวชเต๋าต้องใส่เสื้อพิธี ซึ่งเป็นเสื้อคลุมแขนยาว ผ่าหน้าตลอด เสื้อคลุมยาวถึงข้อเท้า และพระต้องใส่หมวกซึ่งหยักเป็น 5 ยอดก่อนประกอบพิธี นักบวชเต๋าต้องจัดบริเวณที่จะใช้ทำพิธีซึ่งปกติมักเป็นโถงกลางบ้าน ให้เป็นบริเวณศักดิ์สิทธิ์ โดยเขียนตัวอักษรจีนสีดำลงบนกระดาษแดง และนำไปติดไว้ที่เสาและที่ฝาผนังเหนือโต๊ะพิธี บนโต๊ะมีป้ายชื่อ และกระถางธูป นอกจากนี้ยังมีอาหาร เช่น ไก่ต้ม หมูต้ม เมื่อประกอบพิธีนักบวชเต๋าต้องอ่านบทสวดจากคัมภีร์เต๋าที่เรียกกันว่า "เต๋าจาง"

แนวคิดหลักของ **"เต๋า"** โดยสรุป คือ โลกอยู่ในการควบคุมของพลังเต๋าใน 3 สิ่ง **"บุคคล" "พลังจักรวาล"** (เต๋า) และ **"เจ้าอมตะ 3 องค์"** (Henri Maspero แปลโดย Frank A. Kierman Jr. 1981 : 77)

"บุคคล" ทุกคนมีขวัญหลายขวัญอยู่ในตัว เมื่อบุคคลตายขวัญก็แยกกระจายกันไปอยู่ในที่ต่างๆ รายละเอียดในเรื่องนี้แตกต่างกันไปตามกลุ่มคนต่างๆ บางกลุ่มว่ามี 18 ขวัญ บ้างว่ามี 32 บ้างว่ามี 40 บ้างว่ามี 100 และเมื่อบุคคลตาย ขวัญบางส่วนจะอยู่ที่บ้าน บางส่วนอยู่ที่หลุมฝังศพ และบางส่วนกลับไปอยู่กับบรรพบุรุษ (ไม่มีนรก ไม่มีสวรรค์) ในขณะที่บุคคลมีชีวิตอยู่ ถ้าขวัญหนีออกจากร่างไป บุคคลนั้นจะไม่สบาย ต้องทำพิธีเรียกขวัญให้กลับเข้าสู่ตัว

ส่วน "เต๋า" (พลังจักรวาล) มีอยู่ทั่วไป และอธิบายไม่ได้ชัดเจน ดังเห็นได้จากโคลงที่เล่าจื๊อเขียนไว้ (Jochim อ้างแล้ว : 129)

แม้เราจะพูดถึงเต๋าได้ แต่เต๋าก็ไม่คงเดิม
แม้เราจะตั้งชื่อเรียกสิ่งต่างๆ ได้ แต่ชื่อก็ไม่คงเดิม
(เต๋า) ที่ไม่มีชื่อ คือ จุดเริ่มต้นของสวรรค์และโลก
และ (เต๋า) ที่มีชื่อก็คือ มารดาของสรรพสิ่ง
ดังนั้นจงอย่างปรารถนาที่จะสังเกตเห็นคุณสมบัติที่แฝงเร้น
จงปรารถนาที่จะสังเกตเห็นว่า (เต๋า) มีลักษณะอย่างไร
ทั้ง 2 ประการนี้มีที่มาเหมือนกัน แต่มีชื่อต่างกันไป
ดังนั้น เราต้องเรียกสรรพสิ่งว่า "ลึกลับ"
ลึกลับ แห่งลึกลับ
ประตูสู่คุณสมบัติอันแฝงเร้นทั้งหลาย

"จ้าวอมตะ 3 องค์" ที่พระเต๋าต้องทำพิธีอัญเชิญบวงสรวงเมื่อเริ่มประกอบพิธีกรรมต่างๆ คือ ส้างหยวน จุงหยวน และ เสี้ยหยวน (Pourret : 231) (ในปัจจุบัน **"เต๋าซือ"** หรือ **"พระเต๋า"** ใช้ภาพวาดของเจ้า 3 องค์นี้ในการจัดห้องประกอบพิธีกรรมต่างๆ)

5.1.1.1 ศาสนา "เต๋า" ในจีนโบราณ

Henry Maspero ได้ศึกษาวิเคราะห์ศาสนาเต๋าในจีนโบราณไว้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ทั้งในแง่ของจุดกำเนิด พัฒนาการโครงสร้างขององค์กรศาสนา องค์ประกอบของความเชื่อเต๋า เทพเจ้า/ผี ที่สำคัญในศาสนา พิธีกรรมที่สำคัญๆ โดยเฉพาะพิธีศพและพิธีเรียกขวัญ นักบวชเต๋าในแง่มุมของอาวุโส หน้าที่ และการประกอบพิธีกรรมเต๋า และที่สำคัญมากคือ Maspero ได้ศึกษาความเชื่อแบบเต๋าในหมู่คนไทดำในจีนในหัวข้อ **"สังคมและศาสนาในจีนโบราณ"** (Kierman แปล : 1981)

Maspero ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อหลักของศาสนาเต๋า คือ **"ขวัญ"** ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีในตัว ขวัญสถิตอยู่ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ศีรษะ แขน ขา ท้อง จีนว่ามีจำนวนขวัญ 30 จำนวน ขวัญอาจจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อของกลุ่มชนต่างๆ แต่ที่แน่นอนคือ ขวัญ มีจำนวนมากกว่า 1 และเมื่อบุคคลเสียชีวิตแล้ว ขวัญจะแยกย้ายกันไปอยู่ตามที่ต่างๆ ที่บ้านบ้าง ที่ฝังศพบ้าง และกลับไปอยู่ในดินแดนเดียวกับบรรพบุรุษบ้าง สำหรับกรณีสุดท้ายนี้ นักบวชเต๋าจะต้องทำหน้าที่ **"นำขวัญเดินทาง"** ไปสู่ดินแดนของบรรพบุรุษ โดยทำพิธีสวดนำทางในงานศพ

หน้าที่หลักในทางศาสนาของนักบวชเต๋า คือ ติดต่อกับ **"ขวัญ"** หรือ วิญญาณ ของทั้งคนเป็นและคนตาย และติดต่อกับ **"เทพเจ้า หรือ เทวดา หรือ ผี"** ในสมัยโบราณนักบวชเต๋ามีหน้าที่ทางการปกครองด้วย คือ เป็นผู้นำหมู่บ้านดูแลการจัดแบ่งที่ทำนา ในกรณีที่เป็นผู้นำในการก่อตั้งหมู่บ้านและหน้าที่ที่สำคัญและเกี่ยวกับการปกครองส่วนกลางหรือจักรพรรดิของจีน คือ การเก็บภาษีจากชาวบ้านหรือลูกบ้าน และจัดส่งต่อไปถวายให้จักรพรรดิ และ/หรือ นักบวชเต๋าระดับสูง (เทียนซือ)

ศาสนาเต๋าถือกำเนิดก่อนพระพุทธศาสนาไม่ถึง 100 ปี เริ่มแพร่หลายในหมู่คนจีนในช่วง 300 ปีแรก และในช่วงศตวรรษแรกของคริสตศักราชศาสนาเต๋าก็เจริญถึงขีดสูงสุด มีพระราชวงศ์องค์จักรพรรดิหมิงทรงรับนับถือเต๋าและ **"เต๋าซือ"** ได้เข้าไปในราชสำนักในช่วงปีคริสตศักราช 58 - 57 (Kierman : 429)

การจัดการบริหารศาสนาเต๋าอย่างเป็นระบบเริ่มในคริสตศตวรรษที่ 2 (Kierman แปล 1981 : 287) ในยุคนี้เกิดมีนิกาย **"จาง"** ขึ้นในศาสนาเต๋า นิกายนี้เกิดจากพี่น้องสกุลจาง 3 คน ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ใน 8 จังหวัดทางตะวันออกของจีน นิกายนี้แบ่งเขต **"การปกครอง"** ใน 8 จังหวัด เป็น 36 เขต แต่ละเขตมีนักบวชตำแหน่ง **"ฝาง"** เป็นผู้ดูแล แต่ละเขตมีจำนวนคนใต้ปกครองลดหลั่นกันไปตาม

ลำดับของตำแหน่งนักบวช และในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนมี **"ซือ"** เป็นผู้นำทางศาสนา ตำแหน่ง **"ซือ"** นี้ เป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันในครอบครัว คือ จากพ่อสู่ลูก ถ้าซือไม่มีลูกชายก็ต้องยกตำแหน่งให้พี่ชาย/น้องชายของ **"ซือ"** **"ซือ"** โดยทั่วไปมักเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ดังนั้นตำแหน่ง **"ซือ"** จึงตกทอดอยู่ในตระกูลผู้ก่อตั้งหมู่บ้านเท่านั้น และไม่มีการแต่งตั้งคนต่างถิ่นเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน **"ซือ"** นี้เรียกชื่อเต็มว่า **"เต๋าซือ"** (ผู้สอน **"เต๋า"**) และในชุมชนหรือหมู่บ้าน **"ซือ"** ยังมีผู้ช่วยในด้านศาสนาอีกหลายระดับและ **"เต๋าซือ"** มีหน้าที่เก็บภาษีซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้าวส่งให้นักบวชเต๋าระดับสูง (เทียนซือ) ด้วย

เนื่องจากมีผู้นับถือเต๋าเป็นจำนวนมาก เต๋าจึงมีการบริหารการปกครองที่เป็นระบบและมั่นคง และนักบวชเต๋าได้เข้าถึงราชสำนัก ทำให้สำนักเต๋าสามารถแข็งข้อก่อกบฏในปี ค.ศ. 184 แต่ไม่สำเร็จ (Kierman : 287) การที่ **"เต๋า"** แพร่หลายและเป็นที่นิยมมาก ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะนักบวชเต๋าสอนฝึกฝนค้นคว้าเรื่องการนั่งสมาธิ การบังคับลมหายใจ การบริหารร่างกายให้แข็งแรง (เต้าหยิน) เพื่อบรรลุความเป็น **"อมตะ"** หลุดพ้นจากความตาย **"เต๋า"** ต่างจาก**พระพุทธศาสนา**ตรงที่ **"เต๋า"** ต้องการเข้าสู่ความเป็นอมตะในร่างของมนุษย์ที่มีกระดูกเป็น **"ทอง"** และเนื้อเป็น **"หยก"** จุดมุ่งหมายนี้ทำให้นักบวชเต๋าฝึกฝนตนและทรมานตนในลักษณะต่างๆ **"ซือหม่าเฉียน"** เขียนเล่าถึงนักบวชหลีเฉาจีนแห่งราชสำนักจักรพรรดิวู ว่าหลังจากที่นักบวชท่านนี้มรณภาพลง ท้ายที่สุดได้หายตัวไปในที่ฝังศพ เมื่อขุดดูพบแต่หมวกกับเสื้อคลุมเท่านั้น ไม่มีศพ (Kierman : 427)

ศาสนาและปรมาจารย์ **"เต๋า"** ทั้งหลาย อาทิ เล่าจื๊อและจวงจื๊อ เป็นที่รู้จักกันดี เพราะได้เขียน (หนังสือ) เกี่ยวกับความเป็นอมตะ ความเป็นหนึ่งเดียวกันของ **"เต๋า"** ไว้

5.1.1.2 ศาสนาเต๋าในชนกลุ่มน้อยสมัยโบราณ

จีนเข้าไปปกครองเวียดนามโดยเฉพาะส่วนที่เป็นเวียดนามเหนือ ซึ่งปัจจุบันมีชายแดนติดต่อกับมณฑลยูนนาน ตั้งแต่ปี 111 ก่อนคริสตศักราชจนถึงปีคริสตศักราช 938 (Huard and Durand 1993) ดินแดนในย่านนี้มีกลุ่มชนมากมายหลายเผ่าพันธุ์จนจีนเรียกรวมๆ ว่า **"ไป๋เหยว้"** หรือ คนเถื่อน 100 จำพวก ในจำนวนนี้มีกลุ่มชนที่พูด **"ภาษาไท"** อยู่เป็นจำนวนมาก และจนถึงปัจจุบันก็ยังมีคนพูดภาษาตระกูลไทอยู่ในย่านดังกล่าวเป็นจำนวนกว่า 20 ล้านคน (นับทั้งในจีนและเวียดนาม) (Luo 1996) ในช่วงเวลาประมาณหนึ่งพันปีที่จีนปกครองอยู่ จีนได้นำเอาลัทธิความคิดความเชื่อของขงจื๊อ (Confucianism) และเล่าจื๊อ (Taoism) ไปแพร่หลายด้วย (Whitfield 1976) ลัทธิขงจื๊อไม่ได้มีการจัดองค์กรเพื่อเผยแพร่ความคิดเหมือนศาสนา แต่แนวความคิดของลัทธินี้แพร่หลายในหมู่คนจีน และที่จีนนำลัทธินี้ไปเผยแพร่ในเวียดนามส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบความ

สัมพันธ์ของกลุ่มคนและชนชั้นต่างๆ ในสังคม อาทิ "พ่อ" เป็นบุคคลที่สำคัญในครอบครัว "หน้าที่ของพ่อ" "หน้าที่ของลูก" "หน้าที่ต่อจักรพรรดิ" ความเชื่อนี้ทำให้มี "การไหว้บูชาผีบรรพบุรุษ" (Whitfield อ้างแล้ว : 49) ส่วนลัทธิเต๋าในหมู่ชนกลุ่มน้อยในเวียดนามและจีนเป็นความเชื่อเกี่ยวกับ "ขวัญ" "วิญญาณ" ความสัมพันธ์ของโลกแห่งวิญญาณ (ผี เทวดา) กับ "โลกมนุษย์" ลัทธิเต๋ามี "นักบวช" ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลางติดต่อกับ "เทวดา" และ "ผี" และรักษาความเจ็บไข้อันเกิดจากการ "ผิดผี" นักบวชของลัทธิเต๋าต้องอ่านบทสวดซึ่งเขียนเป็นภาษาจีนในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ นักบวชในลัทธิเต๋ามีชื่อเรียกว่า "เตา ~ ตาวกง" หรือ "นักบวชของเต๋า" (Pourret 2002 : 50)

ในยุคนั้นนอกจากทำหน้าที่ทางศาสนาแล้ว นักบวชเต๋ายังทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือผู้ปกครองระดับหมู่บ้านด้วย เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านใหม่ นักบวชเต๋าในฐานะหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้าน และเมื่อตั้งหมู่บ้านแล้วนักบวชเต๋าเป็นผู้มีอำนาจในการจัดแบ่งที่ทำนาให้แก่คนในหมู่บ้าน นักบวชเต๋าก็ได้ที่ทำนาด้วย และคนในหมู่บ้านต้องจัดแรงงานไปทำนาให้หัวหน้าหมู่บ้านหรือนักบวชเต๋านี้ โดยไม่ได้ค่าแรง (Dang Nghiem Van 1993) ตามบันทึกของจีนในช่วงเกือบประมาณ 2,000 ปีแล้ว เป็นช่วงที่ศาสนาเต๋ามีความแพร่หลายมากที่สุด เพราะศาสนาเต๋านับเป็นกลไกการปกครองอย่างหนึ่งที่จักรพรรดิจีนใช้ เมื่อเข้าปกครองอาณาบริเวณที่เป็นเวียดนามเหนือในช่วง 111 B.C. - 938 A.D. คนที่อยู่ในปกครองของจีนในช่วงดังกล่าวจึงนับถือเต๋าโดยปริยาย เพราะมี "นักบวชเต๋า" เป็นผู้ปกครองระดับหมู่บ้าน และมีนักบวชเต๋าระดับ "เจ้า" เป็นผู้ปกครองระดับเมือง จนถึงปัจจุบันหมู่บ้านในเวียดนามเหนือยังมี "ตาว" หรือ นักบวช "เต๋า" ทำหน้าที่หัวหน้าหมู่บ้านอยู่ แต่รัฐบาลเวียดนามไม่อนุญาตให้ "ตาว ~ เต๋า" หรือ "หมอ" ประกอบพิธีกรรมใดๆ เป็นเวลานานแล้ว (ข้อมูลภาคสนามในเวียดนาม) "เต๋า" ในหมู่บ้านเวียดนามในยุคปัจจุบันไม่มีอำนาจหน้าที่ทางศาสนาเหลืออยู่อีกแล้ว แต่ในหมู่ชนกลุ่มน้อย เช่น เย้าในประเทศไทยและลาว ยังมีนักบวช "เต๋า" ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำทางศาสนาและการปกครองระดับหมู่บ้าน

5.1.1.3 ศาสนาเต๋าในชนกลุ่มน้อยในปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องขวัญ วิญญาณ และพิธีกรรมเรียกขวัญได้เลือนหายไปจากชีวิตประจำวันของคนไทที่เคยอยู่ในศาสนาเต๋า บ้างเปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธ บ้างเปลี่ยนไปนับถือฮินดู ขึ้นอยู่กับว่าคนไทได้โยกย้ายไปอยู่ถิ่นฐานใด คนไทที่ย้ายลงสู่สุวรรณภูมิ หรือบริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนับถือพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มที่ย้ายเข้าไปในอัสสัมอินเดีย ก็หันไปนับถือศาสนาฮินดู ผู้ที่อยู่ในเมียนมาร์ก็นับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับไทยในประเทศไทย ส่วนคนไทที่คงอยู่ในจีนและเวียดนาม

เหนือก็ยังคงนับถือ "ผี" และ/หรือ "เต๋า" อยู่ แต่การจัดการทางด้านศาสนาได้เปลี่ยนไป ฐานะของ "เต๋า" และ "เจ้า" เปลี่ยนไปเพราะรัฐบาลของจีนและเวียดนามเป็นผู้จัดการเรื่องการปกครอง และรัฐบาลคอมมิวนิสต์ห้ามมิให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้น นักบวชเต๋า ทั้งระดับ "ตาว" และ "เจ้า" จึงไม่ได้ประกอบพิธีอย่างเป็นทางการอีกแล้ว

ในบรรดาชนกลุ่มน้อยที่นับถือ "เต๋า" ทั้งหมดมีคนเย้า รวมไปถึง เมียน มิน จ้วง ต้ง (Pourret : 11) เท่านั้นที่ยังคงความเป็นผู้นับถือเต๋าอยู่อย่างเหนียวแน่น งานการศึกษาเรื่อง The Yao ของ Pourret บรรยายให้เห็นว่าคน "เย้า" ซึ่งอพยพย้ายถิ่นที่ตั้งอยู่ตลอดเวลาพันปีที่ผ่านมานั้น ยังมีระบบการปกครองระดับหมู่บ้านที่มีหัวหน้าทำหน้าที่ทางศาสนาด้วย และคนเย้ายังมีประเพณีบวชพระเต๋า และคนเย้ายังมีค่านิยมที่จะให้ลูกชายเป็นนักบวชเต๋า แม้ค่าใช้จ่ายจะสูงมากก็ตาม นอกจากนี้คนเย้ายังมีระบบนักบวชเต๋าและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่ซับซ้อน นักบวชเต๋าของเย้ามีหลายระดับและมีชื่อเรียกต่างกันไป ชื่อที่ใช้เรียกนักบวชเต๋า และพิธีกรรมเต๋ามีวิวัฒนาการกลายเป็นคำในภาษาไทยหลายคำ ดังจะกล่าวถึงต่อไป

5.1.1.4 นักบวชเต๋าในปัจจุบัน

ชนกลุ่มน้อยในเวียดนามเหนือและในมณฑลยูนนานของจีนนับถือลัทธิเต๋ากันอย่างกว้างขวาง Pourret (2002) ซึ่งศึกษา "คนเย้า" (Yao, Dao) กล่าวว่า ลัทธิเต๋าและพิธีกรรมของลัทธินี้แตกต่างแยกย่อยกันไปตามกลุ่ม Pourret กล่าวถึงพระในลัทธิเต๋าของชาวเย้าว่า คนที่จะบวชเป็น "ตาว" (dao) ได้ต้องรู้ภาษาจีน "นักบวช" ในลัทธิเต๋าแบบชาวเย้ามีถึง 5 ระดับด้วยกัน คือ ในขั้นต้น ผู้ชายเย้าทุกคนต้องเข้าพิธีกรรมที่เรียกว่า "กวาฟัมต่อยตั้ง" การเข้าพิธีนี้ประกันว่า เมื่อสิ้นชีวิตแล้วบุคคลนั้นๆ จะได้เป็นผีบรรพบุรุษของตระกูลหรือได้เป็น "ด๋ำ" ชื่อได้เขียนลงบนแผ่นป้ายตั้งไว้บนแท่นบูชาในครอบครัว และเมื่อเข้าพิธีกรรมนี้แล้วก็จะได้ชื่อทางศาสนาว่า "ฟ้าบัว" ~ "ฟ้าปัว" ในการประกอบพิธี "กวาตั้ง" นี้ต้องใช้นักบวชเต๋าถึง 8 รูป และผู้เข้าพิธีต้องอดอาหาร นักบวชเต๋าที่ประกอบพิธีต้องใช้อุปกรณ์ในการประกอบพิธีครบครัน ประการแรก นักบวชเต๋าต้องใส่เสื้อคลุมพิธี ต้องใส่หมวกพิธี ต้องใช้ภาพวาด "เทพเจ้า" ต่างๆ แขวนประดับห้องเพื่อแปลงให้ห้องเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับทำพิธี เมื่อผู้ชายเย้าได้เป็น "ฟ้าปัว" แล้วก็สามารถตั้งแท่นบูชาในบ้านตนเองได้ แท่นนี้เป็นโต๊ะมีขาเดียว

ผู้ที่เป็น "ฟ้าปัว" แล้วสามารถบวชเป็นนักบวชเต๋าชั้นต้นได้ โดยเข้าพิธีบวชที่เรียกว่า "กว่าเจียดฟินตั้ง" หรือ "พิธีต่อสายเล็ก" ซึ่งต้องให้พระประกอบพิธีกรรม 8 รูป เมื่อเข้าพิธีบวชแล้วผู้บวชจะได้ชื่อทางศาสนาว่า "สายเจีย" นักบวชระดับนี้มีเครื่องประกอบพิธีหลายประการ อาทิ เสื้อพิธี

ซึ่งเป็นเสื้อคลุม หมวกที่ทำด้วยผมคน ภาพวาด "เทพเจ้า" ชุดใหญ่ และมีโต๊ะบูชา 4 ขาได้ จากตำแหน่งนี้นักบวชสามารถเข้าพิธีบวช "ต่อสาย" พร้อมภรรยาเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งนักบวช "เจียแซ" ได้ ตำแหน่งนี้ภรรยาของนักบวชสามารถเข้าบวชด้วยได้ นักบวชระดับนี้ได้อุปกรณ์ประจำตำแหน่งเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมอีกมากมาย อาทิ หมวกไม้หรือหมวกโลหะ ภาพวาด "เทพเจ้า" ชุดใหญ่ "ตรา" สำหรับประทับเอกสารและหนังสือสวด พิธีบวช "เจียแซ" ต้องใช้นักบวชเต๋าถึง 12 รูป และในการประกอบพิธีผู้บวชต้องอดอาหารและปีนบันไดดาบด้วย (Pourret : 48)

พิธีกรรมของลัทธิเต๋าแบบชาวเย้านอกจากต้องใช้นักบวช "ตาว" ประกอบพิธีกรรมแล้วยังต้องใช้นักบวชอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า "ซือกง" ด้วย นักบวชประเภทนี้ทำพิธีด้าน "ทรงเจ้า" "เข้าทรง" และอาจมีเครื่องดนตรีและการเต้นประกอบพิธีด้วย

5.1.1.5 หน้าที่ของนักบวชเต๋า

นักบวชเต๋าในหมู่ชนกลุ่มน้อยชาวเย้ามีหน้าที่ประกอบพิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีเรียกวิญญาณผู้ตาย ส่วน "ซือกง" มักเข้าทรงรักษาคนเจ็บไข้ ทำพิธีปลูกข้าว ทำนา การทำนายจากกระดูกไก่ หาฤกษ์หายามและสวดนำวิญญาณของผู้ตายไปสู่ดินแดนของบรรพบุรุษ

5.1.1.6 ความแพร่หลายของลัทธิเต๋า

ชนกลุ่มน้อยในมณฑลยูนนานอีกเป็นจำนวนมากยังนับถือศาสนาเต๋า Pourret (2002) กล่าวถึงคนเย้า คนจ้วง (คนพูดภาษาตระกูลไท) และชาวเขาอื่นๆ อีกหลายเผ่าที่ยังประกอบพิธีกรรมทางเต๋าในปัจจุบัน

Dang Nghiem Van, Chu Thai Son และ Luu Hi ศึกษาชนกลุ่มน้อยในเวียดนามและเขียนหนังสือชื่อ Ethnic Minorities in Vietnam (1993) ในหนังสือนี้พวกเขากล่าวถึงชนกลุ่มน้อย 54 กลุ่ม (ไม่นับรวม คนกิง หรือ คนเวียดนาม) ซึ่งเขาแบ่งเป็น 8 กลุ่มภาษาย่อยๆ คือ

1. กลุ่มภาษาเวียด - เมือง (Viet - Muong)
2. กลุ่มภาษามอญ - เขมร (Mon - Khmer)
3. กลุ่มภาษาไต - ไท (Tay - Thai)
4. กลุ่มภาษาม้ง - เย้า (Hmong - Yao)
5. กลุ่มภาษากะได (หรือ เกอเลา) (Kadai (Co Lao))
6. กลุ่มภาษามาลาโย - โพลีนีเซียน (Malayo - Polynesian)

7. กลุ่มภาษาฮั่น (จีน) (Han)

8. กลุ่มภาษาทิเบโต - เบอร์มัน (Tibeto - Burman)

ทั้งนี้เขาจัด 5 กลุ่มแรกไว้ด้วยกันในตระกูลภาษา Austro - Asian กลุ่มที่ 6 อยู่ตระกูลภาษา Austronesian และกลุ่มที่ 7, 8 อยู่ตระกูลภาษา Tibeto - Burman

ในทั้ง 8 กลุ่มภาษาจาก 3 ตระกูลภาษาใหญ่นี้ มีร่องรอยความเชื่อของลัทธิเต๋าให้เห็นอยู่ทั่วไป รวมทั้งกลุ่มคนไทด้วย ร่องรอยของเต๋าที่ทุกกลุ่มมีเหมือนกันคือ

1. การเชื่อเรื่องขวัญที่อยู่ในตัวคน การประกอบพิธีเรียกขวัญให้บุคคลเพื่อรักษาอาการเจ็บไข้ การติดต่อกับขวัญหรือวิญญาณของคนตาย การไหว้ผีบรรพบุรุษ การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญและวิญญาณ ในช่วงของชีวิต เกิด ป่วยไข้ แต่งงาน ตาย

2. หลายกลุ่มยังมีคนที่มีตำแหน่งนักบวชเต๋าที่เรียกว่า **"ตาว"** อยู่ แต่ทางการเวียดนามได้ห้ามมิให้ **"ตาว"** ประกอบพิธีกรรมนานแล้ว (ข้อมูลภาคสนาม พ.ศ. 2545 จากเวียดนาม คำเรียกนักบวชเต๋านี้ออกเสียงต่างๆ กันไปตามกลุ่มชนต่างๆ **"ตาว"** บ้าง **"ดาว"** บ้าง **"ปตาว"** **"บ-ตาว"** บ้าง (จาก Dang Nghiem Van และคณะ : 1993)

5.1.1.7 ร่องรอยของศาสนาเต๋าในพงศาวดารอาหม

ในบรรดาตำนานและพงศาวดารไทด้วยกัน พงศาวดารอาหมของคนไทอาหม (Ahom Buranji) แสดงออกถึงการเป็นผู้นับถือลัทธิเต๋าชัดเจนมากที่สุด และภาษาที่ใช้เกี่ยวกับการตั้งเจ้าเมืองใกล้เคียงกับภาษาในพงศาวดารน่าน คนไทอาหมซึ่งตั้งอาณาจักรอาหมมีกษัตริย์ปกครองติดต่อกันเป็นเวลาประมาณ 600 ปี (พ.ศ. 1771 - พ.ศ. 2382) ในดินแดนซึ่งเป็นรัฐอัสสัมของอินเดียในปัจจุบัน คนอาหมมีบันทึกซึ่งเขียนด้วยอักษรไทอาหม กล่าวถึงการสร้างเมืองและการสืบทอดราชวงศ์อาหมตั้งแต่ต้นจนอังกฤษเข้ายึดครองในปี พ.ศ. 2332 (Gogoi 1972) บันทึกอาหม (Ahom Buranji) กล่าวถึงการประกอบพิธีกรรมแบบศาสนาเต๋าหลายประการ อาทิ การทำพิธีเรียกขวัญกษัตริย์หลายครั้ง การทำนายจากกระดูกขาไก่หลายครั้ง มีการทำพิธี พลีกรรม ฆ่าสัตว์หลายครั้ง การจดบันทึกถึงเหตุการณ์เหล่านี้ แสดงว่าพิธีดังกล่าวเป็นเรื่องมีนัยสำคัญมากทางสังคม นอกจากนี้ยังมีกษัตริย์ถึง 4 พระองค์ที่มีคำนำหน้าพระนามว่าเป็น **"ท้าว"** (ตาว) คือ เจ้าหลวงท้าวเสือขางฟ้า เจ้าหลวงท้าวเสือรามฟ้า เจ้าหลวงท้าวตือ(ถือ)ฟ้า และเจ้าฟ้าท้าวคำตี่ (Ahom Buranji, Barua : 47 - 49)

สิ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้นับถือลัทธิเต๋าที่เด่นชัดที่สุดของคนไทอาหมก็คือ การมีนักบวชที่สามารถประกอบพิธีบวชได้ เมื่อ **"เลงดอน"** ส่งขุนหลวงขุนหลายลงไปตั้งเมืองนั้น ได้ทำพิธีบวช

"ลาวขรี" ให้ไป "สิง" เมืองด้วย โดยมี "ย่าสิงฟ้า" เป็นผู้ทำพิธี อันที่จริง "ย่าสิงฟ้า" เป็นผู้ชาย แต่ Golap Chandra Barua ผู้ปริวรรต Ahom Buranji แปลให้เป็นผู้หญิงโดยแปลเป็นเทวดาผู้หญิง และใช้คำแทนภาษาอังกฤษว่า "she" เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ Barua แปลให้ "ย่าสิงฟ้า" เป็นผู้หญิงก็คือ ในอาหมบุรันจีบันทึกไว้ว่า ย่าสิงฟ้า "นุ่งซิ่น" แต่ที่จริงแล้ว ในปัจจุบัน "ตาว" หรือนักบวชเต๋าก็ยังสวม "กระโปรงดอก" และเสื้อคลุมยาวทับลงบนกางเกงที่นุ่งอยู่ตามปกติ "ย่าสิงฟ้า" เป็นนักบวชเต๋าระดับสูงที่สามารถทำหน้าที่บวชได้ (ย่าในที่นี้ไม่ใช่คำภาษาไท) และ "ลาวขรี" เมื่อบวชแล้ว ก็เรียกว่า "ฟ้าลาวขรี" (Burua : 5) "ฟ้า" จึงเป็นชื่อตำแหน่งนักบวชเต๋าตำแหน่งหนึ่ง

พงศาวดารอาหมภาคต้น ซึ่งกล่าวถึงการสร้างเมืองเพื่อส่งให้มีคนไทไปปกครองกล่าวถึงพิธีบวชไว้ดังนี้

> "ยามเมื่อบ่มีผีมีสางสักคน หล้าโลก(แผ่นดิน)อยู่สีเป(ล่)า บ่มีลุ่มไม่มีตัวเจ้าดิบ
> ไม่มีสิญ(การบวช) ตัวเจ้าเมืองสิง ไม่มีสิงเดือน สิงวัน ไม่มีขอบดาว
> ไม่มีไท(ไต) ฟ้าไม่มีดิน
> ต่อมาฟ้าตัวจิงพ(ร)องหุ้มอยู่ อยู่นิ่ง ไม่ขึ้นกลางราว (หาว) เหมือน
> ผึ้งยังไม่มีหัวหน้า ยังไม่มีโคตร(พวกพ้อง) ไว้พูดกัน ยังไม่มีปากไว้
> พูดยังไม่มี(ภู)ผา
>
> (Ahom Buranji : 1)

สิ่งหนึ่งที่น่าสังเกตเกี่ยวกับลัทธิเต๋าในเรื่องเล่าหรือตำนานไทโบราณต่างๆ คือ ในพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะพิธีสร้างเมืองหรือเรียกขวัญเมืองมักมีคนเผ่าต่างๆ ในพงศาวดารอาหม หน้า 1 กล่าวถึง คนเผ่าเย้า นาคา (ลากา) อาข่า คนขาง คนเมือง และคนสาง (เผ่า Achang Luo : 253) คนเผ่าต่างๆ นี้มีหน้าที่และบทบาทต่างๆ ในสังคมไท และเป็นที่น่าสังเกตว่า ในตำนานหรือเรื่องโบราณ เมื่อกล่าวถึงสังคมโดยรวมมักใช้คำว่า "ไท" เช่น เมืองไท คนไท แต่เมื่อกล่าวถึงแต่ละบุคคลมักจะใช้ชื่อเผ่าพันธุ์นำหน้า เช่น "ผู้หนึ่งติวรา" "ผู้หนึ่งกาตูมิสา" (Barua : 38) แต่ไม่มี "ผู้หนึ่งไต" เคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ชื่อเผ่าพันธุ์มากมาย (54 ในเวียดนาม 56 ในจีน) น่าจะเป็นชื่อบอกกลุ่มบอกตำแหน่งทางสังคมมากกว่าเป็นชื่อของแต่ละเผ่าพันธุ์ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดนี้

ในทำนองเดียวกับชื่อเผ่าพันธุ์ ชื่อตำแหน่งของ "นักบวชเต๋า" ก็ปรากฏเป็นชื่อในหลายแห่ง มีทั้ง "เจ้า และ ฟ้า" "ปัว" พระนามของกษัตริย์อาหมหลายพระองค์มีคำว่า "ฟ้า" เป็นส่วนหนึ่งของพระนาม เช่น "เจ้าหลวงสือดือฟ้า" (Barua : 47) "เจ้าฟ้าเสือจิงฟ้า" (Barua : 129) "เจ้าเสือกลานฟ้า"

(Barua : 229) นอกจากนี้ยังมี **"เจ้าฟ้าท้าวคำตี่" "เจ้าหลวงท้าวเสือขางฟ้า" "เจ้าหลวงท้าวเสือขรามฟ้า"** (Barua : 47 – 48)

5.1.1.8 อิทธิพลของจีนจากศาสนาเต๋าสู่คนไทและภาษาไท(ย)

คนไทในเวียดนามเหนือและยูนนานได้รับอิทธิพลจากจีนผ่านการนับถือศาสนาเต๋ามาตั้งแต่สมัยโบราณนับเป็นเวลาพันปีมาแล้ว ข้อมูลที่ว่าคนไทนับถือศาสนาเต๋าในสมัยโบราณช่วยอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงมีคำภาษาจีนในภาษาไทและภาษาชนกลุ่มน้อยอื่นๆ (รวมถึงคนเวียดนามด้วย) มากมาย และเหตุใดคนไท และคนกลุ่มน้อยต่างๆ จึงมีคำศัพท์ในภาษาที่เหมือนกันมากมายทั้งๆ ที่เป็นภาษาต่างตระกูลกัน ศาสนาเต๋าเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้คนเหล่านี้ในสมัยโบราณมีวิถีชีวิตและพฤติกรรมเหมือนกัน รวมถึงการรับเอาคำภาษาจีนที่ใช้แวดวงศาสนาเต๋าด้วย ศาสนาเต๋าเกิดในจีน และนักบวชเต๋าต้องใช้ภาษาจีนในการทำพิธี จึงเป็นที่แน่นอนว่าผู้นับถือศาสนาเต๋าย่อมต้องได้รับภาษาจีนและใช้ภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา ในทำนองเดียวกันกับที่คนไทยเมื่อรับนับถือพระพุทธศาสนาก็รับเอาคำภาษาบาลีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเข้าสู่ภาษาไทยมากมาย อาทิ บาป บุญ คุณ โทษ ศีล ธรรม และการที่คนไทยรับพระพุทธศาสนาผ่านคนเขมร ก็มีส่วนทำให้คำยืมภาษาบาลีในภาษาไทยเหมือนกับคำบาลีในภาษาเขมรทั้งในด้านเสียงและความหมาย

ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ (1975) ซึ่งศึกษาเรื่องคำศัพท์ที่พ้องกันในภาษาจีนและภาษาไทย (A Study of Sino – Thai Lexical Correspondences) กล่าวถึงคำศัพท์จีน – ไทย ว่ามีพ้องกันอย่างน้อยถึง 621 คำ และคำเหล่านี้นับเป็นคำมรดก เป็นคำโบราณเพราะมีใช้กระจายอยู่ในภาษาไทถิ่นต่างๆ และพ้องกับคำจีนโบราณหรือจีนสมัยกลาง (Manomaiwibul : 1) แต่ประพิณ อธิบายว่าคำพ้องเหล่านี้เกิดจากไทยติดต่อค้าขายกับจีน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าคำศัพท์พ้องในบัญชีคำของ ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ (303 – 356) เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันและเกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อโดยเฉพาะความเชื่อในศาสนาเต๋ามากกว่าการค้า เช่น

	คำศัพท์ทั่วไป			ศัพท์การปกครองและศาสนา	
	ไทย	จีน		ไทย	จีน
บั้น	ban,C1	puân	เจ้า	cau,C1	tsju
แบบ	bɛ:p,D1	Pjwpp	ขุน	khun,A1	kjuən
จัก(ตอก)	cak,D1	tsjək	หมอ(ผี)	mɔ:,A1	mju

เจ้า	cau,C1	tsju	(หนัง)สือ	sɯ:,A1	sjwo
เจ็ด	cet,D1	tshjet	(ผู้)กว้าน	kwa:n,C1	*kuan
(เดือนอ้าย)เจียง	ciŋ,A1	tsjäŋ	แถน	thɛ:n,A1	*thien
ห่าน	ha:n,B1	ngan	ขวัญ	khuan,A1	ʁuən
ไก่	kai,B1	kiei			

จริงอยู่ที่เราอาจอธิบายว่าคำนับจำนวนหรือตัวเลขเป็นคำที่ใช้บ่อยในแวดวงการค้า แต่ในสมัยโบราณนักบวชเต๋ามีหน้าที่เก็บส่วยจากชาวบ้านส่งไปถวายจักรพรรดิหรือส่งต่อไปให้นักบวชเต๋าระดับสูงด้วย ในหน้าที่นี้ก็ต้องใช้ตัวเลขบ่อยเช่นกัน ทั้งผู้เก็บส่วยและผู้เสียส่วย ในเรื่องตัวเลขนี้มีประวัติเล่าเกี่ยวกับนักบวชเต๋าสมัยคริสตศตวรรษที่หนึ่งว่า นักบวช **"จางชิว"** ออกกฎให้เก็บ **"ข้าว 5 กระบุงต่อปี"** จากผู้ที่เจ็บไข้ (เพราะการเจ็บป่วยนับเป็นการถูกธรรมชาติลงโทษเนื่องจากเคยกระทำผิด) (Kierman แปล : 377) เรื่องปรับข้าว 5 กระบุงนี้ คงเป็นที่เล่าขานและโจษจันกันอย่างมาก จึงได้เป็นเรื่องบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ แม้แต่พงศาวดารอาหม (Ahom Buranji) ก็ยังกล่าวถึง **"เมืองห้าบุง"**

ร่องรอยคำจีนจาก "เต๋า" ในภาษาไท - ไทย

คำที่บ่งบอกถึงศาสนาเต๋ามากที่สุด มี 7 คำ คือ

1. ขวัญ
2. ตาว ~ ท้าว
3. แถน
4. ฟ้า ~ ฝ้า
5. เจ้า
6. หลักเมือง
7. เสื้อเมือง

"ขวัญ" เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของศานาเต๋า คำนี้ ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ สร้างคำจีนที่พ้องกับคำไทยว่าเป็น *ʁuən หมายถึง **"ขวัญ, วิญญาณ"**

คำว่า **"ตาว"** (dao) ในภาษาจีนหมายถึง **"เต๋า"** ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายได้ยาก ในภาษาไทยและภาษาลาวออกเสียงคำนี้ว่า **"ท้าว"** (tha:w, C2) ส่วนภาษาไทในเวียดนามออกเสียงว่า **"ตาว"** (tao, A1)

หมายถึง **"นักบวชของเต๋า"** คำเต็มของคำจีนที่พ้องกับคำนี้ คือ **"ตาวซือ"** แต่ภาษาชนกลุ่มน้อยต่างๆ เรียกแต่พยางค์แรก

"แถน" ในภาษาไทในเวียดนาม หมายถึง **"(เทพ)เจ้าสูงสุด"** ที่อยู่บนฟ้า (สวรรค์) คำนี้พ้องกับคำจีนว่า **"เทียน"** ซึ่งหมายถึง **"ฟ้า"** หรือ **"สวรรค์"** ในภาษาจีนคำเต็ม ถ้าหมายถึง **"(เทพ)เจ้าสูงสุดในสวรรค์"** หรือตำแหน่งนักบวชเต๋าชั้นสูงหรือ **"เทียนซือ"** และในทำนองเดียวกับคำว่า **"เต๋าซือ"** ที่ภาษาไท – ไทย นำแต่พยางค์แรกมาใช้ คำนี้พ้องกับคำจีนว่า **"เทียน"** *thien (Manomaiwibul : 133) ในเวียดนามเหนือมีเมืองที่คนไทที่นั่นเรียกว่า **"เมืองแถง ~ เมืองแถน"**

"ฝ้า" ในภาษาไทคำตื่อออกเสียงสั้นๆ เป็น **"พ่ะ"** ในคำว่า **"เจ้าพ่ะ"** หรือ **"เจ้าฟ้า"** ซึ่งเป็นคำใช้เรียกตำแหน่งผู้นำระดับหมู่บ้านหรือเขต ภาษาไทในย่านนี้ คือ **รัฐกะฉิ่น** ประเทศเมียนมาร์ และรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย ไม่มีเสียง **"f"** (ฟ, ฝ) คำนี้ในภาษาไทโบราณน่าจะแตกต่างจากคำว่า **"ฟ้า"** เพราะพระนามของกษัตริย์อาหมอาจมีทั้งคำ **"เจ้าฟ้า"** และ **"ฟ้า"** ในพระนามเดียวกัน เช่น เจ้าฟ้าเสือฟ้า(พ่ะ) สำหรับคนชาวเย้าซึ่งในปัจจุบันก็ยังนับถือศาสนาเต๋าอย่างมั่นคงและยังมีการจัดลำดับอาวุโสนักบวชเต๋าอยู่นั้นใช้คำว่า **"ฟ่ะ ~ ฟ้า"** เรียกคนที่ผ่านการทำพิธีบวชขั้นต้นแล้ว เช่น Pan Fa Ling, Huang Fa Sheng (Pourret 1999 : 231) คำนี้พ้องกับคำว่า **"ฝ้าซือ"** (fa (shih)) ในภาษาจีนเป็นนักบวชเต๋าซึ่งทำหน้าที่สอนเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ (Kierman Jr. 1981 : 384) คำว่า **"ฝ้า"** นี้ ในจารึกของพ่อขุนรามคำแหงก็ใช้คำว่า **"ฝ้า"** ใช้ **"ฝ"** ใน **"ไพร่ฝ้าหน้าใส"** แต่ในคำอ่านเป็น ภาษาไทยปัจจุบันใช้ **"ฟ"** ทำให้กลายเป็นคำว่า **"ฟ้า"**

"เจ้า" น่าจะมาจากคำภาษาจีนว่า **"เจียว"** (chiao) ซึ่งหมายถึง พิธีกรรม ในภาษาไทในระยะแรก **"เจ้า"** (chiao > chao) คงหมายถึงพิธีกรรม แต่ต่อมาหมายถึงผู้ประกอบพิธีกรรมซึ่งในสมัยโบราณเป็นผู้ปกครองด้วย

"เสื้อบ้าน เสื้อเมือง หลักเมือง" ในหมู่บ้านคนไทซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในเวียดนาม เมียนมาร์ และอินเดีย หลายแห่งยังมี **"เสื้อบ้าน"** ที่ย่านปูตาโอ (Putao) รัฐกะฉิ่นในประเทศเมียนมาร์ หมู่บ้านคนไทคำตี่ที่นั่นยังมี **"เสื้อบ้าน"** (เซอหม่าน) โดยคำว่า **"เสื้อ"** หมายถึง **"เสื้อ"** (เสื้อผ้า) แต่ **"เสื้อบ้าน"** ของหมู่บ้าน (ข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย) เป็นบ้านไม้หลังขนาดโตกว่าศาลพระภูมิประมาณ 2 เท่า อยู่บนเสาสูงจากดินประมาณ 1 ฟุต มีรั้วไม้กั้นบริเวณรอบๆ กันไม่ให้คนหรือสัตว์เดินเข้าไปใกล้ **"เสื้อบ้าน"** เป็นผี(เทวดา) รักษาหมู่บ้านชาวบ้านจะกราบไหว้ **"เสื้อบ้าน"** เมื่อจะเริ่มทำนา หรือมีงานฉลองใหญ่ๆ หรือเมื่อมีเหตุร้ายในหมู่บ้าน เรื่องที่นำไปกราบไหว้บอก **"เสื้อบ้าน"** ล้วนเป็นเรื่องของหมู่บ้านทั้งสิ้น ไม่มีเรื่องระดับบุคคลหรือระดับครอบครัว และในระดับเมืองก็มี **"เสื้อเมือง"** หรือ

"หลักเมือง" เป็นผี(เทวดา) ของเมือง คำว่า "เสื้อ" น่าจะพ้องกับคำว่า "เซอ ~ เชอ" (she) ซึ่งเป็นผีดินของจีนแต่ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนเหมือนคำอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว นอกจากผลการศึกษาของ Henri Maspero (Kierman แปล : 210 - 211) ที่บรรยายว่า คนจีนไหว้ผีดิน "เซอ" (she) และ "เซอ" นี้ก็มีระดับชั้นเป็น "กุงเซอ" ผีประจำเมืองเป็นของชาวเมืองทั่วไป และมี "ซูเซอ" ซึ่งเป็นผีประจำตัวของ "เจ้าผู้ปกครอง" เมื่อผู้ปกครองเสียชีวิต หรือสิ้นพระชนม์ก็อาจเปลี่ยน "ซูเซอ" ได้ แต่ "กุงเซอ" ไม่มีการเปลี่ยนเพราะ (กุงเซอ) เป็นของทุกคน

5.1.2 คำศัพท์จีนใช้บอกถิ่นที่มาของคนไท - ไทยได้

คำในแวดวงศาสนาเต๋าที่กล่าวถึงข้างบนนี้ แถน ขวัญ ท้าว ฟ้า เสื้อบ้าน หลักเมือง ใช้บอกถิ่นที่มาของคนไทยได้ในระดับหนึ่ง คือ คนไทได้รับอิทธิพลเหล่านี้จากจีนในสมัยที่ยังตั้งรกรากอยู่ย่านเวียดนามเหนือ และจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อรับศาสนาเต๋าแล้วคนไทกลุ่มหนึ่งก็ได้อพยพมายังอาณาบริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน (จาก "คนไท" ก็เป็น "คนไทย") เมื่อมาถึงย่านนี้ก็ได้รับนับถือศาสนาพุทธเพิ่มขึ้นทำให้ความเชื่อและคำศัพท์ที่ใช้วงการ "เต๋า" สูญหายไป แต่ก็ยังมีบางคำหลงเหลืออยู่และอาจเทียบหาคำพ้องกับคนไทในถิ่นอื่นๆ ได้ ส่วนคำศัพท์ของศาสนาพุทธ เช่น บาป บุญ คุณ โทษ ศีล ธรรม ซึ่งเป็นศัพท์ที่เพิ่มขึ้นภายหลังนั้น ไม่อาจเทียบหาคำพ้องในภาษาของคนไทในถิ่นเวียดนามและจีนได้ เพราะคนที่นั่นไม่ได้นับถือศาสนาพุทธและเราก็อาจอธิบายได้ว่า "คนไทย" ไม่ได้อยู่ในย่านประเทศไทยมาแต่เดิม เพราะมีคำศัพท์ศาสนาเต๋าพ้องกับภาษาไทในย่านเวียดนามเหนือและจีนทางตะวันตกเฉียงใต้

5.1.3 คนไทอาหมนับถือศาสนาเต๋า

ในเรื่องราวที่บันทึกอยู่ในอาหมบุรันจี มีหลักฐานบ่งชี้ว่าคนไทอาหมโดยเฉพาะกลุ่มที่เดินทางเข้าไปตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในตอนต้น เป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาเต๋า สิ่งที่ชี้บอกถึงความเป็นผู้นับถือศาสนาเต๋า คือ คำเรียกตำแหน่ง "ตาว ~ ท้าว" พิธีเรียกขวัญและพิธีสะเดาะเคราะห์ต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในบทนี้ ตำแหน่ง "ตาว" ในภาษาเขียนอาหมใช้อักษร "ต" (𑜆) (ในภาษาไท(ย) ถิ่นอื่นๆ อีกหลายถิ่นโดยเฉพาะสายลาวออกเสียงคำนี้เป็น "ท้าว") ต่างจากคำว่า "เฒ่า(เถ้า)เมือง" (ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ปรึกษาราชการของกษัตริย์อาหม) ภาษาเขียนใช้ "ถ, ฒ" (𑜌) ในยุคต้นๆ พระนามของกษัตริย์อาหมขึ้นต้นด้วยคำว่า "ท้าว" ถึง 4 พระองค์ คือ เหลนของเจ้าซือกาพา (เสือกาฟ้า) พระนามว่าตาวซือคังพา (เสือขางฟ้า) และองค์ต่อมาอีก 3 องค์ ก็มีคำว่า "ตาว" อยู่หน้าพระนามเช่น

กันคือ **"ตาวซือขรามพา"** (ท้าวเสือข้ามฟ้า) **"ตาวซือตือพา"** (ท้าวเสือตือฟ้า) และเจ้าพาตาวคำที (เจ้าฟ้าท้าวคำตี่) ดังได้กล่าวแล้วในข้างต้นของบทนี้ว่า **"เต๋าซือ"** หรือ **"ตาว"** เป็นตำแหน่งพระของเต๋า และผู้ที่จะบวชเป็น **"เต๋าซือ"** หรือ **"ตาว"** ได้ต้องรู้ภาษาจีนเพื่ออ่านคำสวดในพิธีต่างๆ และเขียนตัวหนังสือจีนที่ต้องใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ด้วย ดังนั้นในที่นี้เราจึงสามารถสันนิษฐานได้ว่า กษัตริย์ 4 องค์ของอาหมที่กล่าวมานั้นอ่านเขียนภาษาจีนได้ และการ **"ตีลายจุ้ม"** ของ **"เล็งดอน"** ก็น่าจะเป็นภาษาจีน และตัวอักษรไทอาหมคงมีขึ้นหลังจากที่กลุ่มคนไทอื่นรับนับถือพระพุทธศาสนาและสร้างอักษรขึ้นใช้บันทึกพระธรรมคำสอน เมื่อไทยอาหมมีอาณาจักรมั่นคงแล้วจึงได้รับทอดความรู้ในการสร้างภาษาเขียนภาษาไทมาจากคนไทด้วยกัน ระบบภาษาเขียนของไทอาหมจึงเหมือนกับระบบของไทมาวและไทคำตี่ ฯลฯ และเมื่อมีภาษาเขียนแล้วคนไทอาหมจึงถ่ายทอดความรู้จากตำราโหราศาสตร์จีนเป็นภาษาไทอาหม บันทึกอาหมบุรันจีกล่าวถึงพิธี **"เสนเมือง"** พิธีเรียกขวัญบ้านขวัญเมือง พิธีเมค้ำเมผี พิธีตั้งไก่เพื่อทำนายอนาคตจากกระดูกไก่และพิธีสะเดาะเคราะห์หลายครั้ง (Barua 1985 : 58, 73, 77, 86, 100, 116, 251, 320,...) โดยเฉพาะอาหมบุรันจีภาคแรกที่แปลและเรียกกันว่า **"การสร้างโลก"** (The creation) นั้น ที่จริงเป็นพิธีแต่งตั้งเจ้าไปสร้างเมืองใหม่ การแปลอาหมบุรันจีภาคเทวะหรือภาคสร้างโลกที่ผ่านมาจึงเป็นการแปลความผิดโดยสิ้นเชิง เนื่องจากเรื่องการปริวรรตหรือการแปลอาหมบุรันจีภาคสร้างโลกอยู่นอกขอบเขตของงานวิจัยนี้ ในที่นี้จึงจะไม่กล่าวถึงประเด็นนี้ในรายละเอียด แต่คณะผู้วิจัยจะเลือกกล่าวถึงส่วนที่เกี่ยวข้องและแสดงถึงสภาพสังคมโบราณของคนไทในอัสสัมเท่านั้น ตำแหน่ง **"ตาว~ท้าว"** และการประกอบพิธีเรียกขวัญบ้านขวัญเมือง เป็นสิ่งชี้บอกถึงการนับถือศาสนาเต๋าได้อย่างดี อาหมบุรันจีภาคเทวะหรือที่แปลกันว่าเป็นภาคสร้างโลกนั้นแสดงถึงพัฒนาการด้านองค์กรเต๋าถึงขีดสูงสุด พิธีการแต่งตั้ง **"เจ้า"** ไปปกครอง **"เมือง"** ใหม่ มีข้อระบุถึงขั้นตอนของพิธีกรรม การจัดวางตำแหน่งต่างๆ และการจัดกำลังคนอย่างชัดเจน ระบบองค์กรของศาสนาเต๋าช่วยทำให้คนไทอาหมสามารถปกครองอาณาจักรอาหมได้อย่างเป็นระบบ จนกระทั่งศาสนาฮินดูเริ่มมีอิทธิพลต่อราชวงศ์ ไทอาหม ระบบการปกครองแบบเต๋าจึงถึงการล่มสลาย

คนไทในอัสสัมรุ่นแรกๆ เป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาเต๋าและผู้ปกครองบ้านเมืองคงจะเป็นผู้นำทางศาสนาด้วยตามรูปแบบของเต๋าโบราณคือนอกจากเป็นผู้ปกครองเก็บภาษีแล้วยังทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีกินดีของคนในบ้านเมืองด้วย ในอาหมบุรันจีกล่าวถึงคนเผ่าพันธุ์ต่างๆ ในการสร้างเมือง การปกครองบ้านเมืองและการประกอบพิธีทางความเชื่อ อาทิ คนสาง คนนาคา คนอาข่า คนเย้า คนขาง คนเมือง (ปัจจุบันในเวียดนามออกเสียงว่า **"เหมื่อง"**) สังคมของคนไทอาหมเมื่อประมาณ 300 ปีที่แล้วประกอบขึ้นด้วยเผ่าพันธุ์ต่างๆ **"อาหมบุรันจี"** ภาคแรกหรือภาคเทวะเริ่มต้น

ว่า "ยามเมื่อบ่มีผีมีสางสักคน แผ่นดินอยู่ว่างเปล่า..." คำว่า "ผี" และ "สาง" เป็นชื่อกลุ่มคน ตลอดการบันทึกของอาหมบุรันจี ชื่อคน 2 กลุ่มนี้ถูกกล่าวถึงอีกหลายครั้ง ในปัจจุบันคนไทกลุ่มอื่นๆ อาทิ ไทเต้อฮ่ง (เต๋อหง ~ ไต้คง ~ ไต้โขง) ก็ยังเรียกเผ่า Achang ว่า คน "สาง" (Yongxiau 1999) และคนเผ่าอาข่าก็ยังเรียกผู้รู้ประจำหมู่บ้านว่า "ผี" มาจนถึงปัจจุบันหมู่บ้านคนไทในอินเดีย จีน เวียดนาม และพม่า (เมียนม่าร์) ก็ยังอยู่ใกล้หรืออยู่ในแวดวงใกล้เคียงกับหมู่บ้านคนเผ่าต่างๆ คนไทและคนเผ่าต่างๆ เหล่านี้อยู่ร่วมกันมานานนับเป็นพันปีในย่านที่ปัจจุบันเป็นเวียดนามเหนือ จีนทางตะวันตกเฉียงใต้ และทางเหนือของพม่า (เมียนม่าร์) และคนเหล่านี้มีขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อเรื่องขวัญหรือ "เต๋า" เหมือนกันทุกกลุ่ม และทุกกลุ่มมีประเพณีอนุญาตให้มีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ได้ แต่ห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน คนเผ่าต่างๆ จึงมีความสัมพันธ์กันโดยการแต่งงานข้ามกลุ่มมาโดยตลอด และด้วยเหตุนี้ภาษาไทจึงมีคำจากภาษาของเผ่าพันธุ์อื่นๆ เหล่านี้เข้ามาปะปนด้วย ในทำนองเดียวกันภาษาของคนเผ่าอื่นๆ ก็มีคำไทด้วยหรือในอีกแง่หนึ่งคนไทและคนเผ่าต่างๆ มีคำร่วมกันหรือเหมือนกันอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งอาจมีที่มาจากความสัมพันธ์กัน เช่น หลายกลุ่มมีคำว่า "พ่อหมอ" ซึ่งหมายถึงผู้รู้และในหลายกรณีเป็นผู้รักษาโรคด้วย

ในอาหมบุรันจีก็มีคำที่มาจากภาษาอื่นปรากฏอยู่มาก และทำให้เกิดการอ่านการแปลที่ผิดพลาดขึ้นเนื่องจากมีการตีความว่าคำต่างภาษาเหล่านี้เป็นคำไท เช่นคำว่า 1) "ย่านางสิง(ฟ้า)" และ 2) "หญ้าปูลอก" คำแรก Barua ผู้ถ่ายถอดภาษาอาหมเป็นภาษาอังกฤษแปลว่า เป็นเทวดาผู้หญิง (goddess) แต่ที่จริงเป็นชื่อตำแหน่งพระในศาสนาเต๋าของคนอาหมโบราณ ซึ่งต้องเป็น "ชาย" ในปัจจุบันคนเมือง (เหมื่อง) ในเวียดนามก็ยังใช้ชื่อนี้เป็นนามสกุล "ย่านาง ~ ย่าฉาง" (Moung) ในทำนองเดียวกัน "หญ้าปูลอก" Barua ก็แปลเป็นของวิเศษชนิดหนึ่งของเทวดา แต่ถ้าอ่าน "อาหมบุรันจี" ให้ละเอียดถี่ถ้วนก็จะเห็นว่า "หญ้าปูลอก" ก็เป็นชื่อตำแหน่งทางศาสนา และการปกครองอีกเช่นกัน และ "หญ้าปูลอก" ก็ถูกกล่าวถึงทุกครั้งที่มีผู้ปกครองใหม่ และอันที่จริงแล้วอาหมบุรันจีภาคต้นไม่ได้กล่าวถึงเทวดา หรือฟ้า หรือสวรรค์แต่อย่างใด หากแต่กล่าวถึงพิธีบวชหรือแต่งตั้ง "ขุน" หรือ "เจ้า" เพื่อไปปกครองเมืองใหม่ เพื่อหาภาษี (เกิญ ~ กึญ) ส่งไปให้เมืองใหญ่ เมืองที่ตั้งใหม่อยู่ในฐานะเมืองส่ง "ขุนหลวง ขุนหลาย" ที่เข้าพิธีบวชในตอนต้นเรื่องนี้ ต่อมากลายเป็นบรรพบุรุษของราชวงศ์ไทอาหม

ในระยะต้นราชวงศ์ โดยเฉพาะช่วงที่ "เจ้า" เป็น "ท้าว ~ ตาว" ด้วยนั้น ผู้นำทางศาสนาและการปกครองเป็นคนๆ เดียวกัน แต่หลังจากรัชสมัยของเจ้าฟ้าท้าวคำตื่นแล้วราชวงศ์อาหมก็ไม่ได้มีกษัตริย์เป็นท้าวอีกเลย แต่ยังคงมีผู้เฒ่าผู้แก่หมอรู้หมอแสงทำหน้าที่ประกอบพิธีเรียกขวัญ และให้คำปรึกษาแก่กษัตริย์ซึ่งบางองค์ก็ทำพิธีทางศาสนาฮินดูบ้างสลับกันไปกับพิธีเรียกขวัญ ทำให้เห็นได้

ชัดว่าในราชสำนักของราชวงศ์อาหมมีความแตกแยก และแก่งแย่งกันระหว่างผู้รู้ทางฮินดูและทางเต๋า และฝ่ายเต๋าเป็นผู้แพ้ เพราะพระเต๋าที่รู้ภาษาจีนหมดไปนานแล้ว หลังจากที่ไทอาหมมีระบบอักษรไทของตนเอง และอักษรไทอาหมก็ไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่คนธรรมดา **"อาหมบุรันจี"** เป็นบันทึกประวัติศาสตร์เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับกษัตริย์เท่านั้น คนธรรมดาใช้ชีวิตอย่างไรไม่มีการกล่าวถึง แต่เราอาจสันนิษฐานได้ว่า ประชาชนก็คงมีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมในทำนองเดียวกับชนชั้นกษัตริย์และขุนนาง กล่าวคือ ยังคงความเชื่อเดิมแบบ **"เต๋า"** ในบางส่วนและได้ยอมรับความเชื่อแบบฮินดูเข้าสู่ชีวิตด้วย ในปัจจุบันคนไทอาหมนับถือศาสนาฮินดู และพูดภาษาไทไม่ได้เลย คนไทอื่นๆ ทั้งที่ไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง ไม่นับคนไทอาหม เป็นคนไท เพราะคนไทอาหมในปัจจุบันไม่ได้นับถือศาสนาพุทธและไม่สามารถพูดภาษาไทได้

ในแง่ของขนบธรรมเนียมประเพณี แม้คนไทอาหมจะกลายเป็นคนฮินดูไปเรียบร้อยแล้ว แต่พิธีฝังศพและพิธีแต่งงานของคนไทอาหมในปัจจุบันก็แตกต่างจากพิธีของคนฮินดูอื่นๆ การขว้างไข่ในหลุมฝังศพและการมีพระอ่านบทสวดในพิธีแต่งงาน (Terwiel 1986) นับเป็นร่องรอยของศาสนาเต๋าที่ยังคงเหลืออยู่ในหมู่คนไทอาหม และคนไทอาหมที่นับถือศาสนาฮินดูอยู่ในปัจจุบัน นับว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายจากคนไทรุ่นเก่า คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน ไทคำยาง ที่ปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธเริ่มอพยพเข้าสู่อินเดียเมื่อประมาณ 250 ปีที่แล้ว (Gogoi 1971 : xviii) คนเหล่านี้ได้รับนับถือศาสนาพุทธก่อนอพยพเข้ามาในอัสสัม คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน ไทคำยาง ที่ยังใช้ภาษาไทในปัจจุบันก็คือคนไทรุ่นใหม่ หรือเป็นลูกหลานของคนไทที่อพยพมารุ่นหลังนี้

อันที่จริงชื่อของคนไททั้ง 4 กลุ่มนี้ ปรากฏอยู่ในบันทึกอาหมบุรันจีตั้งแต่เริ่มต้นมีแต่ชื่อ **"คำตี่"** เท่านั้นที่เรียกแตกต่างออกไป พระนามของกษัตริย์องค์ที่เป็น **"ตาว ~ ท้าว"** องค์สุดท้ายอาหมบุรันจีบันทึกว่า **"คำที่"** (ᨠᩴᨴᩤ) และในอาหมบุรันจีภาคเทวะ หรือภาคสร้างโลกตอนท้ายกล่าวถึงเมือง **"ที่"** (ᨴᩤ) ว่า "เจ้าดาวคำก่อลูกมันสิงตาวดาวไก่ฟ้า(ฟ้า)ก่อแถญคำ ลงมาเมืองที่เฮ็ดว้อง" (Barua 1985 : 4) เมือง **"ที่"** นี้น่าจะเป็นเมืองเดียวกับ **"เมืองตี่"** ซึ่งเป็นชื่อเมืองเก่าแก่ของ คนไทในมณฑลยูนนาน อาหมบุรันจีใช้คำว่า **"คำที่"** และ **"เมืองที่"** ตั้งแต่ต้นจนถึงประมาณปี ค.ศ. 1700 จึงใช้ **"คำตี่"** (Barua อ้างแล้ว : 364) เป็นไปได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ คน **"คำตี่"** รุ่นใหม่ที่นับถือศาสนาพุทธได้เริ่มเดินทางเข้าสู่อัสสัมแล้ว และเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนไท

ประเด็นสำคัญที่คณะผู้วิจัยเสนอในบทนี้คือ

1. คนไทอาหมประกอบขึ้นด้วยคนหลายเผ่าพันธุ์

2. คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง เป็นกลุ่มคนที่มีอยู่ในอัสสัมในยุคเดียวกับ "**คนไทอาหม**" และอาจนับเป็นคนอาหมในอาณาจักรอาหมได้ และคนไทเหล่านี้ในยุคนั้นก็คงนับถือศาสนาเต๋าเช่นกันจึงยอมให้กษัตริย์อาหมเก็บภาษีได้ และโดยธรรมเนียมปฏิบัติแล้วคนอาหมจะเลือกแต่คนสกุล "คำ" เป็น "**เจ้า**" เห็นได้ว่า "**ขุน**" หรือ "**เจ้า**" คนแรกที่ "**พา ~ ฟ้า**" สร้างขึ้นในอาหมบุรันจีภาคสร้างโลก มีชื่อว่า "**ขุนแถวคำ**" และเจ้าองค์อื่นๆ แม้มิได้มีคำว่า "คำ" เป็นส่วนหนึ่งของพระนามแต่ในทางปฏิบัติ "**ที่ปรึกษาของกษัตริย์**" หรือ "**เฒ่าเมือง**" ก็มักเลือกคนที่เป็นลูกหลานสกุลคำ ดังเห็นได้จากบันทึกตอนหนึ่งของอาหมบุรันจี ในรัชสมัยของ "**เจ้าฟ้าเสอยินพา**" เมื่อ "**เจ้า**" สิ้นพระชนม์ "**เจ้าพรองเมือง**" ผู้หนึ่งได้รับเลือกให้เป็นเจ้า แต่เจ้าพรองเมืององค์นั้นปฏิเสธโดยอ้างว่าไม่มีเชื้อสายเจ้า และขอให้เลือกผู้ที่มีเชื้อสายเจ้า "คำ" (Barua : 250) และในช่วงที่ผู้ปกครองอาหมมีความแตกแยกและช่วงชิงอำนาจกัน เมื่อต้องตั้งกษัตริย์หรือเจ้า ก็ยังต้องยอมให้คนเชื้อสาย "คำ" เป็นเจ้า ดังในช่วงปี พ.ศ. 2218 (ปีลักนีกัดเปล้า) มีการยก "**เจ้าคำยาง**" ขึ้นเป็นกษัตริย์ (Barua : 235 - 237)

5.1.4 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของคนไทอาหม มี 2 ประการ คือ

1. การแบ่งแยกความเป็นผู้นำทางศาสนาออกจากความเป็นผู้นำในการปกครอง เดิมผู้นำคนเดียวทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำทางศาสนาและทางการปกครอง กษัตริย์หรือ "**เจ้า**" ที่เป็นผู้นำทางศาสนาด้วยทรงพระนามด้วยคำว่า "**พา ~ ฟ้า**" ต่อท้ายพระนาม หรือคำว่า "**ตาว ~ ท้าว**" หน้า พระนามกษัตริย์ 4 พระองค์แรกของไทอาหม ทรงพระนามว่า "**ซือกาพา(ฟ้า)**" "**ซือเตอพา (ฟ้า)**" "**ซือบินพา (ฟ้า)**" และ "**ซือขางพา (ฟ้า)**" 4 พระองค์ แรกนี้มีคำว่า "**ซือ**" และ "**พา**" แสดงตำแหน่งทางศาสนา อีก 3 องค์ต่อมาคือ "**ตาว (ท้าว)คำตี่**" 3 องค์หลังนี้มีคำว่า "**ตาว**" แสดงตำแหน่ง "**พระ**" ของเต๋า ในยุคต่อมา คำว่า "**เจ้าฟ้า**" เป็นคำนำหน้าพระนามของ "**เจ้า**" ที่เป็นผู้ปกครองอย่างเดียว และผู้นำศาสนาก็เปลี่ยนไปเป็น "**ที่ปรึกษา**" ของกษัตริย์ และต่อมาผู้นำทางศาสนาเต๋าก็สูญเสียอำนาจให้กับพระหรือนักบวชฮินดู ส่วนผู้นำทางด้านปกครองในที่สุดก็เสียอำนาจให้กับ "**อังกฤษ**" ศาสนาเต๋าจึงดูเหมือนจะสูญสลายไปโดยปริยาย

2. คนไทรุ่นใหม่อพยพสู่อัสสัม (ในช่วงประมาณ 300 – 400 ปีที่ผ่านมา) คนไทเหล่านี้นับถือศาสนาพุทธ และมีภาษาเขียนเป็นของตนเอง คนรุ่นใหม่มีชื่อเรียกเหมือนชื่อของคนรุ่นเก่าที่ปรากฏในอาหมบุรันจีแต่ต้นเรื่องคือ คำตี่ พาเก ไอตอน และคำยาง คนเหล่านี้ยังเป็นชาวนาปลูกข้าวเหมือนคนรุ่นก่อน แต่ในด้านศาสนา คนรุ่นหลังได้รับนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ก่อนเดินทางเข้าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตร

การเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 กระแสนี้เกี่ยวข้องกับศาสนาและการปกครอง **"พา ~ ฟ้า"** และ **"ตาว ~ ท้าว"** เป็นทั้งกษัตริย์และผู้นำทางศาสนา แต่หลังจาก **"ท้าวคำตี่"** แล้ว ไม่มี **"ท้าว"** ได้กลับมาเป็นกษัตริย์อีกเลย อาหมบุรันจีกล่าวถึงแต่ **"หมอรู้หมอแสง" "หมอผี" "หมอเมือง"** และ **"หมอหุง"** (เรณู วิชาศิลป์ 2539 เล่ม 1 : 486) แสดงว่า **"พระเต๋า"** เสียอำนาจด้านการปกครองไป คงเหลือแต่อำนาจในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและอำนาจนี้ต่อมาก็ต้องแย่งชิงกับ **"หมอปุ่ม"** หรือ **"ปุมนา"** ซึ่งเป็น **"พระ"** ของศาสนาพราหมณ์

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระดับรากหญ้า มีผลกระทบถึงทั้งสังคม กล่าวคือ คนไทที่เข้าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรในช่วงประมาณ 250 – 300 ปีที่แล้วล้วนเป็นชาวพุทธที่เคร่งครัด ซึ่งหมายถึงการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ซึ่งชาวเต๋าทำเป็นประจำเมื่อทำพิธีสังเวยไหว้ผี ไหว้เทวดา

เมื่ออาณาจักรอาหมล่มสลายลงนั้น ศาสนาเต๋าก็สูญหายไปด้วย เพราะหมอรู้หมอแสงผู้รู้เรื่องพิธีต่างๆ ได้หมดอำนาจลง ไม่มีพระเต๋าที่มีอำนาจในการเลือกกษัตริย์อีกต่อไป แต่การเปลี่ยนแปลงในระดับชาวบ้านไม่เด็ดขาดและรวดเร็วเหมือนระดับผู้ปกครอง แม้คนไทจะเรียกตนเองว่าเป็นชาวพุทธ แต่การไหว้ผีและการเรียกขวัญก็ยังหลงเหลืออยู่ แม้จะไม่มีหมอรู้หมอแสงหรือพระเต๋าแต่ชาวบ้านยังคงทำพิธี **"เรียกขวัญข้าว" "เรียกขวัญคนที่เจ็บไข้"** และ **"เรียกขวัญผู้เข้าพิธีแต่งงาน"** ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญ ซึ่งเป็นความเชื่อหลักของเต๋ายังคงอยู่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทใหม่ สำหรับคนไทที่ยังพูดภาษาไทอยู่ บริบทใหม่ ศาสนาพุทธ ความเชื่อเรื่องขวัญ ซึ่งไม่ขัดต่อการเป็นชาวพุทธ ก็ยังคงสามารถอยู่ต่อไปได้และได้พัฒนาจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทในอินเดีย ที่จะเรียกขวัญข้าว เรียกขวัญคนแต่งงาน และขวัญคนป่วยไข้ และแทรกอยู่ในบทเรียกขวัญต่างๆ ก็คือความเชื่อเรื่องผี ซึ่งมีทั้งผีดิน ผีน้ำ ผีปู่ ผีย่า ขนบธรรมเนียมการต้อนรับลูกอ่อน เจ้าบ่าวและเจ้าสาวล้วนแสดงถึงความเชื่อเรื่องผีด้ำ หรือผีบรรพบุรุษที่ยังคงอยู่ การถือฤกษ์ถือยามดู วัน เดือน ปี ที่สมพงษ์กันระหว่างเจ้าบ่าวเจ้าสาวล้วนเป็นมรดกตกทอดมาจากความเชื่อดั้งเดิม หรือ **"เต๋า"**

การเปลี่ยนแปลง 2 ครั้งแรกของคนไทในอัสสัม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเชื่อ ไม่มีผลต่อการประกอบอาชีพ ชาวไทในอัสสัมส่วนใหญ่ยังเป็นชาวนาปลูกข้าวเหมือนที่เคยเป็นมานับเป็นพันปีก่อนหน้านั้น

5.2 การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระบวนการโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงครั้งที่ 3 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่แบ่งแยกคนไทออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คนไท(หมู่)บ้าน และคนไทเมือง คนไท(หมู่)บ้านคือกลุ่มคนที่ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของไทไว้ เป็นคนที่ยังประกอบอาชีพดั้งเดิมของคนไทโบราณไว้ นั่นคือ การเป็นชาวนาปลูกข้าว คนกลุ่มนี้ยังเกาะกลุ่มอยู่กับคนไทด้วยกันเอง และยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน ส่วนคนไทเมือง คือคนที่แตกกลุ่มออกจากหมู่บ้านคนไท ไปอยู่แยกอย่างส่วนตัวในเมืองไม่ได้ร่วมอยู่ในหมู่บ้านหรือละแวกคนพูดไทด้วยกันเอง คนเหล่านี้ได้ละทิ้งอาชีพทำนาปลูกข้าวซึ่งเป็นอาชีพของบรรพบุรุษ และเข้าไปอยู่ในเมืองเพื่อประกอบอาชีพสมัยใหม่เหมือนกับคนอินเดียสมัยใหม่อื่นๆ บ้างเป็นแพทย์ บ้างเป็นวิศวกร บ้างเป็นข้าราชการ ฯลฯ คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทกับเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงาน บางคนที่มีสามีหรือภรรยที่เป็นคนไทด้วยกันก็อาจมีโอกาสใช้ภาษาไทเฉพาะที่บ้าน คนที่มีสามีหรือภรรยาเป็นคนเผ่าพันธุ์อื่นก็ไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเลย ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงในอันดับต่อไป

5.2.1 คนไทบ้าน

คนไทบ้านคือคนที่อยู่ในหมู่บ้านคนไทที่พูดภาษาไท ถือและปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมและประเพณีไทของบรรพบุรุษที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมา คนไทเหล่านี้ในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด เช่นเดียวกับคนเผ่าพันธุ์เดียวกันที่อยู่ในเมียนมาร์ และคนไทบ้าน คือ คนไทที่ นักวิชาการทั่วไปต้องการศึกษา เพื่อค้นคว้าถึงความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคนไท(ในอินเดีย) และขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับความเป็นอยู่ การเกิด การแต่งงาน และการตายของคนไทในอัสสัมที่กล่าวถึงในข้างต้น ก็มาจากการศึกษาและเก็บข้อมูลจาก **"คนไทบ้าน"** เหล่านี้

"คนไทบ้าน" โดยเฉลี่ยมีฐานะยากจนและมีความเป็นอยู่ค่อนข้างอัตคัด เมื่อเปรียบเทียบกับชาวไทเมือง แต่ชาวไทบ้านก็อยู่ในสภาพพึ่งตัวเองได้และอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง เช่นเดียวกับบรรพบุรุษในสมัยโบราณ กล่าวคือชาวไทบ้านเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในตัวเอง และมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตครบถ้วนนั่นคือ

1. ชาวไทบ้านทุกคนมี **"บ้าน"** หรือที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง บ้านของชาวไทบ้านมีลักษณะเหมือนกันหมด มีรูปแบบอย่างที่เรียกกันว่า **"เรือน(บ้าน)ไท"** คือพื้นบ้านยกลอยสูงจากพื้นดินอยู่บนเสา
2. ชาวไทบ้านปลูกข้าวไว้สำหรับบริโภคเองเท่านั้น และที่ดินสำหรับทำนาของตนเองจากการหักร้างถางป่า

3. ชาวไทบ้านทอผ้าใช้เอง และมีรูปแบบการทอเฉพาะของตนเอง

4. ชาวไทบ้านมีวิธีการรักษาโรคของตนเอง ยาพื้นบ้านและพิธีเรียกขวัญสำหรับรักษาคนเจ็บไข้

"คนไทบ้าน" มีความเป็นอยู่แบบกลุ่ม ทุกคนในหมู่บ้านอยู่ในกรอบความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน กรอบดังกล่าวนี้ช่วยให้คนไทสืบทอดความ **"เป็นไท"** ในการดำรงชีวิตต่อไปจนถึงลูกหลาน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ กำหนดกิจกรรมและพฤติกรรมของคนไทตลอดทั้งปี ตั้งแต่เดือนแรกจนถึงเดือนสุดท้ายของปี (ในทำนองเดียวกันกับที่ไทยเรามีพระราชพิธี 12 เดือน) และสำหรับทุกช่วงสำคัญของชีวิต ของแต่ละบุคคลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันตาย ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทบ้านผูกพันกับวิถีชีวิตของการเป็นชาวนาและการทำนา พิธีแรกนาพิธีแรกไถ เริ่มเกี่ยวข้าว การเรียกขวัญข้าว การนำข้าวไปเก็บเกี่ยวแล้วนำไปเข้ายุ้ง(เย) กรอบเหล่านี้เป็นเหมือนกฎระเบียบของการรวมอยู่และการปกครองระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน ในกรอบนี้ดูเหมือนว่า **"การทำนา"** และ **"ภาษา"** ผูกพันกับ **"ความเป็นไท"** มากที่สุด เดิมคนไทนับถือศาสนาเต๋าและทำนา ในปัจจุบันคนไทนับถือศาสนาพุทธและยังเป็นชาวนาอยู่ และยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน และการเป็นชาวนามีความหมายเพียง **"ปลูกข้าวเพื่อใช้บริโภคเอง"** การขายข้าวของคนไทไม่มีมากพอที่จะทำให้คนไทได้ชื่อว่าเป็น **"ผู้ค้าข้าว"** ได้

"อาหมบุรันจี" บันทึกเรื่องของกษัตริย์แห่งอาณาจักรอาหม และกล่าวถึงการประกอบพิธีกรรมของศาสนาเต๋า และการเปลี่ยนแปลงศาสนาจากเต๋าไปเป็นฮินดูของกษัตริย์ **"อาหมบุรันจี"** ไม่ได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับชาวบ้านหรือชาวเมือง แต่ชื่อของ **"พาเก" "ไอตอน" "คำยาง"** และ **"คำที่"** (ซึ่งกลายเป็น **"คำตี่"** ในตอนท้าย คงเป็นเพราะภาษาของผู้เขียนต่างกัน) ปรากฏตั้งแต่ต้นจนถึงตอนท้าย แสดงว่ามีคนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้รวมกันอยู่ในอาณาจักรอาหมตั้งแต่ต้น เนื่องจาก **"อาหมบุรันจี"** กล่าวถึงแต่การเปลี่ยนแปลงของกษัตริย์และผู้ปกครองระดับสูงเท่านั้น เราจึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อของชาวบ้านชาวเมืองเลย แต่การที่คนไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยางทั้งหมด ในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธ อาจเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง **"ผู้ปกครอง"** กับ **"ชาวบ้านชาวเมือง"** ในด้านความเชื่อ ศาสนาพุทธและการปฏิบัติศาสนกิจของชาวไทยในอินเดียเหมือนกับศาสนาพุทธในพม่า(เมียนมาร์) ทุกประการ และในปัจจุบันชาวไทยในอินเดียต้องคอยรับฟังกำหนดการและฤกษ์ยามของพิธีกรรมทางพุทธศาสนาต่างๆ จากพม่า อาทิ วันสงกรานต์ ซึ่งชาวไทมีพิธีแห่พระพุทธ-รูปลงจากวัด (ซึ่งยกพื้นสูง) เรียกว่า **"พระเจ้าฉงดิน"** (รายละเอียดดู **"วันสงกรานต์"** ของ กรรณิการ์ วิมลเกษม) เจ้านาเมน (Chaw Na Mein) คนไทคำตี่ซึ่งเป็นรัฐมนตรีของรัฐบาล รัฐอรุนาชัลประเดชในปัจจุบัน (พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน) ให้ข้อมูลว่าคนไทในอินเดียติดต่อกับคนไทในพม่าเป็นประจำ และมี

การเดินทางเข้าไปมาหาสู่กันเป็นประจำ จากอรุนาชัลประเดชถึงคำตี่โหลง หรือปูตาโอ (Putao) ใช้เวลาเดิน(ทาง)เท้าประมาณ 3-7 วัน เขากล่าวว่าพวกเขาสามารถเดินทางจากอัสสัมเข้าประเทศไทยได้ภายใน 1 เดือน ทางด้านความเชื่อแม้ชาวไทในอินเดียจะเป็นชาวพุทธทั้งหมด แต่ก็มีร่องรอยการนับถือเต๋าหลงเหลือให้เห็นอยู่บ้างคือ มี **"เสื้อบ้าน"** (ชาวไทยที่นี่เรียกว่า **"เซอม่าน"**) ซึ่งเกือบจะไม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของคนไทในอินเดียในปัจจุบัน การรับนับถือศาสนาพุทธอย่างพร้อมเพรียงกัน เหมือนกันทุกหมู่บ้านคงไม่ใช่สิ่งเกิดใหม่แต่เป็นสิ่งมีมานานแล้ว และอาจจะมีตั้งแต่เริ่มต้นอาณาจักรอาหม ชาวบ้านชาวเมืองคงได้รับอิทธิพลศาสนาพุทธจากพม่าแล้ว ตั้งแต่ก่อนอพยพสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตร สำหรับชนชั้นผู้ปกครองซึ่งนับถือศาสนาเต๋า (ตั้งแต่เจ้าเสือกาฟ้าจนถึงเจ้าท้าวคำตี่ นับถือศาสนาเต๋าแน่นอน) การอพยพอาจหมายถึงการหลบหนีจากอิทธิพลพุทธศาสนา ซึ่งแบ่งแยกอำนาจของผู้ปกครองออกจากอำนาจทางศาสนา หรือการประกอบพิธีกรรม ศาสนาเต๋ามีรูปแบบการปกครองและประกอบพิธีกรรมที่รวมอยู่ภายใต้บุคคลเดียวกัน คือ พระเต๋า เก็บภาษีด้วย และประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนาและรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วย **"อาหมบุรันจี"** กล่าวถึงการตั้ง **"เจ้า"** ตั้ง **"เมือง"** ใหม่เพื่อจะเก็บภาษี (เกิญ) ส่งเมืองใหญ่ และกล่าวถึงการ **"ลงหว่านพันธุ์คน"** กล่าวถึง **"เมืองเค้า" "เมืองกก"** ในการตั้งเมืองใหม่ แสดงถึงการย้าย การอพยพผู้คนจากถิ่นฐานต่างๆ ไปสู่เมืองใหม่ จึงมีความเป็นไปได้ว่าคนระดับล่างหรือชาวบ้านชาวเมืองที่มาร่วมการตั้งเมืองใหม่นั้นเป็นชาวพุทธอยู่แล้ว และยังคงการติดต่อกับชาวพุทธในพม่าไว้และดำเนินตลอดจนถึงปัจจุบันและเมื่อกษัตริย์และผู้ปกครองชั้นสูงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาฮินดู ชาวบ้านชาวเมืองระดับล่างไม่ได้เปลี่ยนตามไปด้วยเพราะนับถือศาสนาพุทธอยู่แล้ว มีเหตุการณ์ในอาหมบุรันจีที่แสดงว่า คนคำยาง คนไอตอน คนตีป้า (คือคนพาเกในปัจจุบัน) หยุดส่งภาษี เงินทองให้เมืองนุ่นสุนคำ (ชื่อเมืองอัสสัมสมัยราชวงศ์อาหม) เป็นเวลาถึง 8 ปี เมื่อเจ้าฟ้าเสือดัง ขึ้นเป็นกษัตริย์จึงส่งคนไปทวงและได้เป็นของมีค่ากลับมา (Barua : 51) การไม่ส่งภาษีหรือข้าวของเงินทองให้ก็แสดงสัญญาณ แสดงความไม่อยู่ในอาณัติหรืออยู่ใต้การปกครองอย่างหนึ่ง

5.2.2 คนไทเมือง

"คนไทเมือง" สมัยใหม่เป็นคนไทที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ คนไทเมืองคือคนไทที่ออกไปจากหมู่บ้านไท ไปอยู่ในเมืองร่วมกับคนอินเดียเผ่าพันธุ์อื่นๆ เพื่อประกอบอาชีพหรือทำการงานอื่นที่ไม่ใช่ **"การทำนา"** ในสายตาของชาวไทบ้าน **"คนไทเมือง"** คือ ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง และต้องไปอยู่ในเมืองเพื่อทำงาน การอยู่ในเมืองเพื่อประกอบอาชีพทำให้ชาวไทยเมืองต้องใช้ภาษา **"อัสสัมมีส"** (Assamese) ซึ่งเป็นภาษาราชการ และไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเมื่ออยู่นอกบ้าน และต้องแต่งกาย

ตามแบบคนส่วนใหญ่ของรัฐอัสสัม และถึงแม้ **"คนไทเมือง"** จะมีโอกาสปลูกบ้านเองใหม่ในเมือง ก็ยังไม่มีใครเลือกปลูกบ้านแบบไทเหมือนบ้านในหมู่บ้าน มีแต่คนเลือกปลูกบ้านตามแบบตะวันตกสมัยใหม่ หรือบ้านแบบคนอินเดียทั่วไปที่พื้นติดดิน ไม่มีใต้ถุน **"คนไทเมือง"** ยังบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักเหมือนคนไทบ้าน แต่อาหารที่ใช้บริโภคกับ **"ข้าว"** แตกต่างไปบ้างตามสภาพแวดล้อม **"คนไทเมือง"** บริโภคมันฝรั่ง มะเขือเทศ และถั่ว เป็น **"กับข้าว"** หลักเหมือนคนอินเดียอื่นๆ และเมื่อมีความเจ็บไข้เกิดขึ้น คนไทเมืองก็ไปหาแพทย์สมัยใหม่ที่โรงพยาบาล โดยสรุปก็คือ ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต 4 ประการ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรค ของคนไทเมือง แตกต่างไปจากของ **"คนไทบ้าน"** ในระดับหนึ่ง สิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทของทั้งไทบ้านและไทเมืองก็คือการพูด **"ภาษาไท"** คนไททั่วไปในอินเดียนับการนับถือศาสนาพุทธเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นคนไท พวกเขามักไม่นับคนอาหมในปัจจุบันเป็นคนไท เพราะคนอาหมพูดภาษาไทไม่ได้ และไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ อย่างไรก็ตามในอัสสัมและในอรุนาชัลประเดชมีคนเผ่าพันธุ์อื่นนอกเหนือจากคนไทนับถือศาสนาพุทธด้วย

คนไทเมืองในอัสสัม(และอรุนาชัลประเดช) มีส่วนเหมือนคนในเมืองในที่อื่นๆ ของโลก ตรงที่ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ ซึ่งเนื้อหาและลักษณะของความรู้แตกต่างจากมรดกไทดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง ความรู้และเทคโนโลยีแบบใหม่ทำให้คนไทเมืองมีวิถีชีวิตแตกต่างไปจากคนไทบ้าน และบรรพบุรุษไทที่มีอาชีพทำนาปลูกข้าวแต่เพียงอย่างเดียว คนไทบ้านที่ร่ำรวยและคนไทบ้านที่ยากจนแตกต่างกันที่ปริมาณที่ดิน กำลังคนทำงาน และผลผลิตข้าวแตกต่างกัน แต่คนไทเมืองอาจมีอาชีพแตกต่างกันได้มากมาย ตั้งแต่ เป็นวิศวกรในบริษัทน้ำมันเอกชน เป็นนายแพทย์รักษาโรค เป็นพ่อค้าไม้ซุง เป็นครูอาจารย์สอนหนังสือในมหาวิทยาลัย เป็นข้าราชการ เป็นนักการเมือง บริหารบ้านเมืองไปจนถึงเป็นเจ้าของโรงเรียน และเจ้าของไร่ชา อาชีพเหล่านี้เกิดมีขึ้นในสังคมยุคสมัยใหม่ เป็นอาชีพใหม่ที่เกิดจากความรู้สมัยใหม่ คนไทเมืองทำนาไม่เป็น และไม่มีเวลาสำหรับทอผ้าไว้ใช้เอง คนไทเมืองจึงไม่ได้อยู่ในสภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ทุกเรื่องในด้านปัจจัยสี่ คนไทเมืองต้องซื้อข้าวบริโภค และซื้อทุกอย่างที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน คนไทเมืองประกอบอาชีพเพื่อ **"ทำเงิน"** มาไว้ใช้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน และคนไทเมืองมีของใช้ของกินมากกว่าคนไทบ้านหลายประการ สิ่งที่คนไทเมืองจัดว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตอาจเป็นของฟุ่มเฟือยสำหรับคนไทยบ้านก็ได้ อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ดัง **"หมู่บ้านน้ำท่วม"** และ **"หมู่บ้านป่าหวาย"** ของคนไอตอน และคนคำยางยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ หมู่บ้านพาเกใต้มีไฟฟ้าใช้แล้ว ส่วนบ้านจองคำของคนไทคำตี่มีทั้งน้ำประปา สถานีไฟฟ้าย่อย และถนนหลวงตัดผ่านหน้าหมู่บ้านในลักษณะเดียวกับเมืองใหญ่ เช่น เมืองโกฮาตี และ ดิบรูกาห์

คนไทเมืองโกฮาตี และดิบรูกาห์ สร้างบ้านแบบสมัยใหม่อยู่ ในเมืองยังไม่มีการสร้างหมู่บ้านเฉพาะสำหรับคนชาติพันธุ์ต่างๆ ในย่านหนึ่งๆ จึงมีคนหลายเชื้อชาติและศาสนาอยู่รวมกัน ดังบ้านของนางเยหอม บูราโกฮายน์ ในเมืองโกฮาตี มีทั้งอิสลามและฮินดู ตอนเช้าประมาณห้านาฬิกา ย่านที่นางเยหอมอยู่จะมีเสียงคนอิสลามสวดมนต์ใส่เครื่องขยายเสียงดังไปทั่วบริเวณ และตอนกลางวันอาจมีขบวนแห่ของชาวฮินดูเนื่องในโอกาสต่างๆ บางขบวนก็เข้าไปตามบ้านต่างๆ ที่ต่างศาสนากันเพื่อขอเงินบริจาค บ้างเป็นขบวนง่ายๆ มีหญิงสาว 7-8 คนถือคนโทน้ำเดินมุ่งไปแม่น้ำไปตักน้ำมาเพื่อนำไปให้ "เจ้าสาว" ใช้อาบในวันเข้าพิธีแต่งงาน นางเยหอมเองเป็นชาวพุทธที่กราบไหว้พระพุทธรูปและเทวรูปของศาสนาฮินดูด้วย ที่เมืองดิบรูกาห์ นายเคน โกฮายน์ วิศวกรชาวไทพาเก สร้างบ้านสมัยใหม่แบบตะวันตกมี 2 ชั้นอยู่กับครอบครัว มีบ้านชาวไทคำตื่อยู่ฝั่งตรงข้าถนน 1 หลัง ส่วนเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันมีทั้งชาวอัสสัมมีสที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาฮินดู เมื่อมีพิธีกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ เพื่อนบ้านที่รู้จักกันก็จะเข้าร่วมในพิธีด้วยแม้จะเป็นพิธีต่างศาสนากันก็ตาม

ในเมืองมีร้านค้าที่ในหมู่บ้านยังไม่มี หมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้านในการศึกษานี้ไม่มีร้านค้าในหมู่บ้านเลย และมีแต่ชาวไอตอนเท่านั้นที่นำพืชผักไปวางขายในตลาดในเมืองใน "วันตลาด"(วันกาด)เพราะในเมืองมีร้านค้า ชาวไทเมืองจึงมีโอกาส "ใช้เงิน" ซื้อสินค้าต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งของจำเป็น และสิ่งของฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นต้องใช้ อาทิ "ตุ้มหู" สมัยใหม่แบบต่างๆ "สาหรี" ชุดแต่งกายประจำรัฐอัสสัม (และอรุนาชัลประเทศ) และเมื่อทำงานในตอนกลางวัน ชาวไทเมืองก็ต้องซื้ออาหารพื้นเมืองของชาวอัสสัมมีสรับประทาน

ในด้านภาษา ชาวไทเมืองมีโอกาสใช้ภาษาไทไม่มาก และถ้าสามีหรือภรรยาเป็นคนชาติพันธุ์อื่น คนไทเมืองก็จะไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเลย นายโงเคน โกฮายน์ ชาวไทพาเก ภรรยาเป็นชาวไทพาเกเหมือนกัน มีโอกาสใช้ภาษาไทในครอบครัวกับภรรยา และลูกๆ อีก 5 คน ลูกๆ ของเขาเมื่อยังเป็นเด็กอยู่ ก็สามารถใช้ภาษาไทได้กับพ่อแม่ แต่เมื่อโตขึ้นและไปโรงเรียน พวกเขาก็หันไปใช้ภาษาอัสสัมมีส พวกเขาใช้ภาษาอัสสัมมีส เมื่อพูดคุยกันเองระหว่างพี่น้อง ในปัจจุบันลูกๆ ของนายโงเคนแต่งงานไปหมดแล้ว และทั้งคนที่มีภรรยาหรือสามีเป็นชาวไทด้วยกันเอง และชาวอัสสัมมีสชาติพันธุ์อื่น ล้วนแต่ใช้ภาษาอัสสัมมีสในการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้งสิ้น นายโงเคนมีหลานชายหญิง 6 คน ไม่มีใครพูดภาษาไทได้เลย เพราะทุกคนอยู่ในเมือง นางเยหอมก็มีลูก 2 คน ที่ใช้ภาษาไทไม่เป็น เพราะสามีของนางเยหอม เป็นคนอาหมซึ่งได้ลืมภาษาไท และเลิกใช้ภาษาไทมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

การย้ายภาษา (Language shift) ของคนไทเมืองเกิดขึ้นนานมาแล้ว ตั้งแต่สมัยคนอาหมยังเป็น "เจ้าผู้ปกครอง" อาณาจักรอาหม การย้ายภาษาจากภาษาไทสู่การใช้ภาษาอัสสัมมีสของคนอาหมเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ในปัจจุบันไม่มีคนไทอาหมที่ใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเหลืออยู่เลย ส่วนการย้ายภาษาของคนไทเมืองปัจจุบันยังคงดำเนินอยู่ เด็กไทเมืองหรือเด็กที่มีพ่อแม่เป็นไทเมือง ไม่ใช้ภาษาไทแล้ว แต่บางคนยังมีความรู้ภาษาไทแฝงอยู่ คือสามารถฟังภาษาไทได้เข้าใจ แต่จะไม่สามารถพูดเองได้

5.2.3 การย้ายภาษา

การย้ายภาษา (language shift) ในหมู่คนไทในอัสสัม จากการใช้ภาษาไทไปสู่การใช้ภาษาอัสสัมมีส เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับชนกลุ่มน้อยทั่วโลก คือ ชนที่เป็นคนกลุ่มน้อยจะเปลี่ยนไปใช้ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ และการย้ายภาษามักจะเสร็จสมบูรณ์ในช่วงอายุคนที่ 2 และ 3 ถ้าชนกลุ่มน้อยใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางชนกลุ่มใหญ่ การแยกอยู่ตามหมู่บ้านโดยไม่ปะปนกับชนกลุ่มอื่นช่วยชนกลุ่มน้อยให้คงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาประจำกลุ่มไว้ได้ ในสภาพการณ์ปัจจุบันคนไททั้ง 4 หมู่บ้านในการศึกษานี้เป็นบุคคลทวิภาษา (bilingual) ทั้งสิ้น คือพูดได้ทั้งภาษาไทและภาษาอัสสัมมีส การพูดได้ 2 ภาษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญและมั่นคงสำหรับการย้ายภาษา คนไทที่พูดได้ 2 ภาษามีความพร้อมที่จะเปลี่ยนเข้าสู่กระแสสังคมของภาษาที่ 2 คือ ภาษาอัสสัมมีส เมื่อสภาพแวดล้อมส่งเสริมทำให้มีการใช้แต่ภาษาอัสสัมมีส การย้ายสู่ภาษาอัสสัมมีสก็เกิดขึ้น ดังเช่น คนไทเมืองอยู่ในเมืองไม่มีโอกาสใช้ภาษาไท ต้องใช้แต่ภาษาอัสสัมมีส คนรุ่นแรกที่ย้ายเข้าเมืองพร้อมครอบครัวอาจมีโอกาสใช้ภาษาไทที่บ้านกับคนในครอบครัว แต่ถ้าคู่สามีหรือภรรยาไม่ใช่คนไท ก็ต้องใช้ภาษาอัสสัมมีสตั้งแต่ต้น และถึงแม้พ่อแม่จะเป็นคนไททั้งคู่ และใช้ภาษาไทในครอบครัว โดยทั่วไปคนรุ่นลูกก็จะเริ่มใช้แต่ภาษาอัสสัมมีสเมื่อไปเรียนหนังสือ **"คนรุ่นลูก"** จะเข้าใจภาษาไทได้เพราะพ่อแม่ใช้ภาษาไทด้วยตั้งแต่เกิดจนเข้าโรงเรียน และถึงแม้ภาษาอัสสัมมีสจะเป็นภาษาที่สองของ **"คนรุ่นลูก"** แต่เมื่อคนเหล่านี้เติบโตขึ้นในเมือง พวกเขาจะสามารถใช้ภาษาอัสสัมมีสได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพมากกว่าภาษาไท และเมื่อถึงคนรุ่นหลาน การย้ายภาษาก็มักจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ คือ คนรุ่นหลานจะพูดแต่ภาษาอัสสัมมีสเท่านั้นไม่ว่าพ่อแม่จะเป็นคนไททั้งคู่หรือมีเพียงคนใดคนหนึ่งเท่านั้นเป็นไท ครอบครัวของโงเคน โกฮายน์เป็นตัวแทนที่ดีของกระบวนการย้ายภาษาในกลุ่มคนไทเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2522 ที่ประธานโครงการวิจัยคนปัจจุบันไปศึกษาภาษาไทในอินเดียเป็นครั้งแรก ได้ไปพักที่บ้านนายโงเคน โกฮายน์ ชาวไทพาเก ที่เมืองดิบรูกาห์ ขณะนั้นลูกทั้ง 5 คนของนายเคนยังอยู่ที่บ้าน (คนโตอายุ 14 ปี และคนสุดท้องอายุ 5 ปี) ทั้ง 5 คนคุยกันเองเป็นภาษาอัสสัมมีสและใช้ภาษาไทกับพ่อแม่ และญาติ

พี่น้องอื่นที่เป็นคนไท เมื่อปี พ.ศ. 2541 เมื่อผู้วิจัยคณะปัจจุบันไปพักที่บ้านนายโงเคนอีกครั้ง ลูกๆ ของเขาได้แต่งงานและแยกไปอยู่กันเองต่างหากแล้วทุกคน และเมื่อนางอีคำลูกสาวคนโตพาลูกชายมาเยี่ยมพ่อแม่และคณะผู้วิจัย นางพูดกับลูกชายเป็นภาษาอัสสัมมีส และหลานชายของนายโงเคนคนนี้ (และคนอื่นๆ) ก็พูดได้แต่ภาษาอัสสัมมีสเท่านั้น

การย้ายภาษาจากภาษาไทไปสู่การใช้ภาษาอัสสัมมีสในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับการ **"ย้ายวัฒนธรรม"** หรือ **"วิถีชีวิต"** อื่นๆ ไม่มีการย้ายภาษาใดที่เกิดขึ้นตามลำพังโดยไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านอื่นๆ วิถีชีวิตของคนไทเมืองแตกต่างจากคนไทบ้านในหลายแง่มุม และที่สำคัญที่สุดก็คือ การประกอบอาชีพ คนไทบ้านสืบทอดการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของคนไทโบราณ คือ การทำนาปลูกข้าว การดำรงชีวิตตลอดปีเกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวทำนาและเก็บเกี่ยวข้าว โดยนัยนี้ ความเป็นไทในแง่หนึ่งจึงผูกพันกับความเป็นชาวนาปลูกข้าว ชาวไทเมืองไม่ทำนา และประกอบอาชีพใหม่ (มีหลายอาชีพ) ที่บรรพบุรุษไทของพวกเขาไม่เคยรู้จักมาก่อน อาทิ วิศวกร ผู้เชี่ยวชาญ **"ไท"** อาชีพใหม่ทำให้คนไทเมืองต้องอยู่ในเมือง ในหมู่บ้านไม่มี **"กาละ และ เทศะ"** ที่จะให้คนไทเมืองประกอบอาชีพได้ ในหมู่บ้านไทมีอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียวคือ **"ทำนา"**

ปัจจัยหลักที่ทำให้คนไทเมืองพัฒนาแตกต่างไปจากคนไทบ้าน คือ **"การศึกษาสมัยใหม่"** คนไทในเมืองได้รับการศึกษาแบบเดียวกับคนเผ่าพันธุ์อื่นๆ ในรัฐเดียวกันเป็นการศึกษาที่รัฐบาลอัสสัมจัดให้ และการศึกษาในโรงเรียนก็ดี ในมหาวิทยาลัยก็ดี เป็นสิ่งที่รัฐบาลอัสสัมรับมาจากรัฐบาลกลางของอินเดีย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกโดยเฉพาะสหราชอาณาจักรอังกฤษ

ภาพรวมด้านการใช้ภาษาของคนไทในอินเดียในปัจจุบัน คือ

1. คนไทบ้านอยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลจากตัวเมือง มีอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว คนไทบ้านยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน และสามารถพูดภาษาอัสสัมมีสได้ด้วย
2. คนไทเมืองอยู่ในตัวเมืองต่างๆ อาทิ เมืองดิบรูกาห์ เมืองกูวาฮาตี คนไทเหล่านี้อยู่ร่วมกับคนอัสสัมมีสเผ่าพันธุ์ต่างๆ ในย่านเดียวกัน ไม่ได้เกาะกลุ่มอยู่กับคนไทด้วยกันเหมือนคนไทบ้าน คนไทเมืองรุ่นที่เป็น **"ปู่ย่าตายาย"** และเป็น **"พ่อแม่"** สามารถพูดภาษาไทได้ แต่ในเมืองมีโอกาสใช้ภาษาไทน้อยกว่าภาษาอัสสัมมีส ส่วนคนไทเมืองรุ่นที่เป็น **"ลูก"** และ **"หลาน"** โดยทั่วไปไม่สามารถพูดภาษาไทได้ พูดได้แต่ภาษาอัสสัมมีส เท่านั้นและถ้าเรียนโรงเรียน **"ดี"** ก็สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ มีส่วนน้อยที่ยังสามารถฟังภาษาไทเข้าใจได้บ้าง

ในประเด็นของการย้ายภาษา (language shift) คนไทกลุ่มต่างๆ ในอินเดียอยู่ในขั้นตอนที่แตกต่างกันของกระบวนนี้ กล่าวคือ ถ้านับคนไทอาหมด้วย คนกลุ่มนี้ก็เป็นกลุ่มแรกที่ได้ย้ายภาษาเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว คนที่เรียกตนเองว่าเป็นคนไทอาหมในปัจจุบัน เช่น ผู้ที่มีนามสกุลว่า บารัว (Barua) บูราโกฮายน์ (Buragohain) พูกาน (Phukan) ในปัจจุบันไม่มีใครสามารถพูดภาษาไทได้เลย คนไทอาหมไม่ใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเลย พวกเขาใช้แต่ภาษาอัสสัมมีสเท่านั้น และคนไทอาหมเมืองก็สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย ในทำนองเดียวกับคนเมืองที่มีการศึกษาเผ่าพันธุ์อื่น

กลุ่มคนไทคำยางเป็นกลุ่มที่อยู่ขั้นสุดท้ายก่อนกระบวนการย้ายภาษาจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ นับเป็นคนไทกลุ่มสองต่อจากคนไทอาหมที่ย้ายเสร็จสมบูรณ์แล้ว คนไทที่เรียกตนเองว่าเป็นไทคำยางมีหลายหมู่บ้านและทุกหมู่บ้านยกเว้น **"บ้านป่าหวายมุก"** เลิกใช้ภาษาไทกันแล้ว พวกเขาใช้แต่ภาษาอัสสัมมีสเท่านั้น ส่วนที่บ้านป่าหวายมุกที่คณะผู้วิจัยนี้ไปศึกษา มีแต่ผู้ใหญ่สูงอายุประมาณ 150 คนเท่านั้นที่ยังใช้ภาษาไทอยู่ในชีวิตประจำวัน คนรุ่นลูกหลานหรือเยาวชนในหมู่บ้านนี้ไม่ใช้ภาษาไทในหมู่บ้านไท และพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ก็ไม่บังคับให้ลูกหลานใช้ภาษาไท พวกเขามีความเห็นว่าภาษาไทใช้แข่งขันในการประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านไม่ได้ เป็นที่ชัดเจนว่าถ้าคนรุ่นผู้ใหญ่นี้เสียชีวิตไปภาษาไทก็คงจะตายตามคนผู้ใหญ่เหล่านี้ด้วย และภาษาไทก็คงจะมีชีวิตหรือเป็นที่ใช้อยู่ในหมู่บ้านนี้อีกไม่เกิน 30 ปีเป็นอย่างมากที่สุด

คนไทไอตอนที่ **"บ้านน้ำโท่ม"(ท่วม)** เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีเด็กเล็กๆ ในหมู่บ้านที่ไม่สามารถพูดภาษาไทได้ แสดงว่าพ่อแม่ของเด็กไม่ได้ใช้ภาษาไทกับลูก เมื่อเทียบกับผู้ใหญ่ที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กเล็กในหมู่บ้าน **"น้ำโท่ม"** นับว่าเป็นผู้รู้ภาษาเดียว (monolingual) คือ ภาษาอัสสัมมีส ส่วนผู้ใหญ่เป็นผู้รู้ 2 ภาษา (bilingual) คือ ภาษาไทและภาษาอัสสัมมีส และจากจุดนี้เราอาจกล่าวได้ว่า ในภาพรวมการย้ายภาษาได้เริ่มต้นขึ้นแล้วที่ **"หมู่บ้านน้ำโท่ม"**

ในหมู่บ้านไทพาเกที่นาหัตกาเทียและหมู่บ้านจองคำของคนไทคำตี่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่มาก (บ้านจองคำมีกว่า 400 หลังคาเรือน) ยังไม่มีสัญญาณของการย้ายภาษาเหมือนกับหมู่บ้านไอตอนและหมู่บ้านคำยาง แม้คนใน 2 หมู่บ้านใหญ่นี้ล้วนเป็นผู้ที่พูดได้ 2 ภาษา คือ ภาษาไท และภาษาอัสสัมมีส ทั้งสิ้นก็ตาม (ตามกฎธรรมชาติแล้วพูดได้ 2 ภาษา เป็นรากฐานสำคัญที่อาจนำไปสู่การย้ายภาษาได้ถ้ามีปัจจัยสนับสนุนที่เหมาะสม)

ทัศนคติของคนในหมู่บ้าน ขนาดและความเจริญของหมู่บ้านนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการย้ายภาษา (หมู่)บ้านจองคำของคนไทคำตี่มีคนอยู่หนาแน่นและมีบ้านมากกว่า 400 หลังคาเรือน การใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันในหมู่บ้านนี้ จึงเป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นเรื่องปกติ (หมู่)บ้านจองคำมี

สถานีไฟฟ้าเล็กๆ เองในหมู่บ้าน และมีถนนหลวงตัดผ่านหน้าหมู่บ้าน วัดจองคำอยู่ติดถนนหลวงใหญ่ (หมู่)บ้านจองคำจึงมีความเป็น "เมือง" อยู่ในตัว คนคำตี่มีความภูมิใจในประวัติความเป็นมาของตนเองมาก คนตระกูล "น้ำส้ม" (น้ำเปรี้ยว) ได้ชื่อว่าเป็นคนไทคำตี่รุ่นแรกที่ย้ายเข้าสู่ย่านที่เป็นอรุนาชัลประเดชในปัจจุบัน และได้เป็น "เจ้า" เพราะมีการพนันขันต่อกันโดยใช้รสชาติของน้ำในแม่น้ำเป็นเครื่องตัดสิน คนไทคำตี่จากบ้านลุงจอดในบอร์คำตี่ในพม่ากล่าวอธิษฐานว่าน้ำในแม่น้ำเปรี้ยว และเมื่อคนเผ่าอื่นชิมน้ำในแม่น้ำนั้นก็พบว่าเปรี้ยวจริงๆ คนไทจึงได้เป็นผู้ครอบครองดินแดนในย่าน "น้ำเปรี้ยว" นี้ ในปัจจุบัน "คนไท" นับเป็นชนระดับ "ผู้นำ" ของชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ทั้งในอัสสัมและอรุนาชัลประเดช คนไทมีโอกาสได้เป็นผู้แทนราษฎรของรัฐเข้าไปนั่งประชุมใน "โลกสภา" (สภาผู้แทนราษฎร) ในเมืองนิวเดลฮีเป็นประจำและจนถึงปัจจุบันมีคนไทดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลของรัฐอรุนาชัลประเดช (ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป) มีคนไทเป็นเจ้าของไร่ชา เจ้าของโรงเรียน และเจ้าของโรงเลื่อยอันลือชื่อของรัฐ สรุปแล้วคนคำตี่มีความภูมิใจในความเป็นคนไทและความเป็นผู้นำของตนเองมาก ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้คนไทคำตี่คงรักษาความเป็นไทและความแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสังคมคนไทคำตี่มีความมั่นคงและคนคำตี่มีความภูมิใจในตัวเองและเกาะกลุ่มกันอยู่อย่างหนาแน่นและมั่นคง จึงมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทไว้อย่างดีและคนในหมู่บ้านยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเป็นปกติ

(หมู่)บ้านคนไทพาเกมีขนาด 80 หลังคาเรือนแม้จะไม่ใหญ่เท่า(หมู่)บ้านจองคำแต่ก็ใหญ่กว่าบ้านน้ำโท่มและบ้านนาหวายมากและมีไฟฟ้าใช้และมีน้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์เพราะอยู่ริมแม่น้ำและคนไทพาเกก็มีความภูมิใจในสังคมขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนภาษาของตนเองมาก ในหมู่บ้านจึงมีความพยายามที่จะคงรักษาความเป็นไทในแง่มุมต่างๆ ไว้ อาทิ คนในหมู่บ้านไทพาเกได้ร้องขอต่อรัฐบาลอัสสัมว่า ขอให้มีการเรียนการสอน "ภาษาไท" ในโรงเรียนในหมู่บ้านได้ แต่ชาวไทพาเกก็ตระหนักดีว่าภาษาไทมีที่ใช้จำกัดคือใช้ได้เฉพาะในหมู่บ้านเท่านั้นและในหมู่บ้านก็มีเพียงอาชีพเดียวคือ "ชาวนา" ถ้าผู้ใดจะเป็นวิศวกร แพทย์ หรือนักธุรกิจ ก็ต้องย้ายออกจากหมู่บ้านแต่ดูเหมือนชาวไทพาเกในหมู่บ้านจะมีความพอใจกับการใช้ชีวิตและภาษาไทอยู่มาก คนในหมู่บ้านทุกคนจึงยังใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับคนในหมู่บ้านจองคำ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนไทคำตี่ในหมู่บ้านจองคำและคนไทพาเกในหมู่บ้านพาเกใต้ทุกคนยังคงใช้ภาษาไทกันในชีวิตประจำวันเป็นประจำ คือ "ความสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไท" คนในสองหมู่บ้านนี้มีความภูมิใจในหมู่บ้านของตนเองโดยเฉพาะวัดของหมู่บ้าน วัดจองคำของหมู่บ้านจองคำเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ สิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในกำแพงรอบวัดมีความประณีตสง่างามเทียบได้กับวัดในเมืองในประเทศไทย แน่นอนว่าวัดจองคำ เป็น

วัดที่ใหญ่ที่สุดใน 4 วัดของหมู่บ้านในการศึกษา ส่วนวัดในหมู่บ้านพาเกใต้ แม้จะไม่ใช่วัดใหญ่และไม่มีอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ประณีตและมั่นคงถาวรเท่าวัดจองคำแต่วัดนี้มีพระพุทธรูปใหญ่ (จากประเทศไทย) ที่งดงามมีอาคารวัดที่สวยงามและมีสิ่งก่อสร้างเป็นงานปูนปั้นที่ชาวบ้านสร้างเพิ่มขึ้นและมีพระสงฆ์อยู่ประจำวัดมาโดยตลอด

อย่างไรก็ตาม **"ความภูมิใจในความเป็นคนไท"** ไม่ใช่ปัจจัยหลักเพียงหนึ่งเดียวที่ทำให้ **"คนไทบ้าน"** สืบทอดมรดกความเป็นไทมาจนถึงปัจจุบัน **"การอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม"** หรือเป็น **"หมู่บ้าน"** และ **"การประกอบอาชีพทำนา"** เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ **"คนไทบ้าน"** สามารถสืบทอดมรดกไทโบราณด้านขนบธรรมเนียมประเพณีมาได้จนถึงปัจจุบัน การประกอบอาชีพทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมและเป็นอาชีพเดียวของบรรพบุรุษไททำให้ **"คนไทบ้าน"** มีวงจรชีวิตการทำงานเหมือนเดิม คือ การเริ่มต้นโดยการเตรียมที่นาสำหรับการไถ การปลูกกล้าข้าว การปลูกข้าว การเก็บเกี่ยว การสีฝัดข้าว การตำข้าว และแต่ละขั้นตอนก็มีพิธีกรรม ประกอบด้วย อาทิ พิธีเรียกขวัญข้าว พิธีแรกนา การประกอบอาชีพเดียวกับบรรพบุรุษทำให้คนไทบ้านยังคงขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ และการรวมตัวกันอยู่เป็นหมู่บ้าน ทำให้คนไทบ้านยังคงใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันและแม้ว่าภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมแต่ทั้งภาษาและสังคมของคนไทบ้านก็ยังได้ชื่อว่าเป็น **"ภาษาไท"** และ **"สังคมไท"** **"คนไทเมือง"** ที่แยกตัวไปอยู่ตามลำพังในหมู่คนต่างเผ่าพันธุ์ และประกอบอาชีพใหม่ที่ไม่เคยมีในสังคมไทโบราณมักจะสูญ **"ความเป็นไท"** และกลายเป็นคน **"อัสสัมมีส"** หรือ **"คนอินเดีย"** เต็มขั้นไปในที่สุด การไม่ได้อยู่ร่วมกับคนเผ่าพันธุ์เดียวกันทำให้ไม่มีโอกาสใช้ภาษาไท และการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ **"การทำนาข้าว"** ทำให้วงจรชีวิตของ **"คนไทเมือง"** แตกต่างไปจากวงจรชีวิตของคนไทโบราณ ซึ่งนำไปสู่การเลิกปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม สำหรับ **"คนไทเมือง"** ปัจจัย **"การรวมอยู่กับคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน"** มีความสำคัญต่อการ **"คงความเป็นคนไท"** มากกว่าการประกอบอาชีพทำนา เพราะถ้าคนไทจำนวนหนึ่งอยู่ร่วมกันพวกเขาก็จะใช้ภาษาไทสื่อสารกันและถ้าเขามีความสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไท และแม้อาชีพของพวกเขาจะไม่ใช่ "ชาวนา" พวกเขาก็จะยังเป็นคนไทอยู่ เช่น คนไทยในกรุงเทพฯ คนไทยกรุงเทพฯ พูดภาษาไทย แต่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนาและไม่ถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมหลายประการ ทั้งการแต่งกาย อาหารการกิน และบ้านเรือนที่อยู่อาศัยก็แตกต่างไปจากคนไทโบราณโดยสิ้นเชิงแต่พวกเขาก็ได้ชื่อว่าเป็นคนไทยและเป็นคนไทยสมัยใหม่ที่มีเนื้อหาสาระของความเป็นไทยแตกต่างไปจากของบรรพบุรุษไทโดยสิ้นเชิง

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไทในอินเดียในฐานะชนกลุ่มน้อยสามารถคงความเป็นไทอยู่ได้ มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การอยู่รวมกับคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน (เป็นหมู่บ้านหรือเมืองก็ได้)
2. ความภูมิใจในความเป็นคนไท
3. การประกอบอาชีพกสิกรรมทำนา

ปัจจัย 3 ประการนี้มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกันในหมู่ไทบ้านและไทเมือง ปัจจัยที่ 1 มีความสำคัญมากที่สุด สำหรับไทเมืองที่จะช่วยคงความเป็นไทไว้ เพราะถ้าคนไทอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็จะทำให้มีโอกาสใช้ภาษาของตนเองและร่วมกันสืบทอดขนบธรรมเนียมที่ได้ชื่อว่าเป็นลักษณะเฉพาะของคนไท และสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่ขึ้นในสิ่งแวดล้อมใหม่เพื่อให้คนไทรุ่นใหม่สืบทอดความเป็นไทในรูปแบบใหม่ในสภาพแวดล้อมใหม่ต่อไป ถ้าขาดปัจจัยการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มกับคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน คนไทเมืองก็จะไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะนำไปสู่การย้ายภาษาในที่สุด สำหรับคนไทบ้านซึ่งโดยพื้นฐานเป็นผู้ที่มีอาชีพทำนาและรวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นพวกอยู่แล้ว ความภูมิใจในความเป็นไทและสืบทอดความเป็นไท โดยการใช้ภาษาไทและถือขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติแบบไทเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ความสำนึกนี้ช่วยชลอหรือหยุดการใช้ภาษาอัสสัมมีสการแต่งกายและการถือธรรมเนียมปฏิบัติแบบคนอัสสัมทั่วไป

5.3 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของคนไทในอินเดียมี 2 แนว ซึ่งตรงข้ามกันคือ

1. การพัฒนา "บ้าน" ให้เป็นเมือง การพัฒนานี้ช่วยอนุรักษ์ความเป็นไทให้คงอยู่ต่อไป
2. การปรับตัวให้ผสมกลมกลืนเข้ากับคนอัสสัมมีสซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของรัฐอัสสัมและรัฐอรุนาชัลประเดช

5.3.1 การพัฒนา "บ้าน" ให้เป็น "เมือง"

มีอยู่แห่งเดียวที่หมู่บ้านจองคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ชาวคำตี่ในรัฐอรุนาชัลประเดชได้พยายามผลักดันให้เกิดขึ้น และที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะคนคำตี่มีผู้นำที่เข้มแข็งระดับสูงถึงขั้นเป็นผู้นำระดับรัฐต่อเนื่องเป็นเวลานานหลายคน (หมู่)บ้านจองคำเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่าหมู่บ้านพาเก (65 หลังคาเรือน) หมู่บ้านน้ำโท่ม (60 หลังคาเรือน) และหมู่บ้านป่าวอย-(หวาย)มุก (30 หลังคาเรือน) รวมกัน หมู่บ้านจองคำมีมากกว่า 400 หลังคาเรือน ซึ่งเป็นขนาดของเมือง

เล็กๆ ได้ และหมู่บ้านนี้ได้รับการพัฒนาให้มีสาธารณูปโภคของระดับเมืองในอินเดีย คือ มีสถานีไฟฟ้าและมีน้ำประปาใช้ และถนนหลวงที่ตัดผ่านหมู่บ้านจองคำ มีขนาดและคุณภาพดีกว่าถนนใหญ่ในเมืองใหญ่ เช่น เมืองโกฮาตีของรัฐอัสสัม และวัดจองคำเป็นวัดพุทธไทที่มีองค์ประกอบของวัดครบถ้วนมากที่สุด อาทิ วัดมีกำแพงล้อมรอบ มีพระพุทธรูปใหญ่หลายปางและหมู่บ้านมีโรงเรียนใหญ่ของตนเอง คนคำตี่เป็นเจ้าของโรงเรียนหลายแห่ง เจ้าขอก ม่านปุง (Chao Khouk Manpuk) นอกจากเป็นเจ้าของโรงเรียนแล้วยังเขียนหนังสือไทเพื่อใช้สอนอ่านเขียนภาษาไทอีกด้วย หนังสือที่เขาเขียนชื่อ "สอนหมายไต" ~ "สอนใหม่ไต" นางซาตี เมน (Sati Mein) เชื้อสายตระกูล "น้ำส้ม" "จ้าว" ผู้ก่อตั้งของคนคำตี่เมื่อ 250 ปีที่แล้ว และสามีของนางคือ เจ้านา เมน (Chao Na Mein) เป็นรัฐมนตรีอยู่ในรัฐบาลของรัฐอรุนาชัลประเดช ก็มีโรงเรียนอนุบาล นางเป็นคนจากหมู่บ้านจองคำและบิดามารดาของนางก็ยังอยู่ที่หมู่บ้านนี้ โรงเรียนของนางอยู่ที่น้ำทราย คนบ้านจองคำกว่า 90% เป็นชาวนา มีคนระดับบนที่เป็นเจ้าของไร่ชา เจ้าของโรงเลื่อย และคนระดับบนนี้มีบ้านอยู่นอกหมู่บ้านจองคำด้วย ในหมู่บ้านจองคำมีทั้งบ้านแบบไทที่ปลูกด้วยไม้ไผ่ยกพื้นสูง แบบบ้านไททั่วๆ ไป และมีบ้านสมัยใหม่ที่พื้นติดดินหรือพื้นยกสูงจากดินประมาณ 1 ฟุต และบ้านลูกผสมระหว่างแบบเก่ากับแบบใหม่ คือ เป็นบ้านไม้สมัยใหม่แต่ยกพื้นสูงเหมือนบ้านไทและมีบ้านที่สร้างเป็นอาคารถาวร(ตึก) สรุปก็คือ หมู่บ้านจองคำมีลักษณะเหมือนเมืองหรือเทียบได้กับ "อำเภอเมือง" ในหลายจังหวัดเล็กๆ ของประเทศไทย

คนที่อยู่ในหมู่บ้านนี้ล้วนเป็นคนไทและถือขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยแม้คนที่ช่วยทำงานบ้านและงานแรงงานในหมู่บ้านจะไม่ใช่คนเผ่าไทแต่คนเหล่านี้ก็มักฟังภาษาไทได้เข้าใจบ้าง ในภาพรวมหมู่บ้านจองคำเป็นหมู่บ้านที่ใช้แต่ภาษาไทและมีแต่วิถีชีวิตแบบไทๆ และโอกาสใช้ภาษาอื่นแทบไม่มีเลย ยกเว้นในช่วงการเรียนภาษาอัสสัมมีสในโรงเรียนบ้านจองคำ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านได้โดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพอื่นนอกหมู่บ้าน ดังนั้นตราบใดที่หมู่บ้านจองคำสามารถรักษาโครงสร้างของหมู่บ้านที่มีอยู่และศักยภาพในการดำรงรักษาสถานภาพของหมู่บ้านให้มีจำนวนคนไม่น้อยลงกว่าเดิม หมู่บ้านจองคำจะสามารถคงความเป็นไทและสืบทอดความเป็นไทต่อไปได้อีกเป็นเวลานาน นานกว่าหมู่บ้านไทอีก 3 หมู่บ้านในการศึกษานี้

5.3.2 การปรับตัวให้กลมกลืนเข้ากับคนอัสสัมมีส

คนไทเมืองที่ออกจากหมู่บ้านไปทำงานอยู่ในเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยคนต่างเผ่าพันธุ์ ต่างภาษา ต่างศาสนาและต่างอาชีพ ต้องปรับตัวให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ ซึ่งพูดภาษาอัสสัมมีสและนับถือศาสนาฮินดู การปรับตัวของคนไทเมืองไม่ได้เพิ่งเริ่มต้นที่ที่ทำงาน แต่เริ่มตั้งแต่ไปโรงเรียนและ/หรือมหาวิทยาลัย

เพื่อรับการศึกษาแบบใหม่ เพื่อประกอบอาชีพใหม่ในสังคม คนไทได้รับการศึกษา สมัยใหม่แบบเดียวกับคนอินเดียอื่นๆ และในระดับมหาวิทยาลัย คนอินเดียได้รับการศึกษาแบบเดียวกับคนตะวันตก เพื่อนำไปประกอบอาชีพใหม่จากตะวันตก อาทิ การแพทย์สมัยใหม่ การสื่อสารมวลชน คอมพิวเตอร์ศาสตร์ การศึกษาสมัยใหม่ช่วยให้คนไทเมืองปรับตัวกลมกลืนกับคนอัสสัมและคนอินเดียอื่นๆ ได้ดี อย่างน้อยที่สุดการศึกษาสมัยใหม่ทำให้คนไทมีค่านิยม มีความคาดหวัง วิธีการตั้ง คำถาม วิธีการคิดใกล้เคียงกับคนที่ได้รับการศึกษาในสายวิชาเดียวกัน การศึกษาจึงทำให้ไทเมือง ปรับตัวให้มีลักษณะต่างไปจากบรรพบุรุษของตนเอง และมีลักษณะเหมือนกับคนยุคเดียวกันที่ได้รับการศึกษาแบบเดียวกันทั้งในอินเดียและในประเทศอื่นๆ

การศึกษาสมัยใหม่ให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพสมัยใหม่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาจำเป็นต้องอยู่ในเมืองหรือออกจากหมู่บ้านไปเพื่อประกอบอาชีพที่ไม่มีในหมู่บ้าน การทำงาน และการอยู่ในเมืองทำให้คนไทเมืองต้องใช้ภาษาของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งในกรณีนี้คือ ภาษาอัสสัมมีสและภาษาฮินดี (ระดับประเทศ) นอกจากนี้ ชีวิตการทำงานสมัยใหม่ในเมืองต้องดำเนินตามปฏิทินสมัยใหม่ และมีตารางเวลาทำงานที่แน่นอน เหมือนกันทุกวัน คนไทเมืองไม่มีการฉลองตามฤดูกาล การทำนาต่างๆ และอาชีพก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไทเมืองสมัยใหม่พัฒนาต่างไปจากบรรพบุรุษ และมีความคล้ายคลึงกับคนอื่นๆ ที่มีอาชีพเดียวกันมากกว่า

ในภาพรวม คนไทที่ออกจากหมู่บ้านเพื่อไปทำงานในเมือง และแยกไปอยู่อาศัยเองตามลำพังไม่ได้รวมกลุ่มอยู่กับคนไทด้วยกัน คนไทบ้านที่ไปอยู่ในเมืองโดยไม่ได้รวมกลุ่มอยู่กับคนไทด้วยกัน โดยทั่วไปมักไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทและไม่ได้ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไท ผลที่ตามมาคือ เขาจะถูกกลายกลืนเป็นสมาชิกของชนกลุ่มใหญ่ ปรากฏการณ์นี้ตรงข้ามกับการพัฒนาบ้านให้เมือง กล่าวคือคนไทเมืองจะสูญลักษณะไทไปในที่สุด สถานภาพของคนไทเมืองในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้เกาะกลุ่มกันอยู่จึงเป็นสถานภาพที่ไม่ยั่งยืน ถ้าไม่ได้ติดต่อกับคนไทเป็นประจำและต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการพัฒนาจากคนไทบ้าน เป็นคนไทเมือง 3 ราย

เจ้านา เมน (Chow Na Mein) ปัจจุบัน (พ.ศ. 2546) เป็นรัฐมนตรีสาธารณสุขและน้ำ (Minister for Public Health and Water supply) เจ้านา เมน เป็นคนไทคำตี่ระดับชั้นผู้นำ เขาและพี่ชายของเขาได้ขึ้นเป็นผู้นำระดับรัฐอรุนาชัลประเดช(เทศ) (Arunachal Pradesh) มาเป็นเวลากว่า 10 ปี เจ้านา เมน และผู้นำคำตี่คนอื่นๆ ได้ผลักดันให้มีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและการศึกษาขึ้นในย่านที่มีคนไทอยู่ โดยเฉพาะที่(หมู่)บ้านจองคำ ซึ่งจัดว่าเป็นศูนย์รวมสำคัญของคนไท (ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจองคำ (จอง = วัด) มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ)

ปัจจัยที่ทำให้เจ้านา เมน สามารถก้าวขึ้นสู่ระดับผู้นำของรัฐได้ คือ การศึกษา เขาจบการศึกษาระดับมัธยมที่โรงเรียนดอน – บอสโก (Don-Bosco) ในเมืองโกฮาตี (Guwahati) รัฐอัสสัม โรงเรียนนี้มีชื่อเสียงมากและเป็นที่ทราบกันว่าผู้ที่ศึกษาจบจากโรงเรียนนี้มีความรู้ภาษาอังกฤษดีและสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ผู้นำรุ่นที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เช่น เจ้านานี้มักจบการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนนี้ เจ้านาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก J.N. College เมือง Pasighat ในรัฐอรุนาชัลประเดช เขาได้รับเลือกตั้งเข้ารัฐสภาของรัฐตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ในปี พ.ศ. 2541 และ 2542 เขาได้เป็นโฆษกของรัฐสภา เขาได้รับเลือกตั้งเข้าสภาของรัฐติดต่อกันหลายครั้ง ล่าสุดเขาได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีสาธารณสุขและน้ำ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน ภริยาของเขานางซาตี (Sati Mein) เป็นผู้นำหญิงที่มีความสามารถมาก นางเป็นคนคำตี่จากสกุล "น้ำส้ม" นางเปิดโรงเรียนประจำระดับอนุบาล สอนเป็นภาษาอังกฤษ ขณะนี้เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่บรรดาเศรษฐีของรัฐส่งลูกหลานมาเรียน

เจ้านาและนางซาตี มีลูกชาย 2 คน ลูกสาว 1 คน ซึ่งในปัจจุบันอยู่โรงเรียนที่ Shillong ทั้งหมด โรงเรียนที่ Shillong เป็นโรงเรียนมิชชันนารีที่มีชื่อเสียง เศรษฐีอินเดียและเศรษฐีในเอเชีย รวมถึงประเทศไทยนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนนี้ ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนทุกวิชา

ทั้งเจ้านาและนางซาตีจัดเป็นคนไทเมือง เพราะออกจากหมู่บ้านจองคำไปเรียนหนังสือแต่เด็ก และเมื่อทำงานก็ต้องอยู่ในเมืองหลวงของรัฐ คือ เมืองอิตานาคาร์ (Itanagar) บ้านและโรงเรียนของเขาอยู่ที่น้ำทรายเขตโลหิต ไม่ไกลจากหมู่บ้านจองคำมากนัก บ้านของเจ้านาและนางซาตีมีขนาดใหญ่โตมากเท่ากับโรงเรียนอนุบาลของเขาซึ่งอยู่ติดกัน บ้านเขามีคนทำงานมากมายซึ่งล้วนแต่เป็นคนพื้นเมืองที่พูดภาษาอัสสัมมีส (คนอรุนาชัลประเดช ใช้ภาษาอัสสัมมีส เพราะแยกตัวมาจากรัฐอัสสัม) ป้าของนางซาตี ซึ่งมาอยู่ช่วยดูแลงานบ้านให้นางเล่าว่าเป็นนโยบายของนางซาตีที่ไม่จ้างคนไททำงานบ้าน

โอกาสที่เจ้านาและนางซาตีจะใช้ภาษาไทในชีวิตประจำวันแทบไม่มีเลย เพราะที่ทำงานของเจ้านาและโรงเรียนของนางซาตี ใช้แต่ภาษาอัสสัมมีสและภาษาอังกฤษ แต่เจ้านาและนางซาตี ยังต้องใช้ภาษาไทเมื่อไปเยี่ยมบิดา-มารดาและญาติพี่น้องที่หมู่บ้าน และแน่นอนเมื่อเขาหาเสียงในหมู่บ้านไท เขาต้องใช้ภาษาไท ลูกของเจ้านาและนางซาตีรู้ภาษาไทก่อนไปเรียนที่ชิลลอง (Shillong) แต่พวกเขาไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทเองเลย ลูกของเจ้านาและนางซาตีจึงเป็นผู้รู้ภาษาไทแบบ "รู้ฟัง" มากกว่า "รู้ใช้" เมื่อพวกเขาศึกษาจบมหาวิทยาลัยแล้ว ถ้าพวกเขาอยู่รวมกับพ่อแม่เขาก็จะมีโอกาสใช้ภาษาไทในครอบครัว และยังคง "รักษา" ภาษาไทไว้ได้ ถ้าพวกเขาแต่งงานกับคนต่างเผ่าพันธุ์และแยกไปอยู่ต่างหากเขาก็จะไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทและลูกหลานของเขาก็จะกลายเป็นคนไทที่พูดภาษาไทไม่ได้ และไม่สืบขนบธรรมเนียมประเพณีชาวนาของบรรพบุรุษต่อไป แต่พวกเขายังคงเป็นชาวพุทธเหมือน

กับชาวอัสสัมมีสจำนวนน้อยจำนวนหนึ่ง สภาพการณ์ในทำนองนี้มีให้เห็นอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน เจ้ากี๊ดองน้ำส้ม ญาติของนางซาตี เมน เป็นเจ้าของโรง(เลื่อย)ไม้ เขาแต่งงานกับคนไทเช่นเดียวกับ เจ้านา เมน เขามีลูกชาย 3 คน ลูกสาว 2 คน เขาส่งลูกทุกคนไปเรียนที่ Shillong (ภรรยาของเขาเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2522 ปีที่ประธานโครงการวิจัยนี้ไปเก็บข้อมูล "ไท" ครั้งแรกในอัสสัม) ลูกของเขาทั้ง 5 คน พูดภาษาไทได้ก่อนแต่งงาน ลูกสาวทั้ง 2 คน แต่งงานกับคนต่างเผ่าพันธุ์และต่างศาสนา ลูกของพวกเขาจึงไม่นับเป็นคนไท ลูกชายคนโตของเขาเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2539 สองปีก่อนเจ้ากี๊ดองจะเสียชีวิต ลูกชายคนกลางของเขา เจ้าชัยแต่งงานกับคนต่างเผ่าพันธุ์ แต่เขาเป็นผู้รับมรดกดูแลกิจการของพ่อเขาเขาส่งลูกของเขาไปเรียนที่ Shillong (เจ้าชัยมาทำงานหนังสือพิมพ์ให้กับ The Nation ที่กรุงเทพฯ เกือบ 10 ปี และกลับไปอัสสัมเพื่อทำงานของพ่อต่อ เมื่อพ่อของเขาเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2541) สกุลไทสาย "น้ำส้ม" ของเจ้ากี๊ดองจึงเหลือแต่เจ้าชัยที่ในขณะนี้ยังมีโอกาสใช้ภาษาไทบ้างกับญาติพี่น้องของเขาที่บ้านในรูปาย (Rupai) ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชายเขตแดนระหว่างรัฐอรุนาชัลประเดชกับรัฐอัสสัม คนไทในอัสสัม (และคนเผ่าพันธุ์อื่นด้วย) นับการสืบเชื้อสายด้าน พ่อ ลูกสาวจึงมักถูกมองว่าไม่มีส่วนในการสืบทอดความเป็นไท คนไทไม่มีกฎเกณฑ์ห้ามคนไทแต่งงานกับคนต่างเผ่าพันธุ์ต่างศาสนาตรงกันข้าม มีแต่กฎห้ามแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นคนสกุลเดียวกัน ดังนั้นถ้าลูกสาวไม่ได้แต่งงานกับคนไท(ต่างหมู่บ้าน)ด้วยกัน การสืบทอดความเป็นไทก็ไม่เกิดขึ้น นางเยหอม ซึ่งเป็นทั้งผู้บอกภาษาไทพาเกและผู้ร่วมวิจัยในโครงการนี้ ออกจากหมู่บ้านไทพาเกใต้เพื่อไปเรียนหนังสือในเมืองโกฮาตีและจบการศึกษาขั้นปริญญาตรีที่นั่น นางศึกษาต่อจนรับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยดิบรูกาห์ฮ ในเมืองดิบรูกาห์ฮ (Dibrugarh) เพราะเธอมีญาติไทพาเกที่อยู่ในเมืองนั้น นางอ่านเขียนภาษาไทพาเก และไทอาหมได้จึงได้รับราชการอยู่ใน Department of Historical and Antiquarian Studies ของรัฐอัสสัม นางภูมิใจในความเป็นไทปัจจุบัน (ไทพาเก) และไทอาหม นางแต่งงานกับนายปูรณา บูราโกฮายน์ (Purana Buragohain) ซึ่งเป็นคนไทอาหมมีลูกชาย 1 คน ชื่อ อ้ายแสง และลูกสาว 1 คนชื่อ เยลอน (นายปูรณา เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2543) นางเยหอมมีบ้านอยู่ในเมืองโกฮาตีและละแวกบ้านของนางมีคนหลายเผ่าพันธุ์และหลายศาสนา นางใช้ภาษาอัสสัมมีสในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านกับเพื่อนบ้านและที่ทำงาน ลูกของนางทั้ง 2 คน แม้จะมีชื่อเป็นไทแต่ก็ไม่สามารถพูดภาษาไทหรือฟังภาษาไทได้เข้าใจ นางเยหอมคงช่วยดำรงความเป็นไทได้โดยการศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับไทโดยเฉพาะที่เป็นภาษาเขียนทั้งไทปัจจุบันและไทอาหม

ทั้งเจ้านา เมน และ เยหอม บูราโกฮายน์ ต่างก็เป็นไทเมืองแต่ดูเหมือนความเป็น "หญิง" และ "ชาย" แตกต่างในการสืบทอด **"มรดกความเป็นไท"** ในชีวิตประจำวัน ผู้หญิงมีโอกาสแสดงออกถึง

ความเป็นไทมากเท่ากับผู้ชาย กล่าวคือ ผู้หญิงไทมี **"เครื่องแบบ"** หรือ **"การแต่งกาย"** ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะหญิงไท และผู้หญิงเป็นผู้ทอผ้าลาย **"ไท"** สำหรับทั้งผู้หญิงและผู้ชายและทอ **"ย่าม"** ซึ่งใช้ได้ทั้งหญิงและชาย และผู้หญิงเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกทั้งหญิงและชาย แต่ดูเหมือนว่าหน้าที่การรักษาและขยายเผ่าพันธุ์จะตกอยู่ที่ผู้ชายเพราะผู้ชายสามารถแต่งงานกับคนเผ่าพันธุ์อื่นได้โดยตนเองยังคงความเป็นไทและเมื่อมีลูก ลูกก็เป็นคนไทโดยอัตโนมัติ ส่วนผู้หญิงไทนั้นถ้าแต่งงานกับคนเผ่าพันธุ์อื่น ลูกที่เกิดไม่ถือว่าเป็นคนไทแม้จะพูดภาษาไทได้ก็ตาม มีข้อมูลยืนยันแนวคิดนี้จากบ้านหมากโมงในรัฐอรุนาชัลประเดช คือ คณะผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลไทคำตี่ที่บ้านหลังหนึ่ง วันนั้นมีชาย 3 คน นั่งสูบฝิ่นอยู่ด้วยกันหน้าเตาไฟ ทั้ง 3 คน นุ่งโสร่งลายเฉพาะของชายไทคำตี่และคุยกันเป็นภาษาไท เมื่อคณะผู้วิจัยถามว่าพวกเขากำลังทำอะไร ชายคนที่หนุ่มที่สุดก็ตอบว่า **"หูดฝิ่น"** และเขาก็อธิบายถึงขั้นตอนการเตรียมฝิ่นสูบให้ฟังเป็นภาษาไท เมื่อคณะผู้วิจัยบอกถึงจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลภาษาไท ชายที่สูงอายุที่สุดก็กล่าวว่า ชายหนุ่มที่อธิบายเรื่องวิธีเตรียมฝิ่นสูบนั้นเป็นหลานของเขา แต่ไม่ใช่คนไท แม่ของชายหนุ่มคนนั้นเป็นน้องสาวของเขาซึ่งแต่งงานไปกับชาวปะหล่อง อยู่หมู่บ้านถัดไปใกล้ๆ กัน หลานของเขาคนนี้ชอบมาหมู่บ้านไท และมาเป็นประจำจึงสามารถพูดภาษาไทได้ เมื่อ "ลุง" อธิบายเสร็จ "หลานชาย" ก็เดินกลับหมู่บ้านของเขาไป

คนไทไม่นับว่าหลานของตนซึ่งพูดภาษาไท เหมือนคนไทและเป็นลูกของน้องสาวแท้ๆ ว่าเป็นคนไท แต่นับคนไทเมืองและไทบ้านที่ป่าหวายมุกที่พูดภาษาไทไม่ได้เป็นคนไทเพราะคนเหล่านั้นมีพ่อเป็นคนไท **"ภาษา"** จึงไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการเป็นคนไท การมีพ่อเป็นคนไทดูจะสำคัญกว่า ถ้าเป็นเช่นนี้ในที่สุดเราก็คงต้องนับคนไทอาหมเป็นคนไทด้วย และมาตรการหรือปัจจัย บ่งชี้ว่าใครเป็น **"คนไท"** ก็คงเป็นเรื่องที่จะต้องถกเถียงกันต่อไป

5.4 สรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาค้นคว้าเรื่องคนไทในรัฐอัสสัม(และรัฐอรุณชัลประเดช) ใน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านจองคำ บ้านพาเกใต้ บ้านน้ำโท่ม(ท่วม) และบ้านป่าโวยมุก(ป่าหวายมุก) และได้ศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

5.4.1 ประวัติความเป็นมาของคนไทในอัสสัม

ในประเด็นนี้ การศึกษาครั้งนี้ค้นพบว่าคนไทดั้งเดิมเป็นคนนับถือศาสนาเต๋า และกษัตริย์อาหมในช่วงต้นราชวงศ์มีตำแหน่งเป็นพระเต๋า คือ **"ท้าว"** ด้วย ผู้วิจัยได้อ่านและวิเคราะห์ตำนาน

อาหมหรืออาหมบุรันจี ช่วงที่เรียกกันว่า **"สร้างโลก"** ใหม่และพบว่าสิ่งที่ผู้ศึกษารุ่นก่อนๆ แปลว่าเป็นตำนานการสร้างโลกนั้นแท้จริงแล้วเป็น **"พิธีกรรม"** และ **"ขั้นตอนในการบวชพระเต๋า"** เพื่อส่งไปปกครอง **"เมือง"** ใหม่เพื่อหาส่วยและเงินทองส่งกลับไปให้เมืองที่มีพระเต๋าตำแหน่งสูงกว่าปกครองอยู่

เมื่อศึกษาอาหมบุรันจีในรายละเอียดก็เห็นได้ว่า ชื่อไทพาเก ไทไอตอนและไทคำยาง ปรากฏตั้งแต่ต้นเรื่อง ส่วนคำตี่นั้นน่าจะเขียนเป็น **"คำที่"** ในตอนต้นของอาหมบุรันจี (มีชื่อกษัตริย์ว่าท้าวคำที่ และเมืองที่) และสะกดใหม่เป็น **"คำตี่"** ในตอนท้ายของอาหมบุรันจี ทั้งหมดนี้แสดงว่าคนไททั้ง 4 กลุ่มเป็นคนยุคเดียวกับคนไทอาหม ส่วนชื่อไทอาหมไม่ปรากฏใน **"อาหมบุรันจี"** เลย ชื่อนี้จึงเป็นเพียงชื่อที่คนรุ่นหลังใช้เรียกคนไทในอาณาจักรอาหม โดยเฉพาะชนชั้นปกครองของราชวงศ์อาหม เนื่องจากอาหมบุรันจีเป็นบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับ กษัตริย์ ขุนนาง และเหตุการณ์สำคัญในบ้านเมืองเท่านั้น จึงไม่มีการกล่าวถึงชาวบ้าน ซึ่งน่าจะเริ่มนับถือศาสนาพุทธแล้วและมีวรรณกรรมศาสนาพุทธติดตัวมาด้วย คือ **"ปู่สอนหลาน"** ในศาสนาเต๋านั้น พระผู้ปกครองหรือกษัตริย์นับถือและบูชา **"ผี"** หรือ **"เทวดา"** ที่แตกต่างจากชาวบ้าน เพราะ **"กษัตริย์"** ต้องมีความสามารถหรือ **"ฤทธิ์"** ในการปกครองและการรักษาโรค และต่อสู้กับผีร้ายต่างๆ อย่างไรก็ตามชาวบ้านไทของยุคราชวงศ์อาหมก็ต้องนับถือศาสนาเต๋ามาก่อนเช่นเดียวกับผู้นำของพวกเขา เพราะชาวบ้านยังคงความเชื่อเรื่อง **"ขวัญ"** และประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญในหลายโอกาส ซึ่งความเชื่อเรื่องขวัญและพิธีกรรมนี้เป็นของศาสนาเต๋าและมีบันทึกอยู่ในอาหมบุรันจียังมีร่องรอยของศาสนาเต๋าอยู่ในภาษาไท (และไทย) อยู่มาก อาทิคำว่า **"ขวัญ"** **"เรียกขวัญ"** **"ท้าว"** (ตำแหน่งพระเต๋า) **"ฝ้า"** หรือ **"ผา"** (ตำแหน่งพระเต๋า) **"เสื้อเมือง"** **"เสื้อบ้าน"** **"หลักเมือง"** ฯลฯ

5.4.2 ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทในอัสสัม

เมื่อศึกษาโดยคำนึงศาสนาเต๋า ซึ่งเป็นศาสนาเก่าของคนคนไทในอัสสัมก็เห็นได้ว่ามีประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การรักษาคนไข้ การแต่งงาน และการตาย ซึ่งแสดงถึงความเชื่อแบบศาสนาเต๋าคือเชื่อเรื่อง **"ขวัญ"** หรือ **"วิญญาณ"** และพิธีสงฆ์ซึ่งเป็นเรื่องศาสนาพุทธ ได้เข้าไปปะปนกับพิธีกรรมของเต๋าในบางเรื่อง อาทิ พิธีกรรมเกี่ยวกับคนตาย พระเต๋าประกอบพิธีกรรมในพิธีแต่งงานและในพิธีศพ แต่สำหรับชาวไทซึ่งปัจจุบันเป็นพุทธ พิธีสงฆ์ในงานแต่งงานและงานศพยังไม่ใช่ประเพณีที่ทุกคนปฏิบัติ คนที่มีเงินบางคนเท่านั้นที่นิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีกรรมที่บ้าน พิธีกรรมทางสงฆ์ยังไม่เข้าถึงการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของคนไทในอัสสัมมากเหมือนในประเทศไทย พิธีกรรมทางสงฆ์ส่วนมาก

จะทำกันที่วัดหรือ **"จอง~เกียง"** และพิธีกรรมที่วัดที่ใหญ่ที่สุดคือ พิธีสังเกน หรือ สงกรานต์ ซึ่งจัดทำกันถึง 3 วัน 3 คืน นอกจากนี้ก็มีพิธีกฐิน (ทอผ้าถวายพระ) พิธีบวชเณรลูกแก้ว

5.4.3 ภาษาและวรรณกรรม

มีผู้ศึกษาภาษาและวรรณกรรมของไทในอัสสัมไว้แล้วในหลายแง่มุม งานวิจัยนี้กล่าวถึงระบบเสียงของทั้ง 4 กลุ่มและกล่าวถึงลักษณะโครงสร้างภาษาไว้โดยสังเขป พร้อมคำเล่าเรื่องเป็นภาษาของแต่ละกลุ่ม วรรณกรรมที่ศึกษาในรายละเอียดคือ **"ปู่สอนหลาน"** เป็นวรรณกรรมไทในช่วงศาสนาพุทธจึงมีคำสอนเกี่ยวกับ โลภ โกรธ หลง และศีล 5 อยู่ อย่างไรก็ตามมีคำสอนเกี่ยวกับการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมอยู่ด้วย งานวิจัยนี้ได้พยายามแปล/ปริวรรต **"ปู่สอนหลาน"** ฉบับไทอัสสัม และพบว่าอักษรไทปัจจุบัน (คำตี่ พาเก ไอตอน และคำยาง ใช้ระบบเขียนเดียวกัน) มีระบบตัวเขียนเดียวกับภาษาไทอาหม มีจำนวนพยัญชนะ สระ และการวางรูปสระเหมือนกัน เมื่อเทียบกับภาษาไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหง ภาษาไทในอินเดีย (ทั้งอาหมและคำตี่ พาเก ไอตอน คำยาง) มีอักษรเพียง 2 กลุ่ม ไม่ใช่ 3 กลุ่ม – สูง กลาง ต่ำ นั่นคือ อักษรสูงและต่ำรวมกันเป็นอักษรเดียว อักษรไทอาหมและไทอีก 4 กลุ่ม ไม่แยก **"ข-ค" "ส-ช" "ฝ-ฟ"** ฯลฯ อักษรเดียวใช้เขียนได้ทั้งคำที่ภาษาไทยสุโขทัยแยกเขียนด้วยอักษรสูงและอักษรต่ำ เช่น อ่านได้ว่า คาย (ควาย) ค่าย ไข ไข่ ไข้ ขาย และทั้งไทอาหมและไท 4 กลุ่มไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์ใช้ลักษณะรวมอักษรสูงและต่ำไว้ด้วยกันช่วยบอกเวลาหรืออายุของระบบภาษาเขียนได้ด้วย กล่าวคือ เป็นภาษาเขียนที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงในระบบเสียงของภาษาแล้ว ดั้งเดิม เสียง **"ข"** และ **"ค"** ออกเสียงต่างกัน และในสมัยที่พ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์อักษรไทยเสียงเหล่านี้ยังต่างกันอยู่ จึงทำให้ต้องสร้างอักษรแทนเสียงต่างกัน แต่เมื่อคนไทในอินเดียสร้างภาษาเขียนขึ้นนั้น เสียงในภาษาเปลี่ยนไปแล้ว **"ข"** และ **"ค"** ออกเสียงเหมือนกันรวมทั้งเสียงอื่นๆ ด้วย จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างอักษรแทนเสียงมากเท่าภาษาไทยในยุคสุโขทัย และระบบเขียนของไทในอินเดียน่าจะมีอายุประมาณ 500-600 ปี

นิทานและเรื่องเล่าไทคำตี่ ไทพาเก ไทไอตอน และไทคำยาง มีเรื่องเล่ามากมาย โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับผีร้าย และไทในอัสสัมก็มีเรื่องในทำนองเดียวกับ **"ปลาบู่ทอง"** ของไทยในประเทศไทยด้วยแต่มีรายละเอียดแตกต่างไป

5.4.4 การเปลี่ยนแปลงของคนไทในรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย

คนไทอยู่ในอัสสัมและอรุนาชัลประเดชมาเป็นเวลา 500-600 ปี มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ เกิดขึ้นหลายครั้งในสังคมไท การเปลี่ยนแปลงครั้งแรกที่มีผลต่อสังคมไทในอินเดียมากที่สุดคือ การที่ชนชั้นปกครองเปลี่ยนจากนับถือศาสนาเต๋าไปเป็นศาสนาฮินดู กษัตริย์อาหมรุ่นแรกๆ ที่เป็นพระเต๋า (คือมีตำแหน่ง "ท้าว" นำหน้า) อาจหนีศาสนาพุทธไปจากพม่าเพราะพระในศาสนาพุทธไม่เกี่ยวข้องกับทางโลกไม่เก็บภาษีจากชาวบ้านและไม่ครอบครองสมบัติ (ที่นา) กษัตริย์อาหมไปสร้างอาณาจักร สร้างที่ทำกิน สร้างบ้าน สร้างเมือง และเก็บภาษีจากชาวบ้านชาวเมือง แต่เนื่องจากคนไทเป็นคนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะชนชั้นปกครอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามชนกลุ่มใหญ่ ในช่วงกลางและช่วงท้ายอาณาจักร กษัตริย์อาหมและชนชั้นปกครองได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาฮินดู และขาดการติดต่อกับคนไทในพม่า ส่วนชาวบ้านยังคงติดต่อกับคนไทในพม่าและรับอิทธิพลศาสนาพุทธมาจากคนไทในพม่าโดยตลอด

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อมาคือ การอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษและอินเดียในสมัยใหม่นี้ "การศึกษา" เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไทเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม จากชาวบ้านไปเป็นชาวเมือง จากชาวนา ไปเป็น ช่าง วิศวกร พ่อค้า นักธุรกิจ นักวิชาการ นักบริหาร การเปลี่ยนแปลงนี้ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่กว่าการเปลี่ยนแปลงที่เคยมีมาในอดีต คนไทในอินเดียในปัจจุบันมีคนกลุ่มใหม่ที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากบรรพบุรุษไทโดยสิ้นเชิง

งานวิจัยนี้เน้นหนักด้านการวิเคราะห์ข้อมูลมากกว่าการบรรยายและพรรณนาถึงลักษณะภายนอกทั่วไปของคนไท เพราะคณะผู้ศึกษาต้องการให้แตกต่างจากผลงานอื่นๆ ซึ่งมีอยู่แล้วหลายงาน และถึงแม้จะมีผู้ศึกษาเรื่องของคนไทในอินเดียไปแล้วหลายแง่มุม แต่ก็ยังมีคำถามเกี่ยวกับคนไทในอินเดียอีกหลายคำถามที่ยังต้องการการค้นคว้าหาคำตอบจากผู้สนใจคนไทในอินเดีย อาทิ คนไทในอินเดียไปจากพม่าเพียงแห่งเดียวหรือไม่ อาหมบุรันจีภาคต้นกล่าวถึง "จ้าว" ในเมือง "กิง" หรือเวียดนามในปัจจุบัน เมืองไทในอัสสัมเคยต้องส่งส่วยหรือภาษีให้เมืองไทในพม่าและเวียดนามหรือไม่ คนไทกับคนกะเหรี่ยง คนจิงพ้อ และชาวเขาอีกหลายกลุ่มมีความสัมพันธ์กันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก คนไทและคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดและทางสังคมมากน้อยเพียงใด และ "ปัจจัย" ที่ทำให้กลุ่มคนได้ชื่อว่าเป็น "ไท-ไทย" มีอะไรบ้าง "ปัจจัยไท" ในอดีตและในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

Barua, Golap Chandra. 1985. Ahom Buranji. Translated and edited by Rai Sahip Golap Chandra Barua. Guwahati : Spectrum Publications.

_____. 1930. Ahom Buranji. Calcatta : BaptistMission Press.

Chamberlain, James Robert. 1977. An Introduction to Proto – Tai Zoology. Ph.D.Dissertation. The University of Michigan.

Chen Jianing. 1990. The Core of Chinese Classical Fiction. Edited. Peijing : New World Press..

Dang Nghiem Van, Chu Thai Son, Luu Hung. 1993. Ethnic Minorities in Vietnam. Hanoi : The Gioi Publisher.

Diller, Anthony V.N. 1992a "Tai Languages in Assam : daughters or ghosts?" pp. 5-43 in Compton, C. and John Hartmann (eds.).

Gait, Sir E. 1905. A History of Assam. (Revised and enlarged by B.K. Barua and H.V.S. Murthy, 1993). Calcatta : Thacker Spink and United Commercial Press.

Gedney, William J. 1989. Future directions in comparative Tai linguistics, pp. 7-116 in Gedney (1989).

_____. 1989. Select Papers on Comparative Tai Studies. Edited By Robert Bickner, John Hartmann, Thomas John Hudak, and Patcharin Piyasantiwong. (Michigan Press on South and Southeast Asia 29.) Ann Arbor. Center for South and Southeast Asian Studies, The University of Michigan.

Gogoi, Lila. 1971. The Tai Khamtis. Calcutta : Nabajiban Press.

Granet, Marcel. 1975. The Religion of the Chinese People. New York : Harpes & Row, Publishers.

Grierson, Sir G.A. 1903. Linguistic Survey of India. Vol. 2. Calcutta : Office of the Superintendent of Government Printing.

Haudricourt, Andre, G. 1956. De la restitution des initials dans les langues monosyllabiques : problè m du thai commun. Bulletin de la Sociétié Linguistique de Paris 52 : 307 – 322.

Huard Pierre and Maurice Durand. 1998. (Third Edition). Viet Nam Civillization and Culture, Hanoi : Ecole Françiase D'extréme Orient.

Jochim, Christian. 1986. Chinese Religions. New Jersey : Prentice Hall.

Khanittanan, Wilaiwan. 1987. "Kamti Tai : from an SVO to an SOV Language" in South Asian Languages – Structure, Convergence and Diglossia, edited by B.H. Krishnamurti et al., pp. 174 – 178. Delhi : Motilal Banarsidas.

_____. 1987. "Tracing the Ahom Tai". บทความเสนอในที่ประชุมวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 770 ปี "เจ้าหลวงเสือกาฟ้า" ที่จังหวัดเชียงใหม่.

_____. 1998. "The Tais of India". บทความเสนอในการประชุมวิชาการ จัดโดย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

Liu Yan. 1998. An on-the-spot Investigation into the southernly Emigration of the Dai Race. Ishuangbauna Autonomous Prefecture Nationality Research Institute, Yunnan Nationality Press.

Manomaiwibool, Prapin. 1975. A Study of Sino – Thai Lexical Correspondences. Ph.D. Thesis. University of Washington.

Maspero, Henri. 1981. Taoism and Chinese Religion. Translated by Frank A. Kierman Jr. Amherst : The University of Massachusetts Press.

Nguyen Tu Chi. 1972. "A Moung Sketch" in Ethnographical Data, vol.1., Vietnamese Studies.

Pourret, Jess G. 2002. The Yao. The Mien and Mun Yao in China, Vietnam, Laos and Thailand. Bangkok : River Books.

Tambiah, S.J. 1970. Buddhism and the Spirit Cults in North-East Thailand. Cambridge : The University Press.

Terwiel, B.J. 1980. The Tai of Assam and Ancient Tai Ritual. Vol I & II. Gaya : Center for Southeast Asian Studies.

Yong Xian, Luo. 1999. A Dictionary of Dehong, Southwestern China. Research School of Pacific and Asian Studies. Canberra : The Australian National University.

บรรจบ พันธุเมธา. 2509. กาเลหม่านไต. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ.

_____. 2517 – 2518. "ไทย - ไท". สตรีสาร.

_____. 2530. พจนานุกรมพ่าเก่ – ไทย – อังกฤษ.

สารนาถ. 2497. เยี่ยมไทอาหม สายเลือดของเรา. กรุงเทพฯ : เสฐียรภาพ.

เรณู วิชาศิลป์. 2529. "ระบบการเขียนของไทอาหม". วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. 2539. ถ่ายถอดและแปล. พงศาวดารไทอาหม. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

_____. 2542. "อักษรกลุ่มไทใหญ่" ใน ๘๐ ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร. กรุงเทพฯ : บริษัทพิฆเนศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2526. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทและภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2537. "ลักษณะภาษาที่ใช้เขียนอาหมบุรันจี" ใน บทความเสนอในการประชุมสัมมนาเรื่องไทอาหม จัดที่มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม.

_____. 2538. "ขวัญ" พิมพ์ครั้งที่ 2. ใน รายงานวิจัยเล่มที่ 4 เรื่อง คำ : ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย สุวรรณา สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุณยเนตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสฐียรโกเศศ. 2506. ขวัญและประเพณีการทำขวัญ. พระนคร : สำนักพิมพ์ ก้าวหน้า.

สุมิตร ปิติพัฒน์, เสมอชัย พูลสุวรรณ และพิเชษฐ์ สายสัมพันธ์. 2544. คนไตและลาจี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สรัสวดี อ๋องสกุล. 2539. ตำนานเมืองน่าน ฉบับวัดพระเกิด. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

อัญชลี จูฑะจันทร์. 2537 "ระบบการเขียนของไทเหนือ". วิทยานิพนธ์ศิปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.